

Vol. 8 No. 3 JULY - SEPTEMBER 2025
ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2568

วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร

ISSN: 2985-0797 (Online)

JITMD

THE JOURNAL OF INSTITUTE OF TRAINER MONK DEVELOPMENT

วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร
ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2568
The Journal of Institute of Trainer Monk
Development
Vol.8 No.3 July - September 2025
ISSN: 2985-0797 (Online)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ISSN: 2985-0797 (Online) เป็นวารสารวิชาการของสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วารสารนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัยและตีพิมพ์บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ศาสนศึกษา และพุทธศาสนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือการประยุกต์พุทธศาสนากับสาขาวิชาอื่น เช่น การศึกษา การพัฒนาสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน บทความทั้งหมดจะต้องเกี่ยวข้องกับการสอน และการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ผู้เขียนที่ส่งผลงานจะต้องจำแนกต้นฉบับของตนโดยเลือกขอบเขตจากพุทธศาสนาทั้งสองกลุ่มนี้ ดังต่อไปนี้:

กลุ่มที่ 1 พระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม ได้แก่ หลักพุทธธรรม การวิเคราะห์หลักพุทธธรรม

1.1 พุทธธรรม หมายถึง หลักคำสอนที่เกิดจากการถ่ายทอดของพระพุทธเจ้าและเหล่าสาวก เช่น อริยมรรค ศีล อริยสัจ เป็นต้น

1.2 การวิเคราะห์หลักพุทธธรรม หมายถึง การตีความหลักธรรมด้วยทฤษฎีทางด้านการตีความ เพื่ออธิบายและขยายความคำสอนที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถาและคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

กลุ่มที่ 2 พุทธศาสนาประยุกต์ หมายถึง การประยุกต์หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

2.1 พระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เช่น ค่ายคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชน การจัดฝึกอบรมพระวิทยากร เทศกาลและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

2.2 การบูรณาการหลักธรรมกับการศึกษา การบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร เช่น การประยุกต์ใช้โยนิโสมนสิการกับการเรียนการสอน

2.3 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร (The Journal of Institute of Trainer Monk Development) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ได้รับการจัดให้อยู่ใน วารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2572) ทั้งนี้ ทางวารสารได้เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd>

การเผยแพร่แบบออนไลน์ในวารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ รูปแบบก่อนเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย ต้องผ่านเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด และต้องยึดหลักเกณฑ์จรรยาบรรณหรือจริยธรรมของนักวิชาการ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยนำเสนอเผยแพร่ซ้ำซ้อนหรือกำลังอยู่ในระหว่างเสนอตีพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน ผลการศึกษาที่ค้นพบองค์ความรู้หรือข้อความที่ปรากฏในบทความของผู้เขียน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน จะไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากรแต่อย่างใด

บรรณาธิการ

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.มานพ นักการเรือน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว

มหาวิทยาลัยหัวเฉียว

รศ.ดร.ศุภกาญจน์ ชยาพัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผศ.ดร.คงสุภรณ์ แสงทรัพย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.อรรถพงษ์ ผิวเหลือง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนูญ สอนโพนงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.รัชนี นกเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ชนาธิป บุปผามาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ดร.ประสิทธิ์ แก้วศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. แม่ชีธรรมอริชฐาน พรบันดาลชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.วิทยา ขนชัยภูมิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาจารย์อรรถสิทธิ์ สุนาโ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
ดร.ชาตรี ชุมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ประธานงาน

เกษริน บุตรา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปฐมพร ศรัทธาธรรม	สถาบันพัฒนาพระวิทยากร

เจ้าของวารสาร:

สถาบันพัฒนาพระวิทยากร

ศาลาสันติวัคคีย์บริเวณบรมบรรพต (ภูเขาทอง)

วัดสระเกษ ราชวรมหาวิหาร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

กรุงเทพมหานคร 10100

Email: monkde2563@gmail.com

online journal: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารสถาบันพัฒนาพระวิทยากรฉบับนี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2568 โดยได้คัดเลือกบทความเผยแพร่ในฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 33 บทความ บทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ รวมทั้งหมด 35 บทความ เนื้อหาบทความโดยรวมยังคงเกี่ยวข้องกับการศึกษา การบริหาร การพัฒนา การออกแบบหลักสูตร หลักการทางศาสนาและแนวทางการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาสังคมได้โดยรวม และแต่ละบทความมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

บทความวิจัย

ณัฐริย์ พุกพบสุข และจรรณี เก้าเอี้ยน เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล 2) ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล 3) ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล 4) ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัลและ 5) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

ธัญญ์ ธรรมเสก และสมศักดิ์ ลีลา ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเรื่องมาตราตัวสะกดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2” ได้เสนอการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเรื่องมาตราตัวสะกดเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผักผ่อน และทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นผ่านการนำเสนอในรูปแบบที่น่าสนใจจึงช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน

ชนิกานต์ ศรีอินทร์ และเกศตวา บุญปรากฏ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3” แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความสามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษมากขึ้น เนื่องจากการใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการอ่าน เกิดการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งเทคนิคโฟนิกส์ ยังส่งผลต่อทักษะการอ่าน การออกเสียงภาษาอังกฤษ และการอ่านอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนึ่งฤทัย เทพวาที และศักดิพันธ์ ดันวิมลรัตน์ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” พบว่า การมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การไว้วางใจ การสื่อสาร และการให้อำนาจนั้นเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของทีมให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาโดยภาพรวมที่มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

สุวรรณญา ศรีสุวรรณ และเก็ดถวา บุญปรากร ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” มีข้อเสนอว่าการเรียนรู้แบบทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกช่วยลดปัญหาการเรียนรู้แบบท่องจำ ลดการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวซึ่งเป็นสาเหตุของความเบื่อหน่าย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง และค้นหาคำตอบด้วยตนเองเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการเพิ่มทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการคิดอย่างเป็นระบบ

สรัญญา หนูคง และพระครูวุฒิชัยการโกศล เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานของสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพราะหลักธรรมาภิบาลจะช่วยให้การบริหารงานของสถานศึกษา มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมทั้งยังส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะยาว

พิรธานา อุปมา และประภาศ ปานเจี้ยง เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” พบว่าการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีจุดเด่นที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลดีต่อทั้งผู้ที่มีความช่วยเหลือและผู้ได้รับความช่วยเหลือ เพราะผู้ที่อธิบายให้เพื่อนจะได้ฝึกฝนการถ่ายทอดความรู้และการคิดอย่างมีระบบ ขณะที่ผู้ฟังก็ได้รับความรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นกันเอง ทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน

นนทพร ไกลถิ่น และคณะ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เป็นแนวทางที่ผสมผสานความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับบริบททางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้จากชุมชนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคม แนวทางการเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียน

เห็นภาพรวมของปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของตนเอง และเข้าใจบทบาทที่ตนพึงมีในฐานะสมาชิกของสังคม

อินทราณี แก้วพรหม และชูชัยรี บือองฉา เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3” ได้ชี้ให้เห็นว่าทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบัน มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะวิสัยทัศน์ 3) ทักษะการบริหารจัดการองค์การ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และ 5) ทักษะมนุษยสัมพันธ์

สัณฐิรี อินอุ่นโชติ และคณะ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย” พบว่าในการศึกษาความยึดมั่นผูกพันความเป็นพลเมืองจะมุ่งศึกษาเฉพาะด้านเจตคติไม่ได้ แต่จำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับเจตคติ เพราะพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นผลเชิงประจักษ์ในการสะท้อนคุณลักษณะทางจิตของบุคคล และเป็นคุณลักษณะทางจิตของบุคคลในการคิดใคร่ครวญถึงบทบาทหน้าที่ในฐานะการเป็นสมาชิกของสังคม และการตัดสินใจกระทำตามสิ่งที่ใคร่ครวญนั้น

สุมณู สัจเชตร์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว เสนอบทความวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1” ได้เน้นการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันที่ขับเคลื่อนการทำงานในมิติทิศทางเดียวกัน การที่ผู้บริหารติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ครูเกิดการคิดเชิงระบบมากขึ้น เพราะได้รับมุมมองที่หลากหลาย เห็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งด้านแผนการสอน วิธีการจัดกิจกรรม และผลลัพธ์ของผู้เรียน

สุพัตรา นาวิก และพระมหาธำรงค์ ฐิตบุญโญ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ปรากฏว่าองค์ประกอบประกันคุณภาพมี 4 องค์ประกอบ และมีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรที่เหมาะสม เมื่อรวมทั้ง 4 องค์ประกอบเข้าด้วยกัน การประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยยกระดับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้แนวทางจากทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศในการวางแผน การติดตามผล การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษามีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ณัฐพล วรมิตรบุญวงศ์ และคณะ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มอันดามัน” สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศและช่วงอายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน เว้นแต่ประสบการณ์ในการบริหารงานที่พบว่าผู้บริหารที่มีความรู้และความสามารถในการบริหารมากกว่า มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัดควรตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำ และด้านการนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและจัดการองค์กร

พุดินันท์ ดำนัม และประภาศ ปานเจียง ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” ทำให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติพื้นฐานด้านภาพพิมพ์ที่พัฒนาขึ้น มีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการสร้างภาพพิมพ์เบื้องต้น และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ร่วมกันและการฝึกฝนอย่างเป็นระบบตามกระบวนการที่ออกแบบไว้

อัครุณเภา นาปี และจรรณี เก้าเอี้ยน เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ประกอบด้วย 6 ทักษะ คือ 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะการแก้ปัญหา 6) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และพบว่าผลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์

จิราธร พรหมรักษา และคณะ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล” มีแนวทางในการบริหารที่ต้องอาศัยความร่วมมือจาก 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้กำกับลูกเสือ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านลูกเสือ โดยผู้บริหารมีหน้าที่วางแผน กำกับ และสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ผู้กำกับลูกเสือ ทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ และดูแลลูกเสืออย่างใกล้ชิด การจัดกิจกรรมลูกเสือ ต้องมีการวางแผนที่ดี ใช้วิธีการที่เหมาะสม และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สกุณา เกตนาวิ และมัทนา วังถนอมศักดิ์ เสนอบทความวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับยุคดิจิทัล และเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการบริหารช่วยให้การดำเนินงาน

ของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การประเมินผลแบบเรียลไทม์ช่วยให้สามารถปรับแผนการสอนได้ทันทีที่เพิ่มโอกาสในการพัฒนานักเรียนอย่างตรงจุด

บุญพจน์ พิลาวร และพระมหาธำรงค์ ฐิตบุญโณ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า ความต้องการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนยังคงมีช่องว่างระหว่าง “สภาพปัจจุบัน” กับ “สภาพที่พึงประสงค์” ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นที่ต้องมีการออกแบบกลยุทธ์ที่ตอบโจทย์ทั้งบริบทของโรงเรียนและอิงหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อให้การจัดการความปลอดภัยมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

สุลิษา เกิดแสงสุริยงค์ และคณะ เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2” ผู้บริหารเพศหญิงมีแนวโน้มใช้อำนาจในเชิงบวกมากกว่าการใช้อำนาจในเชิงบังคับ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจจากความเชี่ยวชาญ อำนาจจากการอ้างอิง หรืออำนาจตามกฎหมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นอำนาจที่ตั้งอยู่บนฐานของความรู้ ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ และคุณธรรม ส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดความเชื่อมั่น ยอมรับ และพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ บรรยากาศองค์การที่ดีจึงเกิดขึ้นจากการบริหารที่เน้นการสื่อสารแบบเปิดกว้าง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการสร้างสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร

ช่อผกา มณีฉาย และคณะ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี” ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจปัญหาจากประสบการณ์ตรงที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และเสนอแนวทางการแก้ไข อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในการมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามิใช่เพียงการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพัฒนาสังคมที่มั่นคงในอนาคต

กมลวรรณ บุญมาก และมณฑา จำปาเหลือง เสนอบทความวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8” ระบุว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่วนระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

อำเภอ สมสมัย และคณะ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ทำให้ได้องค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความท้าทาย 2) ความพยายาม 3) การยอมรับคำวิจารณ์ 4) การยอมรับความล้มเหลว และ 5) การเรียนรู้จากความความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

รีนา หมดอี และศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล” สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการสรรหา 2) ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร 5) ด้านการให้คุณให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ ควรจัดสวัสดิการต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนพิจารณาตามหน้าที่และภาระงานที่ได้รับผิดชอบ

ภัทรรัตน์ อินประเสริฐ และคณะ เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวารคุณ” พบว่า ผลเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนมีคะแนนที่สูงกว่าการจัดการกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ

มานิชญ์ เจริญดี และคณะ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา” พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้มากที่สุด

เพชรภรณ์ บุญเลิศ และประกาศ ปานเจียง เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง” ได้ข้อสรุปดังนี้ 1. Community Collaboration คือ การทำงานร่วมกับชุมชนในการออกแบบหลักสูตรและพัฒนาอาชีพ 2. Resource Integration คือ การบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่น 3. Activity-based Learning คือ การเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการลงมือทำ 4. Functional Skill Development คือ การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพที่สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน 5. Targeted Evaluation คือ

การประเมินผลที่มุ่งเน้นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในด้านทักษะอาชีพ ความสามารถในการสร้างงาน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สิริพร ปันตะ และชณัฐ พรหมศรี ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช” การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับเพศพบว่า ผู้บริหารชายมีระดับการส่งเสริมสูงกว่าหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระดับการศึกษามีผลแตกต่างกันเพียงด้านความมีน้ำใจ และประสพการณ์การทำงานมีผลต่อระดับการส่งเสริมในหลายด้านอย่างชัดเจน ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาเชิงระบบและเชิงนโยบายต่อไปได้อย่างมีทิศทาง

ศิริรัตน์ ขาวสอาด และประเสริฐ อินทร์รักษ์ เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4” พบว่า ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน มีการติดตามการนิเทศภายใน และมีการประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อนำมาใช้ในพัฒนาและปรับปรุงให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการบริหารจัดการทางการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

สุกัญญา รัตนพล และคณะ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2” เมื่อกล่าวถึงในแง่ของความสัมพันธ์พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก กล่าวคือ หากผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะมาก สถานศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพมาก และในทางกลับกันหากผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะน้อย สถานศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพน้อยตามไปด้วยเช่นกัน

พระใบฎีกาภูเดชา อธิปญโญ และพระครูบวรชัยวัฒน์ เสนอบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” ได้นำแนวคิดและทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการแก้ไข มาใช้ควบคู่กับการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านงานวิชาการ 2) ด้านงานบุคคล 3) ด้านงานงบประมาณ และ 4) ด้านงานทั่วไป ซึ่งสามารถทำให้เด็กและเยาวชน ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และได้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ต่อไป

นวมลลี เทพรักทอง และคณะ ได้เสนอบทความงานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราง เขต 2” ให้ข้อคิดเห็นว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เข้มแข็งจะเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบ่มเพาะความเป็นนวัตกรรมในตัวครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นย้ำถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการเป็นนวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็นทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยง การแก้ปัญหา การตั้งคำถาม การสังเกต การทดลอง และการทำงานเป็นทีม การทำความเข้าใจความสัมพันธ์นี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์นวัตกรรมในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

ปกาศพันธ์ เพชรน้อย และประกาศ ปานเจียง เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคมวิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์” มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ด้านวัตถุประสงค์ สถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และด้านการประเมินผล สถานศึกษาควรผู้เรียนมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ

พัชรภกร พูลบุญ ได้เสนอบทความวิจัยเรื่อง “ผลของการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD” ทำให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ในขั้นการขยายความรู้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยให้เกิดการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น และในขั้นการประเมินผล เน้นการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร ความชัดเจนของคำอธิบาย การใช้ข้อมูลสนับสนุน และการตอบคำถามเชิงเหตุผล

ปิยะณัฐ หมั่นวงศ์ และคณะ เสนอบทความวิชาการเรื่อง “ทุนมนุษย์: ทุนแห่งความสำเร็จ” สรุปได้ว่า ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นปัจจัยสำคัญในยุคดิจิทัลและเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital), ทุนทางสังคม (Social Capital) และ ทุนทางอารมณ์ (Emotional Capital) การพัฒนาทุนมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรและประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างนวัตกรรม เพิ่มผลผลิต ดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ และรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์

ฉัตรวิ รัชสิริโรจน์ ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “พุทธจิตวิทยาการพัฒนาคุณภาพชีวิต” เสนอว่า คุณภาพชีวิตมีสภาพที่ไม่หยุดนิ่งโดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามการณ์เวลา ตามการให้คุณค่าความรู้สึกภายในเกี่ยวความปรารถนาของมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธจิตวิทยา เป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางพระพุทธศาสนามี 4 ด้าน คือ พัฒนา

กาย พัฒนาศีล พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองให้เปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น ให้เป็นคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ. ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	iii
บทความวิจัย	
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	1-16
Creative Leadership in Digital Era of the School Administrators of Basic Education Institutions Under the Municipality in the 3 Southern Border provinces	
ณัฐรีย์ พุกพบสุข และจรรณี แก้วเอี่ยม	
Nuttharee Pukpobsuk and Jarunee Kao-ian	
การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเรื่องมาตราตัวสะกดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	17-28
Game-Based Learning Management on Spelling Rules and Its Effects on Motivation and Academic Achievement in Thai Language for Second Grade Students	
ธัญญ์ ธรรมเสก และสมศักดิ์ ลีลา	
Than Thammasak and Somsak Lila	
การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3	29-40
Developing English Pronunciation Ability by Using Phonics Techniques Combined with Educational Games of Third-Year Kindergarten Students	
ชนิกานต์ ศรีอินทร์ และเก็ตถวา บุญปราการ	
Chanigan Sriin and Kettawa Boonprakarn	
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	41-57
Participative Management of Administrator and Effectiveness Team in School Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1	
หนึ่งฤทัย เทพวาที และศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์	

- Nuengruthai Thepwatee and Sakdipan Tonwimonrat
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 58-70
 The Development of Science Learning Achievement by Predict–Observe–Explain (POE) with Graphic Organizers Technique of Fifth Year Primary School Students
 สวรรณญา ศรีสุวรรณ และเก็ตถวา บุญปการ
 Sawanya Srisuwan and Kettawa Boonprakarn
- การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3** 71-84
 Application of Good Governance Principles that Affect the Administration of Educational Institutions Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3
 สรัญญา หนูคง และพระครูวุฒิชัยการโกศล
 Saranya Nukong and PhraKhruWutthichaikarnkoson
- การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** 85-96
 Developing Summary Writing Abilities through Peer-Assisted Learning with KWL Plus Technique for Fifth-Year Primary School
 ฟิรฮานา อุปมา และประภาศ ปานเจียง
 Firhana Uppama and Prapas Panjiang
- การศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย** 97-112
 The Guidelines of Learning Management Model Based on Cultural Ecology to Foster Active Citizen of Change Among Senior High School Students
 นนทพร ไกลถิ่น อัจฉรา ศรีพันธ์ และณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ
 Nonthaphon Klaithin, Atchara Sriphan, Nattachet Pooncharoen
- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3** 113-128
 The Confirmatory Factor Analysis of Management Skills in 21st Century

Among School Administrators Under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area District Office 3

อินทราณี แก้วพรหม และซูฮัยรี ป็องกาฉา

Intrane Kaewprom and Suhairee Beungacha

การศึกษาความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 129-143

A Study of The Civic Engagement of Senior High School Students

สัญญาสิริ อินอุ่นโชติ, ชัยรัตน์ โตศิลา และมนัสนันท์ น้ำสมบุญ

Sansiri Inunchot, Chairat Tosila, Manasanan Namsomboon

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 144-160

Instructional Leadership of School Administrators and Learning Organization of School Under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1

สยามภู สัจเชตร์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว

Sayumpoo Satchakat and Vorakarn Suksodkiew

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 161-175

A Model for Educational Quality Assurance According to the Buddha Dhamma Principle in Primary School Under the Office of the Basic Education Commission

สุพัตรา นาวิก และพระมหาธำรงค์ ฐิตปุญโญ

Supattra Navik and Phramaha Thamrong Thitapungkio

คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน 176-189

Characteristics and Development Guidelines for School Administrators at the District Learning Encouragement Center Under the Provincial Office of Learning Encouragement, Andaman Group

ณัฐพล วรมิตรบุญวงศ์, วัน เดชพิชัย และนวรรตน์ ไชยมภู

Nattapol Woramitpunyawong, Wan Dechpichai, Navarat Wichompu

การพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 190-201

The Development of Basic Practical Skills in Beautiful Printmaking through Peer-Assisted Learning with Skill Worksheets for Fourth-Year Primary School Students

พฤตินันท์ ดำนึม และประภาศ ปานเจียง

Phrutthinan Damnim and Prapas Panjiang

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ 202-217

Administrative Skills of School Administrators in 21st Century Under the Municipality in Three Southern Border Provinces

อับดุลเลาะ นานปี และจรูณี แก้วเอียน

Abdunloh Napi and Jarunee Kao-ian

แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 218-234

Guidelines for Scout Activity Management in Schools Under the Songkhla-Satun Secondary Educational Service Area Office

จิราธร พรหมรักษา, จรัส อติวิทย์ภรณ์ และนวรรตน์ ไวยมภู

Thiwatorn Promraksa, Jarus Ativittayaphon, Navarat Waichompu

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 235-247

Technology Leadership of Administrators and Effectiveness of Schools Under the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office

สกุณา เกตนาวี และมัทนา วังถนอมศักดิ์

Sakuna Ketnawee and Mattana Wangthanomsak

กลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 248-260

School Security Strategic Management Based on Buddhaddhamma in Opportunity Expansion Schools Under the Office of Basic Educational Commission

ปุณพจน์ พิลาวร และพระมหาธำรงค์ ฐิตปุณฺโณ

Poonaphot Pilaworn and Phramaha Thamrong Thitapuñño

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 261-276

The Use of Power by Female Administrators of Educational Institutions
and The Organizational Climate of Educational Institutions Under
Songkhla Primary Educational Service Area Office 2

สุลิษา เกิดแสงสุริยงค์, ชณัฐ พรหมศรี และเชาวนี แก้วมะโน

Sulisa Kerdseangsuriyong, Chanat Promsri, Chaowanee Kaewmano

**การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความ
ตระหนักรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัด
อุตรดิตถ์** 277-291

The Geography Learning Management Using Environmental Problem-
Based Learning to Improve Awareness of Primary 6 Students at Ban
Khleng Kapua Area Uttaradit

ช่อพกา มณีฉาย, ปริญญ สร้อยทอง, รังสรรค์ เกตุอืด และอัจฉรา ศรีพันธ์

Chophaka Maneechai, Parinya Soithong, Rangsan ket-ord, Atchara Sriphan

**ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่ม
สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8** 292-307

The Relationship Between Transformational Leadership of School
Administrators and the Implementation of the Student Support System
in the Rajaprajanugroh Schools Under the Office of Special Education
Administration Group 8

กมลวรรณ บุญมาก และมณฑา จำปาเหลือง

Kamonwan Boonmak and Monta Jumpaluang

**องค์ประกอบการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** 308-321

Components of Guidelines for the Growth Mindset of Administrators in
Opportunity Expansion Schools Under the Office of the Basic Education
Commission

อำไพ สมสมัย, สันติ บุรณะชาติ, วิทยา จันทร์ศิลา และน้ำฝน กันมา

Aumprai Somsamai, Santi Buranachart, Wittaya Chansila, Namfon Gunma

**การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสตูล** 322-337

Personnel Administration of School Administrators in the Island Area

Under Satun Primary Educational Service Area Office

รีนา หมาดอี และศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี

Reena Mard-e and Sajanun Kheowwongsri

**การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ใน
ตนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ 338-353**

Development of Guidance Activities Using Life Skills Training Sets to
Promote Self-Awareness for Mathayomsuksa 3 Students at Panyaworakun
School

ภัทรรัตน์ อินประเสริฐ, สมพร มณีอ่อน และธนาตล สมบูรณ์

Pattarat Inprasert, Samaporn Maneeon, Tanadol Somboon

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา 354-367**

The Development of Learning Achievement in the Art of Beautiful
Banana Plant Carving Among Upper-Secondary School Students in
Songkhla Province

มานิชญ์ เจริญดี, ประภาศ ปานเจียง และอริสรา บุญรัตน์

Manoj Charoendee, Prapas Panjiang, Arisra Boonrat

**การประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์โดยใช้
รูปแบบซีปปี้ (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน
จังหวัดพัทลุง 368-383**

Evaluation of the Career Development Curriculum on Manohra Bead
Jewelry Making Using the CIPP Model at Khoa Chaison District Learning
Encouragement Center in Phatthalung Province

เพชรารณ บุญเลิศ และประภาศ ปานเจียง

Petcharaporn Boonlert and Prapas Panjiang

**การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
จังหวัดนครศรีธรรมราช 384-398**

The Promotion of Students Moral Values by Administrators of Private
Islamic Schools in Nakhon Si Thammarat Province

สิริพร ปันตะ และชณัฐ พรหมศรี

Siriporn Panta and Chanat Prosi

การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต 399-414

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

The Strategic Management and Educational Quality of School Under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4

ศิริรัตน์ ขาวสอาด และประเสริฐ อินทร์รักษ์

Sirirat Kaosa-art and Prasert Intarak

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 415-430

The Relationship Between Administrator's Competency and Effectiveness of School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

สุกัญญา รัตนพล, อุบลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ และจรัส อติวิทยากรณ์

Sukanya Rattanapon, Ubonrat Sriwichienampai, Jarus Atiwithayaporn

การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 431-447

Study of the Development of the Sunday Buddhist Study Center of the Sangha, Hat Yai District Songkhla Province

พระใบฎีกาภูเดชา อธิปัญญา และพระครูบวรชัยวัฒน์

Phrabaideeka Phudecha Athipanyo and Phrakru Bowonchaiwat

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 448-462

The Relationship Between Innovative Leadership of School Administrators and Educational Innovativeness of Teachers Under Trang Primary Educational Service Area Office 2

นวมลณี เทพรักทอง, อุบลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ และจรัส อติวิทยากรณ์

Nawamon Tepraktong, Ubonrat Sriwichienampai, Jarus Atiwittayaporn

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคมวิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอดะหมัด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ 463-478

Evaluation of Educational Institution Curriculum on Social Development Learning in Finance for Life 2 at the Lower Secondary School Level of Learning Encouragement Center, Tamode District, Phatthalung Province

Using Tyler's Model

ปกาศพันธ์ เพชรน้อย และประภาศ ปานเจียง

Pakaphan Petchnoi and Prapas Panjiang

**ผลของการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเราของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับ
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD** 479-496

The Effect of Developing Scientific Communication Skills on Substances
Around Us of Grade 6 Students Using the Inquiry-Based Learning Activity
Model with Cooperative Learning Using STAD Techniques

พัชรารกร พูลบุญ

Pacharaporn Poolbun

บทความวิชาการ

ทุนมนุษย์: ทุนแห่งความสำเร็จ

497-509

Human Capital: The Capital of Success

ปิยะณัฐ หมิ่นวงศ์, อรรถพล ทองสง และมณฑา จำปาเหลือง

Piyanat Moenwong, Attapol Thongsong, Monta Jumpaluang

พุทธจิตวิทยาการพัฒนาคุณภาพชีวิต

510-521

Buddhist Psychology for Life Quality Development

ฉัตรวี รังษีโรจน์

Chatravee Rangseeravirote

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด เทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

Creative Leadership in Digital Era of the School Administrators of Basic Education Institutions Under the Municipality in the 3 Southern Border provinces

^{1*} ญัฐรีย์ พุกพบสุข Nuttharee Pukpobsuk

^{2**} จรุณี เก้าเอี้ยน Jarunee Kao-ian

^{1,2} คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

^{1,2} Faculty of Education, Yala Rajabhat University

* First author, e-mail: nutpuk99@gmail.com

** Corresponding author, e-mail: jarunee.k@yru.ac.th

Received April 21, 2025; Revised April 28, 2025; Accepted: July 18, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา รูปแบบการวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 298 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วนลิเคิร์ต จำนวน 40 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.981 อยู่ในช่วง 0.67 ถึง 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.981 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบแบบคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ยุคดิจิทัล

Abstract

This research article aims to 1) study the level of creative leadership in the digital era, and 2) compare the level of creative leadership in the digital era of school administrators of basic education institutions, classified by gender, position, age, educational level, work experience, and school size. The research design used is quantitative research. The sample group consisted of 298 teachers and school administrators from basic education institutions under the municipality in the 3 southern border provinces in the academic year of 2024, selected through a stratified random sampling technique. The research instrument was a 40-item Likert scale questionnaire with Item-Objective Congruence (IOC) values ranging from 0.67 to 1.00, and a reliability coefficient of 0.981. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. When significant differences were found, pairwise comparisons were conducted using Scheffe's method. The findings showed that: 1) the level of creative leadership in the digital era of school administrators of basic education institutions under the municipality in the 3 southern border provinces overall and in each aspect was found to be high, and 2) the comparison results of creative leadership in the digital era of school administrators of basic education institutions under the municipality in the 3 southern border provinces categorized by gender, position, age, educational background, work experience, and school size, revealed that gender, age, and educational background showed no significant differences overall. However, overall position, work experience, and school size showed statistically significant differences at the .01 level.

Keywords: The 3 Southern Border Provinces; Creative Leadership; The Digital Era

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคดิจิทัล เป็นการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความท้าทายรูปแบบใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์ คือการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of things) กระทรวงศึกษาธิการในประเทศไทยได้มีนโยบายในการจัดการศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2567 โดยการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัยและทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนเก่ง ดี และมีความสุขควบคู่กับคุณธรรม สอดคล้องกับต้องการของผู้เรียนมากที่สุด มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามา สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีกฎหมายแห่งชาติ จึงให้ได้มาซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2553 ที่มุ่งเน้น

ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการศึกษารูปแบบต่างๆ เพื่อให้ทันสมัยและทันการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมไปถึงการบริหารการศึกษาทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก

องค์กรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีศักยภาพสูงปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาระบบทัศน์ใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กรขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ๆ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล (ศศิธรดา แสงไทย, 2562) ซึ่งผู้นำยุคใหม่ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม และมีศักยภาพสูงจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จ จากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการและนักวิจัยพบว่า 1) ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนเปิดรับสิ่งใหม่ๆ 2) ผู้นำต้องทำงานเป็นทีม สร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ 3) ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัว 4) การมีจินตนาการ หมายถึง การมีมุมมองไปในอนาคต 5) ผู้นำต้องมีความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ล้วนเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสถานการณ์ปัจจุบัน (กุสุมา ยี่ภู่, 2565) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Basadur ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำบุคคลอื่น (Leader People) อย่างมีกระบวนการ หรือวิธีการร่วมกันมีการศึกษาปัญหาอย่างละเอียด และแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ (New Solution) (Basadur, 2004)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีโรงเรียนในสังกัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท เป็น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีจำนวน 32 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบของพื้นที่ โดยลักษณะของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และศาสนา เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเกิดเป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของพื้นที่ จากรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564-2566 จากคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ พบว่าทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของภาคใต้ และคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และอยู่ในกลุ่มปรับปรุง 10 เปอร์เซนต์ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาโดยรวม แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านี้ได้ ซึ่งถ้าผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะต้องแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่มีความรอบรู้ มีไหวพริบ และมีข้อมูลในเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหา การแก้ปัญหาของผู้นำต้องอาศัยความรู้ที่จะกำหนดแนวความคิด การมีเชี่ยวชาญจะช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดที่คล่องแคล่ว และมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี สามารถฝ่าฟันอุปสรรค มีการเปิดโอกาสให้บุคคลร่วมคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรจัดวิธีใหม่ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2561) และยังพบปัญหาอีกประการ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มบุคคลในพื้นที่ หรือจากเดิมเป็นครูสายปฏิบัติการสอนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วปรับเปลี่ยนสายงานเป็นผู้บริหารในพื้นที่ และได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาหลายปี จึงมักจะบริหารงานแบบเดิมๆ ตามความคุ้นเคย

ประกอบกับในปัจจุบันการปฏิบัติงานตามนโยบายของเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของดิจิทัล หรือเทคโนโลยีต่างๆ เช่น นโยบายของเทศบาลนครยะลาที่ออกแบบภาพอนาคตที่รองรับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและไม่แน่นอนภายใต้แนวคิด Smart Green Growth City ที่ดำเนินการในหลากหลายมิติ โดยมีองค์ความรู้และเทคโนโลยี เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มสังกัดเทศบาลนครยะลา ที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสถานศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้ค้นคว้าอิสระจึงเห็นถึงคุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำที่จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาได้ ประกอบกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดของเทศบาลที่มีนโยบายการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้ค้นคว้าอิสระจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าอยู่ระดับใด และเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ค้นคว้าอิสระได้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสังเคราะห์งานวิจัย และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นวิจัย 22 แนวคิด ซึ่งผู้ค้นคว้าอิสระได้ใช้เกณฑ์ ความถี่ตั้งแต่ 7 หรือร้อยละ 32 ขึ้นไป ร่วมกับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบริบทในยุคดิจิทัล ตั้งแต่ความหมายและวิวัฒนาการของยุคดิจิทัล การบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในยุคดิจิทัล ทำให้ผู้ค้นคว้าอิสระสามารถสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล ด้านจิตนาการในยุคดิจิทัล และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ประชากรที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ได้แก่ ครู และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปีการศึกษา 2567 จากจำนวน 32 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,163 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 298

คน ซึ่งผู้ค้นคว้าอิสระได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน (Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นกลุ่มตามลำดับ จากนั้นใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการ จับสลากแบบไม่คืนกลับเป็นขั้นตอนสุดท้าย (Sampling Without Replacement)

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 40 ข้อ โดยผู้ค้นคว้าอิสระสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับยุคดิจิทัล การบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล และ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งศึกษารูปแบบ และวิธีการสร้างแบบสอบถาม แล้วสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับตัวแปรที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล โดยให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษาค้นคว้า

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับมีค่า เท่ากับ 0.981

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ค้นคว้าอิสระขอหนังสืออนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม จากคณะครูศาสตราจารย์มหาวิทยาลัทธิราชภัฏยะลา เพื่อส่งไปยังสถานศึกษาให้กับครูและผู้บริหาร เพื่อให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างโดยแอปพลิเคชัน Google Form ผ่านช่องทาง Line G-mail และ Messenger Facebook ของสถานศึกษา เพื่อเผยแพร่ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาล ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 298 คน หลังจากได้รับแบบสอบถามที่ส่งกลับมาผ่านแอปพลิเคชัน Google Form ดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ค้นคว้าอิสระทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมาทั้งหมด 298 ชุด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (Independent t-Test) และสถิติทดสอบเอฟ (F-Test) และทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

ผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยข้อที่ 1 พบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามภาพรวม และรายด้าน ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.42	0.69	มาก	1
2	ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล	4.26	0.79	มาก	5
3	ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล	4.32	0.79	มาก	3
4	ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล	4.30	0.82	มาก	4
5	ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล	4.34	0.75	มาก	2
รวม		4.33	0.74	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.79)

2. ผลจากการวิจัยข้อที่ 2 พบว่าการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน และในที่นี้จะแสดงตารางสถิติเพียงตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	เพศ				t	P value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.42	0.82	4.42	0.65	0.001	0.999
2. ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล	4.12	1.01	4.30	0.72	-1.258	0.212

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	เพศ				t	P value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
3. ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล	4.03	1.01	4.39	0.71	-3.119	0.002**
4. ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล	4.07	1.10	4.35	0.73	-1.794	0.070
5. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล	4.20	0.91	4.37	0.70	-1.322	0.180
รวม	4.17	0.94	4.37	0.67	-1.487	0.142

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มี เพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการทำงานเป็นทีมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ตำแหน่ง				t	P value
	ผู้บริหาร		ครู			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.81	0.29	4.39	0.71	5.753	0.000**
2. ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล	4.60	0.28	4.23	0.80	4.958	0.000**
3. ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล	4.40	0.25	4.31	0.82	1.235	0.220**
4. ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล	4.60	0.20	4.21	0.85	4.938	0.000**
5. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล	4.69	0.30	4.31	0.77	4.958	0.000**
รวม	4.62	0.23	4.30	0.439	4.800	0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มี ตำแหน่ง ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัลไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรอายุ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	อายุ									F	p-value	คู่ที่แตกต่าง
	<40 ปี			40-50 ปี			> 50 ปี					
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ			
1. ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.42	0.68	มาก	4.34	0.73	มาก	4.51	0.66	มากที่สุด	1.191	0.311	-
2. ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล	4.28	0.85	มาก	4.16	0.81	มาก	4.36	0.71	มาก	1.252	0.290	-
3. ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล	4.35	0.86	มาก	4.23	0.80	มาก	4.39	0.73	มาก	0.821	0.481	-
4. ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล	4.27	1.01	มาก	4.20	0.77	มาก	4.42	0.70	มาก	1.401	0.240	-
5. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล	4.24	0.82	มาก	4.22	0.79	มาก	4.55	0.59	มากที่สุด	4.402	.011**	(1,3) (2,3)
รวม	4.31	0.82	มาก	4.23	0.74	มาก	4.45	0.65	มาก	1.631	0.181	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ครูและผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสูงกว่า ครูและผู้บริหารที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และ ครูและผู้บริหารที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สูงกว่า ครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกับครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล และด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สูงกว่า ครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกับครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ทุกด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล และ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล และด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะอาจเนื่องมาจากการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานตามนโยบายของเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รองรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของดิจิทัลหรือเทคโนโลยีต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ดีมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเป็นกระบวนการคิดและการมองภาพรวมที่เป็นไปได้ในอนาคตที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งความเป็นเลิศ สามารถทำงานเป็นทีม ซึ่งผู้นำในปัจจุบันต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ มีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัว ความร่วมมือ และความเชื่อมโยงที่ไร้พรมแดน การสร้างนวัตกรรม มีความเข้าใจในพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น มีจินตนาการ มีมุมมองเป็นจินตภาพที่มองไปข้างหน้า หรือมองไปในอนาคต อาจจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ หรือกระบวนการทำงานที่เป็นรูปแบบใหม่ และมีความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการองค์การหรือสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนการที่ผู้บริหารเปิดใจรับเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้บริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอิตีซาม เจะหะ ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (อิตีซาม เจะหะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัตญา พรหมสมปาน ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (จิรัตญา พรหมสมปาน, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจินตนา แสนภูวา ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อกาปฏิบัติงาน ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำ

เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน (จินตนา แสนภูวา, 2566)

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า

2.1) ครูและผู้บริหารที่มี เพศต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการทำงานเป็นทีมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารงานโดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง และนำความคิดเห็นของครูมามีส่วนร่วมในการทำงานในสถานศึกษา โดยให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับครูทุกคนอย่างเท่าเทียม ให้ความสำคัญต่อเพศในการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ครูและบุคลากรทุกคนไม่ว่าเพศใดได้รับความเสมอภาค เท่าเทียมกันในการปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นอยู่กับศักยภาพความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละบุคคล และในปัจจุบัน เพศชายและเพศหญิงมีความเท่าเทียมกันและเสมอภาคในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นเหตุผลที่ ครูและผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามไม่ว่าเพศใด รู้สึกถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมมีความแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์และมีการส่งการผ่านสายบังคับบัญชา ในลักษณะของความเป็นทีมกับกลุ่มครูที่มีจำนวนมากในสถานศึกษาคือกลุ่มเพศหญิง โดยเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ทำให้กลุ่มครูเพศหญิงมองเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ชัดเจนกว่าครูเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของอาามาล โต๊ะตาหยง ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายเรืองวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตามตัวแปรเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (อาามาล โต๊ะตาหยง, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของภูวนาท คงแก้ว ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน (ภูวนาท คงแก้ว, 2564)

2.2) ครูและผู้บริหารที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มี ตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมุมมองระหว่างครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลแตกต่างกันออกไป โดยมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาที่มองในด้านต่างๆ คือ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล

ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ย่อมมองได้ลึกซึ้งและกว้างกว่าครูผู้สอน เพราะต้องเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา วางแผนเพื่อสถานศึกษาซึ่งรวมทั้งครูและนักเรียนไปสู่เป้าหมายที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ร่วมวางไว้ รวมถึงการจัดหา สรรหา เพื่อให้มาถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เข้ามาใช้ในการสถานศึกษา ยกเว้น ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัลที่ไม่แตกต่าง อาจเป็นเพราะระบบการทำงานในสถานศึกษาเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันทั้งคณะครูและผู้บริหาร ซึ่งส่งผลให้มุมมองการทำงานเป็นทีมของครูและบริหารรู้สึกไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา ศรีภูธร ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง จำแนกตามสถานภาพในการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน (เพ็ญภา ศรีภูธร, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญรักษา กาลาศรี ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่าโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (บุญรักษา กาลาศรี, 2567)

2.3) ครูและผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ครูและผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสูงกว่า ครูและผู้บริหารที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และ ครูและผู้บริหารที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านประกอบเข้าด้วยกัน เช่น การมีวิสัยทัศน์ การคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ทักษะการใช้เทคโนโลยี รวมถึงความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ทำให้ครูและผู้บริหารที่มีช่วงอายุต่างกัน รับรู้ถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นฐานและมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว และทันสมัยมาก ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสถานศึกษาของผู้บริหารในมุมมองของครูและผู้บริหารที่มีช่วงอายุสูง หรือใกล้เกษียณอาจมองว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของบริหารสถานศึกษาของตนเองว่าการบริหารงานโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ได้ดี แต่ในขณะที่มุมมองของครูและผู้บริหารที่อายุน้อยอยู่ในวัยทำงาน เห็นถึงความจำเป็นและความเหมาะสมว่าเทคโนโลยีตัวใดบ้างที่มีความทันสมัยอย่างแท้จริง จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีช่วงอายุต่างกันมีมุมมองในดำนนวัตกรรมและเทคโนโลยีแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธินันท์ วงค์มุสิก ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุทธินันท์ วงค์มุสิก, 2665) สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ เกียรติ

พรศักดิ์ ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน (เสาวนีย์ เกียรติพรศักดิ์, 2566)

2.4) ครูและผู้บริหารที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันสามารถพัฒนาตนเองได้ เช่น การเข้าไปเรียนรู้หรืออบรมเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่คอยให้การส่งเสริมและสนับสนุน พัฒนาครูและผู้บริหารให้มีศักยภาพ มีการอบรมให้หัวข้อต่างๆ เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่ว่าครูและผู้บริหารจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรีมีความเท่าเทียมกัน มุมมองที่เห็นต่อการแสดงออกของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของละมุล รอดขวัญ ได้ทำการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมไม่ต่างกัน (ละมุล รอดขวัญ, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แนนตี นุชภู ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนราธิวาส พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (แนนตี นุชภู, 2567)

2.5) ครูและผู้บริหารที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สูงกว่า ครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกับครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล และด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัลไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูที่มีประสบการณ์การทำงานงานแตกต่างกัน ได้รับผิดชอบงานแตกต่างกันไป เช่น ครูบรรจุใหม่ ซึ่งเป็นครูมีประสบการณ์น้อย ผู้บริหารก็มีโอกาสให้ความสนใจในศักยภาพเนื่องจากผู้บริหารเล็งเห็นว่าพึงจบการศึกษา ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ทันสมัย สามารถช่วยเหลืองานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับครูที่มีประสบการณ์การทำงานมานาน โดยมักแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานเป็นหัวหน้างาน อาจเป็นเพราะมีประสบการณ์การทำงานในฝ่ายต่างๆ มาแล้ว มี

ความรอบคอบ และชำนาญ ซึ่งการได้ทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นสิ่งที่ทำให้ครูได้เห็นภาวะความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารได้ชัดเจน ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างก็มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา ทะอินทร์ ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำแนกตามประสบการณ์ พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (วรรณภา ทะอินทร์, 2565)

2.6) ครูและผู้บริหารที่ทำงานใน ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สูงกว่า ครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แตกต่างกับครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก ทุกด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล และ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล และด้านจินตนาการในยุคดิจิทัล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ มีโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นไปตามรูปแบบ มีครู ผู้บริหารสถานศึกษา ทรัพยากร และอาคารสถานที่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ สามารถดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้ชัดเจนกว่า ครูและผู้บริหารมองเห็นภาวะความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลได้ชัดเจนกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญรักษา กาลาศรี ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่าโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (บุญรักษา กาลาศรี, 2567) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา ทะอินทร์ ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (วรรณภา ทะอินทร์, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล

จากภาพอธิบายได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล 2) ด้านความยืดหยุ่นในยุคดิจิทัล 3) ด้านการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัล 4) ด้านจินตนาการในยุคดิจิทัลและ 5) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ และระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน และวิสัยทัศน์ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความสุข พร้อมปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคดิจิทัล
2. ผู้บริหารต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล สามารถสร้างแรงจูงใจ ในการจุดประกายความคิด และจินตนาการ ให้กับครูส่งเสริมสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอันจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กุสุมา ยี่ภู่. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1): 482-490.
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2561, 29 สิงหาคม). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์. *เดลินิวส์*, หน้า 23.
- จินตนา แสนภูวา. (2566). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิรตญา พรหมสมปาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 (น. 2020-2037)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- แนตี นุชภู. (2567). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนราธิวาส”. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญรักษา กาลาศรี. (2567). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 9(1): 87-99.
- เพ็ญภา ศรีภูธร. (2562). “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภูวนาท คงแก้ว. (2564). ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร*, 6(4): 82-97.
- ละมุล รอดขวัญ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและงานวิจัย*, 4(2): 151-162.
- วรรณภา ทะอินทร์. (2565). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย”. *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศศิธรดา แพงไทย. (2562). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 6(7): 3299-3313.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2565). รายงานผลการทดสอบระดับชาติ
ขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 บทสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- สุทธินันท์ วงศ์มุสิก. (2565). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เสาวนีย์ เกียรติพรศักดิ์. (2566). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1”. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อามาล โต๊ะตาหยง. (2561). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ศูนย์
เครือข่ายเรืองวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1”. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.
- อิตีซาม เจ๊ะหะ. (2564). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2”. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Basadur, M. (2004). Leading other to think innovatly together: Creative
leadership. *Journal of The Leadership Quarterly*, 15(1): 103-121.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเรื่องมาตราตัวสะกดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
Game-Based Learning Management on Spelling Rules and Its
Effects on Motivation and Academic Achievement in Thai
Language for Second Grade Students

^{1*}ธัญญ์ ธรรมเศก Than Thammasak

^{2**}สมศักดิ์ ลีลา Somsak Lila

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: than.tha034@hu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: somsak_lila@hu.ac.th

Received March 4, 2025; Revised April 7, 2025; Accepted: August 4, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบแรงจูงใจก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยเกมภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการใช้เกมภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ใช้เกมในการเรียนการสอน (กลุ่มที่ใช้เกมเป็นฐาน) และกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้เกม (กลุ่มการสอนปกติ) ผลการวิจัยพบว่า ด้านแรงจูงใจในการเรียน กลุ่มทดลองมีแรงจูงใจสูงกว่ากลุ่มที่มีการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .5 โดยพบว่านักเรียนมีความตั้งใจเรียนสูงสุด (mean = 4.615, sd = 0.496) รองลงมาคือความต้องการการเรียนรู้เพิ่มเติม และความภูมิใจเมื่อทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง (mean = 4.538, sd = 0.508) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนทำคะแนนได้ดีที่สุดในเรื่องการเขียนคำ (mean = 6.96, sd = 6.957) รองลงมาคือเรื่องอักษรนำ (mean = 6.77, sd = 6.766) และสระลดรูป (mean = 6.58, sd = 6.851) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้

โดยใช้เกมในการสอนมาตราตัวสะกดสามารถพัฒนาทั้งแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

คำสำคัญ: เกมมิฟิเคชัน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; มาตราตัวสะกด; แรงจูงใจในการเรียน

Abstract

This research article aimed to 1) compare motivation before and after learning Thai spelling rules with games, and 2) compare academic achievement in the Thai language before and after using the learning Thai spelling rules with games. This research was an experimental study, with participants divided into two groups: an experimental group that used games in the learning process (game-based learner group) and a control group that did not use games (normal learner group). The results showed that in terms of motivation, the experimental group had significantly higher motivation than the control group at the 0.5 level. Students in the experimental group reported the highest level of intention to learn (mean = 4.615, sd = 0.496), followed by the desire to learn more and pride in completing exercises correctly (mean = 4.538, sd = 0.508). In terms of academic achievement, the experimental group performed significantly better than the control group at the .05 level. Students in the experimental group scored highest in writing words (mean = 6.96, sd = 6.957), followed by leading consonants (mean = 6.77, sd = 6.766) and reduced vowels (mean = 6.58, sd = 6.851). The results demonstrate that using games in teaching Thai spelling rules can effectively enhance both the motivation and academic achievement of learners.

Keywords: Gamification; Academic Achievement; Spelling Rules; Learning Motivation

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าและการพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มี การกระจายอย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด ทำให้ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งการพัฒนาประเทศเพื่อให้ก้าวทันกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญต่อการกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อเป็นฐานในการ

พัฒนาประเทศที่สำคัญทำให้เกิดความก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความมั่นคง ยั่งยืน และมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างยั่งยืนในเวทีโลก (กระทรวงศึกษา, 2560) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น การใช้เกมในการเรียนรู้ เพราะเกมเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดผ่านเกม จะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และเข้าใจการสะกดคำได้ดีขึ้น ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษา ทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน การใช้เกมในการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกด จึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านออก เขียนได้อย่างถูกต้อง และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ 3Rs8Cs ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้ ผ่านการเล่นเกม การแก้ปัญหาในเกม และการทำงานร่วมกับเพื่อน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการนำเกมมาใช้ในการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกด เป็นแนวทางหนึ่งที่ตอบสนองต่อนโยบาย และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร

Dahalan et al. (2024) จากงานวิจัยเรื่อง การใช้เกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้โดยใช้เกม สำหรับการศึกษาและฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษา (Gamification and Game Based Learning for Vocational Education and Training) มีจุดประสงค์หลักเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของเกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้ผ่านเกมในการศึกษาสายอาชีพ แม้ว่าจะเป็นสาขาการศึกษาใหม่ที่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น แต่ก็มีอนาคตที่น่าตื่นเต้น เกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้ผ่านเกมสามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์การสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ พบว่าการใช้เกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้ผ่านเกมในภาคการศึกษาสายอาชีพนับเป็นประโยชน์ในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ระดับโรงเรียนหรือวิทยาลัยไป

จนถึงการฝึกอบรมวิชาชีพ พบว่าตั้งแต่ปี 2020 เป็นต้นมา สถาบันอาชีวศึกษาในเอเชีย โดยเฉพาะประเทศไทย ได้ตีพิมพ์งานวิจัยในหัวข้อนี้มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าสาขาวิศวกรรมศาสตร์ผลิตบทความเกี่ยวกับเกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้ผ่านเกมในการศึกษาและฝึกอบรมสายอาชีพมากที่สุด ตามด้วยสาขาด้านการดูแลสุขภาพ เทคโนโลยีเกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้ผ่านเกมประกอบด้วยเทคโนโลยีที่กำลังเติบโตหลากหลายรูปแบบ เช่น ระบบจัดการการเรียนรู้ (LMS) การเรียนออนไลน์แบบเปิดกว้าง (MOOC) เทคโนโลยีความจริงเสมือน การจำลองสถานการณ์ผ่านเกมจริงจัง สื่อแบบโต้ตอบ เกมบนเบราว์เซอร์ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าครูสายอาชีพจำนวนเท่าใดที่นำเครื่องมือดิจิทัลและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน การเรียนรู้ และงานบริหารอย่างเต็มรูปแบบ ยังคงมีช่องว่างด้านทักษะดิจิทัลที่สำคัญในหมู่ครูสายอาชีพ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัลในประเทศมาเลเซียประโยชน์ที่พบจากการใช้การเรียนรู้แบบเกมในผู้เรียนสายอาชีพ ได้แก่ เพิ่มแรงจูงใจ เพิ่มความมีส่วนร่วม เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้ผ่านเกมอาจมีผลกระทบสำคัญต่ออนาคตของการศึกษาและฝึกอบรมสายอาชีพ เนื่องจากช่วยลดความเสี่ยงในการทำผิดพลาด สามารถใช้เป็นการแนะนำที่ปลอดภัยสู่สาขาอาชีพที่มีอันตราย โดยความล้มเหลวไม่ใช่ปัญหา แต่เป็นสิ่งที่คาดหวังระหว่างการเรียนรู้ในเกม

บุญเสริม ประดิษฐ์ (2563) ได้พัฒนาเกมสามมิติบนโทรศัพท์มือถือที่ใช้เซ็นเซอร์ใจโรสโคปเพื่อฝึกทักษะการสะกดคำภาษาไทย เกมดังกล่าวมี 3 ระดับ แบ่งเป็น 5 ด้าน โดยผู้เล่นจะต้องทำภารกิจต่างๆ เช่น เดิน วิ่ง และกระโดด เพื่อเก็บรวบรวมตัวอักษร และนำมาสะกดคำให้ถูกต้อง ผลการศึกษาพบว่า เกมสามมิติบนโทรศัพท์มือถือที่ใช้เซ็นเซอร์ใจโรสโคป ช่วยพัฒนาทักษะการสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษา โดยผลการทดสอบก่อนและหลังเล่นเกม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเล่นเกมสูงกว่าก่อนเล่นเกม 15.027 คะแนน นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาที่ศึกษาผลของการใช้เกมร่วมกับเทคนิคการสอนแบบต่างๆ เช่น เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) และวิธีโฟนิกส์ (Phonics) ผลการศึกษาพบว่าการใช้เกมร่วมกับเทคนิคการสอนเหล่านี้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และช่วยพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง การสะกดคำ และความเข้าใจในเรื่องมาตราตัวสะกดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของปิยธิป ไทยเสน พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดแม่กนและแม่กตสูงขึ้น (ปิยธิป ไทยเสน, 2564)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกดในการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความสำคัญอย่างมาก เพราะมันสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าสนใจ ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้นและเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องมาตราตัวสะกด ระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้โดยใช้เกมและกลุ่มการเรียนรู้ปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง มีวิธีดำเนินการโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผน กลุ่มควบคุมวัดก่อนหลัง (Pretest Post-Test Control Group Design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดตานีนรสโมสร อายุ 7-8 ปี 3 ห้องเรียน จำนวน 73 คน 2) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดตานีนรสโมสร จังหวัดปัตตานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมได้นักเรียนทั้งหมดจำนวน 47 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ มี 3 อย่าง ดังนี้ 1) เกมสำหรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับการเรียนในห้องเรียน 2) แบบทดสอบวิชาภาษาไทยแบบฝึกหัด 3) แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) สร้างเกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด และให้อาจารย์ที่ปรึกษาดูจากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำเกมวิชาภาษาไทยที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 ปรับปรุงแก้ไขเกมวิชาภาษาไทย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเกมวิชาภาษาไทย ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปทดลองสอนจริง 2) แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดตานีนรสโมสร เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าเชิงตัวเลข (Numerical Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามเชิง

ปฏิบัติการและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 ขึ้นไป ที่ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพเหมาะสม และนำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง จำนวน 30 คนเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย หาค่าความเชื่อมั่นรายฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient Cronbach) เท่ากับ 0.932 แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิธีการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 2 วัดตานีนรสโมสร จังหวัดปัตตานี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมด ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด ได้จำนวน 47 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ JASP และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแยกตามตัวแปร แรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis Of Variance)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบแรงจูงใจก่อนและหลังในการเรียนรู้ด้วยเกมภาษาไทยมาตราตัวสะกดมีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนอย่างไร

นักเรียนกลุ่มที่ใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด (group 1) มีแรงจูงใจมากกว่าที่ไม่ใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด (group 2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า mot7: ฉันตั้งใจเรียนเรื่องมาตราตัวสะกด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (mean = 4.615, sd = 0.496, t = 8.699) รองลงมา mot8: ฉันอยากเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดเพิ่มเติม (mean = 4.538, sd = 0.508, t = 8.296) และ mot6: ฉันรู้สึกภูมิใจเมื่อทำแบบฝึกหัดเรื่องมาตราตัวสะกดได้ถูกต้อง (mean = 4.538, sd = 0.508, t = 8.23) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังในการเรียนรู้ด้วยเกมวิชาภาษาไทยมาตราตัวสะกดนักเรียนกลุ่มที่ใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด (group 1) มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด (group 2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแบบทดสอบเรื่องมาตราตัวสะกดในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า q4 : คำใดเขียนถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (mean = 6.96, sd = 6.957) รองลงมา q7 : คำใดเป็นสระลดรูป (mean = 6.58, sd = 6.851) และ q8 : คำใดเป็นอักษรนำ (mean = 6.77, sd = 6.766) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาไทยมีแรงจูงใจในการเรียนสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้ใช้เกมวิชาภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุคนธา ทองรักษ์ ที่ว่าการนำเกมมาใช้ในการศึกษาจะช่วยจูงใจให้นักเรียนกระตือรือร้น ค้นคว้า ทำให้สามารถเรียนรู้ เข้าใจ จดจำ และนำไปใช้ได้ (สุคนธา ทองรักษ์, 2558 อ้างถึงใน วรางคณา แสงธิป, 2564) อีกทั้งการนำเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ดังที่ Lee & Hammer กล่าวว่าประโยชน์ของเกมในการจัดการเรียนการสอนสามารถจูงใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เป็นเครื่องมือของผู้สอนในการจัดกิจกรรมทำให้ผู้เรียนเรียนรู้สร้างประสบการณ์ที่สนุกสนาน อันจะทำให้ผู้เรียนนำไปสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ (Lee & Hammer, 2011) สอดคล้องกับวรรณิ ลิ้มอักษร ที่กล่าวว่าการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้นักเรียน ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ทำงานที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ทำให้การเรียนสนุกสนานซึ่งครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบเกมทำให้นักเรียนได้รับความรู้ควบคู่กับความสนุกสนานไปพร้อมกัน (วรรณิ ลิ้มอักษร, 2552) รวมถึงสิ่งที่ตลฤดี ไชยศิริ กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกม ช่วยส่งเสริมระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียน กล้าเสี่ยงกล้าตัดสินใจ มีความตั้งใจใฝ่เรียนรู้ มีความรับผิดชอบ มีความอดทนต่อการทำงาน ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้การ

จัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียน เกิดความกระตือรือร้น ความสุข ความสนุกสนานในการเรียนมากยิ่งขึ้น (ดลฤดี ไชยศิริ, 2563)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยโดยการนำเกมมาใช้เป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียนมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean 4.00) จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิกร กรมทอง ที่ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคเกมพีเคชั่น สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมพีเคชั่น ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (ขั้นกระตุ้นความสนใจ, ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน, ขั้นปฏิบัติการกิจ, ขั้นเชื่อมโยงความรู้ ขั้นสรุปการสอน) เป็นกิจกรรม ที่เน้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความสนุกสนาน มีความสุขกับการเรียน ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากขึ้น นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิคเกมพีเคชั่นเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด และ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิคเกมพีเคชั่น มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด (สุทธิกร กรมทอง, 2559) อีกทั้งในผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความรู้สึกภูมิใจเมื่อทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง (Mot10, Mean = 3.92) จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้เกมในการจัดการเรียนสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อตนเองเมื่อสามารถทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง สามารถเอาชนะความยากของเนื้อหาได้ จากผลข้างต้นสอดคล้องกับสมรรถะการเล่นเกมนตามแนวคิดของแมคเคิลเลนด ด้าน Self - concept ค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่นความมั่นใจในตนเอง ซึ่งสิ่งนี้จะทำให้ผู้เรียนนั้นมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นในการที่จะเรียนรู้ต่อไป

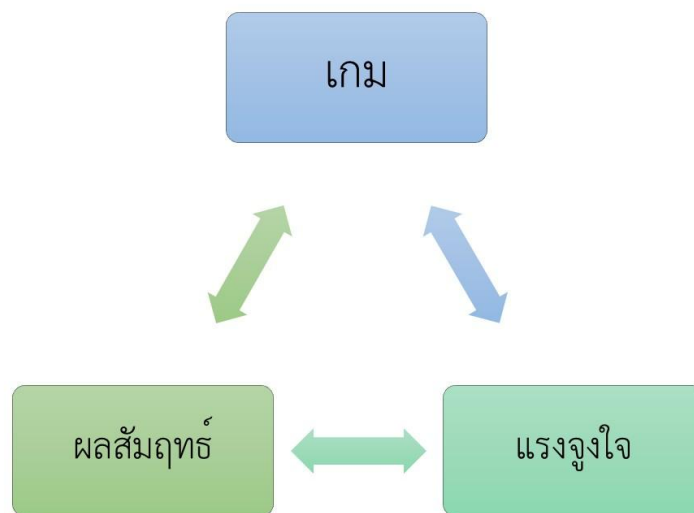
2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่านักเรียนกลุ่มที่ใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้เกมวิชาภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 แสดงให้เห็นว่าการนำเกมมาใช้ในการจัดการเรียนสอนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากผลการวิจัยข้างต้นตรงกับสมมติฐานที่วางไว้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับอาลิตา กาญจนวราธร ที่ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบฝึกทักษะและรูปแบบเกมการสอน เรื่อง การบวกลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกมการสอน เรื่อง การบวก ลบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกมการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มี

ต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบการสอน เรื่องการบวก ลบ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (อาลิตา กาญจน์วรารธร, 2559)

จากงานวิจัยที่สอดคล้องข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การใช้เกมมาจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นักเรียนมีความสนุกสนานกับบทเรียน ต้องการจะศึกษาบทเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการเรียนในยุคสมัยใหม่ดังที่ Prensky ผู้บัญญัติคำว่า "Digital Game-Based Learning" กล่าวว่า เด็กยุคดิจิทัลมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อน โดยเฉพาะในด้านความเร็วในการประมวลผลข้อมูล ความสามารถในการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน และความชอบในการเรียนรู้ผ่านกราฟิกมากกว่าตัวอักษร เชื่อว่าการใช้เกมดิจิทัลในการเรียนการสอนจะช่วยให้การศึกษาสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

เกมสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในเรื่องมาตราตัวสะกดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผลต่อทั้งแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

1. ผลต่อแรงจูงใจ คือ 1) เกมกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ 2) เกมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ลดความเครียดและความกดดัน 3) เกมมีระบบการให้รางวัลและผลตอบรับที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกภูมิใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น

2. ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ 1) เกมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผึกฝน และทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) เกมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ผ่านการนำเสนอในรูปแบบที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย 3) เกมช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน

บทสรุป

การใช้เกมภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกดที่มีต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้เกมมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้เกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความตั้งใจเรียน ความต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม และความรู้สึกภูมิใจเมื่อทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มที่ใช้เกมยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้เกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักเรียนมีความสามารถในการระบุคำที่เขียนถูกต้อง สระลดรูป และอักษรนำได้ดีขึ้น สรุปได้ว่า การใช้เกมภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกดช่วยเพิ่มแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บุคลากรเกมการศึกษาเข้ากับหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ควรมีการวางแผนและออกแบบการใช้เกมการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของหลักสูตร โดยไม่ใช้เกมเพียงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ควรใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาทักษะของครูในการใช้เกมเพื่อการศึกษา เพื่อให้การใช้เกมในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการพัฒนาทักษะของครูในด้านต่างๆ
3. สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการใช้เกมในการเรียนการสอน เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้เกมในการศึกษาส่งผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ควรมีการสร้างระบบการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เช่น พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถวัดทั้งด้านแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, จัดให้มีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบในระยะยาว และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้เกมในการเรียนการสอนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบเกมการศึกษาที่แตกต่างกัน ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเกมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น เกมแบบผู้เล่นคนเดียว vs. เกมแบบหลายคน

2. ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้เกมการศึกษา ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้เกมการศึกษา เช่น ลักษณะของผู้เรียน (รูปแบบการเรียนรู้, ความสนใจ, ประสบการณ์ในการเล่นเกมน) ทักษะและทัศนคติของครูผู้สอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้และวัฒนธรรมของโรงเรียน การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและทรัพยากร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ดลฤดี ไชยศิริ. (2563). การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับแนวคิดเกมพีเคชั่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญเสริม ประดิษฐ์. (2563). การพัฒนาเกมสามมิติบนโทรศัพท์มือถือที่ใช้เซ็นเซอร์ใจโรสโคปเพื่อฝึกทักษะการสะกดคำภาษาไทย. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ปิยธิป ไทยเสน. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงตัวสะกดตรงมาตรา โดยใช้เกมร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(3): 1-14.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2552). *จิตวิทยาการศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรางคณา แสงธิป. (2564). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันร่วมกับวิธีการสอนแบบเน้นภาระงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุทธิกร กรมทอง. (2559). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน โดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคนิคเกมพีเคชั่นสำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่โรงเรียนวาปีปทุม. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- อาลิตา กาญจน์วรารธร. (2559). การเปรียบเทียบผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รูปแบบฝึกทักษะและรูปแบบเกมการสอนเรื่องการบวกลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2): 2089–2102.
- Dahalan, F. et al. (2024). Gamification and game-based learning for vocational education and training: A systematic literature review. *Education and Information Technologies*, 29(2): 1279–1317.
- Lee & Hammer. (2011). Gamification in Education: What, How, Why Bother. *Academic Exchange Quarterly*, 15(2): 1-5.

การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์
ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3
Developing English Pronunciation Ability by Using Phonics
Techniques Combined with Educational Games of Third-Year
Kindergarten Students

^{1*}ชนิกานต์ ศรีอินทร์ Chanigan Sriin

^{2**}เก็ดถาว บุญปรากการ Kettawa Boonprakarn

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: chanigan1710@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: kettawa@hotmail.com

Received March 18, 2025; Revised April 7, 2025; Accepted: August 4, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างเรียนของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 และ 2) ศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/4 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 24 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ภาษาอังกฤษ เรื่อง พยัญชนะในภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 8 แผน เกมการศึกษา มีจำนวน 8 เกม แบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษและแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาล้างเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 พบว่า ความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยภาพรวมในระดับพึงพอใจปานกลาง คือ ($\bar{x} = 2.71$, S.D.=0.14)

คำสำคัญ: เกมการศึกษา; ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ; เทคนิคโฟนิกส์; แบบวัดความสามารถ

Abstract

This research article aims to 1) compare English pronunciation abilities through learning management using phonics techniques combined with educational games among kindergarten 3 students, and 2) study the satisfaction with learning management using phonics techniques combined with educational games for English pronunciation among kindergarten 3 students. The sample group consisted of 24 students from kindergarten 3/4 at Wichiankhom School, Muang District, Songkhla Province, who were studying in the second semester of the 2024 academic year. The sample was selected through cluster random sampling using classrooms as the sampling unit. The research instruments included 8 English language learning management plans on English consonants for kindergarten 3 students, 8 educational games, an English reading ability test, and a satisfaction questionnaire on learning management using phonics techniques combined with educational games. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and dependent t-test. The research findings revealed that: 1) English pronunciation abilities using phonics techniques combined with educational games after learning were significantly higher than before learning at the .05 level, and 2) regarding satisfaction with learning management using phonics techniques combined with educational games for English pronunciation among kindergarten 3 students, the overall satisfaction level was moderate ($\bar{x} = 2.71$, S.D.=0.14)

Keywords: Educational Games; English Pronunciation Ability; Phonics Technique; Proficiency Assessment

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ กับชาวต่างชาติ รวมไปถึงการเข้าถึงความรู้ระดับสากล ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงแหล่งความรู้ระดับนานาชาติ ทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าจากตำราและงานวิจัยที่ทันสมัยจากทั่วโลก (วิสาข์ จิตวิตร, 2561) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้เป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ทักษะภาษาอังกฤษเปิดโอกาสให้นักเรียนไทยสามารถศึกษาต่อในต่างประเทศหรือในหลักสูตรนานาชาติ ทั้งนี้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่หลากหลายได้ด้วยตนเอง

องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้น ความตระหนักรู้ด้านเสียง (Phonological Awareness) ความสามารถในการรับรู้และจัดการกับเสียงในภาษาพูด การฝึกแยกเสียง ผสมเสียง และเล่นกับเสียงในคำ ช่วยให้รับรู้และสามารถแยกเสียงของตัวอักษรในภาษาอังกฤษได้ การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ มีความจำเป็นต่อการศึกษา คนที่สามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้ดีจะต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ตามแนวคิดของอัญชลี ไสยวรรณ (2562) ประกอบด้วย การฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ (Regular Practice) การจัดกิจกรรมการอ่านที่หลากหลายและสนุกสนาน การส่งเสริมให้เด็กอ่านออกเสียงทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเป็นจุดที่ต้องฝึกฝนซ้ำๆ เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาทางด้านการอ่านออกเสียงเพิ่มขึ้น ดังนั้นเด็กในวัยนี้จำเป็นต้องเรียนภาษาอังกฤษเพื่อให้มีทักษะทางภาษาและสามารถรับความรู้ ทั้งคำศัพท์พื้นฐานและประโยคที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในวัยเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นช่วงเวลา que เด็กสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ดีที่สุด การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษาทุกภาษา ซึ่งรวมถึงภาษาอังกฤษด้วย การอ่านออกเสียงที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการออกเสียงคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การสื่อสารในภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษยังเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เด็กจะต้องฝึกอ่านและฝึกพูด เพื่อให้สามารถอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องต่อไป

จากปัญหาการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาที่ค่อนข้างยากสำหรับเด็กชั้นปฐมวัย นอกจากนั้นครูผู้สอนไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาในการอ่านออกเสียงที่อาจจะยังไม่ชัดเจน และขาดความสนุกสนานในการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนชั้นปฐมวัยขาดความรู้ ความ

เข้าใจ และขาดทักษะการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษนั้นใช้เนื้อหาที่ค่อนข้างยากเกินไป ทำให้นักเรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ซึ่งนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนวิเชียรชม จังหวัดสงขลาที่ยังไม่สามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาค่อนข้างยากและการอ่านออกเสียงของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังขาดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและขาดความสนุกในการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนชั้นปฐมวัย นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง ทำให้นักเรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง

การอ่านโดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ เป็นวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและเสียง ทั้งนี้การใช้ โฟนิกส์ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์และประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ เป็นรูปแบบการสอนการออกเสียงภาษาอังกฤษที่แสดง ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการอ่านออกเสียงและการสะกดคำ ซึ่งวิธีการสอนแบบโฟนิกส์มี 2 วิธี คือ การสอนแบบสร้างคำ (Synthetic Phonics) เป็นการสอนเสียงในภาษาอังกฤษ ทั้ง 44 เสียงอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียง สามารถนำเสียงไป ประสมให้เป็นคำได้เช่น ผู้เรียนถูกสอนตัวอักษร m, a, t ซึ่งสัมพันธ์กับเสียง /m/, /æ/, /t/ ก็จะสามารถอ่านออกเสียง คำว่า ‘mat’ ได้อีกวิธีหนึ่งของการสอนแบบโฟนิกส์ คือการสอนแบบวิเคราะห์เสียง (Analytic Phonics) โดยจะขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับเสียงในภาษาอังกฤษที่มีอยู่ของผู้เรียน และความสามารถในการแยกหรือวิเคราะห์คำให้เป็นเสียงเดี่ยว เทคนิคการอ่านออกเสียง โฟนิกส์ เป็นการสอนเสียงพยัญชนะและสระ การแยกเสียง การสอนกฎการออกเสียง สอนกฎการออกเสียงพื้นฐาน เช่น การออกเสียงสระเสียงยาว-สั้น หรือการออกเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ทั้งนี้เทคนิค โฟนิกส์ เป็นวิธีการสอนการอ่านที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษร ซึ่งเทคนิคดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจในการอ่านออกเสียงมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ในช่วงที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงและในบางกลุ่มยังไม่รู้จักตัวอักษรภาษาอังกฤษดีพอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเทคนิคการอ่านออกเสียง โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการสอนด้วยวิธีการดังกล่าวช่วยฝึกทั้งทักษะการอ่านของนักเรียนซึ่งยังมีทั้งความสนุกสนานในการสอดแทรกเกมเข้าไปในเนื้อหาที่จัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น (ณัฐริกา พลพิทักษ์, 2566)

นอกจากการให้ผู้เรียนฝึกอ่านออกเสียงโดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ แล้ว การใช้เกมการศึกษายังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล เพราะเกมทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาความสามารถในการ

อ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค โฟนิคส์ ร่วมกับเกมการศึกษา จึงมีความสำคัญในการช่วยให้เด็กๆ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังสนุกสนานกับการเรียนรู้ เกมการศึกษามีความสำคัญหลายประการในการสอน สามารถสร้างแรงจูงใจ เกมช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้สนุกและน่าสนใจมากขึ้น ทั้งยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นผ่านการเล่นเกม เกมมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะ เกมสามารถช่วยพัฒนาทักษะ นอกจากนั้นยังส่งเสริมการจดจำ การเรียนรู้ผ่านเกมช่วยให้จดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น เนื่องจากเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำ ทั้งนี้เพราะการสอนด้วยวิธีการดังกล่าวช่วยเสริมสร้างทักษะด้านอารมณ์ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคการอ่านออกเสียง โฟนิคส์ ร่วมกับเกมการศึกษามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ อีกทั้งต่อยอดพัฒนาไปสู่การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิคส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างเรียนของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิคส์ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาล 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยกึ่งทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลอง One group pretest posttest design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 114 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คือนักเรียนชั้นอนุบาล 3/4 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา รวมทั้งสิ้น 24 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม cluster random sampling โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากนักเรียนแต่ละห้องมีความสามารถ เก่งปานกลาง อ่อน คละกัน

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เนื้อหาในรายวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการอ่านออกเสียง โฟนิคส์ ร่วมกับเกมการศึกษา ได้แก่ การออกเสียงพื้นฐานของภาษาอังกฤษและการอ่านสะกดคำศัพท์พื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 นอกจากนั้นยังศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิคส์ ร่วมกับเกมการศึกษา

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ** ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเรื่องพยัญชนะในภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 จำนวน 8 แผน เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินความเหมาะสม

3.2 เกมการศึกษา มีจำนวน 8 เกม ดังต่อไปนี้

- เกมจับคู่ภาพกับเสียง
- เกมล่ามดหาคำศัพท์
- เกมเคาะกลองหาคำศัพท์
- เกมหมุนพ่นฟอง
- เกมหมีกยักษ์พ่นหมึก
- เกมวู้กิ้นหยู้า
- เกมตาข่ายคำศัพท์
- เกมหมาน้อยล่าคำศัพท์

3.3 แบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ หลังการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างโดยใช้เวลา 60 นาที

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิคส์ ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 จำนวน 10 ข้อ โดยใช้มาตรส่วนประเมิน ค่า (Rating Scale) ตามแนวลีเคอร์ท Likert (1967) สอบถามข้อมูล 4 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน และด้านอารมณ์ความรู้สึก โดยแบ่งความพึงพอใจออกเป็น 3 ระดับ

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** คือ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำผลการทำแบบทดสอบหลังเรียน ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ และอภิปรายผลต่อไป

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ 1) วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิคส์ร่วมกับเกมการศึกษา ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test dependent)

2) วิเคราะห์ความพึงพอใจในการใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 นำเสนอดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Df	Sig.
ก่อนเรียน	24	13.32	1.47	3.717	23	.000***
หลังเรียน	24	13.45	1.39			

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 นำเสนอดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3

หัวข้อประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาสนุก น่าสนใจ	2.70	0.46	มีความพึงพอใจปานกลาง
2. ภาพจากเกมการศึกษาทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	2.83	0.38	มีความพึงพอใจมาก
ด้านความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษ			
3. คำศัพท์กลุ่มเป้าหมายไม่ยากเกินไป	2.87	0.33	มีความพึงพอใจมาก
4. ได้รู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น	2.87	0.33	มีความพึงพอใจมาก
ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน			
5. กิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ น่าสนใจ	2.66	0.48	มีความพึงพอใจปานกลาง

หัวข้อประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
			กลาง
6. นักเรียนชอบกิจกรรมที่ใช้เกมการศึกษา	2.75	0.44	มีความพึงพอใจปานกลาง
7. การจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ	2.70	0.46	มีความพึงพอใจปานกลาง
ด้านอารมณ์ความรู้สึก			
8. ฉันอยากเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น	2.33	0.48	มีความพึงพอใจปานกลาง
9. ฉันมีความสุขและเพลิดเพลินกับการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ	2.70	0.46	มีความพึงพอใจปานกลาง
10. รูปภาพจากเกมทำให้ฉันจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น	2.70	0.46	มีความพึงพอใจปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.71	0.14	มีความพึงพอใจปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค โฟนิสส์ ร่วมกับการเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยภาพรวมในระดับพึงพอใจปานกลาง คือ ($\bar{x}=2.71$, S.D.=0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}=2.83$, S.D.=0.38) และด้านความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{x}=2.87$, S.D.=0.33) รองลงมาได้แก่ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}=2.70$, S.D.=0.46) และด้านอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในระดับพึงพอใจปานกลางเช่นกัน ($\bar{x}=2.33$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ *ได้รู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น* และ คำศัพท์ไม่ยากเกินไป อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดมีค่าเท่ากัน ($\bar{x}=2.87$, S.D.=0.33)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค โฟนิสส์ ร่วมกับการเกมการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชา

ภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และผู้เรียนมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคเทคนิคโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการออกเสียงโฟนิกส์ เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐริกา พลพิทักษ์ ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ จำนวน 6 บทเรียน บทละ 3 แผน รวม 18 ชั่วโมง แบบวัดทักษะในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ชุด 10 คำ 20 คะแนน ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ มีค่าเท่ากับ 0.7184 และผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียน มีทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 80.06 ซึ่งมีระดับคุณภาพดีเยี่ยม (ณัฐริกา พลพิทักษ์, 2566)

2. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยภาพรวมในระดับพึงพอใจปานกลาง คือ ($\bar{X}$ =2.71, S.D.=0.14) พบว่า มีระดับความพึงพอใจปานกลาง เนื่องจากนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ส่วนใหญ่มีความสนใจและรู้สึกสนุกกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษา เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู่มากขึ้น แต่เนื่องจากนักเรียนยังอยู่ในวัยเด็กเล็ก อาจมีช่วงเวลาความสนใจสั้น และต้องอาศัยความคุ้นเคยกับกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ อีกทั้งบางเกมหรือกิจกรรมอาจมีระดับความยากหรือง่ายเกินไปสำหรับผู้เรียนบางคน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังที่มาริสา พันเปรม ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินสื่อการสอนโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อการสอนโฟนิกส์มีเนื้อหาตรงตามหลักการสอนของวิธีโฟนิกส์ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและถูกต้องตามหลักภาษา มีกิจกรรมประกอบบทเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาและจุดมุ่งหมายของวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของบทเรียน ใช้ภาพประกอบสื่อที่สวยงามและสื่อความหมายชัดเจน มีคู่มือครูคลังข้อสอบ แผนการสอนและสื่อประกอบอื่นๆที่มีประสิทธิภาพ 2) ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อสื่อการสอนโฟนิกส์อยู่ในระดับมาก และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อการสอนโฟนิกส์อยู่ในระดับพึงพอใจมาก (มาริสา พันเปรม, 2561)

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษมากขึ้น เนื่องจากการใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการอ่าน เกิดการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งเทคนิคโฟนิกส์ ยังส่งผลต่อทักษะการอ่าน การออกเสียงภาษาอังกฤษ และการอ่านอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เทคนิคโฟนิกส์

จากภาพอธิบายได้ว่าการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษมากขึ้น เนื่องจากการใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการอ่าน เกิดการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งเทคนิคโฟนิกส์ ยังส่งผลต่อทักษะการอ่าน การออกเสียงภาษาอังกฤษ และการอ่านอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ สามารถ

พัฒนาความสามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาได้มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยพบว่าความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ ร่วมกับเกมการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค โฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษาในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ครูสอนระดับชั้นอนุบาล 3 ควรมีการนำการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในบทเรียนการอ่านภาษาอังกฤษต่อไป
2. ครูควรหมั่นฝึกให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ เพราะการจัดการเรียนรู้การสอนในช่วงแรก ผู้เรียนบางคนไม่สามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้ ดังนั้นการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบความคิดสามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้องและมีใจความที่สมบูรณ์
3. ครูควรค้นหาเนื้อหาภาษาอังกฤษที่มีความหลากหลาย มีความน่าสนใจมาใช้ในการจัดการเรียนรู้การสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งบทความภาษาอังกฤษที่เลือกมาไม่ควรที่ยากหรือง่ายจนเกินไปสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษากับผู้เรียนในระดับชั้นอื่นๆ และในรายวิชาภาษาต่างประเทศอื่นๆ โดยการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย การใช้แหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟนิกส์ร่วมกับเกมการศึกษา ไปทดลองสอนกับผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รายวิชาภาษาอังกฤษการโรงแรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- ณัฐริกา พลพิทักษ์. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาริสา พันเปรม. (2561). การประเมินสื่อการสอนโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิสาข์ จิตวิตร. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและการใช้กลยุทธ์การอ่านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2562). การพัฒนาพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี โรงเรียนบ้านโคกตูมแขม. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement*. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
Participative Management of Administrator and Effectiveness
Team in School Under the Secondary Educational Service Area
Office Bangkok 1

^{1*}หนึ่งฤทัย เทพวาที Nuengruthai Thepweatee

^{2**}ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์ Sakdipan Tonwimonrat

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Education, Silpakorn University

*First author, e-mail: thepweatee_n@silpakorn.edu

**Corresponding author, e-mail: TONWIMONRAT_S@SU.AC.TH

Received March 26, 2025; Revised April 7, 2025; Accepted: August 4, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) ประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 59 แห่ง กำหนดผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถานศึกษาตามแนวคิดของสวอนส์เบิร์กกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาตามแนวคิดของโคโนพาสเก้ อีวานเชวิก และแมทเทอสัน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความยึดมั่นการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และการไว้วางใจ 2) ประสิทธิภาพของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจาก มากไปหาน้อย ดังนี้ การสื่อสาร การให้อำนาจ และรางวัล และ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; ประสิทธิภาพของทีม; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to identify: 1) Participative management of school administrator under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 2) Effectiveness Team in School under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 3) The relationship between Participative management of school administrator and Effectiveness Team in School under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. The sample consisted of 59 schools under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, there were two respondents per school: an administrator and one teacher, totally 118 participants. The research instrument was an opinionnaire based on Swansburg's Participative management of school administrator and Konopaske Ivancevich and Matteson' Effectiveness Team in School. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The research findings were as follows: 1) Participative management of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, as the whole was at a high level. The arithmetic mean ranking highest to lowest were as follows; autonomy, commitment, goals & objectives and trust. 2) Effectiveness Team in Schools under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 as the whole was at a high level. When considered in each aspect, there was training at the highest level. The other aspects were high level, the

arithmetic mean ranking highest to lowest were as follows; communications, empowerment and reward. 3) The relationship between Participative management of school administrators and Effectiveness Team in School under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 was found at .01 level of statistical significance.

Keywords: Participative Management; Effectiveness Team; Administrator

บทนำ

โลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงในยุคโลกาภิวัตน์มีความไร้พรมแดนและไม่มีอะไรกีดขวางการติดต่อสื่อสารได้ ส่งผลให้ผู้บริหารทางการศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพการเป็นผู้นำในการบริหารและจัดการองค์กรหรือสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การบริหารองค์กรย่อมต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลากหลายรูปแบบ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงต้องมีวิสัยทัศน์และสมรรถนะที่โดดเด่น ทั้งในด้านทักษะ ความสามารถ และภาวะผู้นำ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคง ดำรงอยู่ภายใต้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง และมุ่งสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน (การดี อนันต์นาวิ, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทที่สำคัญส่งผลอย่างมากต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาต่อระบบการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันนอกจากผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องมีความรู้ ทักษะความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหารให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างต่อเนื่องทันต่อการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ขวัญชนก คงพิบูลย์, 2566)

ตามกรอบแนวคิดของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องศึกษาสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ จากผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการพัฒนา เช่น ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการใช้จ่าย งบประมาณทางการศึกษา และในยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษา โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน

การจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ ความเสมอภาค สิทธิและเปิดโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีความรู้ ความเข้าใจ สู่ความเป็นมืออาชีพ ได้มีความตระหนักและได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566 และจากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นั้น ได้พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ด้านพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยได้รวบรวมเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านบุคลากร คือ บุคลากรไม่เพียงพอต่องานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ การฝึกอบรมในด้านตำแหน่งงานที่ได้รับมอบหมาย หรือด้านความเข้าใจในการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลง การโยกย้ายบุคลากรเป็นประจำ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานหรือด้านความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างตรงกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในหลายด้านไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 2) ปัญหาด้านการประสานงาน คือ บางโครงการขาดการประสานงาน การติดต่อสื่อสารจากบุคลากรมีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ขาดข้อมูลข่าวสารที่ควรได้รับโดยตรงไปตรงมา จึงส่งผลให้ขาดความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมโครงการ อีกทั้งยังพบว่าในบางโครงการมีความคลาดเคลื่อนในการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่การศึกษารวมถึงสถานศึกษาในสังกัดอยู่บ้าง ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงานยังไม่ได้รับความชัดเจนในบทบาทและความรับผิดชอบเท่าที่ควร
- 3) ปัญหาด้านระบบในการดำเนินงาน คือ ระบบในการดำเนินงานบางโครงการไม่ต่อเนื่องติดต่อกันทุกปี อีกทั้งมีระยะเวลาในการดำเนินงานและงบประมาณที่จำกัด ขั้นตอนการประสานงานและการส่งต่อยังขาดความต่อเนื่องและความเป็นระบบ ไม่มีการกำหนดแนวทางการทำงานที่ชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1, 2567) ประสิทธิผลของทีมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากการทำงานบางอย่างต้องอาศัยความร่วมมือกันเพื่อรวมความสามารถและแนวคิดที่หลากหลาย ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ องค์กรที่สามารถสร้างและพัฒนาทีมที่มีประสิทธิภาพจะเติบโตได้อย่างรวดเร็ว ลดความสูญเสีย และสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงระบบบริหารที่ดี สมาชิกที่มีความสามารถ รับผิดชอบในหน้าที่ และผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจ ท่วมเททั้งความคิดและแรงกายเพื่อความสำเร็จของทีม ซึ่งจะช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าว หากผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดขอบข่ายงานที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการบริหารงาน ดูแลให้กำลังใจ สนับสนุนและให้คำปรึกษากับบุคลากรในสถานศึกษา

มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน รวมถึงให้อำนาจหน้าที่ตามความสามารถในการทำงาน ตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม โดยให้ความไว้วางใจกับบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีการตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจน รวมถึงให้อำนาจในการตัดสินใจ โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน มีการสร้างความเข้าใจกับสมาชิก ระดมความคิด กำหนดแผนการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตามแผน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการส่งเสริมประสิทธิภาพของ ทีมในสถานศึกษา ทั้งในส่วนของการทำงานที่ทุ่มเทที่จำเป็น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างขวัญกำลังใจสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความสามัคคีในการทำงาน อันจะเป็นแนวทางหลักที่จะส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยในหัวข้อ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของทีมงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยมีพื้นฐานความคิดที่ว่า การบริหารที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้รับการยอมรับในวงการศึกษาว่าเป็นวิธีการที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการทำงานในสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผล และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และการประสานงานที่ดีกับทุกฝ่าย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดและวิธีการบริหารนี้ไปบริหารให้เกิดประโยชน์และประสิทธิผลของทีมงานในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของทีมงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของทีมงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ประกอบด้วย 6 กลุ่มโรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 67 แห่ง ใช้วิธีสุ่ม

ตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 59 แห่ง กำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู รวม 118 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced choice)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดของสวอนส์เบิร์ก (Swansburg)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดของโคโนปาสเก้ อีวานเชวิก และแมทเทอสัน (Konopaske et al., 2018)

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ของแบบสอบถามความคิดเห็น มีลักษณะเป็นแบบจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต โดยผู้วิจัยกำหนดค่าระดับคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ (Likert, 1992)

3. การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาวรรณกรรม หลักการแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษา 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการศึกษา โดยพิจารณาแบบสอบถามด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ ที่ต้องการจะวัด โดยใช้เทคนิค IOC (ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 แห่ง แห่งละ 2 ฉบับ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวม 30 คน 4) นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach) และใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ เท่ากับ .976 5) นำเครื่องมือวิจัยไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผ่านภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาและ ครุ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอ ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนที่สุ่มได้ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาและ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 59 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ที่	ประชากร (แห่ง)	กลุ่มตัวอย่าง (แห่ง)	ผู้ให้ข้อมูล		รวม
			ผู้อำนวยการสถานศึกษา (คน)	ครู (คน)	
1	67	59	59	59	118
รวม		59	59	59	118

2) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม รูปแบบออนไลน์ (Google Form)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เมื่อผู้วิจัยได้รับคืนแบบสอบถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยพิจารณา ตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบ ความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา 2) ดำเนินการจัดระเบียบข้อมูลของ ผู้ตอบแบบสอบถามให้เป็นระบบ ระมัดระวังความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล เพื่อให้ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ดำเนินการตรวจสอบและให้คะแนน แบบสอบถามแต่ละฉบับตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณค่าทางสถิติเพื่อการ วิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการ บรรยาย

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษา และข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน โดยใช้ความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์การบริหาร แบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยใช้ัมขมิเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ใน การวิเคราะห์ตามแนวทางของเบสท์ 3) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร แบบมีส่วนร่วม

ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ใช้เกณฑ์ในการแปลผล 3 ระดับ

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหาร แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม

(n=59)

ด้านที่	การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การไว้วางใจ	4.32	0.59	มาก
2	ความยึดมั่น	4.40	0.56	มาก
3	การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.39	0.56	มาก
4	การมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง	4.41	0.52	มาก
โดยภาพรวม		4.38	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความยึดมั่น การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และการไว้วางใจ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของทีมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม

(n=59)

ด้านที่	ประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การฝึกอบรม	4.57	0.35	มากที่สุด
2	การสื่อสาร	4.43	0.49	มาก

3	การให้อำนาจ	4.43	0.55	มาก
4	รางวัล	4.41	0.58	มาก
โดยภาพรวม		4.46	0.43	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ การฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิต จาก มากไปหาน้อย ดังนี้ การสื่อสาร การให้อำนาจ และรางวัล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร แบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ประสิทธิผลของทีมใน สถานศึกษา					
	1. การฝึกอบรม	2. การสื่อสาร	3. การให้อำนาจ	4. รางวัล	ภาพรวม
การบริหารแบบมีส่วนร่วม					
1. การไว้วางใจ	.621**	.702**	.798**	.739**	.828**
2. ความยึดมั่น	.586**	.646**	.828**	.738**	.815**
3. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์	.625**	.734**	.755**	.791**	.842**
4. การมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง	.644**	.756**	.710**	.774**	.832**
ภาพรวม	.682**	.782**	.854**	.839**	.915**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหาร กับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ กันใน ระดับมาก ($r_{xy}=.915^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีแนวทางในการบริหารโดยให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร โดยผู้บริหารอาจมีการมอบหมายงานไว้อย่างชัดเจน และมีเชื่อมั่นในความสามารถของบุคลากรในการรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งมีการสนับสนุนการพัฒนา และเสริมสร้างทักษะให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษามีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การบริหารงานในลักษณะนี้มีส่วนช่วยลดโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานร่วมกัน และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ และการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการรับผิดชอบงานของตนเอง ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็วมากขึ้น การบริหารในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แต่ยังช่วยลดความล่าช้าที่อาจเกิดขึ้นจากการรอคำสั่งจากผู้บริหารในทุกรายละเอียด ซึ่งแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการปฏิบัติงาน และทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาและการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nichols ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสถานที่ทำงาน นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า การมีส่วนร่วมทำให้ รู้สึกได้รับการสนับสนุนและมีความผูกพันกับองค์กร นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในที่ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับพนักงาน และส่งผลต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพนักงานในองค์กร และอาจเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในที่ทำงาน นอกจากนี้คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับพนักงานยังมีความสำคัญต่อการรับรู้ของพนักงานเกี่ยวกับความสามารถในการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร (Nichols, 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาวรัตน์ ชันติกรม ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก (ยุภาวรัตน์ ชันติกรม, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของณชิต ฐิติธัญมิ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ณชธศ รัฐธรรมนูญ, 2566)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของทีมในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาอาจมีการจัดอบรมเพิ่มทักษะ ความรู้ และความสามารถเฉพาะด้านของ สมาชิกในทีมอย่างหลากหลาย มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีเปิดเผยข้อมูลอย่างทั่วถึงและตรงไปตรงมา มีการ ให้สิทธิในการตัดสินใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างอิสระ จึงส่งผลให้ทำให้งานมีความรู้ และทักษะเฉพาะทางที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายและบุคลากรช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้ช่วยลดปัญหาความคลาดเคลื่อนในการ ดำเนินงาน และช่วยให้บุคลากรมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมถึงมีการมอบสิ่งตอบแทน หรือรางวัล จากการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านต่างๆ เช่น การขึ้นเงินเดือน การประกาศเกียรติคุณ การยกย่องแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในงาน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Drucker ซึ่งได้ เสนอหลักการสำคัญ 4 ประการ ที่ช่วยให้ทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสื่อสารที่ชัดเจน เป้าหมายและบทบาทร่วมกัน การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้และปรับตัวอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละปัจจัยมีบทบาทสำคัญในการสร้างทีมที่แข็งแกร่งและสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่าง มีประสิทธิภาพ หลักการเหล่านี้ช่วยให้ทีมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ชัดเจน ช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เป้าหมายและบทบาทร่วมกันสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การ ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ทีมบรรลุวัตถุประสงค์ และการเรียนรู้และปรับตัวช่วยให้ทีม ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง เมื่อทีมสามารถนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ย่อมนำไปสู่ ความสำเร็จและความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (Drucker, 2567)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิภาพของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r_{xy} = .915$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 มีการบริหารภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Swansburg กล่าวคือ ผู้บริหารไว้วางใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรได้ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่นั้น มีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นใน งานที่ปฏิบัติ เพราะบุคลากรจะรู้สึกถึงความสำคัญของตนเองในองค์กร และมีแรงจูงใจในการทำงาน อย่างเต็มที่ เมื่อมีอำนาจในการตัดสินใจและการกระทำ สิ่งนี้จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความ

รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่ปฏิบัติ การให้โอกาสและไว้วางใจให้บุคลากรดำเนินการต่างๆ ได้อย่างอิสระ และยังสามารถสะท้อนถึงทักษะความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาของผู้บริหารและบุคลากร ซึ่งในทางกลับกัน หากพบข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดเกิดขึ้น ก็จะทำให้ผู้บริหารสามารถประเมินและช่วยสนับสนุนการพัฒนาได้อย่างตรงจุด อีกทั้งการให้ความไว้วางใจยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เพราะบุคลากรจะรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนและเคารพจากผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและความร่วมมือในทีม และการที่ผู้บริหารได้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษา ส่งผลให้บุคลากรเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานและสามารถตั้งเป้าหมายในการพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสถานศึกษาได้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในการตัดสินใจและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรรู้สึกถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความมั่นใจ อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา (Swansburg, 1996) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arora ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของทีมงาน ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีมงาน บทบาทของทีมงาน กระบวนการของทีมงาน และความสัมพันธ์ภายในทีม มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของทีมงานและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยพบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีมงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความสัมพันธ์ภายในทีม ในขณะที่บทบาทของทีมงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการของทีมงาน (Arora, 2023)

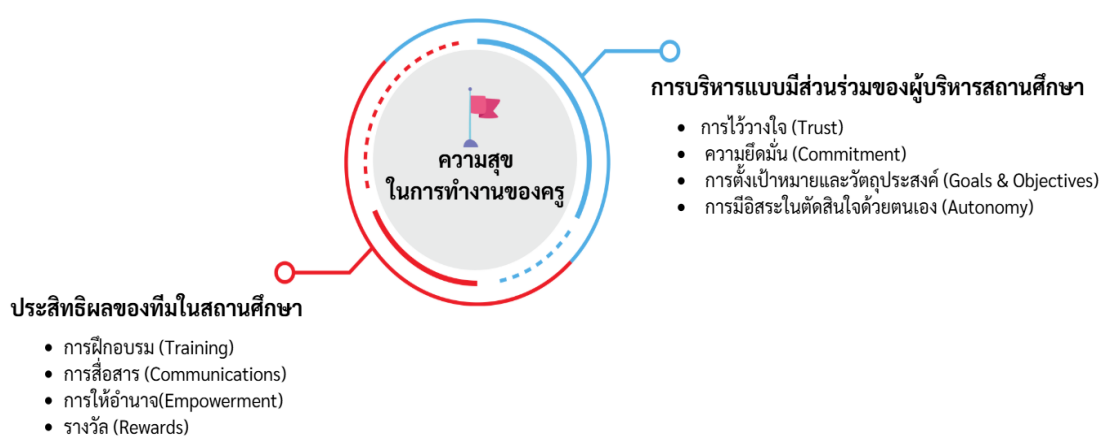
เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในส่วนของความยึดมั่นกับประสิทธิภาพของทีมงานในสถานศึกษาด้านการให้อำนาจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารให้การสนับสนุนและมีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะด้านและอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้มีความรู้สึกมั่นใจในศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarong ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและประสิทธิภาพของทีมงานในงานบริหารการศึกษา: กลยุทธ์ในการสร้างทีมและเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพสูง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนผ่านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากแนวทางการบริหารแบบดั้งเดิม โดยให้ความสำคัญกับ นวัตกรรม ความเห็นอกเห็นใจ และความสามารถในการปรับตัว ซึ่งส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความมั่นใจในตนเองและความเป็นอิสระของบุคลากร นำไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพและการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานอก และผู้นำเชิงเปลี่ยนผ่านมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ สถานศึกษาในการเผชิญกับความซับซ้อนของระบบการศึกษาสมัยใหม่ ซึ่งรวมถึง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

โดยพบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำสามารถวัดผลและพัฒนาความสำเร็จของนักเรียน แม้ว่าจะต้องเผชิญกับ แรงต่อต้านต่อการเปลี่ยนแปลง (Sarong, 2021) และพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความยืดหยุ่น กับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาด้านการฝึกอบรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการให้ความไว้วางใจกับบุคลากรในการปฏิบัติงาน และด้านการฝึกอบรมน้อยกว่าด้านอื่น อาจส่งผลให้บุคลากรความมั่นใจในตนเองน้อย และอาจทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง ส่งผลให้ขาดแรงจูงใจและโอกาสในการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smit et al. ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อประสิทธิผลและนวัตกรรมของทีม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพและนวัตกรรมของทีม โดยเป็นสิ่งที่สะท้อนลักษณะของแนวคิดวงกลมคุณภาพ ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของพนักงานในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามีผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมกับธุรกิจขนาดเล็ก การมีส่วนร่วมของพนักงานต่อความพึงพอใจในการทำงาน ผลการวิจัยมีส่วนทำให้เข้าใจผลกระทบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในบริบทต่างๆ ได้ดีขึ้น และชี้ให้เห็นว่าการวิจัยในอนาคตควรพิจารณาผลกระทบของระดับการว่างงานสูงต่อความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจในการทำงาน (Smit et al., 2023)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 นั้น สามารถพัฒนาเป็น “แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความสุขในการทำงานของครู โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา ผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน สนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและความไว้วางใจ ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครู เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ และสนับสนุนการเติบโตทางวิชาชีพ จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การไว้วางใจ (Trust) ความยืดหยุ่น (Commitment) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Goals & Objectives) การมีอิสระในตัดสินใจด้วยตนเอง (Autonomy) ร่วมกับปัจจัยสนับสนุนประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา ประกอบด้วย การฝึกอบรม (Training) การสื่อสาร (Communications) การให้อำนาจ (Empowerment) รางวัล (Rewards) เมื่อครูได้รับการสนับสนุน ได้รับความไว้วางใจ และมีอิสระในการตัดสินใจ จะส่งผลให้เกิด

ความพึงพอใจในการทำงาน ลดความเครียด และมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น อีกทั้ง การฝึกอบรม และการให้อำนาจแก่ครู ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ สามารถปรับตัวและนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดี โดยการส่งเสริมระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน และกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เหมาะสมกับความสามารถและความเชี่ยวชาญ ช่วยให้เกิดการสื่อสารภายในองค์กรที่ดีขึ้น ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความร่วมมือระหว่างบุคลากรทุกระดับ ส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานของครูและสามารถพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความสุขในการทำงานของครู

บทสรุป

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความยึดมั่น การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และการไว้วางใจ ประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ การฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจาก มากไปหาน้อย ดังนี้ การสื่อสาร การให้อำนาจ และรางวัล การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำและการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยมอบหมายงานตามความสามารถพร้อมทั้งแสดงความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง กระตุ้นความรับผิดชอบต่องานที่ และพัฒนาทักษะการตัดสินใจอย่างมั่นใจยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความร่วมมือที่ดีในสถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นธรรม ตลอดจนกระบวนการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนและตำแหน่งวิทยฐานะทั้งในระดับบุคคลและระดับทีม นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการประกาศเกียรติคุณและการชื่นชมบุคลากรเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน พร้อมทั้งจัดสรรรางวัลหรือการยกย่องที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้ทีมงานร่วมกันอย่างมุ่งมั่น เพื่อบรรลุเป้าหมายของทีมและสถานศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยส่งเสริมความไว้วางใจ ความยึดมั่นในเป้าหมาย การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และการให้อิสระในการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพของทีมในสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาโดยรวม
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรวางแผนการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยควรจัดให้มี โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ
3. ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ
4. ควรศึกษาประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ
5. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก คงพิบูลย์. (2566). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารพุทธพัฒนศาสตร์ศึกษา*, 1(3): 30-38.
- ณัชศ ฐิตินภูมิ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(2): 189-190.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุภาวรัตน์ ชันติกรม. (2566). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 11(1): 34-44.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*.
https://www.sesao1.go.th/media/files/20231121140945_1.pdf
- Arora, R. (2023). Team Effectiveness: A Key to Success in IT Organizations. *Australasian Accounting Business and Finance Journal*, 17(1): 97-110.
- Konopaske, R., et al. (2018). *Organizational Behavior and Management 7th*. New York: McGrawHill.
- Likert, R. (1992). *New pattern of management*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Nichols, H. (2020). *The effect of participative management on workplace belonging*. *Master of Science in Organization Development*. The Graziadio Business School Pepperdine University.
- Drucker, P. (2567, 19 พฤศจิกายน). *ทีมมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ*.
<https://workleap.com/blog/improve-team-performance/>
- Sarong, J. S. (2021). Fostering Collaboration and Team Effectiveness in Educational Leadership: Strategies for Building High Performing Teams and Networks. *Journal of Randwick International of Education and Linguistics Science (RIELS)*, 5(2): 727-743.

- Smit, I., et al. (2023). Participative management for team effectiveness and innovation. *South African Journal of Industrial Engineering*, 34(1): 36-37.
- Swansburg, R. C. (1996) *Management and leadership for Nurse Managers*. Boston: Jones and Bartlett Publishers.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้
แบบทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of Science Learning Achievement by Predict-
Observe-Explain (POE) with Graphic Organizers Technique of
Fifth Year Primary School Students

^{1*}สวรรณญา ศรีสุวรรณ Sawanya Srisuwan

^{2**}เก็ทถาวา บุญปรากฏ Kettawa Boonprakarn

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: sawanya.sri024@hu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: kettawa@hotmail.com

Received March 15, 2025; Revised April 7, 2025; Accepted: August 5, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านนาปัง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวนนักเรียน 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มโดยการจับฉลากห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แผนจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ปรากฏการณ์ ลม พายุอากาศ (2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และ (3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้อง ค่าความยากง่ายของ

แบบทดสอบ ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น KR-20 และ t-test dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 2) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.47) ผลการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ได้อย่างถูกต้องต่อไป

คำสำคัญ: ทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE); ผังกราฟิก; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research article aims to 1) compare the learning achievement of Fifth year Primary School Students before and after learning by using Predict-Observe-Explain (POE) teaching method with Graphic organizers, and 2) study the satisfaction of Fifth year Primary School Students in Predict-Observe-Explain (POE) teaching method with Graphic organizers. The research is an experimental study. The sample group consists of 26 Grade 5/1 students from Bannapong School, Huai Yung, Nuea Khlong, Krabi, who were selected using cluster random sampling by drawing lots to determine the classroom. The research instruments consist of (1) A learning management plan for fifth year primary school students, Unit 5: The Weather Phenomena, (2) Learning achievement test, and (3) The satisfaction questionnaire for fifth year primary school students on the use of Predict-Observe-Explain (POE) teaching method with Graphic organizers. The statistics for the data analysis were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), Index of Item Objective Congruence (IOC), Difficulty index, Discrimination index, Kuder-Richardson Formula 20 (KR-20) and t-test dependent. The results of this study were as follows 1) the learning achievement of Fifth year Primary School Students by using Predict-Observe-Explain (POE) teaching method with Graphic organizers after learning were significantly higher than before studying at the .001 level and 2) The satisfaction of fifth-year primary school students towards studying with the Predict-Observe-Explain (POE) teaching method using Graphic organizers is at the highest level. ($\bar{X}$ =4.51, S.D.=0.47). The researchers can utilize the findings of this study as guidelines for instructional management aimed for

the development of science learning achievement by Predict-Observe-Explain (POE) with Graphic organizers technique accurately in the future.

Keywords: Predict-Observe-Explain (POE); Graphic; Achievement

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิต และการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ และศาสตร์อื่นๆ ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหา วิธีการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนรู้ของไทยในปัจจุบัน คือ ครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เพราะครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในสาระสำคัญของทักษะกระบวนการที่สอน และไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ปีการศึกษา 2566 พบว่าผู้เรียนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ไม่พยายามคิดหาคำตอบในสิ่งที่ครูถามหรือไม่พยายามคิดหาสาเหตุของสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ ผู้เรียนยังไม่กล้าคิด กล้าทำ อีกทั้งยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขาดความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการทำงาน ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายโดยเน้นการท่องจำมากกว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความสนใจใคร่รู้ในการเรียน จึงส่งผลให้การสอนของครูไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (อภิญา ตันทวิวงศ์, 2557) โดยพิจารณาได้จากผลการทดสอบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (Ordinary National Educational Test : O-NET) พบว่าคะแนนรายวิชาวิทยาศาสตร์ประจำปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านนาปาง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนมีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน 34.81 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 40.02 และ 40.75 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) ผลการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ายังไม่บรรลุเป้าหมาย

ของโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองมีหลากหลายวิธี และจากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) เป็นกลวิธีการทำนาย สังเกต อธิบาย ใช้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและมุ่งมั่นในการทดลองโดยให้นักเรียนทำนายผลที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าก่อนลงมือทำกิจกรรม แล้วให้นักเรียนสังเกตอย่างจดจ่อ มีความละเอียด รอบคอบ และนำผลที่ได้จากการสังเกตมาอธิบายและเปรียบเทียบกับสิ่งที่ทำนายไว้ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในช่วงที่ทำกิจกรรม เกิดความท้าทายในการค้นหาความรู้ เพื่อตรวจสอบผลการทำนายของตนเอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายอย่างเป็นขั้นตอน โดยเน้นให้นักเรียนได้คิด ทำนาย สังเกต และใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการคิดเป็น

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนนั้น ยังสามารถนำโดยใช้เทคนิคผังกราฟิกมาร่วมด้วย เนื่องจากเทคนิคผังกราฟิกเป็นการให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ จำนวนมาก เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และจดจำได้นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาสาระหรือข้อมูลต่างๆ ที่ผู้เรียนประมวลมานั้นอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย การใช้เทคนิคผังกราฟิกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนจัดข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นระเบียบอยู่ในรูปแบบที่อธิบายให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย นอกจากนี้ใช้ในการประมวลความรู้หรือจัดความรู้ดังกล่าวแล้ว ในหลายกรณีที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มหรือสร้างสร้างความคิดขึ้น ผังกราฟิกยังเป็นเครื่องมือทางการคิดได้ดี เนื่องจากการสร้างความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่ในสมอง จำเป็นต้องมีการแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ผังกราฟิกเป็นรูปแบบของการแสดงออกของความคิดที่สามารถมองเห็นและอธิบายได้อย่างเป็นระบบชัดเจนและอย่างประหยัดเวลาด้วย (ทิตินา แคมมณี, 2563) การผสมผสานการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลและการคิดอย่างเป็นระบบ (Piaget, 1964)

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใช้การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาบง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เพื่อจะได้นำผลที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนและการจัดการเรียนการ

สอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยคาดหวังว่าการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง และส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีวิจัยกึ่งทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลอง One group pretest posttest design โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ (1.1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายแขวงปากส้าย อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 10 ห้องเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านทุ่งสาคร จำนวน 1 ห้องเรียน 2) โรงเรียนบ้านทุ่งประสาน จำนวน 1 ห้องเรียน 3) โรงเรียนวัดโคกยาง จำนวน 1 ห้องเรียน 4) โรงเรียนวัดธรรมวุฒสรณาราม จำนวน 1 ห้องเรียน 5) โรงเรียนบ้านเกาะไทร จำนวน 1 ห้องเรียน 6) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน 7) โรงเรียนบ้านนาปง จำนวน 1 ห้องเรียน 8) โรงเรียนบ้านบกห้อง จำนวน 1 ห้องเรียน และ 9) โรงเรียนบ้านควนเกาะจันทร์ จำนวน 1 ห้องเรียน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 (1.2) กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับฉลากห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ได้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านนาปง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวนนักเรียน 26 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แผนจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ปรากฏการณ์ ลม พายุอากาศ จำนวน 9 แผนการเรียนรู้ จำนวน 9 ชั่วโมง โดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เป็นแบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบ่งเป็น 2 ตอน ผลที่ได้จากการประเมินตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.75 และตอนที่ 2 ความคิดเห็น

เกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.81 ถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องและเหมาะสม

2.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินค่า IOC พบว่า มีค่า IOC 0.67 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบ้านนาปาง เนื่องจากนักเรียนผ่านการเรียนเรื่องนี้มาแล้ว นำมาหาค่าความยากง่าย (p) และ อำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.2 – 0.8 และค่า อำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 - 1.00 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553) จำนวน 40 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน หาค่า IOC พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.67 ขึ้นไป แล้วนำแบบวัดความพึงพอใจไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านควนเกาะจันทร์ และนำแบบวัดความพึงพอใจที่ได้ทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) (Cronbach, 1990) โดยมีค่าเท่ากับ 0.72

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pretest) โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ปรากฏการณ์ ลม พายุ อากาศ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 60 นาที

3.2 จัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยปฏิบัติการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ใช้เวลาในการเรียนการสอนทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น 9 แผนการเรียนรู้ ในภาคการเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 ขณะจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยวัดและประเมินผล 3 ด้าน คือด้านความรู้ โดยการตรวจสอบแบบฝึกทักษะ และใบกิจกรรมต่างๆ ด้านทักษะและกระบวนการ โดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในด้านการแก้ปัญหาและการให้เหตุผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการสังเกตการณ์ร่วมมือ และความรับผิดชอบ

3.3 หลังการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ปรากฏการณ์ ลม พายุ อากาศ ชุดเดิม จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น โดยใช้เวลา 60 นาที 4) ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

4. การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ระหว่างก่อนเรียน

และหลังเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test dependent 2) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกระหว่างก่อนและหลังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้นำเสนอดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกระหว่างก่อนและหลังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	26	20.54	3.152	23.40	25	.000***
หลังเรียน	26	32.15	2.852			

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้นำเสนอดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านเนื้อหา		4.32	0.47	มากที่สุด
1	เนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ครูสอนตรงกับสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้ในหลักสูตร	4.31	0.47	มากที่สุด
2	เนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนเกินไป	4.35	0.49	มากที่สุด
3	การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกช่วยทำให้นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น	4.31	0.47	มากที่สุด

	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
4	การใช้การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกทำให้นิเื่อหาวิทยาศาสตร์มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	4.31	0.47	มากที่สุด
5	ครูสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิทยาศาสตร์กับการใช้งานในชีวิตประจำวันได้	4.31	0.47	มากที่สุด
ด้านครูผู้สอน		4.64	0.48	มากที่สุด
6	ครูอธิบายวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน	4.69	0.47	มากที่สุด
7	ครูใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	4.65	0.49	มากที่สุด
8	ครูให้คำปรึกษา แนะนำและดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.65	0.49	มากที่สุด
9	ครูสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามได้อย่างอิสระ	4.69	0.47	มากที่สุด
10	ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน	4.65	0.49	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.67	0.47	มากที่สุด
11	ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับการเรียนรู้	4.69	0.47	มากที่สุด
12	การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหาวิทยาศาสตร์มากขึ้น	4.65	0.49	มากที่สุด
13	การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมและไม่รู้สึกเบื่อ	4.69	0.47	มากที่สุด
14	การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกช่วยกระตุ้นความสนใจและทำให้การเรียนสนุกสนานมากขึ้น	4.69	0.47	มากที่สุด
15	กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ	4.69	0.47	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ		4.44	0.50	มากที่สุด
16	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น	4.50	0.51	มากที่สุด

	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
17	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเพิ่มความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น	4.42	0.50	มากที่สุด
18	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกและไม่น่าเบื่อ	4.35	0.49	มากที่สุด
19	นักเรียนสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.38	0.50	มากที่สุด
20	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารมากขึ้น	4.38	0.50	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย	4.51	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$, S.D.=0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{x}=4.64$, S.D.=0.48) และด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{x}=4.44$, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีความพึงพอใจสูงที่สุดคือ ครูอธิบายวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ครูสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามได้อย่างอิสระ ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมและไม่รู้สึกเบื่อ เทคนิคผังกราฟิกช่วยกระตุ้นความสนใจและทำให้การเรียนรู้สนุกสนานมากขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเท่ากัน ($\bar{x}=4.69$, S.D.=0.47)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ผลเป็นเช่นนี้ เพราะวิธีการจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นวิธีที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการทำนายผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน จากนั้นนักเรียนได้สังเกตผลที่เกิดขึ้นจริงและนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนเองทำนายไว้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การใช้เทคนิคผังกราฟิกร่วมด้วยช่วยให้นักเรียนสามารถจัดระบบความคิดและ

เชื่อมโยงความรู้ได้ดีขึ้น เนื่องจากผังกราฟิกช่วยแปลงข้อมูลที่ซับซ้อนให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ชัดเจน ทำให้นักเรียนสามารถจดจำและเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory) ที่กล่าวว่า การจัดระบบข้อมูลช่วยให้สมองประมวลผลและจดจำข้อมูลได้ดีขึ้น

การผสมผสานทั้งสองวิธีเข้าด้วยกันช่วยเสริมจุดแข็งซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในขณะที่การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการค้นพบด้วยตนเอง การใช้ผังกราฟิกก็ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปและจัดระบบความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ได้อย่างเป็นระบบ ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้และการลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ เกลี้ยงนวล ได้ทำการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ ทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ ทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พัชรินทร์ เกลี้ยงนวล, 2560)

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักเรียนได้เล่นเกมพร้อมกับการทำนาย-สังเกต-อธิบายจึงทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับปัทมา ไชยลักษณ์ ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีสอนแบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกอยู่ในระดับมาก (ปัทมา ไชยลักษณ์, 2561)

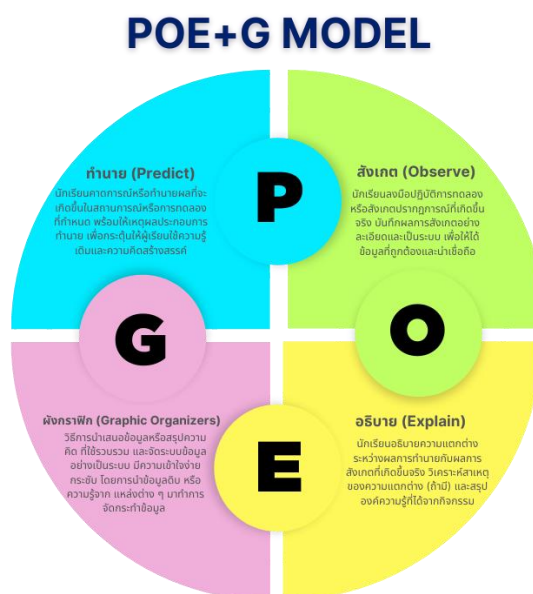
องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ดังนี้

- 1) การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ทำนาย (Predict) – สังเกต (Observe) – อธิบาย (Explain)
- 2) เทคนิคผังกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบความคิดและเชื่อมโยงความรู้ได้ดีขึ้น

3) การรวมสองแนวทางนี้ช่วยเสริมการคิดวิเคราะห์ สร้างความเข้าใจเชิงลึก และทำให้ความรู้คงทนมากขึ้น

4) การเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังช่วยลดปัญหาการเรียนรู้แบบท่องจำ ลดการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นสาเหตุของความเบื่อหน่าย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง และค้นหาคำตอบด้วยตนเองเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเพิ่มทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และการคิดอย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 POE+G MODEL

บทสรุป

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูควรแนะนำวิธีการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มทำการเรียน และในการจัดกลุ่มให้แต่ละกลุ่ม มีนักเรียนที่มีความสามารถเก่ง ปานกลาง อ่อนคละกัน เพื่อให้เกิดช่วยเหลือกันภายในกลุ่มและ มีแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น

1.2 ครูควรฝึกให้นักเรียนได้ค้นเคยหรือฝึกการสร้างผังกราฟิกแต่ละประเภทก่อนเริ่มทำการเรียน โดยอาจฝึกให้นักเรียนใช้กับเนื้อหาบทเรียนก่อนที่จะถึงเนื้อหาในบทเรียนนี้

1.3 ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมขั้นที่ 1 ขั้น Predict ครูไม่ควรแนะนำหรือตอบ คำถามนักเรียนเพราะข้อมูลที่ได้จากการทำนายของนักเรียนจะไม่ตรงกับความรู้เดิมที่นักเรียนมี

1.4 ในขณะที่ทำกิจกรรมขั้นที่ 2 ขั้น Observe ครูผู้สอนควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหา คอยกระตุ้นให้กำลังใจ เพื่อให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากทดลอง ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ในการทำกิจกรรมบางกิจกรรมอาจมีอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพลมฟ้าอากาศ ดังนั้น ควรมีการวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนสลับเนื้อหาตามความเหมาะสม

1.6 ครูผู้สอนอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมตามระดับความสามารถของนักเรียน แต่ไม่ควรยืดหยุ่นมากเกินไป เพราะจะทำให้งานชิ้นงานไม่ประสบความสำเร็จ และเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกในชั้นอื่นๆ โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกในเนื้อหาอื่นๆ ได้แก่ งานและพลังงาน แรงและการเคลื่อนที่

2.3 ควรวิจัยเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกกับวิธีการเรียนแบบอื่นๆ ที่เน้นให้นักเรียน สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การเรียนแบบค้นพบ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

- พิศนา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมา ไชยลักษณ์. (2561). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีสอนแบบ Predict - Observe - Explain (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พัชรวิรินทร์ เกลี้ยงนวล. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ Predict-Observe-Explain (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 11). สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566. <https://www.niets.or.th/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). ครูวิทยาศาสตร์มืออาชีพ แนวทางสู่การเรียนรู้การสอนที่มีประสิทธิผล. กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ตคู่มือ ชีพพลาเยส จำกัดสมบัติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อภิญา ตันทวิวงศ์. (2557). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21 เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัฒน์การเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins Publishers.
- Piaget, J. (1964). Part I: Cognitive development in children: Piaget development and learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(3): 176-186.

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

Application of Good Governance Principles that Affect the
Administration of Educational Institutions Surat Thani Primary
Educational Service Area Office 3

^{1*}สรัญญา หนูคง Saranya Nukong

^{2**}พระครูวุฒิชัยการโกศล PhraKhruWutthichaikarnkason

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

*First author, e-mail: sarannong26@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: wattchai.pet@mbu.ac.th

Received April 9, 2025; Revised April 30, 2025; Accepted: August 5, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู 2) ศึกษาระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่อการบริหารสถานศึกษา และ 4) ศึกษาตัวแปรพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 313 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.995 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.53 2) ระดับการบริหารงานสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.57$, S.D.=0.56 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่อการบริหารสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์

ทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.880$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ตัวแปรการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษา มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพยากรณ์ ได้ร้อยละ 80.00
คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล; การบริหารสถานศึกษา; หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research article aims to 1) study the level of good governance of school principals in school administrations according to the points of view of teachers 2) study the level of school administrations according to the points of view of teachers 3) study the relationship between the application of good governance and school administrations by school principals, and 4) study the predictive variable in the application of good governance by school principals, which affects the school administrations. The sample consisted of 313 teachers of Suratthani Primary Education Service Area Office 3 by simple random sampling. The data collection instrument was a questionnaire. The reliability of the questionnaire was 0.995. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The study results were found that: 1) According to the points of view of the teachers, the overall level of good governance in school administrators was at the highest level. $\bar{x} = 4.58$, S.D.=0.53 2) The overall level of school administrators 3 was at the highest level. $\bar{x} = 4.57$, S.D.=0.56 3) The relationship between the application in good governance and school administrations by school principals was positive at a high level ($r=.880$) with statistical significance at a level of .01. 4) The variable of the use of good governance principles by school administrators can predict school administration. It affects school administrations with statistical significance at level .001, those three variables jointly predict 80.00

Keywords: Application of Good Governance; School Administration; Good Governance

บทนำ

การบริหารการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีขอบข่ายการบริหารที่ประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป การบริหารจัดการของภาครัฐจึงจำเป็นต้องนำระบบต่างๆ เข้ามาบริหารเพื่อให้เป็นกรอบกำหนดที่สอดคล้องกันในทุกภาคส่วน การบริหารจัดการของภาครัฐที่ประสิทธิภาพลดลงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญ การบริหารจัดการและการให้บริการของภาครัฐไม่ว่าจะส่วนราชการและส่วนท้องถิ่นประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการใช้งบประมาณยังไม่เพียงพอ ระบบและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การปฏิรูปจึงต้องเร่งอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่จะช่วยพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ การส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกันบริหารจัดการให้องค์กรมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลส่งผลทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการเมืองของประเทศมีการตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลและทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจทางสังคมในระยะยาว การบริหารจัดการศึกษาเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตและวิธีการขององค์กรทางการศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการศึกษา คือ การบริหารจัดการศึกษาอย่างไรจะให้ประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ เป้าหมาย กลยุทธ์และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป้าประสงค์ใหญ่ๆ ของการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การทำให้โรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนด จุดมุ่งหมายเหล่านั้นรวมทั้งจุดมุ่งหมายของแต่ละบุคคลและจุดมุ่งหมายขององค์กรการระบุให้ชัดเจนถึงเป้าประสงค์ขององค์กรหรือโรงเรียนแล้วมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์นั้น (กนกอร สมปราชญ์, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่สำคัญในการจัดการปฏิรูปการศึกษาให้ดีขึ้นยิ่งขึ้น โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา กำหนดให้มีหลักกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้แก่สถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) โดยในปัจจุบันได้นำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในบริหารสถานศึกษาจัดเป็นความคิดสำคัญในการจัดการบริหารงานที่ดี ได้ให้ความสนใจกับเรื่องหลักธรรมาภิบาลเพิ่มมากขึ้น (ธงชัย คล้ายแสง, 2562) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานองค์กรภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องขับเคลื่อน

อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยเครื่องมือกลไกที่สำคัญที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) สถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทั้ง 6 หลักการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นกุญแจสำคัญที่นำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สมควรนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักที่กำหนด ซึ่งการดำเนินงานตามความรับผิดชอบในหน้าที่จะได้ผลตามเป้าหมายอย่างสูงสุคนั้นก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหาร ที่เหมาะสมจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของครูเพื่อเป็นแรงผลักดันให้ครูทำงานด้วยความกระตือรือร้นและสนใจหรือเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งในปัจจุบันพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีบทบาทที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการบริหารได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จากการศึกษาสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สามารถนำข้อมูลมาที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนารูปแบบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 148 โรงเรียน และจำนวน 1,667 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางจิสซีและมอร์แกน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 313 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้ 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ ประกอบด้วย 6 หลัก คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ (6) หลักความคุ้มค่า 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานของสถานศึกษาโดยยึดหลักการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การบริหารงานงบประมาณ (3) การบริหารงานบุคคล (4) การบริหารทั่วไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม หลักธรรมาภิบาล โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักมีส่วนร่วม ความสำเร็จ ความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า (สำนักงานกฤษฎีกา, 2560) และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 102 ข้อ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.66-1.00 วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .995

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราชถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในรูปแบบระบบออนไลน์ (Google form)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 2) ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบน (S.D.) มาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Method)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะ
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวม ดังในตาราง
ที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลของระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะ
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ด้านที่	การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของครู โดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	หลักนิติธรรม	4.56	0.55	มากที่สุด
2.	หลักคุณธรรม	4.60	0.56	มากที่สุด
3.	หลักความโปร่งใส	4.61	0.54	มากที่สุด
4.	หลักความมีส่วนร่วม	4.56	0.61	มากที่สุด
5.	หลักความรับผิดชอบ	4.58	0.57	มากที่สุด
6.	หลักความคุ้มค่า	4.54	0.58	มากที่สุด
ภาพรวม		4.58	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของ
ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{x} = 4.58$, S.D.=0.53) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน
โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักความโปร่งใส ($\bar{x} = 4.61$, S.D.=0.54) รองลงมา คือ หลักคุณธรรม
($\bar{x} = 4.60$, S.D.=0.56) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.54$, S.D.=0.58)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวม ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลของระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ด้านที่	ระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของ ครู โดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	การบริหารงานวิชาการ	4.58	0.55	มากที่สุด
2.	การบริหารงานบุคคล	4.53	0.65	มากที่สุด

3.	การบริหารงานงบประมาณ	4.58	0.57	มากที่สุด
4.	การบริหารงานทั่วไป	4.57	0.59	มากที่สุด
ภาพรวม		4.57	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงานวิชาการ ($\bar{x} = 4.58$, S.D.=0.55) และการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{x} = 4.58$, S.D.=0.57) รองลงมา คือ การบริหารงานทั่วไป ($\bar{x} = 4.57$, S.D.=0.59) ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 4.53$, S.D.=0.65)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลของความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา(X)	การบริหารงานของสถานศึกษา (Y)				Y _{tot}
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	
X ₁	.769***	.723***	.685***	.693***	.754***
X ₂	.834***	.766***	.716***	.749***	.805***
X ₃	.798***	.721***	.710***	.734***	.778***
X ₄	.843***	.792***	.751***	.776***	.831***
X ₅	.894***	.837***	.808***	.817***	.881***
X ₆	.878***	.793***	.769***	.803***	.851***
X _{tot}	.901***	.832***	.797***	.821***	.880***

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ภาพรวม มีนัยทางสถิติที่ระดับ .001 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.880$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ตัวแปรพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งต่อการบริหารสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารที่ส่งต่อการบริหารสถานศึกษา	คะแนนดิบ		คะแนน	t	Sig t.
	b	SE _b	β		
ค่าคงที่ Constant	.339	.125		2.701	.007
หลักความรับผิดชอบ X ₅	.564	.068	.576	8.299	.000
หลักความคุ้มค่า X ₆	.154	.067	.162	2.320	.021
หลักความโปร่งใส X ₃	.204	.044	.199	4.676	.000
R=.894, R ² = .800, Adjusted R ² = .798, S.E.=.251, F=21.866, Sig t.= .000					

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่าเมื่อนำตัวแปรหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งต่อการบริหารสถานศึกษาทั้ง 6 ด้านเข้าสู่วิเคราะห์วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มีตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ หลักความรับผิดชอบ (X₅) หลักความคุ้มค่า (X₆) หลักความโปร่งใส (X₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้ร้อยละ 80.00

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่ผู้บริหารทุกคนสามารถต้องนำมาปรับใช้ในการบริหารหน่วยงานของตนเอง โดยยึดหลักคุณธรรม บริหารงานด้วยความโปร่งใส เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้อง

สร้างขึ้นให้เป็นคุณสมบัติประจำตัว เพื่อมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้การดำเนินงาน ด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผน ใช้หลักความคุ้มค่า และเป็นธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ก่อให้เกิดการตอบสนอง ต่อความต้องการของส่วนรวมตลอดจนมุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของหน่วยงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพลงไพลิน สิ้นธนนชัย ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน (เพลงไพลิน สิ้นธนนชัย, 2566)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าระดับการบริหารงานของสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดีของสังคม ภายใต้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ตามที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิพัฒน์ นารินทร์รักษ์ ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาจะเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการ ด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู มีความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษา มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการบริหารจัดการงบประมาณต้องยึด กฎ ระเบียบ อย่างเคร่งครัดและโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน (พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์รักษ์, 2563)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีนัยทางสถิติที่ระดับ .001 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัยของญาดาวิ บุญตา ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก โดยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารย่อมมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพขององค์กร หากผู้บริหาร สถานศึกษามีการบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงาน ด้วยคุณธรรม จริยธรรม ยึดระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ภายใต้การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง จะช่วยให้การดำเนินงานในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประสิทธิผลมากขึ้น การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารปกครององค์กร (ญาดาวิ บุญตา, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรัตน์ ช่างเกวียน ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือคล้อยตามกัน กล่าวคือ หากผู้บริหารแสดงออกบทบาทผู้บริหาร ปฏิบัติงานตามสถานภาพ และมีความรับผิดชอบในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การกำหนด นโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุม การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่างๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง ดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ก็จะมีผลทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะบทบาทผู้บริหารคุณภาพจนเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา (อภิรัตน์ ช่างเกวียน, 2564)

4. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีความรับผิดชอบที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีช่วยให้องค์กรจะสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าจะมีการวางแผนที่ดี มีการจัดการกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ และมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพแก่

นักเรียนช่วยให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่โปร่งใสสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และลดความเสี่ยงของการเกิดการทุจริตความเท่าเทียมกันภายในองค์กร การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดจะสร้างความเป็นธรรม และป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของขจรศักดิ์ ว่องไว ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

จากภาพอธิบายได้ว่า หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานของสถานศึกษา 4 ฝ่าย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน โดยหลักธรรมาภิบาลจะช่วยให้การบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

บทสรุป

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความโปร่งใส ส่วนการบริหารงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงานวิชาการและการบริหารงานงบประมาณ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การผันแปรหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้ร้อยละ 80.0

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จึงควรให้ความสำคัญในการให้คำแนะนำการใช้และการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งคน เงิน เครื่องมือ และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ นั่นคือ ความมีประสิทธิภาพและการมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยหลักธรรมาภิบาลองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักความโปร่งใส มากำหนดเป็นแนวทางหรือทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเสริมความเข้าใจที่ดีในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแก่ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อให้ปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับความต้องการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรให้การส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลด้านความรับผิดชอบที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษากับผู้บริหารเพื่อเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

3. การพัฒนาหลักธรรมาภิบาลให้เข้าถึงผู้บริหารอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและดูแลครูภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 อย่างมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร สมปราชญ์. (2560). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ญาดาวิ บุญตา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(2): 177-188.
- เพลงไพลิน สิ้นธนนชัย. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์. (2563). ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อภิรัตน์ ช่างเกวียน. (2564). บทบาทผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. กรุงเทพฯ: พรีเมียร์โปร.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียน “ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี*. <https://www.nesdc.go.th>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียน “ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อน ช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 Developing Summary Writing Abilities through Peer-Assisted Learning with KWL Plus Technique for Fifth-Year Primary School

^{1*}ฟิรฮานา อูปมา Firhana Uppama

^{2**}ประกาศ ปานเจียง Prapas Panjiang

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: firhana267@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: pprapas@hu.ac.th

Received March 25, 2025; Revised April 12, 2025; Accepted: August 7, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิทยพัฒน์ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) แบบวัดทักษะการเขียนย่อความก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test dependent) ผลจากการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความวิชาภาษาไทยโดยการจัดการ

เรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจเรื่องการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเขียนย่อความ; การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน; เทคนิค KWL Plus

Abstract

This research article aims to: 1) compare the summarization writing ability of fifth-grade primary school students before and after learning through peer-assisted learning combined with KWL Plus technique, and 2) study the level of satisfaction with the learning management of writing summaries by organizing learning by helping friends with KWL Plus technique of the fifth-grade primary school students. This research is experimental research. The sample consisted of 24 fifth-grade primary school students from Wittayapipat School, under Satun Provincial Private Education Office, during the second semester of the 2024 academic year. The sample was selected using cluster random sampling. The research instruments included: 1) a lesson plan on summarization writing using peer-assisted learning combined with KWL Plus technique for fifth-grade primary school students, 2) a pre-test and post-test assessment of summarization writing skills, and 3) a satisfaction questionnaire on the learning approach using peer-assisted learning combined with KWL Plus technique for fifth-grade primary school students. Data analysis involved mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and dependent-sample t-test. The research findings revealed that: 1) the summarization writing ability of fifth-grade primary school students after learning through peer-assisted learning combined with KWL Plus technique was significantly higher than before learning at the .05 level, and 2) the satisfaction of fifth-grade primary school students with this learning approach had an overall mean score of 4.01, which is considered a high level.

Keywords: Summary Writing; Peer Teaching Method; KWL Plus Technique

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย ผู้มีทักษะภาษาไทยดีจะสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสาร ความคิด ความเข้าใจและแสวงหาความรู้ในการศึกษาวิชาสาขาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี การจัดการเรียนภาษาไทยจึงควรปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่า มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พัฒนาทักษะทางด้านภาษา ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการใช้ชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีความสุข

สำหรับทักษะการเขียนจัดว่าเป็นทักษะสำคัญที่ต่อเนื่องจากการอ่าน เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการเรียนวิชาต่างๆ การสื่อสารในชีวิตประจำวัน นอกจากการติดต่อสื่อสารด้วยภาษาพูดแล้วต้องอาศัยการเขียนเพื่อติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการเขียนย่อความ ซึ่งเป็นการจับใจความสำคัญจากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากการฟังหรือการอ่าน แล้วนำมาย่อให้เป็นสำนวนภาษาของตัวเอง สาระสำคัญของเนื้อหาต้นฉบับยังคงเหมือนเดิม ดังที่ธีรพัฒน์ หล้าเตียง (2566); พงษ์ศักดิ์ อบอุ่น (2565) กล่าวถึงการเขียนย่อความสอดคล้องกันว่า การเขียนย่อความมีความสำคัญต่อการสื่อสารความเข้าใจระหว่างกัน ในกรณีที่ผู้ส่งสารมีเวลาที่จำกัดหรือรีบด่วนย่อไม่สามารถใช้ข้อความยืดยาวให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดได้ จำเป็นต้องรวบรัดหรือสรุปให้ได้ใจความที่ต้องการสื่อสารให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน ดังนั้นการเขียนย่อความทำให้สามารถบันทึกความรู้ต่างๆ เรื่องราวที่อ่านหรือฟังได้อย่างรวดเร็วสามารถย่นเวลาในการศึกษา แสวงหาความรู้ และเป็นการบันทึกเพื่อเตือนความจำได้ดี

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านมายังประสบปัญหาด้านการเขียน โดยเฉพาะการเขียนย่อความ ซึ่งหากนักเรียนไม่สามารถเขียนย่อความได้เท่ากับว่านักเรียนไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ หรือจับประเด็นสำคัญของเรื่องได้ไม่ครบ จึงทำให้ไม่สามารถเขียนย่อความออกมาได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ดังที่ธีรตนา ศิริลักษณ์ (2558) อ้างถึงใน ปณิดา พรหมท่า และคณะ (2567) กล่าวถึงปัญหาการเขียนย่อความว่า นักเรียนในโรงเรียนทุกระดับชั้นในประเทศไทยประมาณร้อยละ 20 ปัจจุบันนี้ประสบปัญหาการอ่าน เพราะอ่านหนังสือแล้ว ไม่เข้าใจ ตีความไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นบทเรียน โจทย์คณิตศาสตร์ อ่านการ์ตูน โฆษณา เมื่อนักเรียนอ่านไม่ได้หรือไม่เข้าใจย่อความเนื้อหาที่อ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้ และตอบคำถามไม่ได้ จากการประเมินทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 พบว่า ทักษะการเขียนของนักเรียนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ และจากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2565 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยคิดเป็น 48.08 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ โดยเฉพาะด้านการเขียนย่อความ ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องเนื่องมาจากการอ่าน มีปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไข จากปัญหาการเขียนย่อความข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นกว่าเดิม จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยวิธีเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในการเขียนย่อความ ซึ่งการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่เกี่ยวกับการกระจายบทบาทในการสอน กลวิธีแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสอนกันเอง วิธีการสอนดังกล่าวมีรากฐานมาจากแนวคิดทัศนคติเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สามารถทำได้ 2 แบบ คือ ให้ผู้เรียนรุ่นเดียวกันหรือเพื่อนร่วมชั้นที่อยู่ในระดับเดียวกันเป็นผู้สอน และให้รุ่นพี่หรือผู้เรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าเป็นผู้สอน (ทิตินา แหมมณี, 2567) การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทำกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะของความรับผิดชอบและฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่จะนำไปสู่การดำเนินชีวิตในสังคม ดังที่สายสุตา ปันตระกูล กล่าวว่า การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการเพิ่มทรัพยากรหรือแหล่งข้อมูลความรู้จากเดิมที่มีแหล่งความรู้เพียงแหล่งเดียว คือ ผู้สอนผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้นอันเกิดจากการพูดคุยสนทนาและการป้อนข้อมูลย้อนกลับ ทบทวนเฉพาะเจาะจงตามความต้องการของแต่ละบุคคลเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น นอกจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีเพื่อนช่วยเพื่อนแล้ว เทคนิค KWL Plus เป็นเทคนิคที่ช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้มีกระบวนการคิดในขณะที่อ่าน (สายสุตา ปันตระกูล, 2563) และมาลินี สุทธิเวช (2561) กล่าวถึงเทคนิคดังกล่าวว่า มีขั้นตอนประกอบด้วย K (know) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนตรวจสอบว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากน้อยเพียงใด W (Want to know) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไรในเรื่องที่อ่าน L (Learned) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสำรวจว่า ตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากบทอ่าน และ Plus หมายถึงการเพิ่มกิจกรรมการเขียนย่อความ เพื่อเขียนบันทึกความหลังการอ่าน นอกจากนี้สมฤดี ทาแดง กล่าวถึงเทคนิค KWL Plus ว่า ในแต่ละขั้นตอนของเทคนิค KWL Plus ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะทางภาษาทุกด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทั้งกระบวนการทางความคิด และฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ไปพร้อมกัน (สมฤดี ทาแดง, 2564)

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการ

เขียนย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการเขียนย่อความที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชนในอำเภอมะนัง สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลอรอนงค์ จำนวน 20 คน และโรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ จำนวน 44 คน รวม 64 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิทยาพิพัฒน์ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้อง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 1 ห้อง คือนักเรียนห้อง ป.5/1 จำนวน 24 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.93 ซึ่งผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 แบบวัดความสามารถในการเขียนย่อความแบบเขียนตอบ จำนวน 3 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าความเหมาะสมอยู่ที่ 4.92 ซึ่งผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนย่อความ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.84 ซึ่งผ่านเกณฑ์ นำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ (พล เหลืองรังษี, 2566)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้
 - 3.1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ
 - 3.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการเขียนย่อความ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ข้อ โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นบันทึกคะแนน
 - 3.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 12 ชั่วโมง
 - 3.4 เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนทำการทดสอบด้วยแบบวัดความสามารถในการเขียนย่อความ หลังเรียน (Post-test) ฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นบันทึกคะแนน
 - 3.5 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus
 - 3.6 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความวิชาภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความวิชาภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ระหว่างก่อนและหลังเรียน

คะแนน	n	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{d}$	t	p
ก่อนการจัดการเรียนรู้	24	12.42	2.53	4.50	13.427	.000*
หลังการจัดการเรียนรู้	24	16.92	1.86			

*p< .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการเขียนย่อความวิชาภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. พบว่า ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจเรื่องการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจเรื่องการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านครูผู้สอน	4.14	0.77	มาก
1. ครูอธิบายวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.13	0.74	มาก
2. ครูใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	4.13	0.74	มาก
3. ครูให้คำปรึกษา แนะนำและดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.21	0.78	มาก
4. ครูสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามได้อย่างอิสระ	4.25	0.79	มาก
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน	4.00	0.78	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	3.85	0.81	มาก
1. กิจกรรมการสอนมีความสนุกสนาน	3.88	0.90	มาก
2. มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus	3.75	0.79	มาก
3. วิธีการเรียนการเขียนย่อความด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น	3.83	0.87	มาก
4. ครูสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถามได้อย่างอิสระ	4.25	0.79	มาก
5. ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน	4.00	0.78	มาก

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.03	0.80	มาก
1. ได้พัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความ	3.88	0.80	มาก
2. ได้รับประโยชน์จากเนื้อหาที่ใช้ประกอบการสอน	4.17	0.64	มาก
3. สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.00	0.83	มาก
4. สามารถนำกิจกรรมการสอนด้วยการจัดการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ไปปรับใช้กับความสามารถอื่นๆ ในภาษาไทย	4.00	0.88	มาก
5. สามารถนำความสามารถในการเขียนย่อความไปปรับใช้ในรายวิชาอื่นๆ ได้	4.13	0.85	มาก
รวมเฉลี่ยทุกประเด็น	4.01	0.79	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจเรื่องการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.80) และสุดท้ายด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

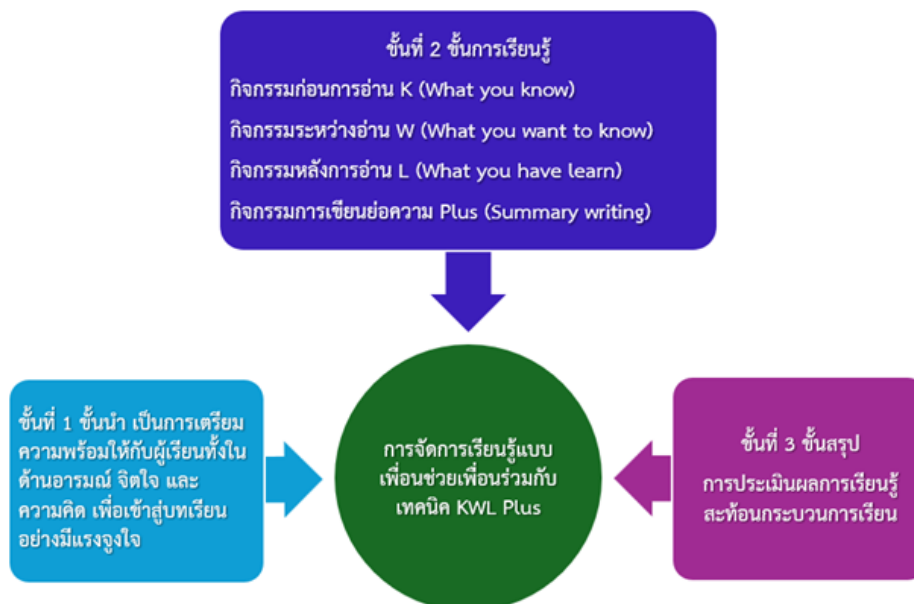
1. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความวิชาภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทบทวน และช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไหมฟ้า รัตนะ ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทยโดยการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับ

แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทยโดยการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสช่วยเหลือและพัฒนาความสามารถของตนเองโดยการจับคู่ผู้สอนหรือนักเรียนที่มีผลการเรียนดีจับคู่กับนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนกว่า เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ไหมฟ้า รัตนะ, 2566) นอกจากนี้เทคนิค KWL Plus ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีแนวทางที่ชัดเจนในการอ่านและสรุปความ โดยเริ่มจากการตั้งคำถามก่อนอ่านเพื่อตรวจสอบความรู้เดิม ขณะอ่านมีการตั้งข้อสงสัยหรือคำถาม และหลังอ่านมีการสรุปความรู้ที่ได้รับพร้อมการสังเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และจัดระบบความคิดได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อบอุ่น ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิค KWL Plus ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิค KWL Plus มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวได้ว่า เทคนิค KWL Plus เป็นเทคนิคที่เน้นทักษะกระบวนการอ่าน และทักษะกระบวนการคิดสามารถตรวจสอบความคิด เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักยอมรับและเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่อ่านเพิ่มมากขึ้น และได้เรียนรู้วิธีการเรียบเรียงความคิดด้วยภาษาของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความได้ดียิ่งขึ้น (พงษ์ศักดิ์ อบอุ่น, 2565)

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความพึงพอใจเรื่องการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเองและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือกันในการทำความเข้าใจเนื้อหา นอกจากนี้เนื้อหาและกิจกรรมมีลักษณะเป็นกิจกรรมสั้นๆ นักเรียนได้ฝึกเขียนย่อความจากเนื้อหาที่ง่ายและมีความสนุกสนานก่อนฝึกเขียนย่อความจากเรื่องที่ยาก จึงทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับไหมฟ้า รัตนะ ที่กล่าวไว้ว่าความพึงพอใจคือความรู้สึกนึกคิดที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในเชิงบวก ความรู้สึกพอใจชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนย่อความสูงขึ้น (ไหมฟ้า รัตนะ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus

การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus เป็นการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความ โดยใช้ความร่วมมือระหว่างเพื่อนในกลุ่ม และกระบวนการคิดวิเคราะห์ของเทคนิค KWL Plus ประกอบด้วย กิจกรรมก่อนการอ่าน K (What you know) กิจกรรมระหว่างอ่าน W (What we want to know) กิจกรรมหลังการอ่าน L (What you have learn) และกิจกรรมการเขียนย่อความ Plus (Summary writing) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีจุดเด่นที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลดีต่อทั้งผู้ที่ให้ความช่วยเหลือและผู้ได้รับความช่วยเหลือ เพราะผู้ที่อธิบายให้เพื่อนจะได้ฝึกฝนการถ่ายทอดความรู้และการคิดอย่างมีระบบ ขณะที่ผู้ฟังก็ได้รับความรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นกันเอง ทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การทำงานเป็นทีม การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบต่องานหน้าที่ของตน

บทสรุป

จากการผลวิจัยสามารถสรุปได้ว่าการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความวิชาภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจเรื่องการเขียนย่อความโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ไปใช้กับเนื้อหาอื่นๆ เช่น การอ่านจับใจความ การเขียนเรื่องตามจินตนาการ เป็นต้น
2. ครูผู้สอนควรนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับเทคนิค KWL Plus ไปใช้กับระดับชั้นอื่นๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการเขียนย่อความควบคู่กับการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านและสามารถเขียนเก็บใจความสำคัญได้ครบถ้วน
2. ควรศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ถิรพัฒน์ หล้าเตียง. (2566). การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตินา แหมมณี. (2567). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปณิดา พรหมท่า และคณะ. (2567). การพัฒนาทักษะการเขียนย่อความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุนทรวัฒนา. *การประชุมวิชาการ*

นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 11 และนานาชาติ ครั้งที่ 9 (น.107-114). ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

พงษ์ศักดิ์ อบอุ่น. (2565). การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิค KWL Plus. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พล เหลืองรังษี. (2566). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: สำนักพิมพ์พิกเซล
ดีไซน์ แอนด์ พรินท์.

มาลินี สุทธิเวช. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านสรุปความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการ
สอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมฤดี ทาแดง. (2564). การจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความด้วยเทคนิค KWL Plus ร่วมกับแผนผัง
ความคิดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สายสุดา ปั่นตระกูล. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้เรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยินและผู้เรียนปกติ. วารสารร่วมพฤษภูมิมหาวิทยาลัยเกริก, 38(2): 36-47.

ไหมฟ้า รัตนะ. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทยโดยการสอนแบบ
เพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน
เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Guidelines of Learning Management Model Based on
Cultural Ecology to Foster Active Citizen of Change Among
Senior High School Students

^{1*}นนทพร ไกลถิ่น Nonthaphon Klaithin

^{2**}อัจฉรา ศรีพันธ์ Atchara Sriphan

^{3***}ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ Nattachet Pooncharoen

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2,3}Faculty of Education, Naresuan University

*First author, e-mail: Nonthaphonk66@nu.ac.th

Corresponding author, e-mail: **atcharas@nu.ac.th ***nattachetp@nu.ac.th

Received April 2, 2025; Revised April 12, 2025; Accepted: August 7, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ได้แก่ การสัมภาษณ์ครูผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ด้วยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. แบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีดังนี้ (1) ด้านหลักการและแนวคิด ยังไม่มีแนวทางการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่แน่ชัด แต่ผู้สอนสามารถ

ปรับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตามบริบทของผู้เรียนและสังคมได้ (2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ บูรณาการองค์ความรู้แบบสหวิทยาการให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนและสถานการณ์ปัจจุบัน (3) ด้านบทบาทผู้สอน ผู้สอนเป็นผู้เปิดกว้างทางการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (4) ด้านบทบาทผู้เรียน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ พัฒนาตนเองในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรบูรณาการเนื้อหาความรู้จากต่างกลุ่มสาระ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทสังคม และใช้วิธีการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือทำและประสบการณ์ตรง โดยใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะการคิดขั้นสูง พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะความเป็นพลเมือง สร้างความรู้ด้านประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจในบทบาทของตนเองและมีความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; นิเวศวิทยา; พลเมือง; วัฒนธรรม

Abstract

This research article aims 1) to examine the current learning management model to foster Active Citizen of Change Among and 2) to investigate approaches for developing Cultural Ecology based learning to foster Active Citizen of Change Among senior high school students. The research employed a qualitative methodology, with data collected through interviews from eight key informants, secondary school teachers, professors, selected by purposive sampling to specific criteria. The research instrument was a semi-structure interview regarding the learning management model to foster Active Citizen of Change Among. The collected data were analyzed using content analysis and descriptive writing. The research results were as follows: 1 . Current instructional approaches for fostering active citizens of change among focus on the following key aspects: (1) In terms of principles and concepts. Although there is no clearly defined approach for fostering transformative citizenship, teachers can adapt their methods to suit learners' contexts and societal needs. (2) In terms of instructional methods, promote critical thinking, and integrate interdisciplinary knowledge that reflects community contexts and current social issues. (3) In terms of the role of teachers, teachers are open to learning and develop themselves to keep up with changes. (4) In terms of the role of the learner, the learner is enthusiastic about learning, develops himself in analytical thinking logically, and works with

others. 2. The results of the guidelines of Cultural Ecology Based Learning to Foster Active Citizen of Change Among senior high school students should be integrated with knowledge from different subject areas to align with social contexts and situations. It should apply learning methods that allow students to learn through hands-on activities and direct experiences, utilizing critical thinking and higher-order thinking skills. Additionally, it should promote citizenship skills, build knowledge of democracy, and develop students' understanding of their roles and take responsibility.

Keywords: Learning Management; Ecology; Citizen; Cultural

บทนำ

บริบทการพัฒนาประเทศไทยในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน ประเทศไทยมีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ ทรัพยากรทางทะเล และทรัพยากรธรณี ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการเกื้อหนุนวิถีชีวิตของท้องถิ่นและเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านอุตสาหกรรมการผลิต การส่งออก และการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืน การให้ความสำคัญกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็มีความสำคัญเหนือการอนุรักษ์ทรัพยากร ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงในหลายภูมิภาค เช่น การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การลดลงของประชากรสัตว์ป่า การตัดไม้ทำลายป่า การขาดแคลนน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนปัญหามลพิษทางอากาศและน้ำ (Open Development Thailand, 2560) อีกทั้ง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้ทรัพยากรเกินขีดความสามารถของระบบนิเวศ ทำให้เกิดของเสียและมลพิษสะสม ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน และอาจกระทบต่อความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว การพัฒนาที่ขาดความสมดุลนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง การผลิตที่ไม่คุ้มค่า และการสร้างมูลค่าเพิ่มที่ต่ำ นำไปสู่การเสื่อมโทรมของทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้นในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง และสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างเยาวชนให้มีความตระหนักรู้และมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์

ผลการศึกษาของไทยในปัจจุบัน พบว่า คุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทั้งในด้านวิชาการและคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับสากล โดยขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งให้คนไทยได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2573 ตลอดจนผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ถึงแม้จะมีความพยายามพัฒนาทักษะเหล่านี้ แต่ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม และความเข้าใจในบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจโลกที่ตนเองอาศัยอยู่ และพัฒนาทักษะในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจารณญาณและจิตสาธารณะ โดยอาศัยแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม คือ การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของมนุษย์ในพื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ โดยจูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมนี้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมีแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมของมนุษย์พัฒนาขึ้นจากการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีพลวัต และเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ทฤษฎีนี้อธิบายว่ามนุษย์ในวัฒนธรรมต่างๆมี ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม (เชษฐณรงค์ อรชุน, 2561) นิเวศวิทยาวัฒนธรรมจึงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถทำความเข้าใจและการวิเคราะห์วัฒนธรรมและสังคมของมนุษย์ในสังคมโลกในปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ

การเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง เป็นการการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีความเป็นพลวัตหรือมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับสมมติฐาน อัสตรินี (2563)

ที่ได้กล่าวว่า เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตทั้งในกรอบทางวัฒนธรรมและกรอบทางนิเวศวิทยาซึ่งให้ความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและให้ความสำคัญต่อการรักษาสมดุลระหว่างองค์ประกอบพื้นฐาน 4 อย่าง ได้แก่ วัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สูงสุด ร่วมกับการรักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิและการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนของชุมชน โดยเป็นกระบวนการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อเข้าใจในเรื่องกายภาพ และวัฒนธรรมของผู้คนวิถีชีวิต ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในยุคที่สังคมและสิ่งแวดล้อมต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังให้มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ มีจิตสาธารณะ กล้าแสดงความคิดเห็น และสามารถลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสังคม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การฟื้นฟูแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ป่า การลดขยะ และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับบริบททางกายภาพและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในสังคมได้ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างผู้เรียนให้มีบทบาทเชิงรุกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทวัฒนธรรมของตนเอง โดยหวังให้ผลการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแนวทางที่มีประโยชน์สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีขอบเขตเนื้อหาที่ประกอบด้วย หลักการจัดการเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน บทบาทของนักเรียน และ 2) ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจากการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่หนดไว้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นครูผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มากกว่า 2 ปี และอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาประจำหลักสูตรการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คนโดยมีคุณสมบัติเป็นอาจารย์ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษา มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษามากกว่า 2 ปี ซึ่งได้มา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ในงานวิจัย จึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ 2) ศึกษามาตรฐานการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 3) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สร้างการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการกำหนดหัวข้อเรื่องแนวคำถามที่จะสัมภาษณ์ 4) กำหนดโครงสร้างและประเด็นสัมภาษณ์ 5) สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์เชิงทฤษฎี และเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านการใช้ภาษา 6) นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบตามหลักการทางศึกษา และมีอิสระในการตอบโดยข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลด้านวัน เวลา และสถานที่ และแจ้งแนวคำถามการสัมภาษณ์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบขอบเขตของเรื่องที่จะทำการสัมภาษณ์ 2) ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการสร้างการสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้สัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อพรรณนาข้อมูลจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

(Interview) ที่มีข้อความสมบูรณ์ มาทำการแยกหมวดหมู่ โดยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ จากนั้นทำการตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการตรวจสอบงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodology Triangulation) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสาร

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีดังนี้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ได้จำแนกเป็นรายด้านมีดังนี้

1) ด้านหลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงยังไม่ได้รับการระบุโดยตรงในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ถูกระบุไว้ในหลักสูตรฐานสมรรถนะ หัวข้อสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) และยังไม่มีแนวทางการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่แน่ชัด แต่ว่าครูสามารถปรับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตามบริบทของผู้เรียนและสังคมได้ โดยใช้แนวคิดปรัชญาที่หลากหลาย ได้แก่ ปรัชญาปฏิรูปนิยม ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการลงมือทำ (Learning by Doing) และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และปรัชญาพัฒนาการนิยม ที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Active learning ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมผ่านการลงมือทำส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ให้ผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ใช้ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) ในการเจาะลึกถึงประเด็นหลักของปัญหา มองเห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงและพัฒนาแนวทางแก้ไขด้วยตนเองที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนและสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคม อีกทั้งบูรณาการองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้และเชื่อมโยงกับประเด็นทาง

สังคม ส่งเสริมแนวคิดประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกทางสังคมมากขึ้น

3) ด้านบทบาทผู้สอน ผู้สอนควรเป็นผู้ที่เข้าใจในบริบทของสังคม เป็นกลางและเปิดกว้างทางการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้เสริมสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้สนับสนุน (Facilitator) ออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะความเป็นพลเมืองและสามารถบูรณาการความรู้ได้หลากหลายวิชาที่เชื่อมโยงประเด็นใกล้ตัวนักเรียนหรือปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันสู่ประเด็นระดับโลก

4) ด้านบทบาทผู้เรียน ผู้เรียนควรมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และแสดงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และมีความกล้าหาญในการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

1.2 ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีดังนี้ 1) ปัญหาด้านข้อจำกัดของระบบการศึกษาในการพัฒนาพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นการท่องจำมากกว่าการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ขาดการเชื่อมโยงกับปัญหาสังคม และไม่ได้คำนึงถึงความต้องการหลากหลายของนักเรียน การประเมินผลยังมุ่งวัดความรู้เนื้อหามากกว่าทักษะในการสร้างนวัตกรรมและแก้ปัญหาของนักเรียน 2) ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนและการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง การเรียนการสอนยังขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา หรือการแสดงความเห็นอย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนยังใช้วิธีการบรรยายเป็นหลักขาดการบูรณาการเข้ากับบริบทในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผู้สอนไม่ได้สร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงความคิดเห็นหรือการตั้งคำถาม นอกจากนี้การวัดผลยังเน้นไปที่การวัดความรู้เชิงเนื้อหามากกว่าการวัดทักษะที่สำคัญ อีกทั้งผู้สอนอาจขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง และขาดทรัพยากรหรือสื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ภาระงานที่มากเกินไปทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มที่ 3) ปัญหาด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในการพัฒนาเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนยังขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเองในสังคม และไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น การขาดเรียนนาน การไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน หรือการทำกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้นส่งผลให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

2. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้
นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่ามี 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านหลักการและแนวคิด ผู้วิจัยพบประเด็น
ที่สำคัญประกอบด้วย การประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาทางการศึกษาที่หลากหลาย มาเป็นแนวทาง
ในการออกแบบในการจัดการเรียนรู้ บนพื้นฐานของการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด
การเรียนรู้ทางด้านพลเมือง จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดี 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญประกอบด้วย แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และ
บริบทสังคมการออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่ จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือ
ปฏิบัติ ค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง เช่น การลงพื้นที่การเรียนรู้ในพื้นที่จริง พานักเรียนสำรวจปัญหา
สิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงปัญหาและ
ผลกระทบของชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการคิดขั้นสูง มีการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาที่
เกิดขึ้นในชุมชน ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือปัญหาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถ
แก้ปัญหาสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหาสีเขียวในท้องถิ่น
การกระตุ้นความตระหนักรู้ผ่านชีวิตประจำวัน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยลดผลกระทบของปัญหาเหล่านั้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ตระหนักรู้ถึงปัญหาและพร้อมที่จะสร้างการ
เปลี่ยนแปลงอย่างมีความรับผิดชอบ 3) ด้านบทบาทของผู้สอน ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญ
ประกอบด้วย ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบ Active learning ให้ผู้เรียนสามารถ
เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมทักษะความเป็นพลเมือง จัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน สร้างความรู้ด้าน
ประชาธิปไตย ออกแบบการเรียนรู้เชิงสหวิทยาการผ่านการบูรณาการความรู้ต่างกลุ่มสาระ เชื่อมโยง
ประเด็นใกล้ตัวนักเรียนหรือปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันสู่ประเด็นระดับโลก นอกจากนี้ครูควรเข้าใจ
ในบริบทของสังคม พัฒนาตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสิ่งที่สำคัญคือจัดการเรียนรู้ที่พัฒนา
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในชั้นเรียน เช่น ความรับผิดชอบ ความมี
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นการสร้าง
บรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเปิดกว้าง ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน และปลูกฝังความ
มั่นใจในการสร้างการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน และ 4) บทบาทของผู้เรียนผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญ
ประกอบด้วย นักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ อยากที่จะพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการ
การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เปิดกว้างทางความคิดและ
ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีการคิดวิเคราะห์ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจ
อย่างมีเหตุผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ด้านหลักการและแนวคิด การจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนคงยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงถูกระบุในหลักสูตรฐานสมรรถนะพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและโลก สอดคล้องกับเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ที่กล่าวว่าทิศทางหลักสูตรสมรรถนะที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้ อาจเปลี่ยนมุมมองการสร้างพลเมือง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็น Active Citizen ขณะเดียวกันบทบาทการสร้างพลเมือง อาจไม่จำกัดอยู่เพียงครูสังคมศึกษาและวิชาหน้าที่พลเมืองอีกต่อไป แต่ครูทุกคนก็สามารถสร้างพลเมืองได้เช่นกัน (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2564) ซึ่งการพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันครูสามารถปรับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสังคมได้ โดยเพิ่มเติมเนื้อหาทางจริยธรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การมีจิตสาธารณะ เน้นทักษะและความรู้ที่จำเป็นของพลเมืองตามสภาพจริงให้มากขึ้น และฝึกการโต้แย้งในประเด็นสังคมและการเมืองอย่างมีเหตุผล โดยอิงสถานการณ์การเมืองปัจจุบันที่เกิดขึ้นเพื่อให้มองเป็นเรื่องราวรอบตัวและใกล้ตัว และสอดคล้องกับแนวคิดของจักรพงษ์ วงศ์อ้าย ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำ พร้อมทั้งมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายทางหลักสูตรและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ แนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการที่หลากหลายและทันสมัย โดยผู้สอนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมือง เพื่อให้สามารถปลูกฝังคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จักรพงษ์ วงศ์อ้าย, 2564) โดยจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจากปรัชญาทางการศึกษาหลายประการ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่มีบทบาทในการสร้างการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructivism) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) อันเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล รวมถึงความสามารถในการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับชิรวัดน์ นิจนตร ที่กล่าวไว้ว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นแนวทางสำคัญที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสภาพความเป็นจริงของสังคม และเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้อื่นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทที่หลากหลายนอกห้องเรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรอง พิจารณาตนเอง และแสวงหาแนวทางในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้อย่างมีความหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนในลักษณะนี้ ช่วยส่งเสริมให้

ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ไปสู่การทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานองค์กร และชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และหล่อหลอมจิตสำนึกสาธารณะในตัวผู้เรียน (จิรวัดน์ นิจนตร, 2561)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับชัยชนชัย จันวงศ์เดือน ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรดำเนินผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้เครื่องมือที่มุ่งสู่เป้าหมายของการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ การคิดอย่างมีระบบ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในรูปแบบของการจัดการ การวิจัย และการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเหล่านี้ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างลึกซึ้งผ่านการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) และทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถาม วิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม และมองเห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ อันนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง (ชัยชนชัย จันวงศ์เดือน, 2565) ส่วนการจัดการเรียนรู้อยังมีการบูรณาการองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Knowledge) โดยเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมส่วนด้านบทบาทผู้สอน พบว่า บทบาทของผู้สอนมีความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ ผู้สอนควรเข้าใจบริบทของสังคม เปิดกว้างทางการเรียนรู้ และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม สอดคล้องกับดำรง มาตี ที่กล่าวว่า ครูจะต้องใช้เทคโนโลยีมาสร้างประโยชน์ โดยเฉพาะการนำมาใช้ให้เกิดภาพของการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เช่น Project-based Learning เป็นต้น แล้วสิ่งเหล่านี้จะไปพัฒนาเด็กให้สามารถเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ดำรง มาตี, 2567) และสอดคล้องกับณัฐณี สุขปรีดี ได้กล่าวว่า ผู้สอนต้องมีบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจและสามารถแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย โดยไม่ต้องกลัวการถูกวิจารณ์ในทางที่ไม่สร้างสรรค์ การมี Empathy จะช่วยลดความรู้สึกทางลบหรือว่าอารมณ์หงุดหงิดออกไปโดยไม่จำเป็น ทำให้เกิดความสมดุลของจิตใจ หากไม่สร้างความสมดุลก็อาจเกิดความเครียดส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและความสุขในห้องเรียนตามมา (ณัฐณี สุขปรีดี, 2565) นอกจากนี้ผู้สอนควรบูรณาการความรู้จากหลากหลายวิชาเพื่อเชื่อมโยงประเด็นใกล้ตัวผู้เรียนกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและต่อยอดไปสู่ประเด็นระดับโลก เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับกัลยาณู เพชรภรณ์ ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ หรือเนื้อหาที่มี ความสัมพันธ์กันเข้ามาไว้ด้วยกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ได้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับโลกได้ พร้อมตระหนักถึงบทบาทในการแก้ไขปัญหาและสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม (กัลยณ เพชรภรณ์, ม.ป.ป.) และในด้านบทบาทผู้เรียนในปัจจุบัน ผู้เรียนควรมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับพระครูปริยัติคุณรังสี ที่กล่าวว่า นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะและวิเคราะห์ข้อมูลหรือสถานการณ์ในสังคมได้อย่างรอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล (พระครูปริยัติคุณรังสี, 2561)

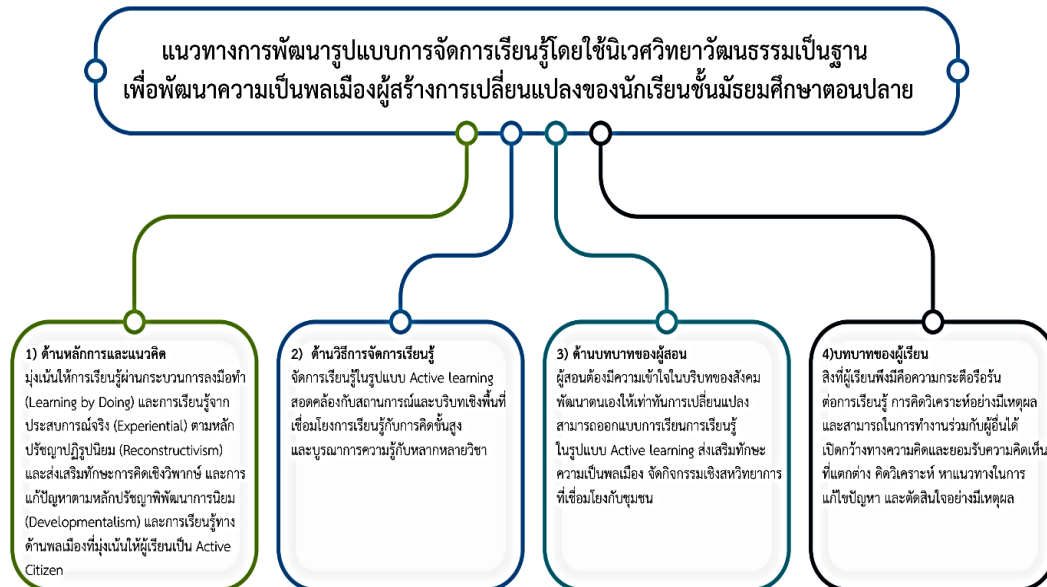
ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบัน ด้านข้อจำกัดของระบบการศึกษา ยังเน้นการท่องจำเนื้อหา มากกว่าการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น การคิดวิเคราะห์ การสร้างนวัตกรรม หรือการแก้ปัญหาในสังคม สอดคล้องกับกนกวรรณ สุภาราญ กล่าวไว้ว่า การสื่อสาร การจับใจความสำคัญของข้อมูลข่าวสารจากสื่อหรือประสบการณ์ การตั้งวงสนทนาอภิปรายถกเถียงถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องบนฐานของประชาธิปไตยและการเคารพสิทธิความคิดเห็นของผู้อื่น พัฒนาการคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดค้น นำเสนอโครงการหรือแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน (กนกวรรณ สุภาราญ, 2563) ประเด็นต่อมาคือ การจัดการศึกษายังขาดการเชื่อมโยงกับปัญหาสังคม การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองควรจะสอนในรูปแบบให้นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติ หรือการเรียนการสอนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงที่ คือ ให้เน้นการมีส่วนร่วมว่าเราต่างเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและต้องร่วมในการคลี่คลายแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับสมฤดี พละวุฒิไธทย ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ผู้สอนจะเป็นวิทยากรที่มีหน้าที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับประสบการณ์จริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (สมฤดี พละวุฒิไธทย, 2561) ปัญหาต่อมาในด้านการจัดการเรียนการสอนและการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้เท่าที่ควร อีกหนึ่งปัญหาที่พบคือ ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนยังคงขาดการพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ อีกปัญหาหนึ่งที่พบคือผู้สอนยังขาดการสร้างพื้นที่

ปลอดภัยให้กับนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นหรือถามคำถามในชั้นเรียน สอดคล้องกับอาทิตยา ไสยพร ได้กล่าวว่า แม้ครูจะพยายามสร้างบรรยากาศที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการโต้ตอบกันในห้องเรียน แต่ก็มีอุปสรรคหลายอย่าง เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายมากเกินไป ความแตกต่างในเรื่องกฎระเบียบของห้องเรียน และความกลัวที่นักเรียนจะถูกตัดสินจากเพื่อนๆ ซึ่งทำให้ไม่กล้าถามคำถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ (อาทิตยา ไสยพร, ม.ป.ป.) และสุดท้ายปัญหาด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน พบว่า ผู้เรียนยังขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเองและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบและไม่รู้สึกถึงความจำเป็นในการพัฒนาสังคม การขาดการกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของบทบาทในสังคมทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เนวศวิทยาวุฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านหลักการและแนวคิดการนำปรัชญาทางการศึกษาหลายรูปแบบมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้เป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน โดยการใช้หลักการทางนิเวศวิทยาวุฒนธรรมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทของสังคม ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการลงพื้นที่ศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หรือการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและผลกระทบจากการกระทำต่างๆ เช่น การจัดการปัญหามลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของปัญหาต่างๆ และสามารถเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของการทำความเข้าใจพื้นที่ทั้งความเข้าใจในเรื่อง กายภาพ และความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมผู้คน และอยู่บนวิถีของความเหมาะสมในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเท่าที่ควรจะเป็นเพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมจะทำให้ผู้เรียนพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ และสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาในมิติอื่น ด้านบทบาทของผู้สอนบทบาทของผู้สอนในกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เนวศวิทยาวุฒนธรรมเป็นฐานนั้นสำคัญมาก สอดคล้องกับหนึ่งฤทัย มะลาไวย์ ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีม จะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมและเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมและสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในได้ (หนึ่งฤทัย มะลาไวย์, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่1 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐานเป็นแนวทางที่พัฒนาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับบริบททางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้จากชุมชนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคม แนวทางการเรียนรู้นี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของตนเอง และเข้าใจบทบาทที่ตนพึงมีในฐานะสมาชิกของสังคม การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นฐานจึงเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นแนวทางที่ช่วยเหลือหล่อหลอมผู้เรียนให้มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีความพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาในอนาคต และมีศักยภาพในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 โรงเรียนควรบูรณาการความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงเข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา พร้อมทั้งใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงกับปัญหาในชุมชน เช่น การเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบในอนาคต

1.2 ครูควรมีการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นแบบอย่างในการมีส่วนร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม และสนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเก็บข้อมูลในเชิงประมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กัลญญ เพชรภรณ์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนบทที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.

https://eledu.ssru.ac.th/kalanyoo_pe/mod/resource/view.php?id=38

กนกวรรณ สุภาราญ. (2563, 21 พฤษภาคม). ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่.

<https://www.educathai.com/knowledge/articles/372>

จักรพงษ์ วงศ์อ้าย. (2564). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 9(2): 39-50.

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2564, 23 พฤศจิกายน). Civic Space ตอนที่ 8: หลักสูตรสมรรถนะกับการสร้างพลเมือง. สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.). <https://thaiciviceducation.org/th/civic-space>

ชัยชน พันธ์จิตร. (2565). หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ. วารสารครูพรรณาน (ออนไลน์), 2(2): 89-102.

ชีรวรรณ นิเจนตร. (2561). การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม: ทางเลือกหนึ่งในการรับใช้สังคมของมหาวิทยาลัย. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 5(1): 1-32.

เชษฐพันธ์ อรชุน. (2561). แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดตะเคียนทอง (เพชรบูรณ์) อำเภอเขาชัยสน

จังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี.

ณัฐณี สุขปรีดี. (2565, 2 มีนาคม). เข้าใจบริบทของผู้เรียนด้วย Empathy.

<https://research.eef.or.th/empathy/>

ดำรง มาตี. (2567, 30 ตุลาคม). 3 คำสำคัญ สำหรับนักการศึกษาที่พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลง.

<https://iamkru.com/education-transformation/>

พระครูปริยัติคุณรังสี. (2561). การพัฒนาศักยภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มจร
บุรีรัมย์, 1(2): 115-129.

สมสิทธิ์ อัสตรนธิ. (2563). กระบวนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางนิเวศวัฒนธรรมของชุมชน
แม่น้ำบางปะกงบนกระบวนการทัศน์ของการพัฒนาแบบองค์รวม. วารสารสถาบันวัฒนธรรม
และศิลปะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 23(1): 76-92.

สมฤดี พลวุฒิไธทย. (2561). การพัฒนาการบริหารระบบการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
ดีวิถีประชาธิปไตย. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1): 264-273.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

หนึ่งฤทัย มะลาไวย์. (2564). การทำงานเป็นทีมของนักเรียน: ปัจจัยเชิงสาเหตุ ข้อเสนอแนะในการ
วิจัย. Journal of Roi Kaensarn Academy, 7(3): 425-438.

อาทิตยา ไสยพร. (ม.ป.ป.). เปลี่ยนห้องเรียนที่มีแต่เสียงครู ผ่าน 7 วิธีสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียน
กล้าถาม. <https://www.educathai.com/knowledge/>

Open Development Thailand. (2560). สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน
ประเทศไทย. <https://thailand.opendevlopmentmekong.net/>

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

The Confirmatory Factor Analysis of Management Skills in 21st
Century Among School Administrators Under the Office of
Songkhla Primary Educational Service Area District Office 3

^{1*}อินทราณี แก้วพรหม Intranee Kaewprom

^{2**}ซูฮัยรี บืองาฉา Suhairee Beungacha

^{1,2}คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

^{1,2}Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*First author, e-mail: 736693012@yru.ac.th

**Corresponding author, e-mail: Suhairee.b@yru.ac.th

Received April 7, 2025; Revised April 19, 2025; Accepted: August 7, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 2. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายในพื้นที่ดังกล่าวจำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนแบบชั้นภูมิเป็นรายอำเภอ และนำมาสุ่มแบบง่ายเลือกกลุ่มตัวอย่างจากอำเภอตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีในภาพรวม 0.824 ตรวจสอบความเชื่อถือได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคได้ 0.984 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีทั้งสิ้น

5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสาร 2) องค์ประกอบด้านทักษะวิสัยทัศน์ 3) องค์ประกอบด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ 4) องค์ประกอบด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และ 5) องค์ประกอบด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เมื่อปรับความสอดคล้องของโมเดลแล้ว พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 176.99 ค่าองศาอิสระ มีค่าเท่ากับ 156 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 1.13 โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.120 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .958 และ .943 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนรากที่สองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .018
คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน; ทักษะการบริหาร; ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research article aims to 1. study the components of management skills in the 21st century and 2. examine the consistency of the model of the components of management skills in the 21st century of school administrators under the Songkhla Primary Educational Service Area Office, Area 3. A quantitative research method was employed. The sample consisted of 400 participants, including school administrators and teachers from basic education institutions within the aforementioned area. A multi-stage stratified random sampling method was employed, beginning with stratification by district, followed by simple random sampling based on proportional representation from each selected district. The research instrument was a questionnaire developed by the researcher. Its content validity was verified through the Index of Item-Objective Congruence (IOC), yielding an overall index value of .824. The reliability of the instrument was assessed using Cronbach's Alpha Coefficient, which was found to be .984. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation, were employed along with confirmatory factor analysis (CFA). The results revealed that the 21st century administrative skills of school administrators comprised five core components: (1) Communication Skills, (2) Visionary leadership Skills, (3) Organizational Management Skills, (4) Technological and Digital Literacy Skills, and (5) Interpersonal Skills. The second order confirmatory factor analysis, after model modification, indicated that the model fit the empirical data well. The goodness-of-fit indices were as follows: Chi-square = 176.99, degrees

of freedom = 156, Relative Chi-square = 1.13, p-value = 0.120, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.958, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.943, and Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.018.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis; Administrative Skills; 21st Century

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) เมื่อโลกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของสารสนเทศ (Information Age) ที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต้องพึ่งพาทักษะและสมรรถนะของประชากร ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม โดยเฉพาะการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต

การบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการจัดการงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องแสดงบทบาทผู้นำในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู และบุคลากรในสถานศึกษา สามารถตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรได้อย่างเหมาะสม (อติกาญจน์ ศรีสังข์, 2564) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ โดยเฉพาะทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 (ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566) โดยเฉพาะพันธกิจที่ 3 และ 6 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

แม้งานวิจัยในระดับประเทศจะกล่าวถึงทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ไว้บ้างแล้ว แต่ในบริบทเฉพาะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ กลับยังมียงานวิจัยที่เกี่ยวข้องค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อค้นหาองค์ประกอบและตัวแปรสำคัญที่สะท้อนทักษะของผู้บริหารใน

บริบทดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางหรือแบบจำลองที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริมศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนาองค์กรและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบนิยาม องค์ประกอบ และพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 193 คน และครูจำนวน 2,236 คน รวมเป็นจำนวน 2,429 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน แบบชั้นภูมิเป็นรายอำเภอและนำมาสุ่มแบบง่ายเลือกกลุ่มตัวอย่างจากอำเภอตามสัดส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับโมเดลสมมติฐานต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ประมาณ 15–20 คน ต่อ 1 ตัวแปร หรือไม่ต่ำกว่า 400 คน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวแปร 20 ตัวแปร จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 แบ่งเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา (อำเภอ) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ จำนวน 64 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสาร ตำรา แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 กำหนดกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

3.3 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3.4 ร่างแบบสอบถามความคิดเห็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ให้ครอบคลุม 5 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะวิสัยทัศน์ 3) ทักษะการบริหารจัดการองค์การ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และ 5) ทักษะมนุษยสัมพันธ์ จำนวน 65 ข้อ

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำมาหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อของแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่าสามารถนำมาใช้ได้จำนวน 64 ข้อ

3.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง ก่อน นำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach, 1990) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับที่ได้เท่ากับ .984

3.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย 2) ผู้วิจัยส่งหนังสือและแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ด้วยตนเอง จำนวน 400 ฉบับ และนัดวันไปรับกลับคืนมาด้วยตนเองภายใน 10 วัน 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ได้แก่

ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2), ค่าดัชนีวัดระดับความถี่ (Goodness – of Fit Index: GFI), ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness – of Fit Index: AGFI), ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) และค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square: χ^2/df)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาและการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสาร 2) องค์ประกอบด้านทักษะวิสัยทัศน์ 3) องค์ประกอบด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ 4) องค์ประกอบด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และ 5) องค์ประกอบด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่ามีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้รับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: SE) ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (Coefficient of Determination: R^2) และค่าความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 1 กล่าว คือ องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ 20 ตัวแปรสังเกตได้ และข้อคำถามทั้งหมด 64 ข้อ และผลการวิเคราะห์ทำให้ได้รับค่าต่างๆ ดังนี้

1.1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ของตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัวใน 5 องค์ประกอบเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวขององค์ประกอบที่ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.87 – 1.00 ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวขององค์ประกอบที่ 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.89 – 1.00 ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวขององค์ประกอบที่ 3 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.78 – 1.00 ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวขององค์ประกอบที่ 4 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.89 – 1.00 และตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวขององค์ประกอบที่ 5 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.98 – 1.00

1.2 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: SE) ของตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัว มีค่าตั้งแต่ 0.00 – 0.07

1.3 ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล (Coefficient of Determination: R^2) ของตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัว ใน 5องค์ประกอบเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ของตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวขององค์ประกอบที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตั้งแต่ 0.41 – 0.62 ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวขององค์ประกอบที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตั้งแต่ 0.56 – 0.67 ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวขององค์ประกอบที่ 3 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตั้งแต่ 0.34 – 0.74 ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวขององค์ประกอบที่ 4 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตั้งแต่ 0.50 – 0.85 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวขององค์ประกอบที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตั้งแต่ 0.48 – 0.61

1.4 ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ (Error: e) ของตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัว มีค่าตั้งแต่ 0.04 – 0.23

2. ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 (อันดับหนึ่ง) พบว่า เมื่อปรับความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 180.71 ค่าองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 154 ไค-สแควร์สัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ 1.17 (Bollen, 1989) โดยมีค่า p เท่ากับ 0.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมากกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .957 และ .941 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนรากที่สองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .021 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ตัวแปรสังเกตได้ขององค์ประกอบ		น้ำหนัก องค์ประกอบ $b(SE)$	สัมประสิทธิ์ พยากรณ์ (R^2)	ความคลาด เคลื่อนของตัว บ่งชี้ (e)
อันดับหนึ่ง				
A1	การรู้เท่าทันสื่อ	.90(.07)	.44	.18
A2	การสร้างการรับรู้	.87(.07)	.41	.19
A3	การเจรจาต่อรอง	1.00(0)	.62	.11
A4	การนำเสนอความคิด	.98(.06)	.54	.14
A5	การชี้แนะแนวทาง	.94(.06)	.52	.14
A6	การประชาสัมพันธ์	.97(.06)	.61	.11

B1	การสร้างวิสัยทัศน์	.95(.06)	.67	.08
B2	การสื่อสารวิสัยทัศน์	1.00(0)	.59	.12
B3	การสร้างแรงบันดาลใจ	.89(.06)	.56	.11
C1	การบริหารทรัพยากร	.78(.05)	.44	.13
C2	ความยืดหยุ่นในการทำงาน	.81(.07)	.34	.23
C3	การบริหารบุคลากร	.95(.05)	.64	.09
C4	การมีส่วนร่วม	1.00(0)	.74	.06
D1	การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล	1.00(0)	.78	.06
D2	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1.00(0)	.85	.04
D3	การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี	.89(.05)	.57	.12
D4	การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล	.89(.05)	.50	.16
E1	ความแตกต่างระหว่างบุคคล	.99(.07)	.48	.18
E2	การทำงานเป็นทีม	1.00(0)	.61	.11
E3	การสร้างแรงจูงใจ	.98(.07)	.48	.18

$$\chi^2 = 169.32 \quad df = 152 \quad p\text{-value} = .160 \quad GFI = .960 \quad AGFI = .944 \quad RMSEA = .017$$

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้รับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: SE) ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (Coefficient of Determination: R²) และค่าความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 2 กล่าว คือ องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ 20 ตัวแปรสังเกตได้ และข้อคำถามทั้งหมด 64 ข้อ และผลการวิเคราะห์ทำให้ได้รับค่าต่างๆ ดังนี้

3.1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading: b) ของ 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่ 1 ด้านทักษะการสื่อสาร (A) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .95 องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะวิสัยทัศน์ (B) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .98 องค์ประกอบที่ 3 ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ (C) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 องค์ประกอบที่ 4 ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (D) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .85 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (E) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .88

3.2 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error:SE) ของทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.00 – 0.06

3.3 ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล (Coefficient of Determination: R^2) ของทั้ง 5 องค์ประกอบเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ขององค์ประกอบที่ 1 ด้านทักษะการสื่อสาร (A) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ .87 องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะวิสัยทัศน์ (B) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ .91 องค์ประกอบที่ 3 ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ (C) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ .94 องค์ประกอบที่ 4 ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (D) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ .76 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (E) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ .60

3.4 ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ (Error:e) ของทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าตั้งแต่ 0.01 – 0.08

4. ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 (อันดับสอง) พบว่า เมื่อปรับความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 176.99 ค่าองศาอิสระ มีค่าเท่ากับ 156 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 1.13 (Bollen, 1989) โดยมีค่า p -value เท่ากับ 0.120 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมากกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .958 และ .943 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนรากที่สอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .018 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เพื่อวิเคราะห์หองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

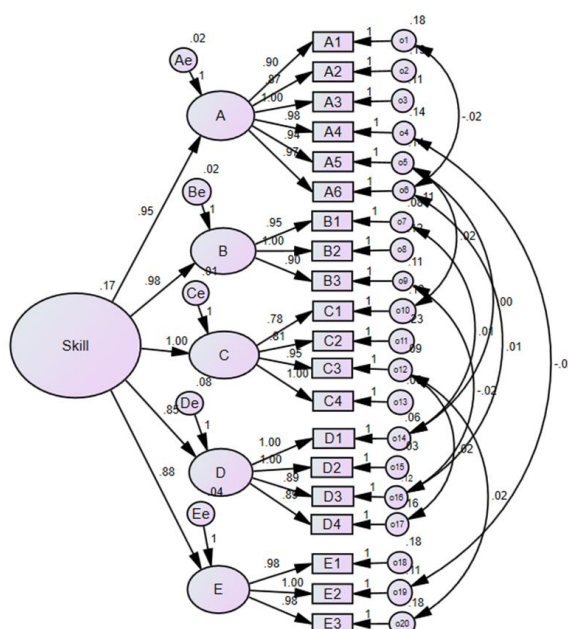
องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3		น้ำหนัก องค์ประกอบ $b(SE)$	สัมประสิทธิ์ พยากรณ์ (R^2)	ความคลาด เคลื่อนของ ตัว บ่งชี้ (e)
อันดับสอง				
A	ด้านทักษะการสื่อสาร	.95(.06)	.87	.02
B	ด้านทักษะวิสัยทัศน์	.98(.06)	.91	.02

C	ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์กร	1.00(0)	.94	.01
D	ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	.85(.05)	.76	.08
E	ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์	.88(.06)	.60	.04

$$\chi^2 = 176.99 \text{ df} = 156 \text{ p-value} = .120 \text{ GFI} = .958 \text{ AGFI} = .943 \text{ RMSEA} = .018$$

4. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า เมื่อปรับความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่พิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 176.99 ค่าองศาอิสระ มีค่าเท่ากับ 156 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 1.13 (Bollen, 1989) โดยมีค่า *p-value* เท่ากับ 0.120 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมากกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .958 และ .943 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนรากที่สองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .018 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Sigauw, 2000) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 องค์ประกอบทักษะการสื่อสาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .95 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ การรู้เท่าทันสื่อ การสร้างการรับรู้ การเจรจาต่อรอง การนำเสนอความคิด การชี้แนะแนวทาง และการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลต่างๆ เพื่อให้กระบวนการสร้างการรับรู้มีประสิทธิภาพ ผู้รับสารเข้าใจและตอบสนองตามที่ต้องการ ความสามารถในการเจรจาต่อรองเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน การชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑาทิพย์ นามนุ ที่ศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 กล่าวว่า ทักษะการสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ซึ่งอาจจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามความของสถานการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิกริยาตอบสนองต่อกันทำให้เกิดความร่วมมือ มีความชัดเจนในคำสั่งมอบหมายงาน สามารถเจรจาต่อรองโน้มน้าว และสร้างความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการให้คำแนะนำหรือชี้แนะให้บุคลากรปฏิบัติตามได้อย่างโดดเด่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561)

1.2 องค์ประกอบทักษะวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .98 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกต 3 ตัว คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ และการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง แสดงออกถึงความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตน และการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความมุ่งมั่นในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล วัฒนาชัยมงคล ที่ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่อนาคตผ่านวิสัยทัศน์ มีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายยบียบของสถานศึกษาบนพื้นฐานความเป็นไปได้ มีแนวทางการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ มีแรงบันดาลใจ มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานและมีความกระตือรือร้นจะทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล, 2565)

1.3 องค์ประกอบทักษะการบริหารจัดการองค์การ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ การบริหารทรัพยากร ความยืดหยุ่นในการทำงาน การบริหารบุคลากร และการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงความสามารถในความสามารถในการบริหารทรัพยากร และการบริหารบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความยืดหยุ่นในการบริหารสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือเหตุการณ์ไม่คาดคิดได้อย่างรวดเร็ว และเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวรรธน์ เชื้อจิตร์ ที่ศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธี และกระบวนการต่างๆ ในการจัดกิจกรรมวิเคราะห์และรู้จัก การใช้เครื่องมือต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชำนาญ เข้าใจในหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร และสามารถประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุด มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน โดยการหลอมรวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิวรรธน์ เชื้อจิตร์ , 2563)

1.4 องค์ประกอบทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .85 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ การรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ การส่งเสริมและการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ครูและนักเรียนเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ ที่ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือปฏิบัติในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนำมาปรับใช้ในสถานศึกษา มีความสามารถในการเก็บรักษาข้อมูลในระบบออนไลน์ ตลอดจนการสั่งการที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสามารถจัดทำสื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เพื่อประชาสัมพันธ์สถานศึกษา (นิภาพร รอดไพบูลย์, 2565)

1.5 องค์ประกอบทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .88 ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคลการทำงานเป็นทีมและการสร้าง

แรงจูงใจ ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงความสามารถในการศึกษาและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล การทำงานเป็นทีม และการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรศร เจียมทอง ที่ศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจะต้องเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ มีมนุษยสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล รู้จักการยืดหยุ่น เห็นคุณค่าให้เกียรติผู้อื่น สร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อใจยอมรับซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย สามารถบริหารงาน สร้างเครือข่าย รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารสู่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ไกรศร เจียมทอง, 2561)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 176.99 ค่าองศาอิสระ มีค่าเท่ากับ 156 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 1.13 (Bollen, 1989) โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.120 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมากกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .958 และ .943 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนรากที่สองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .018 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ทั้งนี้เพราะว่า แต่ละองค์ประกอบของโมเดลสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และบริบทเฉพาะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้ได้โมเดลองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลองค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

จากภาพอธิบายได้ว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ให้สามารถบริหารจัดการและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมปัจจุบัน มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะวิสัยทัศน์ 3) ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และ 5) ทักษะมนุษย์สัมพันธ์

บทสรุป

องค์ประกอบของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะวิสัยทัศน์ 3) ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และ 5) ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ องค์ประกอบทักษะการบริหารจัดการองค์กร ($b = 1.00$) รองลงมา คือ องค์ประกอบทักษะวิสัยทัศน์ ($b = 0.98$) องค์ประกอบทักษะการสื่อสาร ($b = 0.95$) และ องค์ประกอบทักษะมนุษย์สัมพันธ์ ($b = 0.88$) ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($b = 0.85$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 สามารถนำองค์ประกอบที่ผ่านการวิเคราะห์ ยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิติไปใช้ในการฝึกอบรมเตรียมบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และใช้เป็นแบบประเมินทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรนำองค์ประกอบที่ผ่านการวิเคราะห์ ยืนยันได้ด้วยข้อมูลทางสถิตินี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน และคุณภาพของครู

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรนำองค์ประกอบนี้ไปใช้ในการวิจัยและพัฒนาหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ตัวองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมต่อการประเมินผู้บริหารสถานศึกษาอย่างครอบคลุม

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลม่อนปินอำเภอด่านช้างจังหวัดเชียงใหม่เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพร รอดไพบุลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 14 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 1 ตอนที่ 74 ก, หน้า 3.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิวรรณ เชื้อจิตร. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- อดิภาณูจน์ ศรีสังข์. (2564). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Bollen, K.A. (1989). *Structural Equations with Latent Variables*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Diamantopoulos, A., & Sigauw, J.A. (2000). *Introducing LISREL*. London: Sage Publications.

การศึกษาความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
A Study of The Civic Engagement of Senior High School
Students

^{1*} สัณสิริ อินอุ้นโชติ Sansiri Inunchot

^{2**} ชัยรัตน์ โตศิลา Chairat Tosila

^{3***} มนัสนันท์ น้ำสมบุรณ์ Manasanan Namsomboon

^{1,2,3} ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2,3} Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

*First author, e-mail: Sansiriinunchot@gmail.com

Corresponding author, e-mail: **Shinesherome@gmail.com

***manasanan.nam@gmail.com

Received April 5, 2025; Revised April 20, 2025; Accepted: August 7, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 464 คนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายแบบไม่เจาะจงตามสัดส่วนแต่ละขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ลักษณะเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 28 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครอยู่ระดับสูง ($\bar{x}=2.90$, S.D.=0.27) 2) ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษในกรุงเทพมหานครนั้นแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่อย่างมีนัยสำคัญ

.05 โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนขนาดเล็กมีความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆ เท่ากับ ($\bar{x}=3.08$, S.D.=0.16)

คำสำคัญ: ความผูกพัน; ความยึดมั่น; ความเป็นพลเมือง

Abstract

This research article aims to: 1) Study the level of civic engagement among senior high school students. 2) Compare the civic engagement of senior high school students in schools of different sizes. The sample consisted of 464 senior high school students under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Bangkok. The students were selected using simple random sampling with proportional allocation based on school size. The research instrument was a citizenship commitment scale, a situational test with 4-choice multiple choice questions, consisting of 28 items. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance (ANOVA). The results revealed that: 1) The overall level of civic engagement among senior high school students in Bangkok was high ($\bar{x}=2.90$, S.D.=0.27). 2) There was a statistically significant difference at the .05 level in civic engagement among senior high school students from schools of different sizes. Senior high school students in small-sized schools had significantly higher levels of civic engagement compared to those in other school sizes ($\bar{x}=3.08$, S.D.=0.16).

Keywords: Affiliation; Commitment; Citizenship

บทนำ

ในปัจจุบัน หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาประชาชนให้เป็น “พลเมืองที่มีคุณภาพ” เพราะตระหนักว่าการมีพลเมืองที่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองจะช่วยให้ประเทศสามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้อย่างเข้มแข็ง และยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุขเมธ, 2562) ประเทศที่มีการพัฒนาแล้วจึงมุ่งส่งเสริมการศึกษาความเป็นพลเมือง (Civic Education) โดยบูรณาการเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ให้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมประเทศไทยเองได้กำหนดให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความรักชาติ จิตสำนึกในความ

เป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตสาธารณะ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยพยายามปลูกฝังการมีส่วนร่วมทางสังคมในฐานะพลเมืองที่ดี ผ่านการเรียนรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับเยาวชนดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง” (Civic Engagement) ความหมายว่าเป็นการยอมรับความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในการมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม สอดคล้องกับ Adler & Goggin (2005) ที่กล่าวว่าพลเมืองควรมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือพัฒนาชุมชน ในขณะที่นักวิชาการไทยอย่างเช่น พนิดา ทองเงา ดอร์น ต่างเน้นย้ำถึงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มุ่งสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน (พนิดา ทองเงา ดอร์น, 2561)

จากมุมมองทางทฤษฎีของ Doolittle & Faul (2013) ได้จัดองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองออกเป็นสองด้าน คือ เจตคติพลเมือง และพฤติกรรมพลเมือง ซึ่งครอบคลุมทั้งความรู้สึก ความเชื่อ และการกระทำ เช่น ความเชื่อในการสร้างการเปลี่ยนแปลง การอาสาสมัคร หรือการร่วมอภิปรายปัญหาสาธารณะ อย่างไรก็ตามการพัฒนาให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ (Bobek et al., 2009) รายงานของ APSA ในปี 2021 ระบุว่า ขณะที่โลกกำลังเผชิญกับการเพิ่มขึ้นของค่านิยมประชานิยมและการบ่อนทำลายหลักการประชาธิปไตย ครูผู้สอน โดยเฉพาะครูสังคมศึกษา กลับต้องเผชิญกับความท้าทายในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านพลเมืองให้กับนักเรียนในบริบทที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น (Matto et al., 2021) ครูสังคมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (National Council for the Social Studies, 1994) โดยหลักสูตรแกนกลางฯ ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นสหวิทยาการที่รวบรวมเนื้อหาจากหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จริยธรรม และรัฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี (พลศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส, 2564)

แม้แนวคิดดังกล่าวจะได้รับความสนใจในระดับนานาชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 (UN, 2016) แต่งานวิจัยในบริบทไทยยังขาดการศึกษาที่มุ่งสำรวจลักษณะความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของเยาวชนอย่างเป็นระบบ งานวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่เน้นพัฒนารูปแบบการสอนหรือโมเดลการวัดผลเป็นหลัก และยังไม่พบการเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทต่างกันอย่างชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะความ

แตกต่าง รวมถึงหาแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างเหมาะสมในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 2 ซึ่งมีโรงเรียนตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่พิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) และมีแนวโน้มที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะที่หลากหลาย ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมและเจตคติของนักเรียนแตกต่างกัน เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อให้หน่วยงานด้านการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถกำหนดนโยบายหรือพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมไทยในระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) โดยเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน จำนวน 52,983 คน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 2 จำนวน 52 โรงเรียน จำนวน 57,933 คน รวมทั้งสิ้น 110,871 คน และตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power สำหรับทดสอบค่า F tests: One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกำหนดค่า Effect size $F = 0.193$ กำหนดค่า Power ($1 - \beta$ err prob) = 0.95 และค่า Number of group = 4 ใช้วิธีการสุ่มแบบไม่เจาะจง (Non-Probability Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 464 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ลักษณะเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก ประกอบด้วยข้อสอบวัดตามตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านเจตคติพลเมือง มี 8 ตัวบ่งชี้ กำหนดเป็นข้อสอบตัวบ่งชี้ละ 2 ข้อ ได้จำนวน 16 ข้อ และ 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมพลเมือง มี 6 ตัวบ่งชี้ กำหนดเป็นข้อสอบตัวบ่งชี้ละ 2 ข้อ ได้จำนวนรวม 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 28 ข้อ การออกแบบเครื่องมือวิจัยที่เป็น

แบบทดสอบนั้น Cohen et al. (2007) กล่าวว่าจำนวนข้อสอบที่ออกอาจมากกว่าปกติอยู่ในช่วง 1.5 ถึง 2 เท่าของจำนวนข้อที่ใช้จริง เพราะจะช่วยให้สามารถเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพสูงและหลีกเลี่ยงข้อสอบที่ไม่สามารถวัดผลได้ดีเท่าที่ควร เช่นเดียวกับ Popham แนะนำให้ออกข้อสอบมากกว่าอย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนข้อที่ใช้จริง เพื่อให้สามารถคัดข้อสอบที่มีคุณภาพจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้จริง (Popham, 2017) ดังนั้นแบบวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองที่กำหนดข้อคำถามไว้ 28 ข้อ จะต้องออกแบบข้อคำถามเพิ่มจำนวน 12 ข้อ ซึ่งคิดเป็น 1.5 เท่า หรือร้อยละ 50 ของข้อคำถามที่ใช้จริง รวมทั้งสิ้น 42 ข้อ คิดเป็นตัวบ่งชี้ละ 3 ข้อ ที่ผ่านการตรวจคัดข้อ IOC จากผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.73–1.00 จึงสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผ่านเกณฑ์ จำนวน 33 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งจดหมาย และเอกสารต่าง ที่เกี่ยวข้อง ไปยังโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มเลือก โดยประสานขอความอนุเคราะห์ให้ครูสังคมศึกษา หรือครูประจำชั้นให้นักเรียนทำแบบวัดผ่านทาง Google form หรือเอกสารที่นำส่ง และกำกับดูแลนักเรียนระหว่างทำแบบทดสอบ โดยกำหนดเวลาในการทำ 40 นาที ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดกลับจำนวน 464 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวางแผนวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยใช้การคำนวณค่าความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ผู้วิจัยใช้วิธีคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD. (Standard deviation) และแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็น 4 ระดับตามช่วงคะแนนที่ได้จากการคำนวณค่าพิสัยหารด้วยจำนวนชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) 3) การเปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากนั้นผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ เพศ ขนาดของโรงเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังตารางที่ 1 ถึง 2

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	170	36.64
หญิง	294	63.36
รวม	464	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 464 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 36.64 และนักเรียนหญิง จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 63.36

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เล็ก	13	2.80
กลาง	48	10.34
ใหญ่	143	30.82
ใหญ่พิเศษ	260	56.04
รวม	464	100

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบวัดความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมจำนวน 464 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 56.04 นักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 30.82 นักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 และนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นพิจารณาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 4 ระดับ เพื่อแปลความหมายระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 464 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านเจตคติพลเมือง	2.91	0.33	สูง	
1.1 ความรู้สึกรับผิดชอบต่อชุมชนตนเอง	2.99	0.93	สูง	3
1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชน	3.41	0.59	สูงมาก	1

ของตนเอง

1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นของตนเอง	3.08	0.67	สูง	2
1.4 ความมุ่งมั่นรับใช้ชุมชน	2.42	0.72	ต่ำ	8
1.5 ความเชื่อเกี่ยวกับความรับผิดชอบของพลเมืองทุกคนต่อชุมชนของพวกเขา	2.96	0.72	สูง	4
1.6 ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการรับทราบปัญหาของชุมชน	2.91	0.78	สูง	5
1.7 ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการมีจิตอาสา	2.63	0.71	สูง	7
1.8 ความเชื่อเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ	2.88	0.84	สูง	6
2. ด้านพฤติกรรมพลเมือง	2.88	0.37	สูง	
2.1 การมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครของชุมชน	2.73	0.76	สูง	6
2.2 การร่วมกับผู้อื่นสร้างความเปลี่ยนแปลงทางบวก	2.74	0.74	สูง	5
2.3 การช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนของตนเอง	3.07	0.73	สูง	1
2.4 การรับทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง	3.00	0.82	สูง	2
2.5 การมีส่วนร่วมอภิปรายประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม	2.90	0.76	สูง	3
2.6 การมีส่วนร่วมแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ แก่ชุมชน	2.79	0.70	สูง	4
ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง โดยรวม	2.90	0.27	สูง	

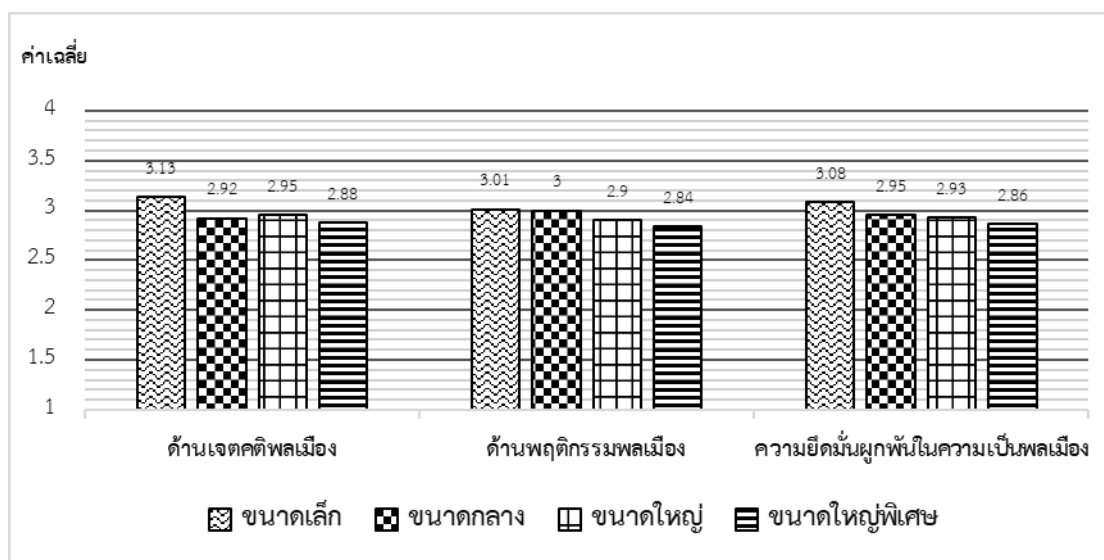
จากตารางที่ 3 พบว่าความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรวมจัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 2.90$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ด้านเจตคติพลเมือง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 2.91$, S.D. = 0.33) รองลงมาด้านพฤติกรรมพลเมืองที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน ($\bar{x} = 2.88$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ด้านเจตคติพลเมือง พบว่าความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชนของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่ 1 จัดอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{x} = 3.41$, S.D. = 0.59) ขณะที่ความมุ่งมั่นรับใช้ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายจัดอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x} = 2.42$, S.D. = 0.72) และหากพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ด้านพฤติกรรมพลเมือง พบว่าการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่ 1 จัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.07$, S.D. = 0.73) ขณะที่การมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายจัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 2.73$, S.D. = 0.76)

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ผู้วิจัยเปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ โดยทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ One-Way ANOVA ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังตารางที่ 4 และภาพที่ 1

ตารางที่ 4 ความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละขนาดโรงเรียน

ความยึดมั่นผูกพันใน ความเป็นพลเมือง	โรงเรียน ขนาดเล็ก		โรงเรียน ขนาดกลาง		โรงเรียน ขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาด ใหญ่พิเศษ		F	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านเจตคติพลเมือง	3.13	0.20	2.92	0.35	2.95	0.32	2.88	0.32	3.837	0.010
ด้านพฤติกรรม พลเมือง	3.01	0.35	3.00	0.37	2.90	0.37	2.84	0.37	3.592	0.014
รวม	3.08	0.16	2.95	0.26	2.93	0.27	2.86	0.27	5.511	0.001

ภาพที่ 1 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมือง
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามขนาดโรงเรียน

จากตารางที่ 4 และภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามขนาดโรงเรียน พบว่า ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครอยู่ระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศจึงเป็นแหล่งที่มีกิจกรรมทางสังคมและการเมืองที่สำคัญมากมาย นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้โดยง่าย เช่น การฟังปราศรัยของนักการเมือง การสังเกตการชุมนุมประท้วงของคนหลากหลายกลุ่ม การทำกิจกรรม

จิตอาสา หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม ทำให้นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับผลสำรวจของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 กล่าวว่าเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความตื่นตัวทางการเมือง (ร้อยละ 83.20) มากกว่าในจังหวัดอื่นๆ (ร้อยละ 67) โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสนใจติดตามการเมืองระดับมาก (ร้อยละ 65.10) กิจกรรมที่นักเรียนเคยเข้าร่วมมากกว่าจังหวัดอื่น เช่น แสดงสัญลักษณ์ทางการเมือง ลงชื่อในข้อเรียกร้องออนไลน์ ซื้อสินค้าด้วยเหตุผลการเมือง ชุมชน ประท้วงบริจาคเงินให้พรรคการเมือง (ฉัตร คำแสง และคณะ, 2565) ฉะนั้นความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่อยู่ในระดับสูงจึงแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์จากการมีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมและการเมืองที่อาจเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง

1.1 หากพิจารณารายองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองพบว่า

1) ผลการศึกษาความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้านเจตคติพลเมืองโดยภาพรวมอยู่ระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยมุ่งส่งเสริมเจตคติหรือจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองแก่นักเรียนอย่างชัดเจน ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดวิสัยทัศน์ว่ามุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรข้อหนึ่งว่าเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2) รองลงมาผลการศึกษาความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้านพฤติกรรมพลเมืองโดยภาพรวมอยู่ระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับการพัฒนาและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลเมืองทั้งในและนอกห้องเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังงานวิจัยของ Reichert & Print ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ (เช่น วิชาหน้าที่พลเมือง) และการเรียนรู้กิจกรรมนอกหลักสูตร (เช่น กิจกรรมสภานักเรียน) ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมพลเมืองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Reichert & Print, 2018)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมของโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของบริบทหรือสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่มีต่อการพัฒนาทัศนคติ ความรู้สึกผูกพัน และความตระหนักในบทบาทของพลเมือง (Citizenship Engagement) ขณะเดียวกัน Kahne & Sported ก็ให้ข้อเสนอว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมักมีลักษณะองค์กรและการบริหารจัดการที่ซับซ้อน ทำให้การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาจมีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงหรือระดับความลึกซึ้งในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตามโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสนใจหลากหลายเข้าร่วมได้ แต่การที่จำนวนนักเรียนมีมากนั้นอาจทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกหรือไม่ผูกพันในกลุ่มนักเรียนบางกลุ่ม (Kahne & Sported, 2008) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Lee & Smith ที่เสนอว่าในโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากนั้นมีแนวโน้มที่นักเรียนจะรู้สึกขาดความสัมพันธ์ทางสังคมและขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนหรือชุมชนทางการศึกษา ส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันในฐานะพลเมือง (Lee & Smith, 1997) ดังนั้นจากการค้นพบความแตกต่าง Flanagan et al. กล่าวว่าส่งผลสำคัญในแง่ของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความผูกพันต่อการเป็นพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกกลุ่มนักเรียน (Flanagan et al., 2007)

2.1 หากพิจารณารายองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองพบว่า

1) ผลการวิจัยพบว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืององค์ประกอบด้านเจตคติพลเมือง (Civic Attitudes) ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของขนาดโรงเรียนในการหล่อหลอมทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมือง Flanagan et al. ให้เหตุผลว่าการที่โรงเรียนมีขนาดเล็กทำให้นักเรียนมีโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นในโรงเรียน ซึ่งความสัมพันธ์เช่นนี้ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาเจตคติที่ดีต่อบทบาทความเป็นพลเมือง ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายกับเพื่อน ครู และชุมชนรอบข้าง (Flanagan et al., 2007) อีกทั้ง Lee & Smith ที่อธิบายว่าบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กยังเอื้อต่อการสร้างประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลเมืองที่เข้มข้นขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ชัดเจนกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ (Lee & Smith, 1997) ในทางกลับกัน Kahne & Sported กล่าวว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแม้จะมีความหลากหลายในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง แต่ข้อจำกัดด้านการปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและโอกาสที่นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการมีส่วนร่วมในชุมชนหรือกิจกรรมโรงเรียนที่เข้มข้นนั้นลดลง เนื่องจากการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและจำนวนนักเรียนที่มาก ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนบางส่วนรู้สึกห่างเหิน ขาดความสนใจ หรือไม่ได้พัฒนาเจตคติพลเมืองที่เข้มแข็ง (Kahne & Sported, 2008) นอกจากนี้ Flanagan et al. กล่าวว่าสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าขนาดโรงเรียนไม่ได้มีผลเพียงแคในเชิงปริมาณของกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังมีผลสำคัญต่อคุณภาพของประสบการณ์และความ

ลึกซึ้งในการพัฒนาเจตคติพลเมืองของนักเรียนด้วย (Flanagan et al., 2007) ดังนั้นผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการตระหนักถึงบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียนในการวางแผนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมเจตคติพลเมือง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

2) ผลการวิจัยพบว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืององค์ประกอบด้านพฤติกรรมพลเมือง (Civic Behavior) ของนักเรียนโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ Kahne & Sported ยังระบุให้เห็นว่าขนาดโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมการแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ (Kahne & Sported, 2008) เช่นเดียวกับ Flanagan et al. กล่าวว่าโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมที่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยนักเรียนมีโอกาสในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางมักจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในระดับที่สูงกว่า ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมพลเมือง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน หรือการแสดงความรักชอบต่อส่วนรวมอย่างชัดเจนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (Flanagan et al., 2007) ในทางกลับกัน Lee & Smith ก็อธิบายว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแม้จะมีทรัพยากรและกิจกรรมที่หลากหลาย แต่เนื่องจากจำนวนประชากรนักเรียนที่มากเกินไป ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในด้านความทั่วถึงในการเข้าร่วมกิจกรรม และนักเรียนจำนวนหนึ่งอาจประสบปัญหาการขาดความต่อเนื่องหรือการแสดงออกของพฤติกรรมพลเมืองที่ชัดเจน (Lee & Smith, 1997) นอกจากนี้ Flanagan et al. กล่าวว่าโครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอาจส่งผลต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโรงเรียน ซึ่งอาจลดทอนแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมพลเมือง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา หรือการแสดงออกทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นข้อค้นพบดังกล่าวจึงบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการวางแผนและบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมทางสังคม และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมพลเมืองอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น (Flanagan et al., 2007) อย่างไรก็ตาม แม้ผลการวิจัยที่พบว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษในกรุงเทพมหานครนั้นแตกต่างกัน แต่นักเรียนในโรงเรียนทุกขนาดมีความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับสูงทั้งหมด ทั้งนี้ อาจเพราะโรงเรียนทุกขนาดต่างมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ วงศ์อ้าย และคณะ ได้สรุปไว้ว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีพันธกิจสำคัญที่ต้องแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการจะขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยให้ครู นักเรียน และชุมชนโดยรอบได้รับทราบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของโรงเรียนที่ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ตลอดจนนำเรื่องความเป็นพลเมืองไปบูรณาการเข้ากับวัฒนธรรม

และวิถีชีวิตในโรงเรียนเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้วิธีการในการปฏิบัติดีต่อผู้อื่นตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองจนเกิดเป็นนิสัยและปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตในโรงเรียน ทั้งนี้สามารถพิจารณาถึงกฎระเบียบของโรงเรียน พฤติกรรม ความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ จากนั้นสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยพัฒนาอาคาร สถานที่ และจัดป้ายนิเทศตามอาคารเรียนต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ความเป็นพลเมือง รวมถึงสร้างแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้นอกห้องเรียน นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ปกติ และการพัฒนาที่สะท้อนถึงการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในเรื่องความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียน (จักรพงษ์ วงศ์อ้าย และคณะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความเชื่อมั่นผู้ผูกพันในความเป็นพลเมือง

จากภาพอธิบายได้ว่าความเชื่อมั่นผู้ผูกพันในความเป็นพลเมือง เป็นคุณลักษณะทางจิตของบุคคลในการคิดใคร่ครวญถึงบทบาทหน้าที่ในฐานะการเป็นสมาชิกของสังคมและตัดสินใจกระทำตามสิ่งที่ใคร่ครวญนั้น ในการศึกษาความเชื่อมั่นผู้ผูกพันในความเป็นพลเมืองจะมุ่งศึกษาเฉพาะด้านเจตคติไม่ได้ แต่จำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับเจตคตินั้น เพราะพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นผลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนคุณลักษณะทางจิตของบุคคล ทั้งนี้ความเชื่อมั่นผู้ผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับสูงแสดงว่ากลยุทธ์ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ระดับสูง และการเปรียบเทียบความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแยกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ($M.D.= 0.225$, $P=0.019$) หากพิจารณารายองค์ประกอบของความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองด้านเจตคติพลเมืองของโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ($M.D.= 0.253$, $P=0.036$) และความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองด้านพฤติกรรมพลเมืองของโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ($M.D.= 0.166$, $P=0.026$) แสดงว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีอย่างน้อย 1 คู่ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ครูผู้สอนอาจจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียนเพิ่มขึ้นโดยเริ่มจากการจัดทัศนศึกษา หรือให้โอกาสนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคม เช่น การศึกษาดูงานที่รัฐสภา การเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น หรือการเข้าร่วมโครงการอาสาสมัคร เพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสกับสถานการณ์จริงและเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมือง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความยึดมั่นและผูกพันในความเป็นพลเมืองในด้านเจตคติพลเมือง โดยเฉพาะตัวบ่งชี้ด้านความมุ่งมั่นในการรับใช้ชุมชนอยู่ในระดับต่ำ เพื่อเป็นการพัฒนาความยึดมั่นดังกล่าว ควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนหรือเกี่ยวข้องกับสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เกิดแนวทางที่ครอบคลุมและเหมาะสมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนในบริบทต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองตามลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ จะช่วยให้สามารถออกแบบแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสมกับบริบทเหล่านั้น อันจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสร้างสังคมที่ยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จักรพงษ์ วงศ์อ้าย และคณะ. (2564). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 9(2): 39-50.
- ฉัตร คำแสง และคณะ. (2565, 22 สิงหาคม). *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2022*. ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว. <https://kidforkids.org/child-family-situation-report-2022/>
- บุญชม ศรีสะอาด (2546). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พินิตา ทองเงา ดอร์น. (2561). ความยึดมั่นผูกพันในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย: การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ. *ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุขเมธ. (2562). รัฐกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 2(1): 79-93.
- พูลศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส. (2564). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3): 825-840.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567, 10 พฤศจิกายน). *รายชื่อโรงเรียนในสังกัด สพฐ.* http://www.bopp.go.th/?page_id=878
- Adler, R. P., & Goggin, J. (2005). What do we mean by 'civic engagement'. *Journal of Transformative Education*, 3(3): 236-272.
- Bobek, D., et al. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: Towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(5): 615-627.
- Cohen, L., et al. (2007). *Research methods in education*. (6th ed.). London: Routledge.
- Doolittle, A., & Faul, A. C. (2013). Civic Engagement Scale: A validation study. *SAGE Open*, 3(3): 1-17.
- Flanagan, C. A., et al. (2007). School and community climates and civic commitments: Patterns for ethnic minority and majority students. *Journal of Educational Psychology*, 99(2): 421-431.

- Kahne, J., & Sporte, S. E. (2008). Developing citizens: The impact of civic learning opportunities on students' commitment to civic participation. *American Educational Research Journal*, 45(3): 738-766.
- Lee, V. E., & Smith, J. B. (1997). High school size: Which works best and for whom. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 19(3): 205-227.
- Matto, E. C., et al. (2021). *Teaching civic engagement globally*. American Political Science Association.
<https://web.apsanet.org/teachingcivicengagement/wpcontent/uploads/sites/9/2021/09/Teaching-Civic-Engagement-Globally.pdf>
- National Council for the Social Studies. (1994). A vision of powerful teaching and learning in the social studies: Building social understanding and civic efficacy. *Social Education*, 57(5): 213-223.
- Popham, W. J. (2017). *Classroom assessment: What teachers need to know. (7th ed.)*. London: Pearson.
- Reichert, F., & Print, M. (2018). Civic participation of high school students: The effect of civic learning in school. *Educational Review*, 70(3): 318-341.
- United Nations. (2016, July 19). *Youth civic engagement: World youth report*. United Nations Publications.
<https://www.un.org/development/desa/youth/publications/2016/07/world-youth-report-on-youth-civic-engagement/>

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1
Instructional Leadership of School Administrators and Learning
Organization of School Under the Suphanburi Primary
Educational Service Area Office 1

^{1*}ศุยมณู สัจเชษฐ์ Sayumpoo Satchakat

^{2**}วรกาญจน์ สุขสดเขียว Vorakarn Suksodkiew

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Education, Silpakorn University

*First author, e-mail: krupum.1143@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: jee1199@yahoo.com

Received April 14, 2025; Revised April 21, 2025; Accepted: August 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 103 โรง ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาจำนวน 2 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 206 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารตามแนวคิดของอลิก-มิลคาเรกและฮอย และองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามแนวคิดของเซงเก้ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .976 และสถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกำหนดและสื่อสาร

เป้าหมายร่วมกัน และอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียน ด้านติดตาม และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสอนและการจัดการเรียนรู้ 2) องค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ ด้านความเชี่ยวชาญส่วนบุคคลและด้านการเรียนรู้เป็นทีม และอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการคิดเชิง ระบบ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านแบบจำลองทางความคิด และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา; ภาวะผู้นำทางวิชาการ; องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to investigate: 1. The instructional leadership of school administrators, 2. The learning organization characteristics of schools and 3. The relationship between instructional leadership and the learning organization within schools under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 1. This research employed a descriptive research design. The sample consisted of 103 schools affiliated with the aforementioned educational office. Each school was represented by two respondents: one school director and one teacher, totaling 206 participants. The research instruments included an opinionnaire on instructional leadership based on the concepts of Alig-Mielcarek and Hoy, and an opinionnaire on learning organizations based on Senge's framework. The overall reliability of the questionnaire was .976. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The findings revealed that: 1) The overall instructional leadership of school administrators was at a high level. Among its components, definest and communicates shared goals. was rated highest, followed by promotes school-wide professional development and monitors and provides feedback on the teaching and learning management processes. 2) The overall characteristics of learning organizations were also rated at a high level. The highest-rated dimensions were personal mastery and team learning, followed by systems thinking, shared vision and mental models. 3) The relationship between instructional leadership of administrators and learning organizations in schools under the Suphanburi Primary

Educational Service Area Office 1 were in a high correlation with a significance level at .01

Keywords: School Administrators; Instructional Leadership; Learning Organization

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศ โดยมีบทบาทในการเสริมสร้างคุณภาพของกำลังคนให้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุขท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและรักษาอัตลักษณ์ของตนเองประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพของคนไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมุ่งหวังให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม และหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา เช่น การจัดการศึกษาทวิภาคีและสหกิจศึกษา ขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กบางส่วนยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีการพัฒนาใกล้เคียงกัน ระบบการเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวพหุปัญญา และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเติบโตของความคิดและการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570, 2565)

จากการรายงานผลคุณภาพทางการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณภาพของการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกันสูง หากมองมาที่สมรรถนะการศึกษาของไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับที่ไม่ดีมากนัก ทั้งด้านคุณภาพการศึกษาที่ยังคงมีคุณภาพการศึกษาต่ำและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ลดลง ซึ่งเห็นได้จากผลการสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำและพบว่าอัตราการไม่รู้หนังสือของนักเรียนไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไทย กระทรวงศึกษาธิการ,

2566) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสามารถปรับโครงสร้างหลักสูตร แนะนำกระบวนการสอนใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน และนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีคุณภาพ (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

แม้ว่าสถานศึกษาภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จะมีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบปัญหาด้านวิชาการหลายประการ ทั้งการขาดทักษะภาษาอังกฤษของครูและบุคลากร การสอนที่ไม่ตรงสาขา ความไม่เชี่ยวชาญในการจัดทำแผนการสอน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ยังไม่แพร่หลาย ตลอดจนขาดการนิเทศภายในและระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ยังพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังไม่สามารถขับเคลื่อนงานวิชาการได้อย่างเต็มศักยภาพ พบว่า การส่งเสริมครูให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากชุมชนยังมีน้อย นักเรียนมีการประเมินตนเองในการเรียนรู้แต่ยังขาดข้อมูลการติดตามช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ยังพบว่าบางสถานศึกษาไม่ได้มีการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาปรับใช้หรือบูรณาการ โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ นำไปสู่ข้อจำกัดในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1, 2566)

สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ที่เข้มแข็งสามารถบริหารจัดการด้านวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครู บุคลากร และผู้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อศึกษาและหาแนวทางแก้ไขปัญหายังเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ตลอดจนยกระดับคุณภาพของการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

2. เพื่อทราบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษaprถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษaprถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 103 แห่ง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เคจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) ตามรายอำเภอผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวม 206 คน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษaprถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะเป็นลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ตามแนวความคิดของอลิก-มีลคาเรก และฮอย (Alig-Mielcarek & Hoy, 2005)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของเซงเก้ (Senge, 2006) ซึ่งแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 จะมีลักษณะเป็นแบบจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ (Likert, 1992)

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรม หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามความคิดเห็น โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าคะแนน IOC อยู่ที่ 0.60 - 1.00 แล้ว สามารถนำเครื่องมือไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 15 แห่ง สถานศึกษาละ 2 ฉบับ รวม 30 ฉบับ โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.976

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผ่านภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ (Google Form)

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ใช้ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) 2) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970) 3) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient: rxy) ใช้เกณฑ์ในการแปลผล 3 ระดับ

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวม (n=94)

ข้อ	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียน (X_1)	4.46	0.39	มาก
2	กำหนดและสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน (X_2)	4.50	0.39	มากที่สุด
3	ติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสอนและการจัดการเรียนรู้ (X_3)	4.40	0.46	มาก
	รวม (X_{tot})	4.46	0.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ ด้านกำหนดและสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน ด้านส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียน และด้านติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสอนและการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวม

(n=94)

ข้อ	องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การคิดเชิงระบบ (Y_1)	4.47	0.45	มาก
2	ความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล (Y_2)	4.60	0.44	มากที่สุด
3	แบบจำลองทางความคิด (Y_3)	4.37	0.50	มาก
4	การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_4)	4.40	0.53	มาก

5	การเรียนรู้เป็นทีม (Y_5)	4.55	0.47	มากที่สุด
	รวม (Y_{tot})	4.49	0.40	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย คือ ด้านความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านแบบจำลองทางความคิด ตามลำดับ

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

(n=94)

องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	1. การคิดเชิงระบบ (Y_1)	2. ความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล (Y_2)	3. แบบจำลองทางความคิด (Y_3)	4. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_4)	5. การเรียนรู้เป็นทีม (Y_5)	ภาพรวม Y_{tot}
1.ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียน (X_1)	.714**	.637**	.581**	.448**	.502**	.713**
2.กำหนดและสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน (X_2)	.552**	.597**	.495**	.512**	.568**	.687**
3.ติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสอนและการจัดการเรียนรู้ (X_3)	.503**	.563**	.428**	.421**	.457**	.597**
ภาพรวม X_{tot}	.689**	.708**	.589**	.533**	.599**	.747**

จากตารางที่ 3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r_{xy} = .747$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็น

เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มองเห็นความสำคัญการปฏิรูปการศึกษา และให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีบทบาทในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาครูให้มีศักยภาพ รวมถึงการใช้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ออกแบบกิจกรรมการอบรมพัฒนาก่อนแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาจะสามารถเป็น ผู้นำทางวิชาการที่มีศักยภาพ อีกปัจจัยหนึ่งคือผู้บริหารมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในงานวิชาการและการสอนจากพื้นฐานที่เป็นครูมาก่อนและมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ทำให้สามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้ สามารถสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนให้กับครูและบุคลากรเข้าใจอย่างชัดเจน และสามารถบริหารทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสังเกตการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ และให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาการสอนของตนเองได้ดีขึ้น ผู้บริหารยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้ครูมีความกล้า แสดงออกทางความคิด และมีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ รวมถึงการให้คำแนะนำเกี่ยวกับ แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนดังกล่าวช่วยให้ครูสามารถ พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนดีขึ้น รวมถึงผู้บริหารการมี การใช้ข้อมูลเป็นฐานในการพัฒนา เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการสอน การสนับสนุนให้ครูปรับปรุงการสอนผ่านการ สะท้อนคิดทำให้ครูสามารถพัฒนาการสอนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gray ได้ศึกษาเรื่องราวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนที่มีฐานะยากจน ผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการบางอย่างที่สำรวจครู ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ กำกับดูแล และประเมินผลการสอน และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Gray, 2018) สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ ประเสริฐผล และอานวย ทองโปร่ง ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มอำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (มณีรัตน์ ประเสริฐผล และอานวย ทองโปร่ง, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพรรณ คงพานิช และคณะ ได้ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ศิริพรรณ คงพานิช และคณะ, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ บุญหนัก ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (สุพรรณิ บุญหนัก, 2565)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการนำนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการมาสู่การปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และส่งต่อมาถึงผู้บริหารสถานศึกษาให้มีบทบาทในการช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการมองเห็นสถานศึกษาเป็นระบบที่มีองค์ประกอบต่างๆ ทำงานเชื่อมโยงกันทั้งด้านการสอน การบริหารงานบุคคล และการพัฒนาหลักสูตร การคิดเชิงระบบช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนและกำหนดทิศทางที่ชัดเจน สร้างโครงสร้างการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันครูมีความสามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลายศาสตร์ประยุกต์ใช้แนวทางการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ครูมีความสามารถในการปรับปรุงวิธีการสอน ค้นหากลยุทธ์ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและพัฒนาไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mustafa ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้และความพึงพอใจในงานของคุณครูโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมกันและด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ส่วนด้านความเป็นเลิศเฉพาะบุคคล ด้านแบบจำลองความคิด และด้านการคิดอย่างเป็นระบบไม่แตกต่างกัน (Mustafa, 2014) สอดคล้องกับงานวิจัยของวรภรณ์ ปานเพชร และมัทนา วัฒนอมศักดิ์ ได้ศึกษาเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดดอนมะนาว ผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดดอนมะนาว โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก (วรภรณ์ ปานเพชร และมัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา จันทร์ลี ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (รุ่งนภา จันทร์ลี, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของอินทรา อามโกษ และสงวน อินทร์รักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับแนวปฏิบัติวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (อินทรา อัมโภช และสงวน อินทร์รักษ์, 2566)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันลักษณะที่คล้ายคลึงกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาศักยภาพของตนเองและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษาและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ วิสัยทัศน์และแนวทางการบริหาร ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการจะสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน สร้างเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและนักเรียน รวมถึงส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือศึกษาดูงาน อีกปัจจัยหนึ่งคือการบริหารจัดการที่สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงมักให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก สิ่งเหล่านี้ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา โดยจากการศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน หมายความว่า เมื่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสูงขึ้น ระดับขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาก็จะสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารในการส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และแสดงให้เห็นว่าหาก สถานศึกษาต้องการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรในทุกระดับทั้งครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและการยกระดับคุณภาพของนักเรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชพล ธรรมมา ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กันระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ชัชพล ธรรมมา, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกฤตา วัฒนเกษมสกุล ได้

ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของไอลดา กุตัน และคณะ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาใน ระดับสูงและเป็นไปในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ไอลดา กุตัน และคณะ, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนางานวิจัยเรื่องนี้ควรมุ่งเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการที่สามารถส่งเสริมและผลักดันให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านนโยบายและการบริหารการศึกษาเนื่องจากข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และการส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และยังช่วยในด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหารช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินตนเอง และพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน โดยเริ่มจากภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะแสดงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะออกมาผ่านกระบวนการกำหนดและสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน (Defines and Communicates Shared Goals) คือ สร้างความชัดเจนในการดำเนินงานและปลูกฝังเป้าหมายร่วมในหมู่คณะครู มีการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียน (Promotes School-Wide Professional Development) คือ การสร้างโอกาสและวัฒนธรรมการเรียนรู้ในหมู่ครูอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสอนและการจัดเรียนการเรียนรู้ (Monitors and Provides Feedback on the Teaching and Learning Process) คือ การประเมิน สนับสนุน และสะท้อนผลการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพให้ครูได้นำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองต่อไป ซึ่งนำไปสู่การวางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษาหรือองค์กรได้อย่างเป็นระบบ จนสามารถพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ได้ในที่สุดซึ่งประกอบด้วย

ความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล (Personal Mastery) เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและมีความสามารถเฉพาะทาง การคิดเชิงระบบ (systems thinking) เข้าใจความสัมพันธ์ของระบบในโรงเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน แบบจำลองทางความคิด (mental models) เป็นการเปิดใจต่อแนวคิดใหม่วิเคราะห์กรอบคิดเดิมเพื่อการปรับเปลี่ยน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (shared vision) ทุกคนเห็นเป้าหมายเดียวกันและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียว และการเรียนรู้เป็นทีม (team learning) เป็นการร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของทีมงาน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ใหม่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเชื่อมโยง ส่งผลและส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้สู่คุณภาพการศึกษา ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่คุณภาพการศึกษา

จากภาพอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการกำหนดและสื่อสารเป้าหมายร่วมกันที่ดีเป็นบทบาทสำคัญในการสร้างเอกภาพในหมู่คณะครู โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจเพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันที่ขับเคลื่อนการทำงานอย่างมีทิศทางเดียว การสื่อสารเป้าหมายอย่างต่อเนื่องจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงระหว่างแผนกับการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาที่ยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียนจะช่วยยกระดับความเชี่ยวชาญของครูแต่ละคน ผ่านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีมผ่านการแลกเปลี่ยนและวางแผนร่วมกัน ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในโรงเรียน สามารถนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการ

เรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ครูเกิดการคิดเชิงระบบมากขึ้น เพราะได้รับมุมมองที่หลากหลาย เห็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งด้านแผนการสอน วิธีการจัดกิจกรรม และผลลัพธ์ของผู้เรียน นอกจากนี้ การให้ข้อเสนอแนะอย่างมีคุณภาพยังเป็นการสะท้อนแนวคิดชี้ให้เห็นจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา ส่งผลให้ครูสามารถสร้างแบบจำลองทางความคิดที่ชัดเจน นำไปสู่การออกแบบการสอนที่มีระบบมีเป้าหมายและสามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านกำหนดและสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน ด้านส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพทั้งโรงเรียน และด้านติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสอนและการจัดการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความเชี่ยวชาญส่วนบุคคล ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านแบบจำลองทางความคิด และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ควรส่งเสริมพัฒนาและขยายผลการบริหารเชิงวิชาการที่มีประสิทธิภาพสู่ทุกสถานศึกษา โดยจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับสูง เพื่อขยายแนวปฏิบัติที่ดีสู่สถานศึกษาอื่นๆ และสนับสนุนการสร้างทีมครูแกนนำด้านวิชาการในทุกกลุ่มสาระ เพื่อเสริมความต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างและส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้าง “วัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน” ผ่านกิจกรรม PLC (Professional Learning Community) ให้ครูร่วมกันพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนแนวทางการสอน

และใช้ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนในการปรับปรุงการสอน โดยผู้บริหารต้องมีบทบาทเชิงรุกในการเป็นผู้นำและที่ปรึกษาทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมครูการสร้างวิจัยในชั้นเรียน และการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมาใช้ในการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จะช่วยให้ครูมีทักษะเชิงวิชาชีพเพิ่มขึ้น และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ซัชพล ธรรมมา. (2561). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สกลนคร: หจก. สมศักดิ์การพิมพ์กรุป.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570. (2565, 1 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 258 ง, หน้า 121.

มณีนรัตน์ ประเสริฐผล และอำนาจ ทองโปร่ง. (2564). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มอำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 18(82): 96-105.

รุ่งนภา จันทร์ลี. (2562). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วราภรณ์ ปานเพชร และมัทนา วังนอมศักดิ์. (2562). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดดอนมะนาว. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2): 725-736.

- ศิริพรรณ คงพานิช และคณะ. (2565). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. *วารสาร มจร อุบล ประิทรศน์*, 7(3): 283-296.
- สุกฤตา วัฒนเกษมสกุล. (2562). “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 30”. *สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุพรรณิ บุญหนัก. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 2(4): 63-65.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570)*. สุพรรณบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาไทย กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2565 (IMD 2022)*. นนทบุรี: บริษัท 21 เซนจูรี่ จำกัด.
- อินทรา อามโกษ และสงวน อินทร์รักษ์. (2566). การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับแนวปฏิบัติวิธใหม่ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 13(2): 120-121.
- ไอลตา กุดัน และคณะ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. *วารสาร มจร อุบล ประิทรศน์*, 9(1): 1271-1272.
- Alig-Mielcarek, J. M., & Hoy, W. K. (2005). *A theoretical and empirical analysis of the nature, meaning, and influence of instructional leadership*. Ohio: The Ohio State University.
- Best, J. W. (1970). *Research in Education*. (2nd ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Gray, J. (2018). “Instructional Leadership of Principals and Its Relationship with the Academic Achievement of High-Poverty Students”. *Department of Educational Studies, Leadership, and Counseling*. Graduate School: Murray State University of Kentucky.

- Krejcie, D. F., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Likert, R. (1992). *New pattern of management*. New York: McGraw-Hill.
- Mustafa, E. (2014). Relationship between Learning Organization and Job Satisfaction of Primary School Teachers. *International Online Journal of Educational Science*, 6(2): 8-9.
- Senge, P. M. (2006). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of Learning Organizations*. (4th ed). New York: Crown Business.

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Model for Educational Quality Assurance According to the
Buddha Dhamma Principle in Primary School Under the Office
of the Basic Education Commission

^{1*}สุพัตรา นาวิก Supattra Navik

^{2**}พระมหาธำรงค์ จิตปัญโญ Phramaha Thamrong Thitapungkhao

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

*First author, e-mail: supattra22514@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: rongsamathi@gmail.com

Received April 10, 2025; Revised April 20, 2025; Accepted: August 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาตัวแปรขององค์ประกอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา 2) วิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 379 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครู รวม 758 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน จากประชากร 26,766 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 2 รายต่อโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 1 ราย และครู 1 ราย รวมทั้งหมด 758 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีจุดประสงค์ในการคัดเลือกผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยตัวแปรขององค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวแปร โดยผู้บริหารที่มีจิตใจมุ่งมั่นจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่การทบทวนและปรับกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) องค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การวางแผนและขับเคลื่อน

(2) การติดตามตรวจสอบ (3) การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อม และ (4) การกำหนดเป้าหมาย และกลยุทธ์ 3) องค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินว่ามีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพ; ประถมศึกษา; หลักพุทธธรรม

Abstract

This research article aims to 1) examine the variables of the components of the quality assurance model for education, 2) analyze the components and develop the quality assurance model based on Buddhist principles, and 3) assess the appropriateness of the developed model in the context of primary schools under the Office of the Basic Education Commission. Using a mixed-methods approach was employed, the sample consisted of 379 primary schools, with two informants per school, namely administrators and teachers, totaling 758 people, which were obtained from the sample size determination according to Krejci and Morgan's table from a population of 26,766 schools. Data were collected from two informants per school: one school administrator and one teacher, totaling 758 informants, with purposive sampling applied for selecting administrators. The findings revealed that: 1) The mean scores for the variables of the quality assurance components were at the highest level across all variables, with the highest score for administrators' commitment to creating an educational environment, and the lowest for regular review and adjustment of strategies. 2) The components of the Buddhist based quality assurance model included four components: (1) Planning and driving educational quality, (2) Monitoring and evaluating educational quality, (3) Structuring and creating an educational environment, and (4) Setting goals and strategies for educational quality improvement. 3) All four components were positively correlated with statistically significant relationships at the .01 level. 4) The developed quality assurance model was evaluated as accurate, appropriate, feasible, and beneficial, receiving a 100% approval rating.

Keywords: Quality Assurance; Primary Education; Buddhist Principles

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพมนุษย์ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่ตอบสนองการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน แผนการศึกษาชาติกำหนดเป้าหมายที่เจาะจงถึงคุณภาพการศึกษาว่า สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน และกระบวนการพัฒนาคุณภาพต้องอาศัยระบบประกันคุณภาพเป็นกลไกขับเคลื่อน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แต่ก็พบอุปสรรคในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกไม่สัมพันธ์กัน เกิดความซ้ำซ้อนและคลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติทำให้ไม่สะท้อนความเป็นจริงและเป็นการสร้างภาระแก่สถานศึกษาและบุคลากร ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่กำกับดูแล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร (นเรศ สติยพงศ์, 2561)

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2559 จึงมีมติเห็นชอบต่อแผนเร่งด่วนโดยมีข้อเสนอแนะให้มีการชะลอการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัดและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบที่สี่ ออกไป 2 ปี สำหรับพัฒนาและทดลองระบบประกันคุณภาพการศึกษา (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย, 2559) และต่อมาได้ประกาศบังคับใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 พร้อมทั้งยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว

การติดตามและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานผ่านไป 4 ปีแล้ว รวมทั้งปัญหาเชิงคุณภาพของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาทิ ผลการประเมินโครงการ PISA 2018 นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน (393 คะแนน ค่าเฉลี่ย OECD 487 คะแนน) ด้านคณิตศาสตร์ (419 คะแนน ค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) และด้านวิทยาศาสตร์ (426 คะแนนค่าเฉลี่ย OECD 489 คะแนน) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD และเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนน PISA 2015 ในทางสถิติคะแนนด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ในส่วนของด้านการอ่านมีคะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2562) นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) สารสนเทศเพื่อการพัฒนา ปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา” (สมศ.) เนื่องจากการแพร่

ระบาดของสถานการณ์โควิด 19 ในช่วงปีการศึกษา 2563-2565 ส่งผลต่อการประเมินคุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาปีการศึกษา 2565 ทำให้เกิดปัญหาในการประเมินออกมาไม่ได้ผลที่แท้จริง เนื่องจากคณะประเมินไม่สามารถลงประเมินในพื้นที่จริงได้ ทำให้ผลการประเมินมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับ 3 แปลผล ดี ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปบูรณาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา จะส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาเพื่อให้ได้ผลที่ออกมาอยู่ในระดับดีเลิศหรือยอดเยี่ยม จึงต้องมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงในสถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา ปรับปรุงที่สามารถสะท้อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการติดตามและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาตัวแปรขององค์ประกอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ ผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **ศึกษาตัวแปร** คือ การศึกษาตัวแปรขององค์ประกอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศและนำมาวิเคราะห์หาตัวแปร โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยนำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มาเป็นแนวทางประกอบการจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนาเพื่อบูรณาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) และนำมาวิเคราะห์หาตัวแปรการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 นำตัวแปรที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์มาปรับเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) การประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. วิเคราะห์องค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรขององค์ประกอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยในลักษณะแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วยสภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง โดยกำหนดให้เป็นการตอบแบบเลือกตอบ (check list) และตอนที่ 2 การถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967) ซึ่งเป็นการวัดการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา และผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (index of item objective congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อให้ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นิยามและตัวแปร และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือด้วย

เทคนิค IOC (Index of item objective congruence) ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนลงความเห็นให้คะแนน จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ความ สอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หากค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หากข้อคำถามใด มีค่าดัชนี ต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นก็ถูกตัดออกไป หรือต้องนำมาแก้ไขใหม่ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการ ให้คะแนนความตรงและความเที่ยงของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินแบบสอบถาม ได้ คะแนนเฉลี่ยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 คะแนน 2) การทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) กับกลุ่ม ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ซึ่งจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าแอลฟาเท่ากับ .990

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านขั้นตอนการพัฒนาเป็นที่เรียบร้อยแล้วไปแจกกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 379 โรงเรียน ซึ่งได้จากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จาก กลุ่มประชากร จำนวน 26,766 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา 1 คน และครู 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 758 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละ ภาคใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละภาคใช้วิธีการสุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก (Simple Random Sampling) การสุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากคณะ ศึกษาศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ความคิดเห็น ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน และ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากระบบ Google Forms แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์หา ค่าสถิติ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อไป

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในขั้นตอนนี้มีดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม (กลุ่มตัวอย่าง) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง กำหนดให้เป็นการตอบแบบเลือกตอบ (check list) โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ใช้ค่าสถิติมัชฌิมเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สำหรับเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลตาม

แนวคิดของเบสท์ (Best) 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA: Exploratory Factor Analysis) ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลตามวิธี Kaiser - Meyer - Olkin (KMO) มีค่าใกล้เคียง 1.00 และผลการทดสอบ Bartlett's Test มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.000

3. ประเมินและรับรองรูปแบบ คือ การประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินและรับรองรูปแบบ ผู้วิจัยนำองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประเมินและรับรอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้บริหาร จำนวน 11 คน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเมินรูปแบบองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยมีการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy) 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety) 3) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (percentage) การนำเสนอข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอในรูปของตารางแผนภูมิและการพรรณนาตามลักษณะของข้อมูลที่วิเคราะห์ได้

3.2 สรุปผลการประเมินและรับรองรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำผลการสรุปการประเมินและรับรองรูปแบบมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข แล้วสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยตัวแปรขององค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวแปร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 4.51 - 4.76 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.45 - 0.64 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตใจตั้งมั่นที่จะจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้สำเร็จ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.45) รองลงมาได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในอันดับสุดท้าย

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาได้พิจารณาทบทวนและปรับปรุงกลยุทธ์ของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.58)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 2) การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 3) การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม 4) การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม เป็นรูปแบบที่มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ลำดับ ที่	องค์ประกอบ	จำนวน ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
1	องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนและการขับเคลื่อน คุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม	16	0.580 - 0.789
2	องค์ประกอบที่ 2 การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาตามหลักพุทธธรรม	9	0.582 - 0.722
3	องค์ประกอบที่ 3 การจัดโครงสร้างและ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม	10	0.551 - 0.788
4	องค์ประกอบที่ 4 การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ใน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม	4	0.559 - 0.693
รวม		39	0.551 - 0.789

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบทั้งหมดมี 39 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ระหว่าง 0.551 - 0.789 มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม มีจำนวนตัวแปร 16 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ระหว่าง 0.580 - 0.789

องค์ประกอบที่ 2 การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม มีจำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ระหว่าง 0.582 - 0.722

องค์ประกอบที่ 3 การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม มีจำนวนตัวแปร 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ระหว่าง 0.551 - 0.788

องค์ประกอบที่ 4 การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมมีจำนวนตัวแปร 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ระหว่าง 0.559 - 0.693

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า จากการประเมินและรับรองรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน มีความเห็นต่อองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ความถูกต้อง (Accuracy) 2) ความเหมาะสม (Propriety) 3)ความเป็นไปได้ (Feasibility) 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ผ่านการประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าความถี่และร้อยละ จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อองค์ประกอบการประกันคุณภาพ การศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อ	รายการองค์ประกอบของรูปแบบ	ความคิดเห็น							
		ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	การวางแผนและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม	11	100	11	100	11	100	11	100
2	การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม	11	100	11	100	11	100	11	100
3	การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม	11	100	11	100	11	100	11	100

ข้อ	รายการองค์ประกอบของรูปแบบ	ความคิดเห็น							
		ความถูกต้อง		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4	การกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม	11	100	11	100	11	100	11	100
ค่าเฉลี่ย		11	100	11	100	11	100	11	100

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตใจตั้งมั่นที่จะจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้สำเร็จ ทั้งนี้เพราะการจัดโครงสร้างที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ อินทร์ชัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโครงสร้างการบริหารการศึกษาในสถานศึกษายุคใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโครงสร้างการบริหารการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคใหม่ โดยมีการเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดการที่ยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ (อนุวัฒน์ อินทร์ชัย, 2562)

การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญมากขึ้น ในการยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนและการบริหารงานในสถานศึกษา การมีโครงสร้างการบริหารที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างฐานรากที่มั่นคงให้กับการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Robinson กล่าวว่า ทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มองว่าองค์กรควรต้องมีการพัฒนาและปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Robinson, 2001) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Porter กล่าวว่า ในด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของทั้งบุคลากรและนักเรียน ซึ่งสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมได้ โดยการพัฒนา

ทรัพยากรที่จำเป็น เช่น พื้นที่เรียนรู้ เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากร (Porter, 1980)

2. ผลจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1) การวางแผนและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ทั้งนี้เพราะการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและการวางแผนระยะยาวสามารถช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสังคมในประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการวางแผนที่ดีจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถระบุเป้าหมายในการพัฒนาแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน รวมถึงสามารถกำหนดมาตรการในการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งยังช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องได้อย่างทันทั่วทั้ง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2563)

3. ผลจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า จากการประเมินและรับรองรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน มีความเห็นต่อองค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ความถูกต้อง (Accuracy) 2) ความเหมาะสม (Propriety) 3) ความเป็นไปได้ (Feasibility) 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility) จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ผ่านการประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 4 องค์ประกอบ ทั้งนี้เพราะเมื่อรวมทั้ง 4 องค์ประกอบเข้าด้วยกัน การประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยยกระดับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้แนวทางจากทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศในการวางแผน การติดตามผลการจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษามีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ McMillan & Schumacher ได้เสนอการประเมินรูปแบบที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) เป็นมาตรฐานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการปฏิบัติที่กำหนดคุณค่าได้ กำหนดว่าวิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง โดยผู้ให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่เชื่อถือได้ ต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้จริงและมีความคงเส้นคงวา แหล่งผู้ให้ข้อมูลต้องมีความเชื่อถือ โดยใช้ข้อมูลตามความเป็นจริง ในขณะเดียวกันก็ต้องใช้วิธีการวิเคราะห์และเสนอผลการประเมินที่ถูกต้อง ไม่ลำเอียง ความเป็นปรนัย 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) เป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับจริยธรรมและคำนึงถึงสวัสดิการของผู้เกี่ยวข้องและผู้ได้รับผลกระทบจากการประเมินผลมาตรฐานเหล่านี้

ประกอบด้วยข้อตกลงอย่างเป็นทางการ ข้อขัดแย้งที่เปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ได้ตามสิทธิมนุษยชน และควรรายงานด้วยความยุติธรรม 3) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) การประเมินผล จะต้องเป็นจริงและมีข้อความที่เหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) การประเมินผลจะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ประเมินผลได้ข้อมูลตามต้องการ โดย มุ่งเน้นในด้านของผลการประเมินที่ต้องให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ผู้ใช้ผลการประเมินต้องการ และการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการได้มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (McMillan & Schumacher, 2010)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

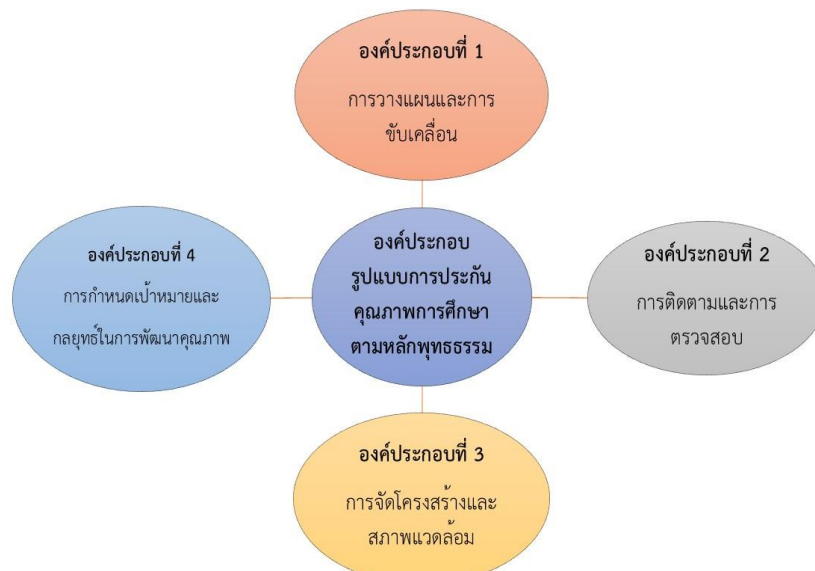
1. องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนและการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลัก พุทธธรรม การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการวางแผนและขับเคลื่อนการประกันคุณภาพ การศึกษาตามหลักพุทธธรรมจะช่วยให้กระบวนการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ต่อเนื่อง การผสมผสานหลักพุทธธรรมเข้ากับแนวคิดด้านคุณภาพในระดับสากล เช่น TQM, PDCA และ CQI สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเน้นการมี แรงจูงใจในการพัฒนา การพากเพียรอย่างต่อเนื่อง การเอาใจใส่ในกระบวนการ และการพิจารณา ไตร่ตรองเพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2. องค์ประกอบที่ 2 การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม การ ประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม จึงเป็น กระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน โดยการใช้หลักการทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ความพอใจและความสนใจ ความพยายาม ความตั้งมั่น และการพิจารณาอย่างรอบคอบ ทำให้ การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม มีความต่อเนื่องและเกิดผลลัพธ์ที่ดีใน ระยะยาว ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาในประเทศไทยพัฒนาและยกระดับคุณภาพได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

3. องค์ประกอบที่ 3 การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธ ธรรม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเป็น ระบบและยั่งยืน การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความรักในการเรียนรู้ ช่วยให้สถานศึกษามีบรรยากาศที่ สร้างแรงบันดาลใจ (ฉันทะ) การส่งเสริมความพากเพียรของผู้เรียนให้มีความมุ่งมั่น (วิริยะ) การ บริหารจัดการที่เอาใจใส่และรอบคอบ ทำให้ผู้เรียนเกิดสมาธิในการเรียนรู้ (จิตตะ) และส่งเสริมให้

สถานศึกษามีการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง (วิมังสา) ล้วนเป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. องค์ประกอบที่ 4 การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ในการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ช่วยให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ การสร้างเป้าหมายที่กระตุ้นแรงจูงใจ (ฉันทะ) การส่งเสริมความพยายามของบุคลากรและผู้เรียน (วิริยะ) การบริหารจัดการที่เอาใจใส่และรอบคอบ (จิตตะ) และการพัฒนาต่อเนื่องผ่านการประเมินผล (วิมังสา) ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทสรุป

การวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์ความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood) ปรากฏว่าองค์ประกอบการประกันคุณภาพมี 4 องค์ประกอบ และมีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรที่เหมาะสมเมื่อรวมทั้ง 4 องค์ประกอบเข้าด้วยกัน การประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยยกระดับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้แนวทางจากทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศในการวางแผน การติดตามผล การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษามีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่ง

ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการและการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 2) การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 3) การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม 4) การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา

2. โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดอื่นๆ ควรนำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 2) การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 3) การจัดโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม 4) การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม ไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ

3. ผู้สนใจสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงให้กับงานวิจัยอื่นๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*.

<http://www.onec.go.th/th.php/page/view/information/4455>.

- นเรศ สติยพงศ์. (2561). การดำเนินงานประกันคุณภาพโรงเรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และ ศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(3): 345-364.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2562). รายงานฉบับสมบูรณ์ของ โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA). https://opendata.ipst.ac.th/dataset/pisa_52_02
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย. (2559). รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทยด้านการศึกษาสภาขับเคลื่อนด้านการปฏิรูปประเทศไทย เรื่องแผนปฏิรูปเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก. http://library2.parliament.go.th/giventake/conten_nrsa2558/d031459-02.pdf.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2563). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สมศ.อุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส บี เค. การพิมพ์ จำกัด.
- อนุวัฒน์ อินทร์ชัย. (2562). การพัฒนาโครงสร้างการบริหารการศึกษาในสถานศึกษายุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2010). *Research in Education*. 5th ed. New York: Addison Wesley Longman, Inc.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. New York: Free Press.
- Robinson, V. M. J. (2001). The impact of leadership on student outcomes: Making sense of the evidence. *Australian Council for Educational Research (ACER)*. Camberwell: Victoria.

คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริม
การเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
ประจำจังหวัดกลุ่มอันดามัน

Characteristics and Development Guidelines for School
Administrators at the District Learning Encouragement Center
Under the Provincial Office of Learning Encouragement,
Andaman Group

^{1*} ญัฐพล วรमितรบุญวงศ์ Nattapol Woramitpunyawong

^{2**} วัน เดชพิชัย Wan Dechpichai

^{3***} นวรัตน์ ไชยมภู Navarat Wichompu

^{1,2,3} คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3} Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: nattapol42022@gmail.com

***Corresponding author, e-mail: navarat.wa@hu.ac.th

Received April 3, 2025; Revised April 9, 2025; Accepted: August 10, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ และประสบการณ์ในการบริหารงาน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผลสมมติ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent t-test One-way

ANOVA และการทดสอบรายคู่แบบ Scheffe ผลวิจัยพบว่า 1. ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำ 2. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน 5-10 ปี มีความรู้และความสามารถในการบริหาร มากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่ำกว่า 5 ปี และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี มีความรู้และความสามารถในการบริหาร มากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่ำกว่า 5 ปี ส่วนผู้บริหารที่มีเพศและช่วงอายุต่างกัน มีคุณลักษณะโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา คือ หน่วยงานต้นสังกัดควรตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหาร 2) ด้านบุคลิกภาพ มุ่งเน้นเรื่องการแต่งกาย 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ควรให้ความสำคัญกับโอกาสสำคัญของบุคลากร 4) ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร 5) ด้านภาวะผู้นำ เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ และ 6) ด้านอื่นๆ นำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและจัดการองค์กร

คำสำคัญ: กลุ่มอัมดามัน; คุณลักษณะ; แนวทางการพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา; ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้

Abstract

This research article aims to: 1) Study the characteristics of school administrators at the District Learning Encouragement Center under the Provincial Office of Learning Encouragement, Andaman Group; 2) Compare the characteristics of school administrators at the District Learning Encouragement Center under the Provincial Office of Learning Encouragement, Andaman Group; based on gender, age group, and years of administrative experience; 3) Study the development strategies for the characteristics of school administrators at the district-level Learning Promotion Centers under the Provincial Learning Promotion Office in the Andaman group. This research is a mixed-methods study. The tools used for data collection include questionnaires and interviews. The statistical methods used for data analysis include percentage, mean, standard deviation, independent t-test, one-way ANOVA, and Scheffe's post-hoc test. The findings indicate that: 1. The overall level of characteristics of school administrators is at the highest level, with the highest mean in the area of ethics and morality and the lowest mean in leadership skills. 2. Administrators with 5-10 years of administrative experience have more knowledge and skills than those with less than

5 years of experience, and administrators with more than 10 years of experience have more knowledge and skills than those with less than 5 years of experience. Administrators' characteristics in terms of gender and age group do not differ significantly. 3. The development strategies for school administrators include: 1) The governing body should focus on developing the characteristics of ethics and morality using the principles of Brahmavihara in administration; 2) In terms of personality, emphasis should be placed on appearance; 3) In terms of human relations, importance should be given to key opportunities for staff; 4) In terms of knowledge and management skills, the principle of good governance should be applied in administration; 5) In terms of leadership, the focus should be on developing transformational leadership; and 6) In other areas, digital technology should be incorporated into management and organizational processes.

Keywords: Andaman Group; Characteristics; Development Guidelines; School Administrators; Learning Encouragement Center

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 ยกฐานะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ขึ้นเป็น กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ ภารกิจและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ถูกปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มข้นและหลากหลาย ผนวกกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และแพลตฟอร์มแอปพลิเคชัน เพื่อการศึกษาย่อมมีความจำเป็นมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดี มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิผล ขับเคลื่อนภารกิจและบทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม มีความเป็นมืออาชีพทั้งความรู้และประสบการณ์ นอกจากนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มีคุณลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงมาตรฐานด้านการปฏิบัติตนเป็นจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อเป็นแบบแผนในการประพฤติตนอันจะรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียง และเกียรติคุณของผู้ประกอบวิชาชีพให้เป็นที่น่าเชื่อถือแก่ผู้รับบริการและผู้ได้บังคับบัญชา (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566)

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน จัดส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้

ตลอดชีวิต (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน, 2567) ตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ ผลิตและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาและประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัด ที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวทางทะเล นักศึกษาและประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจบริการ การโรงแรม ประมงและเกษตรกรรม สถานศึกษามุ่งจัดการศึกษาให้ผู้รับบริการมีความรู้ ทักษะและคุณธรรมจริยธรรม มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในการประกอบอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิต ภายใต้ข้อจำกัดของช่วงอายุ อาชีพของผู้รับบริการและบริบทพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ระดับกลุ่มอันดามัน พบว่าผู้เข้าสอบได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม จำนวน 17 รายวิชา จากจำนวน 60 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 28.33 (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2567) ประกอบกับผลการทดสอบระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-NET) ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 พบว่า ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 42.31 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) ซึ่งหมายความว่ายังไม่ถึงกึ่งหนึ่งของคะแนน 100 คะแนน อยู่ในระดับที่จะต้องพัฒนา ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มอันดามัน ต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำองค์กร ปฏิบัติภารกิจจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้ได้บังคับบัญชา สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ได้อย่างมีคุณภาพ

จากหลักการและแนวคิดที่กล่าวมาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษานับว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณสมบัติและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกลุ่มอันดามัน โดยได้สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์และครูในสถานศึกษา เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลวิจัยนี้มาเป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน จำแนกตามตัวแปร เพศ ช่วงอายุ และประสบการณ์ในการบริหารงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยผสมวิธีครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** จากการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นขอบข่ายในการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 4) คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ และ 5) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล** ประชากร ได้แก่ ครูศูนย์การเรียนรู้ในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน 297 คน กลุ่มตัวอย่าง 169 คน (Krejcie & Morgan, 1970)

3. **เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย** เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ แบบสอบถาม มี 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน จำนวน 50 ข้อ และแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน มีประเด็นการสัมภาษณ์ทั้ง 5 ด้าน กับ 1 ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ

4. **การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)** ของแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 ในส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .982 (Cronbach, 1951)

5. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน ในการส่งแบบสอบถามและ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปรเพศและช่วงอายุ โดยการวิเคราะห์ทดสอบค่าที (t-test) และการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปร ประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) และการทดสอบรายคู่แบบ Scheffe แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นประเด็นตามคุณลักษณะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ในภาพรวมและรายด้าน

(n = 169)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา		$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.59	0.45	มากที่สุด
2.	คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน	4.50	0.57	มาก
3.	คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ	4.41	0.59	มาก
4.	คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ	4.57	0.60	มากที่สุด
5.	คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.56	0.54	มากที่สุด
รวม		4.52	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน

อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก สามารถจัดเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.45$) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.60$) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.54$) ด้านความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.57$) และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.59$) ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอำนวยการ จำแนกตามตัวแปร เพศ ช่วงอายุ และประสบการณ์ในการบริหารงาน ดังตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 6

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอำนวยการ จำแนกตามตัวแปร เพศ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	ชาย		หญิง		t	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านคุณธรรม และจริยธรรม	4.67	0.50	4.56	0.43	1.30	0.20
2. ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	4.38	0.82	4.55	0.45	1.27	0.21
3. ด้านภาวะผู้นำ	4.42	0.72	4.41	0.55	0.03	0.98
4. ด้านบุคลิกภาพ	4.53	0.72	4.59	0.56	0.50	0.62
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.65	0.62	4.53	0.52	1.28	0.20
รวม	4.53	0.68	4.53	0.50	0.01	0.99

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอำนวยการ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอำนวยการ จำแนกตามตัวแปร ช่วงอายุ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	30-45 ปี		46-60 ปี		t	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.60	0.48	4.59	0.43	0.12	0.90
2. คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ	4.55	0.53	4.47	0.61	0.87	0.39
3. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ	4.49	0.56	4.36	0.62	1.31	0.19
4. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ	4.60	0.57	4.56	0.63	0.44	0.66
5. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.57	0.53	4.55	0.56	0.20	0.84
รวม	4.56	0.50	4.51	0.51	0.68	0.50

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน จำแนกตามช่วงอายุ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน จำแนกตามตัวแปร ประสิทธิภาพในการบริหารงาน

คุณลักษณะของ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p-value
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.70	2.00	0.85	4.29*	0.015
	ภายในกลุ่ม	32.79	166.00	0.20		
	รวม	34.49	168.00			
ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.37	2.00	1.69	5.33**	0.006
	ภายในกลุ่ม	52.52	166.00	0.32		
	รวม	55.89	168.00			
ด้านภาวะผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	1.00	2.00	0.50	1.40	0.250
	ภายในกลุ่ม	59.18	166.00	0.36		
	รวม	60.18	168.00			
ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	1.60	2.00	0.80	2.23	0.110
	ภายในกลุ่ม	59.44	166.00	0.36		
	รวม	61.04	168.00			
ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.19	2.00	0.09	0.31	0.732
	ภายในกลุ่ม	50.17	166.00	0.30		
	รวม	50.36	168.00			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.79	2.00	0.39	1.56	0.214
	ภายในกลุ่ม	42.04	166.00	0.25		
	รวม	42.83	168.00			

**p < .01

*p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานต่างกันมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 และด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของประสพการณ์ในการบริหารงานด้วยวิธี Scheffe ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ประสพการณ์ในการบริหารงาน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
ต่ำกว่า 5 ปี	4.60			
5 – 10 ปี	4.73			0.24*
มากกว่า 10 ปี	4.48			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์ในการบริหารงาน 5-10 ปี มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม มากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์บริหารงานมากกว่า 10 ปี

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของประสพการณ์ในการบริหารงานด้วยวิธี Scheffe ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร

ประสพการณ์ในการบริหารงาน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี
ต่ำกว่า 5 ปี	4.30		0.29*	
5 – 10 ปี	4.59			
มากกว่า 10 ปี	4.61	0.31*		

* $P \leq .01$

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารพบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์ในการบริหารงาน 5-10 ปี มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร มากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์ในการบริหารต่ำกว่า 5 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร มากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสพการณ์ในการบริหารต่ำกว่า 5 ปี

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอ้นดามัน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยมุ่งเน้นพัฒนาหลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านบุคลิกภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกด้านการ

แต่งกายของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับโอกาสสำคัญ
ของบุคลากรของผู้ใต้บังคับบัญชา 4) ด้านความรู้ ความสามารถในการบริหาร มุ่งเน้นการนำหลักธรรม
มาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 5) ด้านภาวะผู้นำ มุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ และ 6) ด้านอื่นๆ คือ มุ่งเน้นการนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการ
บริหารสถานศึกษาและจัดการองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงาน
ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับ
อำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน ให้เป็นผู้บริหารและมี
คุณสมบัติเหมาะสม ในการที่จะปฏิบัติงานด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดและ
ส่งเสริมการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ.2545 รวมทั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์
ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ได้ตระหนักรู้ และได้พัฒนาตนเอง ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมการ
อบรมพัฒนาผู้บริหารที่สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด แต่ละจังหวัด หรือกรมส่งเสริมการ
เรียนรู้ จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอมี
คุณลักษณะในระดับมากที่สุด ดังที่สอดคล้องกับแนวคิดของศรีธัญญา โนนคุเขตโขง ได้สรุปถึง
ความสำคัญว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษา
เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้
ความสามารถด้านการวางแผนงาน และการบริหารจัดการด้านต่างๆ ของสถานศึกษาเท่านั้น แต่
ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของครู ผู้เรียนและ
ชุมชนมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจ การ
ส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน
เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา (ศรีธัญญา โนนคุเขตโขง, 2562)

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ
สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์
ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันทามัน ที่มี
เพศแตกต่างกัน มีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ โดยรวมและ
รายด้าน ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าในยุคของสังคมที่เปิดกว้าง มีการยอมรับให้ทุกเพศ มีความ
เท่าเทียมและเสมอภาคกันจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกเพศ มีความมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนาตนเอง

ไม่ให้สถานะทางเพศ เป็นอุปสรรคในการบริหารงาน จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน จึงมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ บำเรอ ที่ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (ประเสริฐ บำเรอ, 2566) 2) ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าในสังคมปัจจุบันแหล่งข้อมูล ข่าวสารและสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเข้าถึงได้ในทุกช่วงวัย ผู้บริหารสถานศึกษาทุกช่วงวัย ก็มีการติดตามข่าวสารข้อมูลและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันยุค ทันกับการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามช่วงอายุ จึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องประเสริฐ บำเรอ ที่ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (ประเสริฐ บำเรอ, 2566) 3) ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน แตกต่างกันมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของประเสริฐ บำเรอ ที่ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการบริหาร พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (ประเสริฐ บำเรอ, 2566) ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการบริหารเป็นทักษะที่ต้องใช้ประสบการณ์โดยตรงในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ในสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคม วัฒนธรรมที่ต่างกัน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน จึงทำให้ประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ คือ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดและกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอด้านทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการองค์กรพัฒนาระบบงาน สร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้ประสบสำเร็จตามความคาดหวังพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน เป็นกำลังของประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ บำเรอ ที่ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดยะลา พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรมีการนำแนวคิด และเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ๆ มาบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาดำเนินการในการบริหารจัดการ (ประเสริฐ บำเรอ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพอธิบายได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร ด้านภาวะผู้นำ และด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล

บทสรุป

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้าน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำ ส่วนผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศและช่วงอายุ พบว่า

ไม่แตกต่างกัน เว้นแต่ประสบการณ์ในการบริหารงาน ที่พบว่าผู้บริหารที่มีความรู้และความสามารถในการบริหาร มากกว่า มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัดควรตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำ และด้านการนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและจัดการองค์กร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัด ควรสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ด้านภาวะผู้นำ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีทักษะความสามารถในด้านต่างๆ สามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติเพื่อพัฒนาสถานศึกษา
2. ประสบการณ์ในการบริหารเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัด ควรตระหนักถึงประสบการณ์ในการบริหารงาน ในการมอบหมายภารกิจแก่ผู้บริหารสถานศึกษา
3. หน่วยงานต้นสังกัด ควรสร้างความตระหนักและพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ด้านทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้ผู้บริหารสถานศึกษานำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการองค์กร พัฒนาระบบงาน สร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จตามความคาดหวัง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอำเภอไทยหรือกลุ่มชายแดนใต้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะในการบริหารงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566, 18 พฤษภาคม). (Video). YouTube. URL พิธีโอนบรรดากิจการ
อำนาจ หน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้ และภาระผูกพันทั้งปวง.
<https://www.youtube.com/watch?v=kUNUSpidjH0>.
- กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2567). รายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2566 หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประเสริฐ บำเรอ. (2566). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศรัญญา โนนคู่เขตโขง. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2567). ประกาศและรายงานผลการ
ทดสอบด้านการศึกษา นอกระบบโรงเรียน (N-net).
<https://allnetresult.niets.or.th/NNET/AnnouncementWeb/Login.aspx>.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มอันดามัน. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี 2567:
กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ. นครศรีธรรมราช: ประยูรการพิมพ์.
- Cronbach, L. J. (1951). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3): 607-610.

การพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบ เพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of Basic Practical Skills in Beautiful Printmaking through Peer-Assisted Learning with Skill Worksheets for Fourth-Year Primary School Students

^{1*}พฤตินันท์ ดำนิม Phrutthinan Damnim

^{2**}ประกาศ ปานเจียง Prapas Panjiang

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: phrutthinan.dam016@hu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: pprapas@hu.ac.th

Received March 22, 2025; Revised April 7, 2025; Accepted: August 10, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติพื้นฐานทางการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ 2) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบ้านควนประกอบ อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพและได้รับคะแนนความถูกต้อง 4.75 และความเหมาะสม 4.76 (2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเท่ากับ 1.00 ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40-0.60 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.40 และค่าความเชื่อมั่น 0.89 และ (3) แบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.70 ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการทำภาพพิมพ์ของนักเรียน

มีแนวโน้มพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะในระดับสูงสุด ($\bar{x}$ =4.81, S.D. = 0.42)

คำสำคัญ: การพิมพ์ภาพ; การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน; ทักษะปฏิบัติพื้นฐาน

Abstract

This research article aimed to (1) compare students' basic practical learning skills through skill worksheets on beautiful printmaking using a peer-assisted learning approach, (2) assess the satisfaction of the 4th grade students towards the peer-assisted learning management with skill training. This research article is experimental research. The sample consisted of 30 Grade 4/1 students from Ban Khuan Prakob School, Kong Ra District, Phatthalung Province, selected using a multi-stage random sampling method. The research instruments included (1) A peer-assisted learning management plan integrated with skill worksheets, which was validated with a content accuracy score of 4.75 and a suitability score of 4.76. (2) A learning achievement test, which showed a content validity index (CVI) of 1.00, difficulty index ranging from 0.40–0.60, discrimination index between 0.20–0.40, and a reliability coefficient of 0.89. (3) A student satisfaction questionnaire, with a CVI of 1.00 and a reliability coefficient of 0.70. The results showed that (1) Students' printmaking skills significantly improved at the .01 level of statistical significance. (2) Students expressed the highest level of satisfaction toward the peer-assisted learning approach combined with skill worksheets ($\bar{x}$ = 4.81, S.D. = 0.42).

Keywords: Printmaking; Peer-Assisted Learning; Basic Practical Skills

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงามมีความสุข สนุกสนาน มีความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์จะช่วยให้การทำการกิจกรรมศิลปะพัฒนาผู้เรียนทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาอารมณ์สังคมตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และเพื่อบ่มบ่มการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การใช้จินตนาการ และการแสดงออกทางศิลปะ ในหลักสูตรนี้มีการกำหนดให้การ

เรียนการสอนศิลปะมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะด้านศิลปะ เช่น การพิมพ์ภาพ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีโอกาสได้ทดลองใช้เทคนิคต่างๆ และสร้างสรรค์ผลงานที่มีความหมาย ซึ่งสามารถช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

จากสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะระดับประถมศึกษา มักเกิดจากความเชื่อที่ว่า 1. ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ หนึ่งในปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา คือการขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางศิลปะของเด็กได้ ครูหลายคนต้องพยายามปรับตัวด้วยการใช้วัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุรีไซเคิลแทน เพื่อให้การเรียนการสอนยังสามารถดำเนินไปได้ (Smith & Johnson, 2021) การขาดทรัพยากรทำให้นักเรียนไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ 2. การขาดครูที่มีทักษะเฉพาะทางด้านศิลปะ การขาดครูผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ครูหลายคนไม่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะทาง จึงอาจไม่มีทักษะในการสอนศิลปะที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กไม่สามารถพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ดังที่ Anderson & Lee (2022) ได้เน้นถึงความจำเป็นของการฝึกอบรมครูให้มีทักษะและเทคนิคที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางศิลปะของเด็กๆ 3. การจำกัดเวลาเรียนศิลปะในตารางการเรียนการสอน เวลาที่จัดสรรสำหรับการเรียนศิลปะในระดับประถมศึกษา มักจะน้อยเมื่อเทียบกับวิชาอื่นๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะทางศิลปะของนักเรียน การเรียนศิลปะต้องการเวลาในการฝึกฝนและสร้างสรรค์งาน แต่ในหลายกรณีตารางเวลาไม่เพียงพอต่อการให้เด็กได้ทำงานศิลปะอย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางความคิดสร้างสรรค์ (Brown, 2020) ปัญหานี้อาจแก้ไขได้ด้วยการบูรณาการศิลปะเข้ากับวิชาอื่นๆ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ครบถ้วน 4. ความท้าทายในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ในบางโรงเรียนห้องเรียนศิลปะอาจไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ขนาดห้องเรียนไม่เพียงพอสำหรับกิจกรรมศิลปะ หรือขาดอุปกรณ์สำคัญอย่างโต๊ะและเก้าอี้ที่เหมาะสม ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดในการเรียนการสอน ดังที่ Anderson & Lee (2022) กล่าวว่า การมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดังนั้นการปรับปรุงห้องเรียนและสภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ปัจจุบันการสอนศิลปะระดับประถมศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภาพพิมพ์ เนื่องจากครูมองว่าเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากและขาดอุปกรณ์ ส่งผลให้นักเรียนขาดโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่จึงเน้นไปที่การวาดภาพและระบายสีที่จัดเตรียมง่ายกว่าอย่างไรก็ตาม งานภาพพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Balsley (2015)

ที่ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ผ่านศิลปะภาพพิมพ์ช่วยส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตา รวมถึงพัฒนาการของสมองตามแนว Brain-Based Learning (BBL) นอกจากนี้สุภาวดี พึ่งฉิ่ง (2562) ยังกล่าวว่า กิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านกระบวนการคิดและการแสดงออกของเด็ก โดยควรคำนึงถึงความปลอดภัยและความเหมาะสมเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นักวิจัยเสนอแนวทางการใช้ บทเรียนวัสดุ และ นวัตกรรมทางการศึกษา มาเป็นเครื่องมือเสริมในการจัดการเรียนการสอนภาพพิมพ์ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นเดียวกับชญัตว์ อินทร์ชา (2561) ที่ได้นำเสนอแนวทางการใช้ เทคนิคเพลทแม่พิมพ์เจลาคติน และ สีธรรมชาติจากท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ ลดการใช้สารเคมี และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสร้างสรรค์อย่างปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นวิธีการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและการทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนควรมีการฝึกฝน ซ้ำๆ บ่อยๆ แบบฝึกทักษะปฏิบัติพื้นฐานจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญ และสามารถนำแบบฝึกมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่องภาพพิมพ์สวยงามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านควนประกอบ จังหวัดพัทลุง และเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนศิลปะในห้องเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน ผ่านการใช้แบบฝึกทักษะปฏิบัติพื้นฐาน เรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติพื้นฐานทางการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองและมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 สาระที่ 1 ทศศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องภาพพิมพ์สวยงาม ตาม

หลักสูตรโรงเรียนบ้านควนประกอบ อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนแผนจัดการเรียนรู้ 4 แผน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ประชากร คือ กลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายไพโรวัลย์ จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ 1. โรงเรียนบ้านนาทุ่งโพธิ์ 2. โรงเรียนบ้านป่าแก่ 3. โรงเรียนบ้านพุท กรป. กลาง 4. โรงเรียนบ้านคู 5. โรงเรียนบ้านควนประกอบ 6. โรงเรียนบ้านวังปริง 7. โรงเรียนบ้านตัน ประคู่ และ 8. โรงเรียนวัดควนชีแรด 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบ้านควนประกอบ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

ขั้นที่ 1 การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) สุ่มเลือก โรงเรียน หนึ่งแห่งจากกลุ่มโรงเรียนทั้งหมด (จาก 8 โรงเรียนในเครือข่ายไพโรวัลย์) โดยโรงเรียนจะเป็นหน่วยสุ่มหลักในขั้นตอนแรก

ขั้นที่ 2 การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) หลังจากเลือกโรงเรียนแล้ว จะทำการสุ่มเลือก ห้องเรียน หนึ่งห้องจากโรงเรียนที่เลือก โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (การจับฉลาก) ได้ห้องเรียน 1 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน รวม 12 ชั่วโมง ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสม

3.2 แบบฝึกทักษะปฏิบัติพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ ใช้ตารางเกณฑ์ประเมินทักษะการพิมพ์ 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสม

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ปรากฏว่า ผ่านเกณฑ์ นำไป Try out ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟาของคرونบัคได้ เท่ากับ 0.81 (Cronbach, 1951)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ให้นักเรียนทำแบบวัดทักษะปฏิบัติพื้นฐานก่อนเรียน เรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกหัดทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 รูป ใช้เวลา 60 นาที

4.2 สอนตามแผนจัดการเรียนรู้เรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกหัดทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน รวม 12 ชั่วโมง

4.3 ให้นักเรียนทำแบบวัดทักษะปฏิบัติพื้นฐานหลังเรียนเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกหัดทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 รูป ใช้เวลา 60 นาที

4.4 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อวิธีการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกหัดทักษะ จำนวน 15 ข้อ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติพื้นฐานทางการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องภาพพิมพ์ สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติพื้นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	13.47	3.84	-21.634	.000**
หลังเรียน	30	25.23	3.38		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 13.47 ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 25.23 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังนั้น นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ผลการประเมิน
1	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.86	0.37	มากที่สุด
	กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	5	0	มากที่สุด
	และดึงดูดความสนใจของนักเรียน			
2	การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน	4.63	0.67	มากที่สุด

	ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างนักเรียน			
3	แบบฝึกทักษะมีความชัดเจนและ เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.9	0.4	มากที่สุด
4	การเชื่อมโยงเนื้อหากับการเรียนรู้ แบบเพื่อนช่วยเพื่อนช่วยให้เข้าใจ เนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น	4.9	0.4	มากที่สุด
5	การจัดกิจกรรมช่วยส่งเสริมทักษะการ คิดและการสร้างสรรค์ของนักเรียน	4.87	0.37	มากที่สุด
	ด้านครูผู้สอน	4.8	0.45	มากที่สุด
6	ครูผู้สอนอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับภาพ พิมพ์สวยงามได้อย่างชัดเจนและ เข้าใจง่าย	4.8	0.41	มากที่สุด
7	ครูมีวิธีการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้ นักเรียนสนใจในการเรียนรู้	4.83	0.46	มากที่สุด
8	ครูให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อ นักเรียนมีข้อสงสัยได้อย่างเหมาะสม	4.83	0.38	มากที่สุด
9	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความ คิดเห็นและสอบถามได้อย่างเต็มที่	4.77	0.57	มากที่สุด
10	ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ สนุกสนานและเป็นมิตร	4.73	0.45	มากที่สุด
	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.8	0.47	มากที่สุด
11	การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนช่วยให้ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับภาพ พิมพ์สวยงามได้ดีขึ้น	4.7	0.47	มากที่สุด
12	แบบฝึกทักษะช่วยเสริมสร้างทักษะ การทำงานด้านศิลปะของนักเรียน	4.7	0.54	มากที่สุด
13	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.73	0.52	มากที่สุด
14	การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนช่วยสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน	4.93	0.25	มากที่สุด

15	นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านศิลปะได้ดียิ่งขึ้น	4.87	0.57	มากที่สุด
รวม		4.81	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.81$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.8$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของนักเรียน ($\bar{x}=5$, S.D. = 0) รองลงมา คือ การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน ($\bar{x}=4.93$, S.D. = 0.25) หัวข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียน ($\bar{x}=4.63$, S.D. = 0.67)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติพื้นฐาน หลังเรียนโดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งพบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจาก แบบฝึกทักษะปฏิบัติพื้นฐานการพิมพ์ภาพเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยคำนึงถึงรูปแบบที่น่าสนใจและมีความเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ ให้มีความรู้มากขึ้น ผู้เรียนสามารถทำแบบฝึกได้ด้วยตนเอง จึงช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้นเกิดความมั่นใจที่จะเรียนรู้และยัง ช่วยเสริมให้ทักษะคงทนโดยการฝึกทันทหลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องนั้นๆ ฝึกซ้ำๆ หลายครั้งจากเนื้อหาที่เรียนมาจนเกิดความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุนันทา สุนทรประเสริฐ ที่กล่าวว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด คือ สื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง ที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาในช่วงหนึ่งๆ เพื่อฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเกิดความชำนาญในเรื่องนั้นๆ อย่างกว้างขวางมากขึ้น (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544) และสอดคล้องกับแนวคิดของถวัลย์ มาศจรัส ได้ให้คำจำกัดความของแบบฝึกทักษะว่า เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมมีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจบทเรียนด้วย

ตนเองได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะให้เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้มากที่สุด โดยในแบบฝึกทักษะมีคำสั่งที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน สื่อความหมายได้ดี มีการจัดลำดับกิจกรรมและขั้นตอนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีรูปแบบที่น่าสนใจ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และใบเฉลยกิจกรรมมีความถูกต้องชัดเจน รวมไปถึงแบบทดสอบในชุดการเรียนรู้มีความครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ มีความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผล เหมาะสมกับเวลาที่สอน สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น (ถวัลย์ มาศจรัส, 2548)

2. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด หัวข้อที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดลำดับแรกคือ กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของนักเรียนรองลงมา คือ แบบฝึกทักษะมีความชัดเจนและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ ในแต่ละกิจกรรมครูมักจะให้คำยกย่องชมเชยในผลงานของนักเรียนให้กำลังใจ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้นักเรียนมีแรงผลักดันที่จะทำผลงานชิ้นต่อไปจนประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นการใช้ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินไม่น่าเบื่อหน่าย เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่อไปเรื่อยๆ ตามหน่วยการเรียนรู้ และนักเรียนยังสามารถนำหลักการและความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พฤติกรรม ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย แสนดี ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับเพื่อนและได้รับการสนับสนุนจากแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและพึงพอใจต่อการเรียนมากขึ้น (สมชาย แสนดี, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานด้านภาพพิมพ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีปัจจัยนำเข้าหลัก คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบฝึกทักษะภาพพิมพ์ และแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกระบวนการพัฒนา

กระบวนการในโมเดลนี้ประกอบด้วยสองส่วนหลักที่ทำงานควบคู่กัน ได้แก่ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเน้นให้นักเรียนจับคู่ แลกเปลี่ยนความรู้ และให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน และ การใช้แบบฝึกทักษะ ที่เน้นการปฏิบัติจริง การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และการทบทวนเนื้อหา ทั้งสองกระบวนการนี้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นวัฏจักร โดยมีปฏิสัมพันธ์และการส่งต่อข้อมูลระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการดำเนินการตามโมเดลนี้คือ นักเรียนจะมีทักษะปฏิบัติพื้นฐานด้านภาพพิมพ์ที่พัฒนาขึ้น มีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการสร้างภาพพิมพ์เบื้องต้น และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ร่วมกันและการฝึกฝนอย่างเป็นระบบตามกระบวนการที่ออกแบบไว้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

บทสรุป

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะปฏิบัติพื้นฐานเรื่องภาพพิมพ์สวยงามโดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยได้ดังนี้

1) ทักษะปฏิบัติพื้นฐานของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ นักเรียนมีผลคะแนนทักษะปฏิบัติพื้นฐานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังเรียน

2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนในระดับมากที่สุด นักเรียนรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนรู้เรื่องภาพพิมพ์โดยใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะ ทั้งในแง่เนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ซึ่งสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติพื้นฐาน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติพื้นฐาน โดยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะปฏิบัติพื้นฐาน ที่ดีขึ้นตามลำดับและสามารถบรรลุเป้าหมาย หลักฐานตามจุดประสงค์ได้ และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ครูควรปรับเนื้อหาให้เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน

2. ครูผู้สอนและผู้สนใจสามารถนำหน่วยการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะไปประยุกต์ใช้ โดยควรฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติทักษะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องหลังจากเรียนจบเนื้อหา เพื่อสร้างความชำนาญ ความมั่นใจ และลดความวิตกกังวลของผู้เรียน ทั้งนี้ ควรฝึกให้นักเรียนใช้เทคนิคและวิธีการตามขั้นตอนต่างๆ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในห้องเรียนและชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คนจากโรงเรียนบ้านควนประกอบ อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอื่นๆ หรือบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหลากหลายและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะในเรื่องอื่นๆ เช่น การนำศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ในการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะในด้านต่างๆ รวมทั้งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ครั้งถัดไป

3. ควรมีการเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนร่วมกับแบบฝึกทักษะกับนวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆ เช่น การเรียนรู้แบบใช้เทคโนโลยีหรือการเรียนรู้จากโครงการ เพื่อดูความแตกต่างในประสิทธิภาพการเรียนรู้ และเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาทักษะของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชญัตว์ อินทร์ชา. (2561). การประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติในการเรียนรู้ศิลปะภาพพิมพ์. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาศิลปะและการออกแบบ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมชาย แสนดี. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความพึงพอใจของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารการศึกษาพัฒนาครู, 14(2): 88-
102.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านแบบฝึกหัด. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาวดี พึ่งฉิ่ง (2562). การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดและการแสดงออกของ
เด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- Anderson, J., & Lee, K. (2022). *Education and learning environments*. Oxford
University Press.
- Balsley, J. (2015). Printmaking and child development: A brain-based learning
approach. *Art Education Journal*, 67(3): 45-52.
- Brown, T. (2020). *The importance of art education: A comparative study*. London: Art
& Society Publishing.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests.
Psychometrika, 16(3): 297-334.
- Smith, J., & Johnson, L. (2021). Overcoming resource constraints in elementary art
education. *Journal of Arts in Education*, 12(4): 67-82.

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาล ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Administrative Skills of School Administrators in 21st Century Under the Municipality in Three Southern Border Provinces

^{1*}อับดุลเลาะ นาปี Abdunloh Napi

^{2**}จรูญี แก้วเอียน Jarunee Kao-ian

^{1,2}คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

^{1,2}Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*First author, e-mail: willdann11@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: jarunee.k@yru.ac.th

Received April 21, 2025; Revised April 28, 2025; Accepted: August 10, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 2) เปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปร เพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษาและตำแหน่ง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและพนักงานครู สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 298 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 39 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) ทดสอบค่าเอฟ (F-Test) เมื่อพบมีความแตกต่างจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปร เพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษาและตำแหน่ง พบว่า

ตัวแปรเพศและตำแหน่ง ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพการทำงานและขนาดของสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร; ภาคใต้; ศตวรรษที่ 21; สามจังหวัดชายแดน

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the level of administrative skills of school administrators in the 21st century under the municipality in three southern border provinces, and 2) compare administrative skills of school administrators in the 21st century under the municipality in three southern border provinces, classified by gender, work experience, school size, and position. This research is quantitative research. The sample group consisted of 298 basic school administrators and teachers under the municipality in three southern border provinces in the academic year 2024, selected through a stratified random sampling technique. The research instrument was a 39-item Likert-scale questionnaire with the Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged from 0.67 to 1.00, and the reliability coefficient was 0.97. Data was analyzed using a statistical software package. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. Scheffe's method was used for comparisons when significant differences were found. The findings showed that: 1) The overall and each aspect of administrative skills of school administrators in the 21st century under the municipality in three southern border provinces were at a high level. 2) The comparison results of administrative skills of school administrators in the 21st century under the municipality in three southern border provinces, classified by gender, work experience, school size, and position showed no significant differences in gender and position. However, significant differences at the .05 level were found in work experience and school size.

Keywords: Administrative skills; South; 21st Century; Three Border Provinces

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการเป็นโลกดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลกมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างรวดเร็วจึงส่งผลกระทบต่อการวางแผนและการกำหนดแนวทางการพัฒนา

ประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างความมั่นคงและการพัฒนาที่ยั่งยืน (สรรเสริญ ตาแก้ว, 2566) ภาคการศึกษาจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมพร้อมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ทักษะที่สำคัญ เช่น ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะการปรับตัว ทักษะทางสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะความเป็นตัวแบบและเป็นผู้นำคนอื่น และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) มุ่งเน้นจัดการศึกษาในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาจึงจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับระบบการศึกษาที่จะจัดขึ้น โดยต้องมีสถานที่ อุปกรณ์ในการศึกษาคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และสถานศึกษาจะต้องมีหน้าที่ส่งเสริม กระตุ้น อำนวยความสะดวกและจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตโดยสะดวก คำนึงถึงความเป็นอิสระของการบริหารจัดการสถานศึกษา ความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562, 2562)

ความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่แตกต่างจากในยุคที่ผ่านมา เพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ และเครื่องมือสำคัญที่จะต้องมีเพื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรภายในสถานศึกษา มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางการนโยบายและนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ต้องมีความพร้อมในด้านคุณลักษณะที่โดดเด่น กล่าวคือ มีทักษะทางปัญญาสูง เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ (วิมลสิริ รอดช้าง, 2565) ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำ มองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์ วางกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสู่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเครื่องมือที่ช่วยขับเคลื่อนการบริหารสู่ความสำเร็จ คือ การจัดการความรู้ในองค์กร พัฒนาความรู้และสร้างนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา การทำงานที่มีความยืดหยุ่นทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การสร้างเครือข่ายในการทำงานที่เข้มแข็งและยั่งยืน (พิกุล นามสูง, 2565)

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาล จำนวน 32 โรง (สำนักงานศึกษาธิการภาค 7, 2566) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เด็กไทยได้รับการศึกษา

อย่างทั่วถึง โดยแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นขับเคลื่อนทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคน ด้วยการสร้างความโดดเด่นและพัฒนาระบบการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ ควบคู่กับการสร้างระบบการศึกษาอัจฉริยะ (Smart Education) เพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนครอบคลุมครบทุกกลุ่ม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ, 2564) เพื่อการดำเนินการตามเป้าประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหาร ซึ่งได้แก่ ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ คือการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะการสื่อสาร เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สร้างแรงจูงใจให้ครูแสดงออกอย่างมีทิศทาง ทักษะการแก้ปัญหา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิธีการที่จะแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและเหมาะสม ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาและความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเชิงกลยุทธ์เกี่ยวกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีและการพัฒนา ทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรและนักเรียนได้อย่างเหมาะสม (จุมพล โพธิ์สุวรรณ, 2564) แต่จากผลการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้บริหารขาดการวางแผนในการทำงานและไม่ติดตามงาน ดังนั้นผู้บริหารควรจัดประชุมมอบหมายงานให้ชัดเจน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและผู้บริหารควรกำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายงานให้ชัดเจน (วิกัณดา โรจนภาพงค์, 2561) และผลการศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการองค์การ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (แวสุริยะ ตระกูลสรณคมน์, 2565) ตลอดจนการศึกษาของเจ๊ะมุฮัมหมัดฟาอิส เจ๊ะโซ๊ะ ที่ได้ศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุเราทอง อำเภอตากใบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารมีการวินิจฉัยพฤติกรรมขององค์กรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีความคิดริเริ่ม เป็นนักปรับปรุง เป็นผู้ให้การยอมรับ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นนักประสานงาน และเป็นนักเปลี่ยนแปลง (เจ๊ะมุฮัมหมัดฟาอิส เจ๊ะโซ๊ะ, 2565)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาใน

สังกัดเทศบาลมีทักษะการบริหารสถานศึกษาน้อยเพียงใดและต้องการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งว่ามีความแตกต่างหรือไม่ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางต่อยอดพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปร เพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** โดยสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการบริหารจากแนวคิดและเอกสารงานวิจัยของณัฐวุฒิ พุทธวงศ์ (2564); นิภาพร รอดไพบุลย์ (2565); นูรมี อุแม (2566); สุพัตรา ผลประสาธ (2566); Hoyle et al. (2005); Weigel (2012) โดยพิจารณาทักษะการบริหารที่มีค่าความถี่สูงตั้งแต่ 6 ขึ้นไป คัดสรรเป็นทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะการแก้ปัญหา และ 6) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** โดยเก็บข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดสังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและพนักงานครู สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จาก 32 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,163 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและพนักงานครู สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 298 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์เยมาเน่ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 39 ข้อ ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะการแก้ปัญหา 6) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้ง 32 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลตามระยะเวลาที่กำหนด 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ของคำตอบมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) ข้อมูลทักษะทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) ทดสอบค่าเอฟ (F-Test) เมื่อพบมีความแตกต่างจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

1. ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.46	0.46	มาก	1

2	ทักษะการสื่อสาร	4.37	0.44	มาก	3
3	ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.32	0.52	มาก	6
4	ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.36	0.50	มาก	4
5	ทักษะการแก้ปัญหา	4.33	0.56	มาก	5
6	ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.38	0.40	มาก	2
รวม		4.37	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.40) และด้านทักษะการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.52)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่ง โดยในที่นี้จะแสดงเฉพาะตารางที่จำแนกตามตัวแปรเพศ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศ

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21	เพศ				t	p-value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.52	0.41	4.43	0.50	-1.750	0.082
2. ด้านทักษะการสื่อสาร	4.28	0.41	4.41	0.44	2.238*	0.018
3. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิด สร้างสรรค์	4.30	0.49	4.33	0.53	0.425	0.671
4. ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม	4.29	0.47	4.39	0.52	1.617	0.107
5. ด้านทักษะการแก้ปัญหา	4.37	0.57	4.31	0.55	-0.930	0.353
6. ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและ การใช้ดิจิทัล	4.26	0.45	4.43	0.36	3.403**	0.001
รวม	4.34	0.39	4.38	0.41	0.863	0.389

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านทักษะการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Sheffe's Method) พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน 1 คู่ คือ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และเมื่อจำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา ก็พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และด้านทักษะการสื่อสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาจากหน่วยงานการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ใช้หลักการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ร่วมงานได้อย่างเหมาะสม และยังมีความเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ เช่น การเผยแพร่ข้อมูล การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถวางแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถสร้างสมดุลระหว่างการมุ่งผลงานกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร เช่น การจัดกิจกรรมสร้างทีมหรือเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารสามารถนำเสนอแนวคิดแปลกใหม่และปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานได้ทันเหตุการณ์จะช่วยให้สถานศึกษารับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวิกันดา โรจนภาพงค์ กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะต้องผ่าน

การพัฒนาตามหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด ประกอบกับผ่านการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน รวมทั้งการประชุมทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้บริหารการศึกษาในระดับต่างๆ อีกทั้งยังเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา (วิกันดา โรจนภาพงศ์, 2561) ทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากดังกล่าว สอดคล้องงานวิจัยศิริรัตน์ ศรีวิจิตร ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตร่มเกล้าฉนวนฉนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ศิริรัตน์ ศรีวิจิตร, 2564) จากทั้งสองงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ไม่ว่าจะเป็นทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทักษะการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทักษะของผู้บริหารนั้นได้ใช้หลักการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ร่วมงานได้อย่างเหมาะสม และยังมีความเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารจัดการ จึงพบความสัมพันธ์จากงานวิจัยทั้งสองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันแม้ว่าจะต่างพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าทักษะของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานด้านการศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในบริบทใดก็ตาม

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันอาจมองไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้บริหารพึงประพฤติปฏิบัติ ประกอบกับทักษะการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับยุคศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) ที่มุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งชายและหญิงให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (สุวัฒน์ กู้เกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง, 2564) จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางเพศไม่ได้ส่งผลต่อทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาทางการศึกษาที่เน้นศักยภาพและคุณลักษณะตามบทบาทหน้าที่มากกว่าความแตกต่างทางเพศ

2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมแตกต่างกัน

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าผ่านการทำงานในสถานศึกษามานานกว่าย่อมมีความรู้ มีทัศนคติ มีวิสัยทัศน์ มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด รวมถึงจะต้องมีทักษะและความสามารถด้านอื่นๆ มาประกอบกับความรู้ที่มีด้วย นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นผู้บริหารที่ต้องตื่นตัวตลอดเวลา ไม่สามารถหยุดนิ่งได้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถคิดสร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับหลักการหรือข้อจำกัดเดิม นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทำให้เกิดผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการระบบงานภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีเทคนิคในการวางแผน กำหนดนโยบายและทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีเทคนิคในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศ (ศิริรัตน์ มณีเรือง, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของภักวณิชญ์ บุญครอง และกัลยมน อินทุสุต ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน (ภักวณิชญ์ บุญครอง และกัลยมน อินทุสุต, 2567) จากผลการวิจัยทั้งสองเรื่องที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการทางด้านทักษะการบริหาร โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ยาวนานมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ทัศนคติและวิสัยทัศน์ในการบริหาร การคิดวิเคราะห์จากประสบการณ์การปฏิบัติงานเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานได้อย่าง รอบด้านมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

3) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่มีโครงสร้างการบริหารงานและการแบ่งสายงานออกเป็นแต่ละกลุ่มสาระวิชาที่ชัดเจน การมอบหมายเป็นไปตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา ทำให้ครูผู้สอนไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษามากนัก ในขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กมีครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถควบคุมดูแลบัญชาโดยตรง ไม่จำเป็นต้องมีการมอบหมายตามลำดับชั้นสายงาน ส่งผลให้การเข้าถึงผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปได้โดยง่าย นอกจากนี้โรงเรียนขนาดใหญ่มีระบบการบริหารหรือการจัดการมีสายการบังคับบัญชา มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการ หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่ายต่างๆ หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระ เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานแทน ซึ่งสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็กไม่มีสายการบังคับบัญชาดังกล่าว เพราะมีครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษาน้อย ทำให้ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและรับผิดชอบในโครงการต่างๆ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มศักยภาพ

เพราะไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทนครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กจึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างไปจากครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดเล็กประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารงานของผู้บริหารทักษะด้านเทคนิควิธี สามารถวางแผน กำหนดนโยบายทิศทางการบริหารงานที่ชัดเจน มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีเข้ามาใช้บริหารจัดการในสถานศึกษา และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างระบบความร่วมมือ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (รุจิกาญจน์ วุฒิพรวรพงค์, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลิภา พูลศิริ ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วัลลิภา พูลศิริ, 2562) จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าขนาดของสถานศึกษาการใช้ทักษะการบริหารของผู้บริหารแตกต่างกันโดย สถานศึกษาขนาดเล็กส่งเสริมให้ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะการบริหารอย่างรอบด้านในทุกมิติ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่เน้นการกระจายอำนาจ และการจัดการเชิงนโยบายที่มีโครงสร้างชัดเจน ผู้บริหารจึงต้องปรับใช้ทักษะบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่ตนดูแล เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง พบว่าภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือครูผู้สอนก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ต่างกัน มีความต้องการผู้บริหารที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เหมือนกัน หากแต่การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการปฏิบัติหน้าที่ที่ต่างกันออกไปตามขอบข่ายของงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะทำหน้าที่ใช้ทักษะกระบวนการคิดนโยบายการบริหารสถานศึกษาและนํานโยบายมออบหมายให้กับครูไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามแผนงานของสถานศึกษาต่อไป ส่วนครูจะมีบทบาทหน้าที่รับนโยบายจากผู้บริหารสถานศึกษานำไปปฏิบัติ และหน้าที่หลักคือการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ โดยเริ่มตั้งแต่กำหนดนโยบายของสถานศึกษา กำหนดหน้าที่และมอบหมายงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความสามารถและความเหมาะสม ตลอดจนควบคุมดูแลการปฏิบัติงานต่างๆ ภายในสถานศึกษาในเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งยังต้องเป็นผู้นิเทศติดตามและประเมินผล รวมถึงเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจึงมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน (พิทวัส ม่วงรอง และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม, 2567) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประดิษฐ์ พิมพา และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (ประดิษฐ์ พิมพา และคณะ, 2567) จากผลการวิจัยทั้งสองแสดงให้เห็นว่าตำแหน่งหน้าที่ไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน ทั้งนี้แม้ว่าผู้บริหารและครูจะทำหน้าที่ต่างกันแต่มีจุดยืนร่วมกันว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะการบริหารที่เน้นการเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ การสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเสริมประสิทธิภาพการบริหาร เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากภาพทักษะภาพที่ 1 การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่

1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และอนาคตของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยสามารถสื่อสารโน้มน้าว และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเข้าใจและร่วมมือในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

2) ทักษะการสื่อสาร คือ ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้และความคิดเห็นอย่างชัดเจน สามารถสื่อสารได้เข้าใจ สามารถเจรจา ตอรอง โน้มน้าวใจ และปรับตัวให้เข้ากับช่องทางการ

สื่อสารที่หลากหลาย นำเสนอในที่สาธารณะอย่างมืออาชีพ สามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน สามารถรับฟังอีกฝ่ายได้อย่างเข้าใจ ไม่อคติ

3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถของผู้บริหารในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์อย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว เชื่อมโยงข้อมูลจากความรู้ ประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ต่อยอดริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยวิธีการสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

4) ทักษะการทำงานเป็นทีม คือ ความสามารถในการส่งเสริมและประสานให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และรับผิดชอบงานร่วมกัน ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่ดี ส่งเสริมความสัมพันธ์และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงสามารถจัดการความขัดแย้งและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่น พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

5) ทักษะการแก้ปัญหา คือ ความสามารถในการวิเคราะห์และระบุสาเหตุของปัญหา กำหนดทางเลือกที่หลากหลาย และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ ผู้บริหารต้องสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยใช้ข้อมูลที่เป็นจริง เหตุผลที่เหมาะสมและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการบรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ

6) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร ทั้งการเข้าถึง การประเมินและใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ ถูกต้อง รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูล และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา

บทสรุป

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 5) ทักษะการแก้ปัญหา 6) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล เมื่อทำการศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มี

วิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และด้านทักษะการสื่อสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมชุมชนและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีแนวนโยบายที่ทันสมัยและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควรใช้ข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายในการวิเคราะห์ปัญหาและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเสริมประสิทธิภาพการบริหาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. <https://moe360.blog/2021/06/30/education-management-policy/>
- จุมพล โพธิสุวรรณ. (2564). พฤติกรรมผู้นำเชิงยุทธศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1): 135–148.
- เจ้มุฮัมหมัดฟาอิส เจ๊ะโซ๊ะ. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุเรทอง อำเภอตากใบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ดุซงญ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 2(1): 178–185.
- ณัฐภูมิ พุทธวงศ์. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นิภาพร รอดไพบุลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. *งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นุรมี อุเม. (2566). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ประดิษฐ์ พิมพา และคณะ. (2567). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารมติเชษฐารามวัดจอมมณี*, 7(5): 680-701.
- พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ. (2564). คำแถลงนโยบายของนายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ นายกเทศมนตรีนครยะลาต่อสภาเทศบาลนครยะลา วันที่ 7 มิถุนายน 2564. <https://yalacity.go.th/content/vision>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 73 ก, หน้า 1-13.
- พิกุล นามฮง. (2565). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(2): 30-43.
- พิทวัส ม่วงรอง และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม. (2567). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสหวิทยาเขตป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(2): 183-192.
- ภักวลัญญ์ บุญครอง และกัลยมน อินทุสุต. (2567). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 9(4): 238-254
- รุจิกาญจน์ วุฒิพรพรพงศ์. (2565). ทักษะการบริหารงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(2): 11-19.
- วัลลิภา พูลศิริ. (2562). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิกันดา โรจนภาพงศ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(3): 386-393.
- วิมลสิริ รอดช้าง. (2565). การศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. *การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- แสสุริยะ ตระกูลสรณคณ. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์คุณวิทย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 2(2): 184-192.
- ศิริรัตน์ ศรีวิจิตร. (2564). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตร่มเกล้าฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*
- ศิริรัตน์ มณีเรือง. (2565). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคกลาง. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.*
- สรเสริญ ตาแก้ว. (2566). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในประเด็นการวัดและประเมินผลทางการศึกษา. *วารสารการทดสอบและการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ*, 4(1): 1-12.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 7. (2566). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา. <https://reo7.moe.go.th/education-information/>
- สุพัตรา ผลประสาท. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(5): 265-274.
- สุวัฒน์ กุ้ยเกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง. (2564). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3): 68-80.
- Hoyle, J. R., et al. (2005). *Skills for Successful 21st Century School Leaders: Standards for Peak Performers*. Virginia: American Association of School Administrators.
- Weigel, R. A. (2012). School Leadership Skill Development. *Dissertation Ph.D. Thesis in Educational Leadership*. Eastern Michigan University Michigan. U.S.

แนวทางการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
Guidelines for Scout Activity Management in Schools Under
the Songkhla-Satun Secondary Educational Service Area Office

^{1*}ธีวธร พรหมรักษา Thiwatorn Promraksa

^{2**}จรัส อติวิทยากรณ Jarus Ativittayaphon

^{3***}นวรรตน์ ไชยมภู Navarat Waichompu

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: Thiwatorn.Pro107@hu.ac.th

Corresponding author, e-mail: **jarus_a@hu.ac.th ***navarat.wa@hu.ac.th

Received April 6, 2025; Revised May 1, 2025; Accepted: August 10, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือตามขนาดของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล การศึกษาแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาระดับการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา 2) การสังเคราะห์สภาพการดำเนินงานจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย จำนวน 280 คน คำนวณตามสัดส่วนจำนวนครูในแต่ละโรงเรียนและสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน มีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power Analysis และเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้บริหารและผู้กำกับลูกเสือ จำนวน 16 คน และศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยใช้การสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .984 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านลูกเสือ ($\bar{X}=4.49$) รองลงมาคือ ด้านผู้กำกับ ($\bar{X}=4.48$) โดยด้านผู้บริหารและด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=4.70$) 2) การเปรียบเทียบขนาดสถานศึกษาในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารกิจกรรมลูกเสือแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่สถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีค่าเฉลี่ยของการบริหารกิจกรรมลูกเสือสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก 3) แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลูกเสือ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้กำกับ และด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรม; ผู้กำกับ; ผู้บริหาร; ลูกเสือ

Abstract

This research article aimed to 1) study the level of Scout activity management in educational institutions, 2) compare the management of Scout activities based on the size of the institution, and 3) investigate the management approaches of Scout activities in educational institutions under the Office of Secondary Education Service Area 13 (Songkhla and Satun). The study is divided into two steps: 1) studying the level of Scout activity management in educational institutions, and 2) synthesizing the operational conditions based on in-depth interviews. The sample group consists of 280 teachers, calculated according to the proportion of teachers in each school and randomly selected using simple random sampling without replacement. The sample size was determined using G*Power Analysis, and 16 key informants, including school administrators and Scout leaders, were specifically selected for the study. Additionally, 10 people were selected for group discussions to study development approaches. The research instruments include a 5-point Likert scale questionnaire and in-depth interview questions with a reliability coefficient of .984. Data were analyzed using mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis. The research results found that: 1) The overall state of scout activity management was rated at a high level ($\bar{X}= 4.47$). When examining specific dimensions, all were likewise rated high. The “Scouts” dimension received the highest mean score ($\bar{X} = 4.49$), followed by

“Scoutmasters” ($\bar{X} = 4.48$). Both the “Administrators” dimension and the “Scout Activity Management” dimension tied with mean scores of 4.70. 2) Comparative analysis by school size revealed significant differences ($p < .05$) between small schools and those of medium, large, and extra-large size. Specifically, medium, large, and extra-large schools demonstrated higher mean management scores than small schools. 3) Guidelines for managing scout activities consist of 4 aspects: scouts, administrators, directors, and scout activities. From the assessment of suitability and feasibility, the overall picture is appropriate.

Keywords: Organizing Activities; Scoutmasters; Administrators; Scouts

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ระบุว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ สร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ ปัจจัย เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและในมาตราที่ 22 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึด หลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด” อีกทั้งมาตราที่ 23 ระบุว่า “การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนที่เป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้าน ร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยปลูกฝัง และ สร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น อย่างมี ความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติจากการ เรียนรู้ 8

กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะการทำงาน และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรม และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

สภาพสถานการณ์การดำเนินงานลูกเสือในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้ งานลูกเสือมีลักษณะเป็นวิชาบังคับเลือก การเข้าร่วมกิจกรรมจึงเกิดจากการบังคับมิใช่สมัครใจ นักเรียนจึงเรียนเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่โรงเรียนกำหนดเท่านั้น ไม่มีจิตวิญญาณของลูกเสือ-เนตรนารี ที่แท้จริง เป็นเหตุให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการเรียนกิจกรรมลูกเสือเท่าที่ควรและยังขาดแคลน ครูผู้สอนทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณเนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมไม่ได้มีใจรักการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ จึงเป็นเหมือนการบังคับ ไม่ได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของกิจการลูกเสือ อีกทั้งผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารสถานศึกษา ไม่เข้าใจและไม่มีความศรัทธาต่อกิจการลูกเสือ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและระบบราชการทำให้ไม่มีผู้รับผิดชอบกิจการลูกเสือตามพระราชบัญญัติ ลูกเสือทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งหลักสูตรการเรียนการสอนไม่ทันสมัย การจัดกิจกรรมลูกเสือ จึงต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เน้นเชิงปฏิบัติการมากยิ่งขึ้น สำหรับผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการเน้นให้เด็กเก่งทางด้านวิชาการมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งยังขาดการประเมินผลและการประกันคุณภาพหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนอีกด้วยในส่วนของค่ายลูกเสือที่มีอยู่ทั่วประเทศก็ไม่ได้มีการพัฒนาดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องทำให้ขาดชุดชุดIFORM ไม่มีผู้ดูแลและไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (คงศักดิ์ เจริญรักษ์ และคณะ, 2548)

การจัดกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสงขลา สตูล ยังมีปัญหาในด้านการบริหารและการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมและหลักสูตร ด้านการจัดสรรทรัพยากรและการเงิน ด้านการประชาสัมพันธ์และบริการการพัฒนาแนวทางการบริหารงาน กิจการลูกเสือ-เนตรนารี มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการอำนวยการ ด้านการควบคุม และการพัฒนาแนวทางการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ในสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านการวัดผลและ

ประเมินผลกิจกรรมการสอนลูกเสือ ด้านการสอบวิชาพิเศษลูกเสือและการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ (ประสิทธิ์ หนูกิ้ง. 2567, 19 มกราคม)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จึงได้ศึกษา ศึกษาระดับการบริหารกิจกรรมลูกเสือและเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมลูกเสือตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ให้มีประสิทธิภาพต่อไปและให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมลูกเสือตามขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาขอบข่ายสภาพปัจจุบันในการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา ผลการสังเคราะห์ได้ 4 ขอบข่าย ดังต่อไปนี้ 1) ด้านลูกเสือ 2) ด้านผู้บริหาร 3) ด้านผู้กำกับลูกเสือ 4) ด้านกิจกรรมลูกเสือ และผู้วิจัยได้ศึกษาขนาดของสถานศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำกับลูกเสือสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำนวนทั้งสิ้น 2,687 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำกับลูกเสือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power Analysis ได้กลุ่มตัวอย่าง 280 และคำนวณตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จำนวนครูในแต่โรงเรียนและสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย มีวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกเป็นรายด้านทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 49 ข้อ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.5-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .984

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาภาษาที่ใช้และพิจารณาของเครื่องตรวจสอบความสอดคล้อง ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.5-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและผู้กำกับลูกเสือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมด ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และ การวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ภาพรวม

องค์ประกอบการบริหารกิจกรรมลูกเสือ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลค่า
1) ด้านลูกเสือ	4.49	0.58	มาก
2) ด้านผู้บริหาร	4.47	0.60	มาก
3) ด้านผู้กำกับ	4.48	0.61	มาก
4) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ	4.47	0.61	มาก
ภาพรวม	4.47	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านลูกเสือ รองลงมาคือ ด้านผู้กำกับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และ 4.48 ตามลำดับ โดยด้านผู้บริหาร และด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เท่ากับ 4.47

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ

องค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลค่า
1) มีการเปิด-ปิด ประชุมกองรอบเสาธงทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน	4.45	.597	มาก
2) ทักษะเรื่องระเบียบแถวที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.52	.622	มากที่สุด
3) ทักษะเรื่องเงื่อนไขเชือกที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.42	.611	มาก
4) ทักษะเรื่องสัญญาณนกหวีดและสัญลักษณ์มือที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.48	.628	มาก
5) ทักษะอยู่ค่ายพักแรมและเดินทางไกลที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.45	.578	มาก
6) ทักษะแผนที่และเข็มทิศที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้	4.49	.672	มาก

องค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลค่า
จริงในชีวิตประจำวัน			
7) ทักษะเกมและนันทนาการที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.38	.628	มาก
8) ทักษะการคาดคะเนที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.50	.622	มาก
9) ทักษะการปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.43	.576	มาก
10) ทักษะการสะกดรอยที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.47	.650	มาก
11) ทักษะการผจญภัยและการทดสอบจิตใจที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.47	.598	มาก
12) ทักษะบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.57	.582	มากที่สุด
13) ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จและได้รับรางวัล	4.43	.613	มาก
ภาพรวม	4.47	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เมื่อพิจารณาภาพรวมด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 (S.D.=0.61) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.57 (S.D.=0.582) อยู่ในระดับมากที่สุด และทักษะเกมและนันทนาการที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.38 (S.D.=0.628) อยู่ในระดับมาก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบขนาดสถานศึกษาในการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีรายละเอียดดังตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

องค์ประกอบ ขนาด สถานศึกษา	เล็ก		กลาง		ใหญ่		ใหญ่พิเศษ		F	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1) ด้านลูกเสือ	4.27	.62	4.53	.36	4.50	.17	4.52	.25	5.927	.001**
2) ด้านผู้บริหาร	4.25	.61	4.54	.42	4.53	.17	4.47	.32	5.479	.001**
3) ด้านผู้กำกับ	4.36	.68	4.49	.42	4.50	.16	4.48	.34	1.255	.290
4) ด้านการจัดกิจกรรม ลูกเสือ	4.27	.63	4.49	.43	4.54	.16	4.46	.41	3.566	.015*
ภาพรวม	4.28	.60	4.51	.36	4.52	.13	4.49	.29	4.639	.004**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านลูกเสือ และด้านผู้บริหาร มีการบริหารกิจกรรมลูกเสือของ สถานศึกษาแต่ละขนาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดกิจกรรม ลูกเสือ มีการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาแต่ละขนาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านผู้กำกับ มีการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาแต่ละขนาดไม่แตกต่าง กัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษากับการบริหารกิจกรรม ลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

องค์ประกอบ	แหล่งของ ความ แปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1) ด้านลูกเสือ	ระหว่างกลุ่ม	1.977	3	.659	5.927	.001**
	ภายในกลุ่ม	30.681	276	.111		
	รวม	32.658	279			
2) ด้านผู้บริหาร	ระหว่างกลุ่ม	2.260	3	.753	5.479	.001**
	ภายในกลุ่ม	37.952	276	.138		
	รวม	40.212	279			
3) ด้านผู้กำกับ	ระหว่างกลุ่ม	.573	3	.191	1.255	.290
	ภายในกลุ่ม	41.997	276	.152		
	รวม	42.570	279			
4) ด้านการจัดกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.775	3	.592	3.566	.015*

องค์ประกอบ	แหล่งของ ความ แปรปรวน	ss	df	MS	F	p
ลูกเสือ	ภายในกลุ่ม	45.787	276	.166	4.639	.004**
	รวม	47.562	279			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.564	3	.521		
	ภายในกลุ่ม	31.028	276	.112		
	รวม	32.592	279			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมสถานศึกษาแต่ละขนาด มีการบริหารกิจกรรมลูกเสือแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ สถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารกิจกรรมลูกเสือ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe ดังตารางที่ 5

ตาราง 5 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของขนาดสถานศึกษากับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ขนาด	ค่าเฉลี่ย	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ
สถานศึกษา		4.28	4.51	4.52	4.49
เล็ก	4.28	-	.23255*	.23644*	.20305*
กลาง	4.51		-	.00389	.02951
ใหญ่	4.52			-	.03340
ใหญ่พิเศษ	4.49				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารกิจกรรมลูกเสือแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่สถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีค่าเฉลี่ยของการบริหารกิจกรรมลูกเสือสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านลูกเสือ ถือเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรม โดยการเรียนรู้ในกิจกรรมลูกเสือต้องอาศัยความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และคุณธรรมของนักเรียน การส่งเสริมความตรงต่อเวลา การแต่งกายที่ถูกต้อง และการปฏิบัติตามกฎและคำปฎิญาณ เป็นปัจจัยที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี นอกจากนี้ การฝึกอบรม และการประเมินผลอย่างต่อเนื่องยังช่วยให้ลูกเสือสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านผู้บริหาร มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและวางแผนการดำเนินกิจกรรมลูกเสือ ผู้บริหารควร

ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งการนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตการสอนยังเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอ รวมถึงการให้รางวัลแก่ครูผู้มีส่วนร่วม จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) ด้านผู้กำกับ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างทักษะในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การได้รับวุฒิและเครื่องหมายลูกเสือที่เหมาะสมกับประเภทของลูกเสือที่สอนเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนการสอนที่รอบคอบ การเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม รวมถึงการประเมินผลอย่างเป็นระบบ สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต้องมีความปลอดภัยและเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรมีการวางแผนการสอนที่ชัดเจน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดหวัง กิจกรรมควรเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เทคนิคการสอนที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า นอกจากนี้ การประเมินผลอย่างต่อเนื่องและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม จะช่วยให้กิจกรรมลูกเสือมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสงขลา สตูล

1.1) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้านลูกเสือ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, $S.D.=0.58$) และเมื่อพิจารณาการมีระเบียบวินัยของลูกเสือ พบว่า มีการประเมินการปฏิบัติตามกฎของลูกเสือเป็นรายภาคเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำกับลูกเสือ ระบุว่า “ลูกเสือ และเนตรนารี ได้การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเป็นรายคาบ และรายภาคเรียน โดยแต่ละคาบ แต่ละสัปดาห์ที่มีการสอนกิจกรรมลูกเสือ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในทักษะที่แตกต่างกันออกไป โดยมีทักษะที่เน้นเป็นสำคัญ ได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง การปฐมพยาบาล ทักษะเงื่อนเชือก เกมและบันเทิง เป็นต้น” ทั้งนี้สถานศึกษาได้ปฏิบัติ สอดคล้องกับมาตรการและแนวทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาของคณะรักษาความสงบและเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง เพื่อให้การจัดกิจกรรมลูกเสือมีความเหมาะสมกับบริบทและ

ความต้องการของผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษา ที่เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้านผู้บริหาร พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.60$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารเข้ารับการอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือในประเภทที่โรงเรียนของตนเองเปิดสอนอยู่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้กำกับลูกเสือ ความเป็นมาว่า “ผู้บริหารของโรงเรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมลูกเสือเป็นอย่างมาก โดยเห็นได้จากการเข้ารับการอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือในประเภทที่โรงเรียนเปิดสอน จนมีผู้บังคับบัญชาผู้กำกับลูกเสือที่ตรงกับประเภทการเรียนการสอน” การที่ผู้บริหารเข้ารับการอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือในประเภทที่โรงเรียนเปิดสอนนั้น ไม่เพียงแต่แสดงถึงความสนใจในกิจกรรมลูกเสือเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักสูตรการเรียนการสอน อีกทั้งยังช่วยให้การจัดกิจกรรมลูกเสือมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอาไพ โสดาดี ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 พบว่า การอบรมผู้กำกับลูกเสือให้กับผู้บริหารมีผลต่อการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน โดยผู้บริหารที่ได้รับการอบรมจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อาไพ โสดาดี, 2562)

1.3) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้านผู้กำกับ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, $S.D.=0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาตนเองเพื่อนำความรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมลูกเสือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำกับลูกเสือ ความเป็นมาว่า “ผู้กำกับบางท่านยังมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้และนำหลักการต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น” ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้กำกับลูกเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา การพัฒนาตนเองของผู้กำกับลูกเสือไม่เพียงแต่ช่วยให้เขามีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้ดีขึ้น การอบรมที่สูงขึ้นยังช่วยให้ผู้กำกับมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับหลักการของการเป็นลูกเสือ ซึ่งจะมีผลต่อการส่งเสริมคุณภาพของกิจกรรมและการเรียนการสอนในทุกระดับ สอดคล้องกับการวิจัยของวิชัย ชัยโย ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะของผู้กำกับลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรม learning by doing พบว่า การพัฒนาทักษะของผู้กำกับลูกเสือทำให้ผู้สอนได้มีความสามารถในการ

จัดกิจกรรมที่ไม่เพียงแต่สอนทักษะลูกเสือ แต่ยังสามารถส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญแก่ผู้เรียน ผ่านกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by Doing) การอบรมเพื่อพัฒนาตนเองจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในกิจกรรมลูกเสือ (วิชัย ชัยโย, 2563)

1.4) เมื่อพิจารณาภาพรวมด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, $S.D.=0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนนำมาสอนทำให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำกับลูกเสือ ระบุว่า “มีการปลูกฝังระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ฝึกให้ลูกเสือมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปลูกฝังการเคารพกฎระเบียบและวินัยผ่านกิจกรรมประจำหมู่และส่งเสริมจิตสาธารณะ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นและการบำเพ็ญประโยชน์” บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมลูกเสือในการปลูกฝังทักษะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะชีวิตของผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านของ การรับผิดชอบต่อ การเคารพกฎระเบียบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาจิตสาธารณะและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกทักษะเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นหรือการทำงานในชุมชน ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณค่าของการทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพงษ์ คงภักดี และคณะ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการลูกเสือเพื่อเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนผ่านกระบวนการลูกเสือ โดยเน้นกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วม ฝึกความรับผิดชอบต่อ และทำงานร่วมกันในชุมชน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนสามารถนำทักษะที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของกิจกรรมลูกเสือในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างชัดเจน (ปิยพงษ์ คงภักดี และคณะ, 2564)

2) เปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมลูกเสือตามขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารกิจกรรมลูกเสือแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 โดยที่สถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีค่าเฉลี่ยของการบริหารกิจกรรมลูกเสือสูงระดับ กว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก อันเนื่องมาจากการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาขนาดเล็กมักเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมเมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ โดยหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญคือ ทรัพยากรที่จำกัด ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งอาจมีปัญหาในเรื่องงบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์, และบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่สามารถจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การจ้างผู้กำกับลูกเสือมืออาชีพ และการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมได้

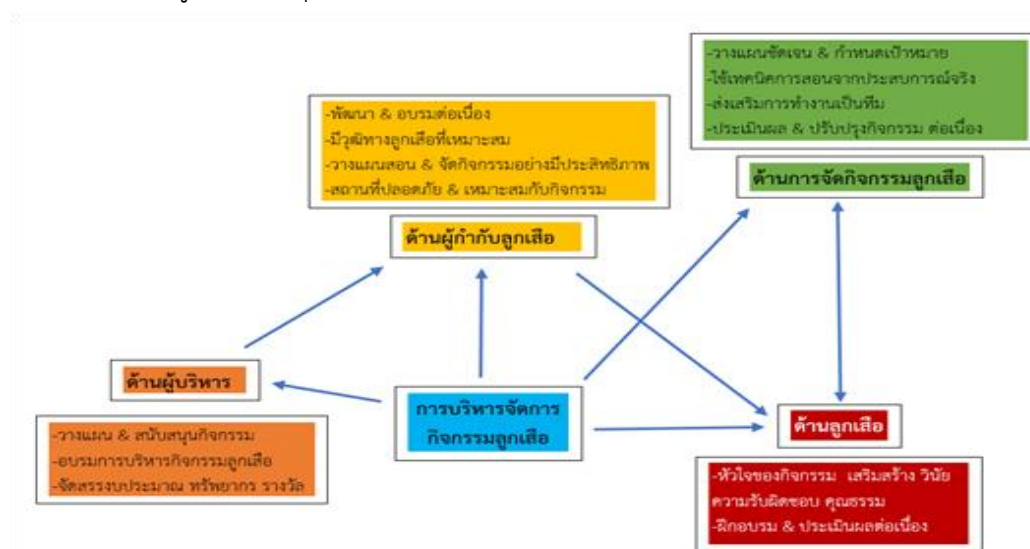
ดีกว่าสุดท้าย สถานศึกษาขนาดใหญ่สามารถอบรมและพัฒนาผู้สอน ได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ เช่น การส่งผู้กำกับลูกเสือไปอบรมเพิ่มเติม ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะในการจัดกิจกรรมลูกเสือให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กอาจไม่มีงบประมาณหรือทรัพยากรในการพัฒนาผู้สอน ทำให้การจัดกิจกรรมลูกเสือขาดความเป็นมืออาชีพ โดยสรุป สถานศึกษาขนาดเล็กมักเผชิญกับปัญหาทรัพยากรจำกัด การบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ และการขาดเครือข่ายการสนับสนุนภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดกลางขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ สอดคล้องกับการวิจัยของหทัยภัทร จินสุทธิ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการจัดกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าที่โรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากมีการจัดการทรัพยากรที่ดี และมีการสนับสนุนจากชุมชนและองค์กรภายนอกมากกว่า โรงเรียนขนาดเล็กพบปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรและบุคลากร (หทัยภัทร จินสุทธิ์, 2562)

3) การศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านลูกเสือ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้กำกับ และด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนื่องจาก การบริหารกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้กำกับ และนักเรียน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีระบบและส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Smith & Brown พบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือมีผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน เช่น การพัฒนาภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกัน (Smith & Brown, 2019) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson ยังพบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารและครูมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของกิจกรรมลูกเสือ โดยเฉพาะการฝึกอบรมครูและการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมทั้งนี้ การพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดควรดำเนินการควบคู่ไปกับการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการนำความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมลูกเสือสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นและเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (Johnson, 2020)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจาก 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้กำกับลูกเสือ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านลูกเสือ โดยผู้บริหารมีหน้าที่วางแผน กำกับ และสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ผู้กำกับลูกเสือ ทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ และดูแลลูกเสืออย่างใกล้ชิด การจัดกิจกรรมลูกเสือ ต้องมีการวางแผนที่ดี

ใช้วิธีการที่เหมาะสม และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่วน ลูกเสือ เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม ทั้งในด้านวินัย ความรับผิดชอบ และคุณธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กิจกรรมลูกเสือบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนรอบด้าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของการบริหารกิจกรรมลูกเสือ

บทสรุป

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่าโดยภาพรวมการบริหารกิจกรรมลูกเสืออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านลูกเสือซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้กำกับลูกเสือ ส่วนด้านผู้บริหารและ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน แสดงให้เห็นว่าทุกองค์ประกอบมีบทบาทสำคัญและได้รับการบริหารจัดการในระดับที่ดี นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของขนาดของ สถานศึกษา โดยสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับการบริหารกิจกรรม ลูกเสือสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และในส่วนของแนวทางการบริหาร กิจกรรมลูกเสือ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลูกเสือ ด้านผู้บริหาร ด้านผู้กำกับ และด้านการจัด กิจกรรมลูกเสือ ซึ่งเมื่อประเมินด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้แล้ว พบว่ามีความเหมาะสม โดยภาพรวม จึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนการพัฒนาการจัดทำเอกสารการเรียนการสอน โดยปรับปรุงการจัดทำเอกสารที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนประจำองลูกเสือเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2) สถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการส่งเสริมทักษะเกมและนันทนาการ ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมเกมที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3) สถานศึกษาควรเพิ่มการอบรมและพัฒนาผู้กำกับลูกเสือในทักษะต่างๆ เช่น การบริหารกิจกรรมลูกเสือ และการนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

4) สถานศึกษาขนาดเล็กควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างทรัพยากรและการปรับปรุงการบริหารกิจกรรมลูกเสือให้เหมาะสมกับขนาดของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารกิจกรรมลูกเสือมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1) ศึกษาการพัฒนาและปรับปรุงเอกสารการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น รวมถึงการออกแบบเอกสารที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาแต่ละขนาดและประเภท เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมลูกเสือสามารถทำได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2) ศึกษาวิจัยถึงแนวทางในการพัฒนาอบรมผู้กำกับลูกเสือในด้านทักษะที่จำเป็น เช่น การบริหารกิจกรรม การสอนและการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน ซึ่งการฝึกอบรมผู้กำกับจะช่วยเสริมทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คงศักดิ์ เจริญรักษ์ และคณะ. (2548). *การลูกเสือไทยพัฒนาการในยุค 2546-2548*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ปิยพงษ์ คงภักดี และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบกระบวนการลูกเสือเพื่อเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 15(1): 1-15.
- ประสิทธิ์ หนูคุ้ม. (2567, 19 มกราคม). *ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสงขลา สตูล*. (อิวัธร พรหมรักษา, ผู้สัมภาษณ์).

- วิชัย ชัยโย. (2563). การพัฒนาทักษะของผู้กำกับลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรม learning by doing. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- หทัยภัทร จินสุทธิ์. (2562). รูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- อาไพ โสตาดี. (2562). บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1): 182-203.
- Johnson, R. (2020). Effective leadership in scouting activities: A case study in secondary schools. *Education Management Journal*, 12(3): 45-60.
- Smith, J., & Brown, K. (2019). The impact of scouting on student leadership and responsibility. *International Journal of Youth Development*, 15(2): 78-95.

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
Technology Leadership of Administrators and Effectiveness
of Schools Under the Samut Sakhon Primary Educational
Service Area Office

^{1*}สกุณา เกตนาวิ Sakuna Ketnawee

^{2**}มัทนา วังถนอมศักดิ์ Mattana Wangthanomsak

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Education, Silpakorn University

*First author, e-mail: sakunaketnawee@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: nong_sunshine@yahoo.com

Received April 23, 2025; Revised May 4, 2025; Accepted: August 10, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 86 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท จำแนกตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวคิดของศูนย์ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีขั้นสูงในด้านการศึกษา (CASTLE) และประสิทธิผลของโรงเรียนตามแนวคิดของยูคล์ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.975 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ ประเด็นทางสังคม กฎหมายและจรรยาบรรณ

การวัดและประเมินผล ผลผลิตภาพและการปฏิบัติวิชาชีพ ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ การสนับสนุน การบริหาร และการดำเนินการ การเรียนรู้และการสอน ตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ นวัตกรรมและการปรับตัว ทรัพยากรมนุษย์และความสัมพันธ์ ตามลำดับ 3) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพของโรงเรียน; ผู้บริหารโรงเรียน; ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี

Abstract

This research article aimed to 1) study the technology leadership of school administrator 2) study the effectiveness of schools and 3) study the relationship between technology leadership of administrators and effectiveness of schools under the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office. This research is descriptive research. The sample consisted of 86 schools under the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office using a stratified random sampling, classified according to the district where the school is located. The research instrument was an Opinionnaire on technology leadership of school administrators according to CASTLE and school effectiveness according to Yukl. The reliability of the questionnaire is 0.975. The statistics used were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The finding of this research was as follow 1) The technology leadership of school administrator, as a whole and in each aspect, was at the highest level; ranked from the highest mean to the lowest mean as follow: social, legal and ethical issues, assessment and evaluation, productivity and professional practice, leadership and vision, support, management, and operations, learning and teaching respectively. 2) The effectiveness of schools, as a whole and in each aspect, was at the highest level; ranked from the highest mean to the lowest mean as follow: efficiency and process reliability, innovation and adaptation, human resources and relations respectively. 3) The technology leadership of administrators is significantly related to the effectiveness of schools at .01 level of statistical significance.

Keywords: Effectiveness of Schools; Administrator in School; Technology Leadership

บทนำ

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคของความเป็นโลกาภิวัตน์ สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์มากขึ้น เกิดการเชื่อมโยงและการร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้ชีวิตในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย การทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเข้าถึงเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคมจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยในการสร้างเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีพลวัตบนฐานทุนมนุษย์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) ปัจจัยที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนประเทศ คือ ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นทรัพยากรมนุษย์ต้องได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่คุณภาพตามความต้องการของประเทศ โรงเรียนถือเป็นองค์การสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และกุญแจสำคัญคือผู้บริหาร ซึ่งต้องมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีสู่การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น เพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย ติดตามประเมินผลเพื่อวางแผนการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย นั่นคือความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดด การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาของไทยจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนพัฒนาและเตรียมกำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างเสรีแบบไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจและสังคม 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ จะต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเพราะเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีสู่การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลทั้งในด้านการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาครูผู้สอน

ผู้เรียนและโรงเรียนให้มีคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นแสดงถึงความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

จากรายงานการผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 พบว่า โรงเรียนและบุคลากรยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ผู้ปกครองบางส่วนมีรายได้น้อย ทำให้ขาดความพร้อมในการสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ของครูบางคนยังคงยึดติดกับรูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้และการฝึกทักษะตามเนื้อหาเป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลยังขาดความหลากหลาย และครูจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลนักเรียนยังขาดความเสถียร อีกทั้งโรงเรียนยังต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ใน 4 ด้าน ได้แก่ ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ภัยที่เกิดจากการละเมิดสิทธิ (Rights) และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนและคุณภาพของการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2566)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารและประสิทธิผลของโรงเรียน นำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร นำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลต่อการบริหารและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนและเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการวางแผนงาน ตลอดจนพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นสามารถก้าวทันโลกยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีแผนแบบการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 102 โรง จำแนกเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 54 โรง อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 29 โรง และอำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 19 โรง ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 โรง โดยการใช้การสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) จำแนกตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 45 โรง อำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 25 โรง อำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 16 โรง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร (ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน) จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 172 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวคิดของศูนย์ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีขั้นสูงในด้านการศึกษา (CASTLE, 2017) และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ตามแนวคิดของยูคัล (Yukl, 2013)

3. การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือ แล้วนำมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม มีข้อคำถามที่สามารถใช้ได้จำนวน 62 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 15 โรง 30 ฉบับ จากนั้นนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1974) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน เท่ากับ 0.966 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน เท่ากับ 0.929 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.975

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อดึงข้อมูลความร่วมมือจาก

ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่ง และครูผู้สอน เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ ส่วนโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อม ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามในกล่องเอกสารของแต่ละโรงเรียนที่อยู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับแล้วนำข้อมูลไปคำนวณค่าทางสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเสนอผลวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency: f) และร้อยละ (Percentage: %) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ประเด็นทางสังคม กฎหมายและจรรยาบรรณ การวัดและประเมินผล ผลผลิตภาพและการปฏิบัติวิชาชีพ ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ การสนับสนุน การบริหาร และการดำเนินการ การเรียนรู้และการสอน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม (X_{tot})

(n=86)

ด้าน	ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร (X_{tot})	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ (X_1)	4.81	0.45	มากที่สุด
2.	ด้านการเรียนรู้และการสอน (X_2)	4.78	0.48	มากที่สุด
3.	ด้านผลผลิตภาพและการปฏิบัติวิชาชีพ (X_3)	4.83	0.41	มากที่สุด
4.	ด้านการสนับสนุน การบริหาร และการดำเนินการ (X_4)	4.79	0.45	มากที่สุด
5.	ด้านการวัดและประเมินผล (X_5)	4.84	0.44	มากที่สุด
6.	ด้านประเด็นทางสังคม กฎหมายและจรรยาบรรณ	4.87	0.36	มากที่สุด

	(X ₆)			
	รวม (X _{tot})	4.83	0.39	มากที่สุด

2. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ นวัตกรรมและการปรับตัว และทรัพยากรมนุษย์และความสัมพันธ์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยภาพรวม (Y_{tot})

(n=86)

ด้าน	ประสิทธิภาพของโรงเรียน (Y _{tot})	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ (Y ₁)	4.93	0.26	มากที่สุด
2.	ด้านทรัพยากรมนุษย์และความสัมพันธ์ (Y ₂)	4.89	0.31	มากที่สุด
3.	ด้านนวัตกรรมและการปรับตัว (Y ₃)	4.90	0.30	มากที่สุด
	รวม (Y _{tot})	4.92	0.25	มากที่สุด

3. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และมีลักษณะคล้ายตามกัน ซึ่งภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านนวัตกรรมและการปรับตัวมากที่สุด รองลงมาคือ ทรัพยากรมนุษย์และความสัมพันธ์ และด้านประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ ดังตารางที่ 3

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=86)

ตัวแปร	ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ ของกระบวนการ (Y ₁)	ทรัพยากรมนุษย์และ ความสัมพันธ์ (Y ₂)	นวัตกรรมและการปรับตัว (Y ₃)	ภาพรวม (Y _{tot})
ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ (X ₁)	.383**	.524**	.670**	.517**
การเรียนรู้และการสอน (X ₂)	.399**	.505**	.449**	.379**
ผลิตภาพและการปฏิบัติวิชาชีพ (X ₃)	.504**	.465**	.572**	.583**
การสนับสนุน การบริหาร และการ ดำเนินการ (X ₄)	.496**	.600**	.587**	.502**
การวัดและประเมินผล (X ₅)	.448**	.623**	.674**	.495**
ประเด็นทางสังคม กฎหมาย และ จรรยาบรรณ (X ₆)	.689**	.587**	.556**	.653**
ภาพรวม (X _{tot})	.513**	.523**	.599**	.581**

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตระหนักถึงภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในทุกมิติของการบริหารโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานในโรงเรียน สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงผลกระทบทางสังคมของการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน รวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสมให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และเกิด

ประสิทธิผลสูงสุดแก่โรงเรียน ถือว่าเป็นผู้ที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้จักวางแผนด้านเทคโนโลยี โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีในการรวบรวมข้อมูล การประเมินและสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังต้องกำหนดนโยบายด้านจริยธรรมและกฎหมายเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกคนในโรงเรียน แสดงถึงภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างดีจนเกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพล สุขวิริยานนท์ และอาคม อึ้งพวง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (วัชรพล สุขวิริยานนท์ และอาคม อึ้งพวง, 2567) จากผลงานวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนกับงานวิจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในบริบทหรือพื้นที่ใด

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนและครู ร่วมกันสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การบริหารและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โปร่งใส รับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน เห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา บริหารงานอย่างเท่าเทียมและมีความเสมอภาค ทำให้ครูและบุคลากรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมีความพึงพอใจในการทำงาน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ทั้งนี้ประสิทธิภาพของโรงเรียนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดทั้งความมีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ ทรัพยากรมนุษย์และความสัมพันธ์ รวมถึงนวัตกรรมและการปรับตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลย์ นิลพิบูลย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (วิบูลย์

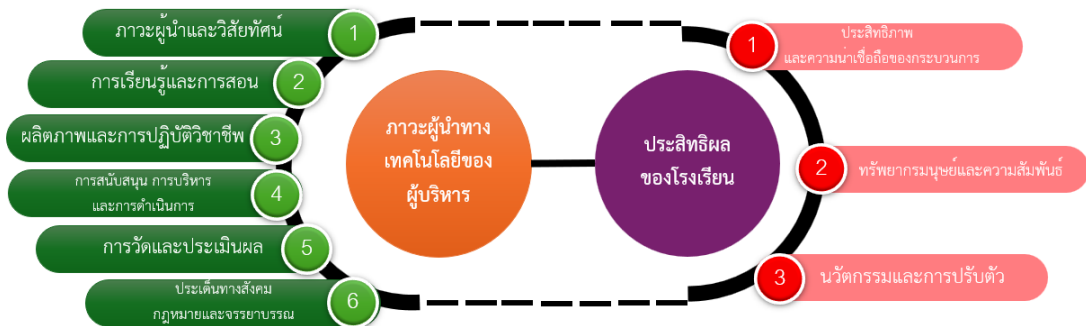

นิลพิบูลย์, 2565) จากผลงานวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม และการดำเนินงานที่เน้นประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างรอบด้านมีความสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียนกับงานวิจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งประสิทธิผลของโรงเรียนเกิดจากการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน อันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในระดับที่สูงขึ้น จะส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ความสัมพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนในทุกมิติ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การบริหารโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย การจัดการด้านการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร และการปรับตัวของโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การที่ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในโรงเรียน ย่อมช่วยให้โรงเรียนสามารถยกระดับคุณภาพทางการศึกษาและก้าวทันกับยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่โรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยเบอร์โควิชและฮัสซัน (Berkovich & Hassan) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนกับความมุ่งมั่นของครูและประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของผู้บริหาร มีผลโดยตรงต่อความมุ่งมั่นของครู และประสิทธิผลของโรงเรียนความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติ (Berkovich & Hassan, 2023) จากผลงานวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนผ่านสู่โรงเรียนดิจิทัลต้องอาศัยภาวะผู้นำที่สามารถสร้างวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้จริง การมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเป็นบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและยกระดับประสิทธิผลของโรงเรียน การพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีจึงเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษายุคใหม่ให้มีคุณภาพ ยั่งยืน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียน

จากภาพอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องส่งเสริมการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรง ใช้เทคโนโลยีในการช่วยลดภาระงานของครู ส่งเสริมการปฏิบัติวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการบริหารช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การประเมินผลแบบเรียลไทม์ช่วยให้สามารถปรับแผนการสอนได้ทันที่ เพิ่มโอกาสในการพัฒนานักเรียนอย่างตรงจุด การมีความรู้ด้านกฎหมายและจริยธรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรักษาความเชื่อมั่นของผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านเทคโนโลยีส่งผลให้โรงเรียนสามารถสร้างความร่วมมือภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีใหม่มาสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

บทสรุป

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ทั้งนี้ผู้บริหารภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีมากเพียงใด โรงเรียนก็มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ การแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำทาง

เทคโนโลยีของผู้บริหารผ่านกระบวนการบริหารงานต่างๆ จะเป็นกลไกสำคัญในการนำพาโรงเรียนไปสู่คุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และบรรลุประสิทธิผลสูงสุดได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เช่น การจัดหาอุปกรณ์ดิจิทัล ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียร ควบคู่กับการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน รวมถึงส่งเสริมการอบรมพัฒนาครูให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อเสมือนจริง (VR) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และแอปพลิเคชันวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียน เพื่อปรับการสอนให้ตรงกับผู้เรียน
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมการอบรมทักษะด้านเทคโนโลยีให้ครูและบุคลากร สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนอื่นๆ รวมถึงจัดสรรทุนเพื่อการศึกษาต่อหรืออบรมในสาขาที่เกี่ยวข้องในด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับประสานงานกับผู้ปกครอง การเผยแพร่กิจกรรมผ่านโซเชียลมีเดีย และการประชุมออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมสร้างทีมเวิร์ก เช่น สันทนาการ และเวิร์กช็อป เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีภายในองค์กร
3. ผู้บริหารควรส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลวิเคราะห์ผลการเรียน ซอฟต์แวร์บริหารบุคลากร และระบบออนไลน์ติดตามผลโครงการต่างๆ นอกจากนี้ควรพัฒนาบุคลากรให้ตระหนักถึงบทบาทของเทคโนโลยีผ่านการอบรม การสร้างแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีในการสอน และการให้รางวัลแก่ผู้มีผลงานโดดเด่น รวมถึงผู้บริหารเองควรเข้าร่วมอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำแนวคิดใหม่ๆ มาปรับใช้กับการบริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมและทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีกับประสิทธิผลของโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดอื่น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส.
- วัชรพล สุขวิริยานนท์ และอาคม อึ้งพวง. (2567). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 6(2): 414-426.
- วิบูลร นิลพิบูลย์. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรีเขต 1. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 20(1): 154-155.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565, 8 พฤศจิกายน). *แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ระยะที่ 2 พ.ศ. 2566-2570*. <https://www.depa.or.th>
- Berkovich & Hassan, T. (2023). *Principals' Digital Transformational Leadership, Teachers' Commitment, and School Effectiveness*.
<https://doi.org/10.1080/20004508.2023.2173705>
- CASTLE, (2017, April). *Principals Technology Leadership Assessment*.
<https://dangerouslyirrelevant.org>
- Cronbach, L. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Krejcie, V., & Morgan, W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal for Education and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Yukl, G. (2013). *Leadership in Organizations*. New York: Pearson Hall.

กลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
School Security Strategic Management Based on
Buddhadhamma in Opportunity Expansion Schools Under the
Office of Basic Educational Commission

^{1*}ปณพจน์ พิลาวร Poonaphot Pilaworn

^{2**}พระมหาธำรงค์ ธตปุณโย Phramaha Thamrong Thitapungko

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

*First author, e-mail: Poonaphot.Pil@student.mbu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: rongsamathi@gmail.com

Received April 22, 2025; Revised May 5, 2025; Accepted: August 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 2) สร้างกลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระภิกษุ 3 รูป ผู้บริหารโรงเรียน 6 คน ผู้บริหารโรงเรียนและครูจากโรงเรียนขยายโอกาส 2,356 คน และผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความปลอดภัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.19) และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.14) สำหรับความต้องการจำเป็นในการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง (PNI= 2.67) 2. ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมใน

โรงเรียนขยายโอกาส พบว่า 1) ด้านภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ 2) ด้านภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ประกอบด้วย 13 กลยุทธ์ 3) ด้านภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ประกอบด้วย 12 กลยุทธ์ และ 4) ด้านภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ประกอบด้วย 12 กลยุทธ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร; โรงเรียนขยายโอกาส; หลักพุทธธรรม

Abstract

This research article aimed to 1) study the current and desirable conditions of safety management based on Buddhist principles in extended opportunity schools, and 2) develop strategies for safety management based on Buddhist principles. The research employed a mixed-methods approach. The target groups included 3 monks, 6 school administrators, 2,356 school administrators and teachers from extended opportunity schools, and 5 experts. The research instruments used were semi-structured interviews and a questionnaire on the current and desired state of safety management. Data were analyzed using content analysis, means, and standard deviations. The findings revealed that: 1. The current condition of safety management was at the highest level ($\bar{X} = 3.64$, S.D.=0.19), and the desirable condition was also at the highest level ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.14). The overall necessity index (PNI) was at a high level (PNI=2.67). 2. Strategies for safety management based on Buddhist principles were developed in four areas: 1) violence-related hazards (6 strategies), 2) accident-related hazards (13 strategies), 3) rights violation-related hazards (12 strategies), and 4) physical and mental health-related hazards (12 strategies).

Keywords: Management Strategies; Extended Opportunity Schools; Buddhist Principles

บทนำ

สถานการณ์ในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคมโลก ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของผู้คนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ความรุนแรง การบริโภคสื่อที่ไม่มีการกลั่นกรอง และสภาพแวดล้อมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ทั้งยังประสบ

ปัญหาการขาดภูมิคุ้มกันทางความคิด และขาดระบบดูแลจากครอบครัวหรือชุมชนอย่างทั่วถึง ส่งผลให้มีแนวโน้มพฤติกรรมเบี่ยงเบน และค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2567) สภาวะดังกล่าวถือเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงของนโยบายด้าน ความปลอดภัยในระดับชาติที่ยังมุ่งเน้นกลุ่มแรงงานมากกว่ากลุ่มเด็ก และขาดการบังคับใช้นโยบายด้านความปลอดภัยในเด็กอย่างเข้มงวดและจริงจัง เช่น การขาดมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กหรือการป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน (สมชาย แก้วคำ, 2564) นอกจากนี้ ระบบบริการและสวัสดิการของรัฐยังไม่เพียงพอในการช่วยเหลือเด็กที่บาดเจ็บหรือพิการจากอุบัติเหตุ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งของเด็กและครอบครัวในระยะยาว (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการตื่นตัวในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหานี้เป็นระบบ โดยเฉพาะในภาคการศึกษา ซึ่งถือเป็นพื้นที่สำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียน แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับคือ แนวคิดการบริหารจัดการเชิงระบบ (Systems Management) ซึ่งเน้นการจัดการองค์ประกอบต่างๆ ขององค์กรอย่างสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นคน กระบวนการ เทคโนโลยี หรือสภาพแวดล้อม โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบอย่างยั่งยืน ในบริบทของสถานศึกษาแนวคิดนี้ได้นำไปสู่ การออกแบบ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System) ซึ่งครอบคลุมการป้องกันเฝ้าระวัง การช่วยเหลือและการส่งต่อ โดยยึดหลักความร่วมมือของทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ในขณะเดียวกันแนวคิดโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Approach) และการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อดูแลความปลอดภัยในเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน (Fullan, 2001) ในด้านมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกมาตรฐาน ความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ความปลอดภัยด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม อาหารและสุขาภิบาล การเดินทาง และจิตใจของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) โดยเน้นให้สถานศึกษาจัดตั้ง “ศูนย์ความปลอดภัย MOE Safety Center” เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการเหตุฉุกเฉิน การป้องกัน และการเยียวยา โดยมีแนวทางการรายงานเหตุ การคัดกรองความเสี่ยง และการส่งต่อกรณีร้ายแรงอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับหลักการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ที่เน้นการประเมินวางแผน ติดตาม และควบคุมความเสี่ยงในทุกระดับขององค์กร (Hopkin, 2018) นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้แนวทาง โรงเรียนปลอดภัย (Safe School Framework) เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการเฝ้าระวังตนเอง การฝึกซ้อมสถานการณ์จำลอง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความปลอดภัย (UNESCO, 2017) แนวทางเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการความปลอดภัยใน

สถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ทั้งแนวคิดเชิงบริหารจัดการและจิตวิทยาเชิงบวกควบคู่กันไป เพื่อให้ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ จิตใจ และสังคมของผู้เรียน

ในการพัฒนาระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยข้อมูลเชิงพื้นที่มาประกอบการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านบริบทของชุมชน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม พื้นที่เหล่านี้มักประสบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากร การบริหารจัดการและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทำให้ต้องพัฒนาระบบความปลอดภัยที่ตอบโจทย์เฉพาะพื้นที่และมีความยืดหยุ่นมากพอ (กัมปนาท นาคบัว, 2565) และการศึกษาข้อมูลในเชิงพื้นที่จะช่วยให้เข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง รวมถึงสามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อร่วมกันออกแบบมาตรการความปลอดภัยที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนนั้น อาจส่งผลให้เกิดรูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อดิสร ตีปานธรรม, 2561)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษากลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างระบบความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยอาศัยหลักพุทธธรรม อาทิ สติ อธิปไตย 4 และพรหมวิหาร 4 ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนานโยบายและมาตรการที่สามารถป้องกัน แก้ไข และเยียวยาปัญหาความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งยังจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง ตลอดจนส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพอย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ซึ่งดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,723 โรงเรียน (ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,178 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน ใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ ส่วนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จากนั้นสุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวนโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 2,356 คน รายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

ภูมิภาค	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		
	จำนวน โรงเรียน (แห่ง)	จำนวน โรงเรียน (แห่ง)	ผู้อำนวยการ โรงเรียน (คน)	ครูผู้สอน (คน)	รวม (คน)
ภาคเหนือ	1,538	307	307	307	614
ภาคใต้	754	254	254	254	508
ภาคกลาง	886	269	269	269	538
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,545	348	348	348	696
รวม	6,723	1,178	1,178	1,178	2,356

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือโดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำข้อคำถาม นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาคำดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC) ซึ่งผลสรุปอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามแนวทางของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ดังนี้ สภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.788 และสภาพที่พึงประสงค์

เท่ากับ 0.802 5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ มาหาค่าดัชนีของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2550) แล้วจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นโดยนำค่า PNI modified ที่ได้มาจัดเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูง (PNI modified=2.51-5.00) กลุ่มที่ 2 กลุ่มค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำ (PNI modified=1.00-2.50) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดกลุ่มที่มีค่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงไปใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกลยุทธ์

2) การวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เป็นรายคู่ ซึ่งพิจารณาผลจากการวิเคราะห์การจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้ (1) กำหนดให้กลุ่มค่าความต้องการในการพัฒนาสูง เป็นจุดอ่อนของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหรือเป็นภาวะคุกคามของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (2) กำหนดให้กลุ่มค่าความต้องการในการพัฒนาต่ำ เป็นจุดแข็งของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหรือเป็นโอกาสของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เครื่องมือการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์ข้อมูล SWOT และ TOWS Matrix จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ร่างกลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์พร้อมทั้งแนวดำเนินการในแต่ละกลยุทธ์

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินงาน การบริหารความปลอดภัย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S. D	ความหมาย	$\bar{X}$	S. D	ความหมาย
1.การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัย	3.55	0.24	ปานกลาง	4.26	0.23	มาก

ที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ในสถานศึกษา						
2.การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ในสถานศึกษา	3.62	0.24	ปานกลาง	4.33	0.20	มาก
3.การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) ในสถานศึกษา	3.72	0.30	ปานกลาง	4.37	0.18	มาก
4.การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ในสถานศึกษา	3.67	0.26	ปานกลาง	4.41	0.19	มาก
รวม	3.64	0.19	ปานกลาง	4.34	0.14	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.64$, S.D.=0.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.72$, S.D.=0.30) รองลงมา ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.67$, S.D.=0.26) ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.62$, S.D.=0.24) และด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝังและปราบปราม ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.55$, S.D.=0.24) ตามลำดับ

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมมีสภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.14) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.19) รองลงมา ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.37$, S.D.=0.18) ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง

และปราบปราม ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=0.20) และด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝังและปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.23) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (PNI= 2.67)

2. ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝังและปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกันปลูกฝังและปราบปราม ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 13 กลยุทธ์ ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) ในสถานศึกษา ประกอบด้วย 12 กลยุทธ์ และด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ในสถานศึกษาประกอบด้วย 12 กลยุทธ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) และภัยจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความตระหนักถึงการส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐาน และการดูแลสุขภาพองค์รวม ของนักเรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะปัญหาความไม่ปลอดภัยในโรงเรียนส่วนใหญ่ มักแฝงมากับพฤติกรรมการละเมิดสิทธิ ความเครียด หรือการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนซึ่งส่งผล ต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow) ที่เสนอว่า ความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นหนึ่งในลำดับขั้นพื้นฐานของความต้องการมนุษย์ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและพฤติกรรมเชิงบวกในผู้เรียน (Maslow, 1943) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิราพร อิ่มสำราญ ซึ่งพบว่า โรงเรียนที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสิทธิ และดูแลสุขภาพของนักเรียนจะมีแนวโน้มลดพฤติกรรมความรุนแรง และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (จิราพร อิ่มสำราญ, 2562) และจากผลการวิเคราะห์ความ

ต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ความต้องการในการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ที่ยังคงต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านสุขภาวะทางกายและจิตใจ รวมถึงการป้องกันภัยจากความรุนแรง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในสังคมร่วมสมัย สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Greenberg et al. ที่เน้นว่า โรงเรียนควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยทั้งในมิติทางกายภาพและจิตใจ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาทางสังคมของนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่เปราะบาง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อสุขภาวะจึงเป็นสิ่งจำเป็น (Greenberg et al., 2003) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ที่เสนอว่า ธรรมะเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตใจมนุษย์ให้รู้จักประมาณ มีเมตตา และรู้หน้าที่ต่อสังคม ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยอย่างแท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547) ทั้งนี้ผลการศึกษาของสุชาติ สืบคำ ยังสนับสนุนว่าความต้องการในการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว (สุชาติ สืบคำ, 2561)

2. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมที่สร้างขึ้นนั้น ได้มีการกำหนดกลยุทธ์ครอบคลุมภัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรุนแรง อุบัติเหตุ การละเมิดสิทธิ์และสุขภาวะ โดยเฉพาะด้านอุบัติเหตุและสุขภาวะมีจำนวนกลยุทธ์มากที่สุด สะท้อนถึงความพยายามในการจัดการความเสี่ยงที่มีผลต่อชีวิตและการพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดเชิงการบริหารของ Deming ที่เน้นวงจรการบริหาร PDCA ซึ่งใช้ในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในการจัดการเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในองค์กร และยังสัมพันธ์กับหลักพุทธธรรมในด้านอริยมรรคมีองค์แปด ซึ่งเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและเมตตา เช่น สัมมาทิฐิ (ความเข้าใจชอบ) และสัมมาภีระ (การกระทำชอบ) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์เชิงจริยธรรมในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม (Deming, 1986) ทั้งนี้งานวิจัยของสุชาติา เกตุแก้ว และคณะ ยังสนับสนุนการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนควรบูรณาการทั้งหลักวิชาการและหลักธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตัวนักเรียนและสังคมโดยรวม (สุชาติา เกตุแก้ว และคณะ, 2567) จากงานเขียนทั้งสองที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหลักเรื่องความปลอดภัยล้วนมีความสัมพันธ์กันในเชิงการจัดการที่จำเป็นต่อองค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีความครอบคลุมประเด็นความปลอดภัยในทุกมิติ มีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารจัดการสมัยใหม่ คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขยาย

โอกาสทางการศึกษาอย่างยั่งยืน และสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนากลยุทธ์ที่ครอบคลุมประเด็นความปลอดภัยในมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพอธิบายได้ว่า การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษานั้นไม่ควรเน้นเพียงมาตรการหรือข้อกำหนดทางกฎหมายเท่านั้น หากแต่ควรเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษาซึ่งเป็นแหล่งบ่มเพาะอนาคตของชาติเข้าไว้ด้วย การพัฒนาแนวทางการป้องกัน ปกป้อง และปราบปรามภัยต่างๆ ในโรงเรียนสามารถออกแบบได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นกรอบคิด เช่น เมตตา กรุณา สติ และสัมมาทิฐิ ซึ่งสามารถส่งเสริมความปลอดภัยในมิติทางกายภาพ อารมณ์ จิตใจ และสังคมได้อย่างครอบคลุม และยังช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เกื้อหนุนต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความต้องการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนยังคงมีช่องว่างระหว่าง "สภาพปัจจุบัน" กับ "สภาพที่พึงประสงค์" ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นที่ต้องมีการออกแบบกลยุทธ์ที่ตอบโจทย์ทั้งบริบทของโรงเรียนและอิงหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อให้การจัดการความปลอดภัยมีประสิทธิภาพอย่าง

แท้จริง และองค์ความรู้ที่สำคัญจากการวิจัยนี้คือ แนวทางการบริหารความปลอดภัยที่ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษา ควรเป็นการผสมผสานระหว่างหลักวิชาการการบริหารจัดการสมัยใหม่กับหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมภายในบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืน

บทสรุป

การบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดำเนินงานโดยเน้น การป้องกันและการดูแลสุขภาวะทางกายและจิตใจของนักเรียนเป็นสำคัญ ที่ต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาความมั่นคงทางกายและจิตใจ ส่วนการนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI) มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน จะช่วยชี้ให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละด้าน ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพื่อให้การบริหารความปลอดภัยมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับการพัฒนากลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรุนแรงจากมนุษย์ อุบัติเหตุ การละเมิดสิทธิ และสุขภาวะนั้น แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาสอดแทรก เช่น อิทธิบาท 4 ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ หลักอริยสัจ 4 ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไข และหลักปธาน 4 ซึ่งเป็นหลักแห่งความตั้งใจในการกระทำชอบจะช่วยเสริม การบริหารความปลอดภัยให้มีคุณธรรมในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรการศึกษา ควรพัฒนานโยบายที่ชัดเจนในการบริหารความปลอดภัยตามหลักพุทธธรรมในสถานศึกษา โดยให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ครอบคลุมทั้งด้านป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัย เช่น การละเมิดสิทธิ สุขภาวะทางกายและจิตใจ และการใช้ความรุนแรง

2. การสนับสนุนงบประมาณและการอบรม ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น การจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรมและความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. โรงเรียนและครู โรงเรียนควรนำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะในด้านการป้องกันอุบัติเหตุและส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจ เช่น การจัดกิจกรรมเชิงพุทธธรรม การสอนสมาธิ หรือการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจในโรงเรียน ครูควรมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างและปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียน
2. สำหรับผู้ปกครองและชุมชน ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายความปลอดภัย เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือโครงการร่วมกันในการป้องกันความรุนแรงและการละเมิดสิทธิในโรงเรียน
3. สำหรับนักวิจัยและนักวิชาการ ควรศึกษาและพัฒนาต่อยอดผลการวิจัยในประเด็นที่ยังมีช่องว่าง เช่น การประเมินผลการดำเนินงานในระยะยาว หรือการศึกษาผลกระทบของการใช้หลักพุทธธรรมในบริบทที่แตกต่างกันของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท นาคบัว. (2565). การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2567). รายงานสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ไตรมาส 2-2567. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
https://www.dcy.go.th/public/mainWeb/file_download/1714705487836-19838172.pdf.
- จิราพร อิ่มสำราญ. (2562). ผลกระทบของการส่งเสริมสิทธิและสุขภาวะต่อพฤติกรรมนักเรียน. วารสารพัฒนศึกษาศาสตร์, 10(1): 30-42.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2547). อริยมรรคมีองค์แปด: แนวทางแห่งการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). ครอบครัวและโรงเรียน หุ่นส่วนเพื่อสุขภาพของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา. https://www.sesalpglpn.go.th/wp-content/uploads/2021/03/student_care_manual-1.pdf.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. <https://www.cpn1.go.th/2021/wp-content/uploads/2022/11/คู่มือความปลอดภัย-กระทรวงศึกษาธิการ.pdf>.
- สมชาย แก้วคำ. (2564). นโยบายสถานศึกษาปลอดภัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นสถานศึกษาสีขาวในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสระแก้ว*, 3(1): 45-60.
- สุชาติ สืบคำ. (2561). การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนไทยในยุคสังคมเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการการศึกษา*, 12(2): 45-58.
- สุชาดา เกตุแก้ว และคณะ. (2567). แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยตามหลักปาปนิกรรมโรงเรียนวัดบัวขวัญ (มีที่บราษฏร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. *วารสารวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1): 109-119.
- อดิสร ดีปานธรรม. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎี สาขาการจัดการเพื่อการพัฒนา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge, Mass: MIT Press
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Greenberg, M., et al. (2003). *Safe Schools: A Handbook for Violence Prevention*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Hopkin, P. (2018). *Fundamentals of risk management: Understanding, evaluating and implementing effective risk management*. (5th ed.). London: Kogan Page.
- Krejcie, R. V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4): 370-396.
- UNESCO. (2017). *Comprehensive School Safety Framework*. Global Alliance for Disaster Risk Reduction and Resilience in the Education Sector (GADRRRES). <https://www.undrr.org/publication/comprehensive-school-safety-framework-2017>.

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
The Use of Power by Female Administrators of Educational
Institutions and The Organizational Climate of Educational
Institutions Under Songkhla Primary Educational Service Area
Office 2

^{1*}สุลิษา เกิดแสงสุริยงค์ Sulisa Kerdseangsuriyong

^{2**}ชนัฐ พรหมศรี Chanat Promsri

^{3***}เชาวนี แก้วมะโน Chaowanee Kaewmano

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: sulisa.ker072@hu.ac.th

Corresponding author, e-mail: **chanat@hu.ac.th ***chaowanee@hu.ac.th

Received April 18, 2025; Revised May 6, 2025; Accepted: August 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 115 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นด้านการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี เท่ากับ .881 ค่าความเชื่อมั่นด้านบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา เท่ากับ .942 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน

โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ
จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการ
สถานศึกษา จำนวน 3 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า
1) การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.18$)
2) บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.25$)
3) ความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา
โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01
($r_{X,Y} = .756^{**}$) และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักกฎหมายในการบริหารโดยคำนึงถึงความ
ยุติธรรม ใช้การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีด้วยคุณธรรมและจริยธรรม นำความ
เชี่ยวชาญมาพัฒนาการบริหาร และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเหมาะสม แนวทางเหล่านี้ส่งเสริมความ
ไว้วางใจ ความร่วมมือ และบรรยากาศที่ดีภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ: การใช้อำนาจ; บรรยากาศองค์การ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study female school administrators' power utilization levels, 2) to examine educational institutions' organizational climate, 3) to analyze the relationship between female administrators' power utilization and organizational climate, and 4) to identify approaches female administrators' power use in creating positive school climates. Using Qualitative Research and Quantitative Research, data was collected from 115 respondents through stratified random sampling with questionnaires (reliability coefficients: power utilization .881, organizational climate .942). Analysis included descriptive statistics and Pearson's correlation. Qualitative data came from in-depth interviews with 5 key informants selected through purposive sampling: 1 Deputy Director of the Educational Service Area Office, 1 educational supervisor responsible for educational management, and 3 school directors. Content analysis was used to analyze the qualitative data. Findings showed: 1) Female administrators' power utilization was high overall ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.18$). 2) Organizational climate was high overall ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.25$). 3) A significant positive correlation existed between power utilization and organizational climate. statistically significant at the .01 level ($r_{X,Y} = .756^{**}$) and 4) Female administrators effectively used legal principles with fairness, reward-based

motivation, ethical leadership, professional expertise, and appropriate rule enforcement-fostering trust, cooperation, and positive school atmospheres.

Keywords: Power Utilization; Organizational Climate; Female School Administrators

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนาและปฏิรูปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยเฉพาะการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) มาตรา 39 ส่งผลให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดการศึกษา การบริหารบุคลากร และการพัฒนาทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) การกระจายอำนาจดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสามารถเลือกใช้แนวทางการบริหารที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ดังที่พิชญา พรหมเจริญ (2564) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสตรีมีความสามารถในการทำงานมีผลงานการทำงาน พร้อมทั้งได้รับรางวัลจากด้านต่างๆ เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ว่าตนมีความสามารถในการทำงาน โดยเฉพาะความเป็นสตรี หากมีผลงานก็จะสามารถทำให้ผู้บริหารระดับสูง และระดับเดียวกันเกิดความเชื่อมั่นพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ อีกทั้งยังสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา ขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 27 ได้มอบอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ในการดูแลการบรรจุ การเลื่อนตำแหน่ง และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งส่งผลให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งยังเสริมสร้างบทบาทของผู้บริหารสตรีในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรอย่างมีคุณภาพ บนพื้นฐานของจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อองค์กรอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547)

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การภายในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทที่ผู้บริหารสามารถใช้อำนาจอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจ การยอมรับ และความร่วมมือภายในองค์กร ซึ่งนำไปสู่การทำงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ดังที่อารียา เขียดเขียว (2564) ระบุว่าการใช้อำนาจได้อย่างเหมาะสม ถูกคน ถูกเวลา และบริหารจัดการด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดความไว้วางใจและยอมรับซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมีแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลให้บรรยากาศองค์การเอื้อต่อการแสดงศักยภาพของบุคลากรและการบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุฑาณัฐ นาคเรือง (2564) ที่กล่าวว่า บรรยากาศแบบเปิดส่งผลให้ครูเกิดแรงจูงใจและความมั่นใจใน

การปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ในสภาพสังคมปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาศรีมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างเครือข่าย การแสดงภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์การทำงานและผลงานที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ดังที่พิชญา พรหมเจริญ (2564) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาศรีสามารถทำงานร่วมกันกับชุมชนได้ พร้อมลงไปช่วยเหลือในทุกกิจกรรมการทำงาน ด้วยจากลักษณะนิสัยของตนที่ปรับตัวเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้จนเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษาศรีจะมีความอ่อนน้อมถ่อมตน เข้าหาผู้ใหญ่ให้เกียรติและเคารพในสิ่งที่แนะนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาและชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้และพึงพาอาศัยกันทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ซึ่งส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการทำงานในสถานศึกษา โดยบางโรงเรียนมีอัตรากำลังเกินเกณฑ์ ขณะที่บางโรงเรียนมีการขาดแคลนอัตรากำลังโดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ปัญหานี้เกิดจากข้อจำกัดในการจัดสรรอัตราครูที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการวิชาเอกและการขาดแคลนตำแหน่งว่างสำหรับการบรรจุ ข้าราชการครูต้องรับภาระงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดและความไม่พึงพอใจในงาน ทำให้การใช้ทรัพยากรบุคคลและการกระจายอัตรากำลังที่เหมาะสมกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีในสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาศรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จากปัญหาความไม่สมดุลในอัตรากำลังของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กล่าวถึงจากการศึกษารายงานผลการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 สามารถเป็นจุดที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาศรีใช้บทบาทของตนในการสร้างบรรยากาศองค์การที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดความเข้าใจรูปแบบการใช้อำนาจที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาศรี และผลกระทบที่มีต่อบรรยากาศการทำงานในองค์การ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
4. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 มีจำนวน 65 โรง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 65 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 56 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling Random) ตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้วิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้โปรแกรม G* Power Analysis จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดของสถานศึกษา โดยให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายถูกในช่องว่างตามตัวเลือกที่กำหนดให้ในแบบสอบถาม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอำนาจตามกฎหมาย 2) ด้านอำนาจจากการให้รางวัล 3) ด้านอำนาจจากการอ้างอิง 4) ด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ และ 5) ด้านอำนาจจากการบังคับ จำนวน 27 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน

ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างองค์การ 2) ด้านการสนับสนุน 3) ด้านความรับผิดชอบ 4) ด้านการให้รางวัล และ 5) ด้านความผูกพันต่อองค์การ จำนวน 30 ข้อ

1.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ นิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับมี ค่าเท่ากับ 0.903

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากผู้อำนวยการหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากข้าราชการครู ในโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาสตรีนำหนังสือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่ไปยังข้าราชการครูในสังกัดเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยใช้ Google Form จำนวน 115 ชุด ซึ่งส่งผ่าน ระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (My Office) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมด ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความ ถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด ได้จำนวน 115 ฉบับ จากนั้น นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีคุณสมบัติดังนี้ 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาการบริหาร การศึกษา 2) มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป รวม 5 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษผู้รับผิดชอบงาน ด้านการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ โดยถามในประเด็นต่อไปนี้ คือ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานด้าน การบริหาร ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการใช้อำนาจของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบประเมินความครบถ้วน ถูกต้องของ เนื้อหา และโครงสร้างของข้อคำถาม (Content Validity)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ จากผู้อำนวยการหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชบุรี ส่งถึงรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต ๒ เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย พร้อมแนบบำหนดการสัมภาษณ์ จากนั้นส่งประเด็นสัมภาษณ์ล่วงหน้า ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเวลา 1-2 ชั่วโมงต่อคน

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอเป็นความเรียง เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหาร สถานศึกษาในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการใช้อำนาจของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

(n = 115)

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. อำนาจตามกฎหมาย	4.26	0.28	มาก
2. อำนาจจากการให้รางวัล	4.31	0.32	มาก
3. อำนาจจากการอ้างอิง	4.27	0.28	มาก
4. อำนาจจากความเชี่ยวชาญ	4.23	0.28	มาก
5. อำนาจจากการบังคับ	3.96	0.13	มาก
รวม	4.20	0.18	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $SD = 0.18$) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านอำนาจจากการให้รางวัล ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.32$) มีระดับความ คิดเห็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านอำนาจจากการอ้างอิง ($\bar{X} = 4.27$, $SD = 0.28$) และน้อยที่สุด คือ ด้านอำนาจจากการบังคับ ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.13$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านโครงสร้างองค์การ	4.29	0.27	มาก
2. ด้านการสนับสนุน	4.28	0.31	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบ	4.37	0.36	มาก
4. ด้านการให้รางวัล	4.35	0.30	มาก
5. ด้านความผูกพันต่อองค์การ	4.41	0.25	มาก
รวม	4.34	0.25	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.25$) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านความผูกพันต่อองค์การ ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.25$) มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.37$, $SD = 0.36$) และน้อยที่สุด คือ ด้านการสนับสนุน ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.31$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายด้านระหว่างการใช้อำนาจผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์รายด้านระหว่างการใช้อำนาจผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

การใช้อำนาจผู้บริหาร สถานศึกษาสตรี	บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา					
	โครงสร้าง องค์การ	การ สนับสนุน	ความ รับผิดชอบ	การให้ รางวัล	ความ ผูกพันต่อ องค์การ	รวม (Y)
	(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)	(Y ₄)	(Y ₅)	
อำนาจตามกฎหมาย (X ₁)	.586**	.326**	.450**	.358**	.441**	.520**

อำนาจจากการให้ รางวัล (X_2)	.541**	.252**	.169	.400**	.466**	.425**
อำนาจจากการอ้างอิง (X_3)	.577**	.417**	.510**	.488**	.637**	.630**
อำนาจจากความ เชี่ยวชาญ (X_4)	.474**	.506**	.583**	.607**	.400**	.632**
อำนาจจากการบังคับ (X_5)	.162	.150	.115	.236*	.119	.189*
รวม (X)	.747**	.516**	.575**	.648**	.662**	.756**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับ ค่อนข้างสูง ($r_{X,Y} = .756$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารใช้อำนาจในรูปแบบที่เหมาะสม บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาก็มีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

4. แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีดังนี้

4.1 ด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่มีความเชี่ยวชาญจะได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจในการบังคับ แต่สามารถสร้างบรรยากาศองค์การที่เต็มไปด้วย ความไว้วางใจ ความเคารพ และความร่วมมือ การนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการบริหาร ช่วยให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของสถานศึกษาในระยะยาว

4.2 ด้านอำนาจจากการอ้างอิง ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีใช้อำนาจจากการอ้างอิงโดยการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการทำงาน ทักษะคติ จริยธรรม และบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ รวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสมตามระเบียบและกาลเทศะ ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้บรรยากาศในสถานศึกษามีความสงบเรียบร้อย เต็มไปด้วยพลังบวก ความกระตือรือร้น แรงบันดาลใจ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4.3 ด้านอำนาจตามกฎหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาสตรียึดหลักกฎหมายเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยคำนึงถึงระเบียบ ข้อบังคับ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและโปร่งใสในองค์กร พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นลดความตึงเครียดและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้โรงเรียนมีบรรยากาศที่มั่นคง เป็นธรรม

4.4 ด้านอำนาจจากการให้รางวัล ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีใช้แนวทางการให้รางวัลที่เน้นการให้รางวัลที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ทั้งในรูปแบบของคำชมเชย การให้กำลังใจ การยกย่องผ่านเกียรติบัตร ช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานผลที่ได้คือบรรยากาศของสถานศึกษาที่ เต็มไปด้วยความกระตือรือร้น ความสามัคคี และความพึงพอใจในงานของบุคลากร

4.5 ด้านอำนาจจากการบังคับ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีความจำเป็นในการสร้างระเบียบวินัยและการควบคุมการทำงาน ในขณะเดียวกัน การขอความร่วมมือและการมอบหมายงานตามความถนัดจะช่วยลดความกดดันและทำให้สถานศึกษามีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานมากขึ้น เพื่อให้บุคลากรรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติตามกฎระเบียบ สุดท้าย การใช้อำนาจที่เหมาะสมจะช่วยสร้างองค์กรที่มีความเข้มแข็ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การใช้อำนาจในการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมและสมดุลไม่เพียงแต่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติของบุคลากรในองค์กร หากผู้บริหารสามารถใช้อำนาจในการนำองค์กรอย่างมีคุณธรรม มีความยุติธรรม และสามารถสร้างแรงบันดาลใจได้ จะส่งผลให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในผู้นำ มีแรงจูงใจในการทำงาน และเกิดบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาและความร่วมมือภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร พลสิน ได้วิจัยเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน (ศิริพร พลสิน, 2565) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีอย่างเหมาะสม มีคุณธรรม และยุติธรรม ส่งผลในเชิงบวกต่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา อีกทั้งยังสามารถยกระดับสมรรถนะของบุคลากร และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในองค์กรการศึกษา

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พร้อมปฏิบัติงานอย่าง

เต็มๆเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ความร่วมมือดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่น มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพงษ์ วัชระพันธ์ ได้วิจัยเรื่องบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ธนพงษ์ วัชระพันธ์, 2564) จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปราย บรรยากาศองค์การที่ดีมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าขององค์กร และเอื้อต่อการพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งย่น

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับองค์กร การใช้อำนาจของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อการทำงานของครู บุคลากร และนักเรียน หากผู้บริหารสามารถใช้อำนาจในรูปแบบที่เหมาะสมและสมดุล จะทำให้บรรยากาศในสถานศึกษามีแนวโน้มดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือระหว่างบุคลากร และการพัฒนาของโรงเรียนในภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของลูกมาน ดอเลาะ ได้วิจัยเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนขยายทางการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์การในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ลูกมาน ดอเลาะ, 2564) จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปราย การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเหมาะสม มีผลโดยตรงต่อการสร้างบรรยากาศองค์การที่ดี ซึ่งบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและความไว้วางใจภายในองค์กรนั้น เป็นผลมาจากภาวะผู้นำที่มีคุณภาพ และสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีใช้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการเพื่อนำพาโรงเรียนไปสู่ความก้าวหน้า ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา จะได้รับความเชื่อมั่นจากบุคลากร การเน้นการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้แนวทางการบริหารใหม่ๆ ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บรรยากาศองค์การมีความมั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกไคย์ เกิดโกคา ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผลการวิจัยพบว่า อำนาจจากความเชี่ยวชาญ คือ ผู้บริหารที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งผ่านการคัดเลือกอีกทั้งยังมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โกไคย์ เกิดโกคา, 2566)

4.2 แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านอำนาจจากการอ้างอิง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีเน้นการเป็นแบบอย่างที่ดี โดยใช้คุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการบริหารงาน ผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบจะได้รับความไว้วางใจจากบุคลากร นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรียม หลำติน ได้วิจัยเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า อำนาจจากการอ้างอิง เป็นอำนาจที่อยู่บนพื้นฐานของลักษณะหรือบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ครูเกิดการยอมรับ เคารพ ศรัทธา และประทับใจในบุคลิกภาพ พฤติกรรมและคุณงามความดีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน (มาเรียม หลำติน, 2562)

4.3 แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านอำนาจตามกฎหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรียึดถือกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเป็นแนวทางหลักในการบริหาร โดยเน้นความโปร่งใสและยุติธรรมในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยสร้างระเบียบวินัยในโรงเรียน ผู้บริหารไม่ได้ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมเพียงอย่างเดียว แต่ยังเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ

แสดงความคิดเห็น และปรับใช้กฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการยอมรับ และปฏิบัติตามโดยสมัครใจ ส่งผลให้บรรยากาศองค์การมีความเป็นธรรมและเป็นมิตร

4.4 แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านอำนาจจากการให้รางวัล คือ ผู้บริหารให้การให้รางวัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการจูงใจบุคลากร โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะค่าตอบแทนทางการเงิน แต่ยังรวมถึงคำชื่นชม การให้โอกาสในการพัฒนา และการมอบเกียรติยศในที่ประชุม วิธีการนี้ช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ลดความตึงเครียด และทำให้บุคลากรมีความรักดีต่อองค์กรมากขึ้น การให้รางวัลที่ยุติธรรมและโปร่งใสจึงเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสันติพร ส่อสืบ ได้วิจัยเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารสตรีที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสตรีเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ สามารถให้ความรู้และคำแนะนำการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้เป็นอย่างดี มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะในการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหารสตรีต้องได้รับการยอมรับนับถือ ทำให้มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น สามารถใช้ความเชี่ยวชาญในการชักจูงให้ปฏิบัติตามโดยบุคลิกลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสตรีเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ตื่นตัวต่อการพัฒนา เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขวนขวายหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโลกอยู่เสมอ จึงทำให้ผู้บริหารสตรีมีความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน (สันติพร ส่อสืบ, 2565)

4.5 แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีในการสร้างบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ด้านอำนาจจากการบังคับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสตรีใช้การบังคับเฉพาะในกรณีจำเป็น เช่น การควบคุมระเบียบวินัยของโรงเรียน แต่จะไม่ใช้วิธีการที่เข้มงวดเกินไปโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ ผู้บริหารเลือกใช้แนวทางที่สร้างสรรค์ โดยมีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและโปร่งใส รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทบทวนพฤติกรรมและพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมก่อนที่จะดำเนินมาตรการทางวินัย วิธีการนี้ช่วยให้บุคลากรเข้าใจเหตุผลของกฎระเบียบและปฏิบัติตามด้วยความสมัครใจ ส่งผลให้บรรยากาศองค์การมีความเป็นระเบียบและลดความตึงเครียดในการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีแนวโน้มใช้อำนาจเชิงบวก ได้แก่ อำนาจจากความเชี่ยวชาญ อำนาจจากการอ้างอิง และอำนาจตามกฎหมาย มากกว่าอำนาจจากการให้รางวัล และอำนาจจากการบังคับหรือ ซึ่งส่งผลให้เกิดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากร เช่น บรรยากาศแห่งความไว้วางใจ บรรยากาศองค์การมีส่วนร่วม บรรยากาศของความ

มั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนา และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารสตรีกับบุคลากร โดยลักษณะการใช้อำนาจดังกล่าวสะท้อนถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่เน้นความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษา อย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 อำนาจเชิงบวกของผู้บริหารสตรีกับการเสริมสร้างบรรยากาศองค์การ

บทสรุป

การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมบรรยากาศองค์การในสถานศึกษาโดยเฉพาะในด้านความร่วมมือ ความไว้วางใจ และความรู้สึกมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารเพศหญิงมีแนวโน้มใช้อำนาจในเชิงบวกมากกว่าการใช้อำนาจในเชิงบังคับ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจจากความเชี่ยวชาญ อำนาจจากการอ้างอิง หรืออำนาจตามกฎหมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นอำนาจที่ตั้งอยู่บนฐานของความรู้ ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ และคุณธรรม ส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดความเชื่อมั่น ยอมรับ และพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ บรรยากาศองค์การที่ดีจึงเกิดขึ้นจากการบริหารที่เน้นการสื่อสารแบบเปิดกว้าง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการสร้างสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร แนวทางการบริหารเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีที่ใส่ใจ เห็นอกเห็นใจ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งนอกจากจะลดความตึงเครียดในการทำงานแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจ ความภาคภูมิใจ และการมีส่วนร่วมในเป้าหมายของโรงเรียนอย่างยั่งยืน ดังนั้น การใช้อำนาจเชิงบวกอย่างเหมาะสมจึงถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบท

ของการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการผู้นำที่มีทั้งความสามารถทางวิชาการและความเข้าใจในมนุษย์ควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับกลยุทธ์การใช้อำนาจให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยเน้นการสื่อสารเชิงบวกและการเจรจาต่อรองแทนการใช้อำนาจจากการบังคับ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากบุคลากร รวมถึงกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นธรรม สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมในองค์กร
2. หน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้อำนาจจากความเชี่ยวชาญ และอำนาจจากการให้รางวัล เพื่อจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการสนับสนุนบุคลากรในองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การให้คำปรึกษา การเสนอแนะเชิงบวก และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความร่วมมือ
2. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบรรยากาศองค์การ โดยการลดการใช้อำนาจจากการบังคับ และส่งเสริมอำนาจในรูปแบบที่สร้างแรงจูงใจเชิงบวก เช่น การยกย่องชมเชย หรือโอกาสในการเติบโตทางวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาณัฐ นาคเรือง. (2564). “บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2”. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนัทพงษ์ วัชระพันธ์อยู่. (2564). “บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชญา พรหมเจริญ. (2564). “ภาวะผู้นำของสตรีในบทบาทการบริหารสถานศึกษา ระดับโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม”. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โกโคย์ เกิดโศคา. (2566). “แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสําราชฐาณิ ฐุมพร”. *การคําคว่าอิสระคําศาสตรมหาบัณฐิต สาขาบริหารการคําศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาเรียม หล้าดิน. (2562). “การใช้อํานาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัตตานี”. *สารนิพนธ์คําศาสตรมหาบัณฐิต สาขาบริหารการคําศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ลูกมาน ดอเลาะ. (2564). “การใช้อํานาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนขยายทางการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัตตานี เขต 1”. *สารนิพนธ์คําศาสตรมหาบัณฐิต สาขาบริหารการคําศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริพร พลสิน. (2565). “การใช้อํานาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรั้ง เขต 1”. *สารนิพนธ์คําศาสตรมหาบัณฐิต สาขาบริหารการคําศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สันติพร ส่อสืบ. (2565). “การใช้อํานาจของผู้บริหารสตรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรั้ง”. *สารนิพนธ์คําศาสตรมหาบัณฐิต สาขาบริหารการคําศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2547). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- อารียา เขียดเขียว. (2564). “การใช้อํานาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรั้ง เขต 1”. *สารนิพนธ์คําศาสตรมหาบัณฐิต สาขาบริหารการคําศึกษา*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานเพื่อส่งเสริม
ความตระหนักรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี

The Geography Learning Management Using Environmental
Problem-Based Learning to Improve Awareness of Primary 6
Students at Ban Khlong Kapua Area Uttaradit

^{1*}ช่อผกา มณีฉาย Chophaka Maneechai ^{2**}ปริญญญา สร้อยทอง Parinya Soithong

^{3***}รังสรรค์ เกตุอ้อด Rangsanket-ord ^{4****}อัจฉรา ศรีพันธ์ Atchara Sriphan

^{1,2,3,4}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2,3,4}Faculty of Education, Naresuan University

*First author, e-mail: Chophakam66@nu.ac.th

Corresponding author, e-mail: **parinyas@nu.ac.th ***rangsank@nu.ac.th

****atcharas@nu.ac.th

Received April 6, 2025; Revised May 6, 2025; Accepted: August 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน ได้แก่ กลุ่มครูผู้มีประสบการณ์ จำนวน 3 คน กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามเชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้พบว่าด้าน โรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความตระหนักรู้ การจัดการเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียนในแต่ละบริบท แนวทางการสอนส่วนใหญ่เป็นไปตามเนื้อหาในตำราเรียน โดยมี

การบูรณาการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโลกแห่งความเป็นจริงอย่างจำกัด ด้านบทบาทของครูมีครูบางส่วนขาดความเข้าใจเรื่องการเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อม ขณะที่บางส่วนเน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติควบคู่กับการใช้สื่อที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามด้านนักเรียนยังมีการตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างน้อย

2) แนวทางการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ที่นำเสนอซึ่งใช้ประเด็นสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนมีความตระหนักรู้มากขึ้น นักเรียนสามารถระบุสาเหตุและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมได้ นอกจากนี้นักเรียนยังแสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้ที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับภูมิศาสตร์และปัญหาสิ่งแวดล้อมในโลกแห่งความเป็นจริง แนวทางนี้ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมของนักเรียน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; การเรียนรู้ภูมิศาสตร์; ความตระหนักรู้; ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน

Abstract

This research article aims to (1) examine the current conditions and challenges in geography instruction, and (2) explore approaches for developing geography learning management using environmental issues as a foundation to promote environmental awareness among Grade 6 students in Ban Khlong Kapua, Uttaradit Province. This study employed a qualitative research methodology. The key informants consisted of eight individuals: three experienced schoolteachers, three university lecturers, and two community leaders, selected through purposive sampling. The research instrument was an in-depth interview guide. Data were analyzed using content analysis and presented through descriptive narration. The findings revealed two main issues: 1. Regarding the current state of geography instruction, it was found that schools lacked readiness to implement learning activities that foster environmental awareness. Instruction was disconnected from students lived experiences and local contexts. Teaching practices predominantly followed textbook content, with limited integration of real-world environmental problems. Some teachers lacked understanding of how to connect geography content to environmental issues, while others emphasized participatory activities and the use of diverse media. Students, however, demonstrated relatively low levels of environmental awareness. 2. The proposed geography learning approach, which

utilized local environmental issues as a learning base, resulted in heightened student awareness. Students were able to identify causes and impacts of environmental problems and propose viable solutions. Furthermore, students showed increased awareness of behaviors that contribute to environmental degradation, facilitating a more comprehensive understanding of geography and real-world environmental issues. This approach encouraged behavioral change and active participation in environmental responsibility, thereby enhancing students' overall environmental consciousness.

Keywords: Learning Management; Geography Learning; Awareness; Environmental Problem-Based

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีทักษะในการตั้งคำถาม การสังเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะทักษะด้านความตระหนักรู้ (Awareness) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความตระหนักรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถนึกคิด ทบทวน และมองเห็นผลกระทบของการกระทำของตนเองและผู้อื่นอย่างรอบด้าน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในสังคมอย่างยั่งยืน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้บูรณาการองค์ความรู้ด้านการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม และพัฒนาสมรรถนะสำคัญ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี และความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การปฏิบัติจริง และการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ในบริบทของวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของโลก ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจเชิงระบบและการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เน้นให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหา สร้างความเข้าใจที่เกิดการจัดการเรียนรู้ที่นำปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏขึ้นในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ มาเป็นปรากฏการณ์สำคัญในการสร้างการจัดการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ ความรับผิดชอบ และทักษะในการเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อม

(Green Citizen) ที่พร้อมมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนอย่างยั่งยืน (ญาคินี เกิดผลเสรีรัฐ, 2558)

ปัจจุบันสังคมโลกเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโลกร้อน ขยะมูลฝอย มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ดินเสื่อมคุณภาพ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ และเกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์เองเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556) การตระหนักรู้ถึงปัญหาเหล่านี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการสร้างพลเมืองที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และสามารถมีส่วนร่วมในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของโลก ชุมชนบ้านคลองกะพัว ตำบลบ้านโคก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่หนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น มลพิษทางอากาศจากการขนส่งผลผลิต การใช้สารเคมีทางการเกษตร และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ การศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนดังกล่าวจึงเป็นโอกาสอันเหมาะสมในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์บนฐานปัญหาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากบริบทจริง สร้างประสบการณ์ตรง และพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความตระหนักรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีความตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม การต่อยอดองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างความเข้าใจระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การรับรู้ รับผิดชอบต่อปัญหา และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนบ้านคลองกะพัว อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา และมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ 1) กลุ่มครูผู้มีประสบการณ์ ได้แก่ ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 3 คน 2) กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์ผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชน ที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองกะพัว และอาศัยในพื้นที่ชุมชนมายาวนาน จำนวน 2 คน เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามเชิงลึก เป็นแนวคำถามที่สร้างขึ้นตามประเด็นในการวิจัย ได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความตระหนักรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ในการวิจัย จึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามเชิงลึก ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง แบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ และนำมาเป็นกรอบในการสร้างคำถามสัมภาษณ์ 4) กำหนดโครงสร้างและประเด็นในการสัมภาษณ์ 5) สร้างคำถามในการสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ทั้งด้านทฤษฎีและเนื้อหาเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขทั้งในด้านเนื้อหาและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาให้เหมาะสม 6) นำคำถามในการสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุง เพื่อให้ได้แนวคำถามที่มีความสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระและกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยได้นัดหมายผู้ให้ข้อมูลด้านวัน เวลา และสถานที่ และบอกขอบเขตของคำถาม เพื่อให้

กลุ่มเป้าหมายได้ทราบขอบเขตของเรื่องที่จะทำการสัมภาษณ์ เตรียมการสัมภาษณ์โดยเริ่มต้นจากการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล ศึกษาประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องมือบันทึกเสียง รวมถึงการเตรียมสมุดบันทึกและอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็นให้พร้อมก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีการสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลในการดำเนินการ และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การศึกษานี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อพรรณนาข้อมูลจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการรวบรวม จำแนก และจัดหมวดหมู่ เพื่อค้นหาความเชื่อมโยงของข้อมูล พร้อมทั้งสร้างข้อสรุปที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา มีตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่หลากหลาย จึงใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) โดยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และศึกษาข้อมูลเอกสารประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ในการวิจัย จากนั้น สรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นรายด้าน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเป็นความเรียง และนำเสนอเป็น 1) สภาพปัจจุบันของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี 2) ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ 3) แนวทางในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในปัจจุบัน และปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้

1.1 การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความตระหนักรู้ในปัจจุบัน ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ บทบาทของครู และบทบาทของนักเรียน ดังนี้

1) หลักการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการสอนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดจากหลักสูตร แม้จะใช้ตำราเรียนในการสอน การจัดการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาความรู้พื้นฐานทางภูมิศาสตร์ แต่ยังขาดการ

เน้นความเข้าใจสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงผ่านการปฏิบัติ และกรณีศึกษา เพื่อเสริมทักษะคิดวิเคราะห์ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนเน้นการใช้ข่าวสาร กรณีศึกษา และกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับปัญหาจริงในชุมชน และส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเชื่อมโยงทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี โดยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เช่น การเข้าใจความปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเป็นส่วนหนึ่งในการรับมือและแก้ไข เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

2) วิธีการจัดการเรียนรู้ การสอนในปัจจุบันยังคงเน้นเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลาง โดยขาดการเชื่อมโยงชีวิตจริงของนักเรียน เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาดินโคลนถล่ม นักเรียนในบางพื้นที่อาจไม่เข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องด้วยตนเองไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องเริ่มต้นจากประสบการณ์หรือปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียน และเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆในระดับต่อไป อาศัยบริบทท้องถิ่นเน้นการลงมือปฏิบัติ การสำรวจพื้นที่ ครูมักใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์หรือแก้ปัญหา ส่งผลให้นักเรียนยังขาดความตระหนักถึงผลกระทบจากพฤติกรรมในการดำรงชีวิตและมองปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียน อย่างไรก็ตามครูควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านการสำรวจ วิเคราะห์ และแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติ และกรณีศึกษาท้องถิ่น และการใช้กระบวนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเหตุการณ์จริงและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีการเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมทักษะในการเข้าใจ พร้อมรับมือกับปัญหาและผลกระทบของสิ่งแวดล้อม

3) ด้านบทบาทของครู ครูยังขาดการสร้างความน่าสนใจในการใช้ปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น ขยะในชุมชน ปัญหาน้ำ ปัญหาฝุ่นควัน ในการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นำเสนอแนวทางแก้ปัญหา ส่งผลให้ไม่สามารถเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นและระดับโลกได้ การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นการวิเคราะห์ และแก้ปัญหา ให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่นักเรียนได้อย่างเต็มที่ การสอนยังคงใช้สื่อที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง การเลือกสื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น ข่าวสารคดี หรือกิจกรรมลงพื้นที่ปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตามครูที่มีความรู้และความสามารถสามารถสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม เน้นการลงมือปฏิบัติ การรับมือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชน เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4) ด้านบทบาทของนักเรียน นักเรียนส่วนมากยังขาดการตื่นตัวต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น ขยะ มลพิษ น้ำเน่าเสีย การศึกษาข่าวสารและ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วม และการตอบคำถามในชั้นเรียน ตั้งคำถามที่ตนเองสงสัย แสดง ความคิดเห็น และเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมกับประสบการณ์จริงจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความ ตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหา อีกทั้งนักเรียนบางคนยังขาดความเข้าใจในการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ การใช้ข้อมูลภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ในการ อยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

1.2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ที่ส่งเสริมความตระหนัก คือ 1) ปัญหาด้านการ จัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ไม่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียนในแต่ละบริบท การสอน เน้นการบรรยายมากกว่าการปฏิบัติ ซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความตระหนัก แนวคิด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ถูกนำไปใช้จริง และขาดการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น GIS หรือ Google Earth ส่งผลให้การเรียนเน้นการบรรยายมากกว่าการลงมือปฏิบัติ นักเรียนบางคนขาดแรงจูงใจและ ไม่เห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ควรคำนึงถึงบริบทเชิงพื้นที่ ส่งเสริมการคิดเชิง วิพากษ์ และเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดการเข้าใจลึกซึ้งและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่าง ยั่งยืน โดยครอบครัวและชุมชนต้องมีบทบาทสนับสนุนแนวคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง 2) ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมักยึดตามหลักสูตรส่วนกลาง โดยไม่ปรับให้ เหมาะสมกับบริบทนักเรียน ขาดการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนในปัจจุบัน และ กิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาแต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังขาดความเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืน การสอนที่แยกสิ่งแวดล้อมจากศาสตร์อื่นทำให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมกับมิติ ทางสังคมและเศรษฐกิจ การเรียนรู้ควรบูรณาการข้ามวิชา ใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ และ เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม

2. จากวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า 1) ด้านหลักสูตร หลักสูตรควรบูรณาการเนื้อหาจาก หลากหลายสาขาวิชาและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน เริ่มต้นจากการพัฒนาความรู้พื้นฐานทาง ภูมิศาสตร์ และการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นฐานในการต่อยอดองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับ ชีวิตจริง โดยใช้ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานในการเรียนรู้ที่กรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริง เช่น ใน รายวิชาสังคมศึกษา ควรเน้นให้นักเรียนสร้างความเข้าใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และสร้างความ เข้าใจระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สอดแทรกความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ในวิชา วิทยาศาสตร์ ควรส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหา ในรายวิชาสุขศึกษาและพล ศึกษา 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ควรเลือกปัญหาหรือสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง เช่น ขยะในชุมชน น้ำเน่าเสีย ฝุ่นควัน PM. 2.5 ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวนักเรียน และสามารถมองเห็นภาพจริง นอกจากนี้ควรใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การรับชมวิดีโอ การอ่านข่าวสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและแนวทางในการเสนอการแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และบูรณาการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ นำไปสู่การรับรู้ รับมือ และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 3) ด้านบทบาทของครู ครูควรมีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถอธิบายปัญหาหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างเข้าใจง่ายและสอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน นอกจากนี้การใช้กิจกรรมที่นักเรียนได้มีส่วนร่วม เช่น สำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือทำโครงการ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจ กระตุ้น และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ครูควรตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยน และการโต้ตอบอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตระหนัก และเห็นผลลัพธ์ของการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 4) ด้านบทบาทของนักเรียน นักเรียนควรเป็นผู้ให้ความสำคัญต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยการคิดวิเคราะห์ และเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ และบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำความรู้มาออกแบบในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์ และนำไปใช้ได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนตามตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดจากหลักสูตรแต่ยังพบว่าการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงเน้นการบรรยายเนื้อหาและการใช้ตำราเรียนเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาความรู้พื้นฐานทางภูมิศาสตร์ แต่ยังขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงผ่านการใช้ปฏิบัติ และกรณีศึกษา เพื่อเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ครูไม่สามารถวางแผนการสอนที่เชื่อมโยงความรู้ของนักเรียนจากประสบการณ์จริง ซึ่งอาจทำให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความตระหนักยังไม่ได้รับความสนใจอย่างเต็มที่ จากผลกระทบนี้ การส่งเสริมความตระหนักจึงไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นเทคโนโลยี แต่ขาดการทำความเข้าใจบริบทของนักเรียน อาจทำให้การสอนเกี่ยวกับภูมิศาสตร์มีข้อจำกัด จึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์และเข้าใจถึงกระบวนการทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเชื่อมโยงทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี โดยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อส่งเสริมการ

สร้างจิตสำนึก และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเกษม จันทรแก้ว กล่าวว่าการเรียนรู้เนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมจากประสบการณ์จริง ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนได้เชื่อมโยงทักษะการสังเกตเข้ากับการเรียนการสอนตามแนวทางการสอนแบบใช้ธรรมชาติเป็นฐาน (Nature-based strategy) ในการค้นพบปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ในการช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เกิดความต้องการที่จะปกป้องสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาความเข้าใจถึงผลกระทบของการกระทำของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม (เกษม จันทรแก้ว, 2547)

ส่วนด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงเน้นเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลาง โดยขาดการเชื่อมโยงชีวิตจริงของนักเรียน เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาดินโคลนถล่ม นักเรียนในบางพื้นที่อาจไม่เข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องด้วยตนเองไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องเริ่มต้นจากประสบการณ์หรือปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียน และเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆในระดับต่อไป ครูมักใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์หรือแก้ปัญหา ส่งผลให้นักเรียนยังขาดความตระหนักถึงผลกระทบจากพฤติกรรมในการดำรงชีวิตและมองปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยภัทร ศรีพума ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตและการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถนำไปใช้ได้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน (ชัยภัทร ศรีพума, 2565) อย่างไรก็ตามยังมีครูบางท่านที่นำเทคนิคการจัดการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมาใช้ เช่น การเปิดสารคดี วิดีโอ หรือการนำกรณีศึกษาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจปัญหาและสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ควรใช้รูปแบบที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และพบว่าด้านบทบาทของครูนั้น ครูยังขาดการสร้างที่น่าสนใจในการใช้ปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียน เช่น ขยะในชุมชน ปัญหาน้ำ ปัญหาฝุ่นควัน ในการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นำเสนอแนวทางแก้ปัญหา ส่งผลให้ไม่สามารถเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นและระดับโลกได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัตวีจันท์ วิทยากัด ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในชุมชนเกิดจากการมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สีเขียว เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย ขาดการสร้าง ความเข้าใจและให้ข้อมูล จึงทำให้ประชาชนไม่ให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม (ณัตวีจันท์ วิทยากัด, 2566)

อย่างไรก็ตามครูที่มีความรู้และความสามารถสามารถสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัชรยา เล่าเรียนดี กล่าวว่า ครูควรสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม เน้นการลงมือปฏิบัติ การรับมือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชน เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และส่งเสริม

พฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา สร้างความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี, 2560) ต่อมาในด้านบทบาทของนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนมากยังขาดการตื่นตัวต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น ขยะมลพิษ น้ำเน่าเสีย การศึกษาข่าวสารและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วม และการตอบคำถามในชั้นเรียน ตั้งคำถามที่ตนเองสงสัย แสดงความคิดเห็น และเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมกับประสบการณ์จริงจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหา อีกทั้งนักเรียนบางคนยังขาดความเข้าใจในการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ การใช้ข้อมูลภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะสามารถเชื่อมโยงความรู้ในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยภัทร ศรีทума ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีมากขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้จากชุมชนที่ตนอาศัย เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นเนื้อหาการบูรณาการ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ภายใต้กิจกรรม วิธีการ และกระบวนการที่หลากหลาย (ชัยภัทร ศรีทума, 2565)

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความตระหนักเป็นสิ่งสำคัญในยุคที่โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการดำรงชีวิตของนักเรียนอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน หลักสูตรควรบูรณาการเนื้อหาจากหลากหลายสาขาวิชาและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน เริ่มต้นจากการพัฒนาความรู้พื้นฐานทางภูมิศาสตร์ และการทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นฐานในการต่อยอดองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับวรวิทย์ ศุภวิมุติ กล่าวว่า การเรียนรู้ภูมิศาสตร์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และอธิบายความสัมพันธ์ของมนุษย์และธรรมชาติ (วรวิทย์ ศุภวิมุติ, 2565) ส่วนด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่า ควรเลือกปัญหาหรือสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง เช่น ขยะในชุมชน น้ำเน่าเสีย ฝุ่นควัน PM. 2.5 ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวนักเรียน และสามารถมองเห็นภาพจริง นอกจากนี้ควรใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การรับชมวิดีโอ การอ่านข่าวสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและแนวทางในการเสนอการแก้ไขปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และบูรณาการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ นำไปสู่การรับรู้รับมือ และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การสังเกต การสำรวจ การทดลอง และการทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งกับปัญหา และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

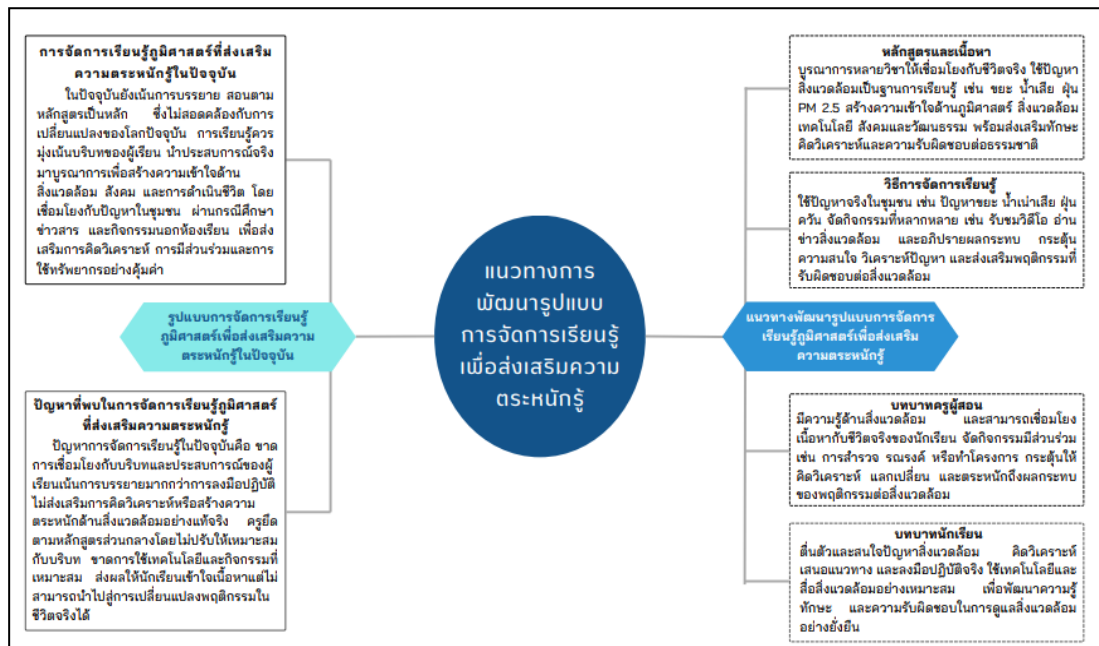
สิ่งแวดล้อม และการบูรณาการเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ากับรายวิชาต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจแบบองค์รวม และส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในขณะที่ด้านบทบาทของครูนั้นครูควรมีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถอธิบายปัญหาหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างเข้าใจง่ายและสอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน นอกจากนี้การใช้กิจกรรมที่นักเรียนได้มีส่วนร่วม เช่น สำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อม รณรงค์ หรือทำโครงการ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจ กระตุ้น และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า ครูควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยระบุว่าครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่า และเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับบุคคลและส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ครูควรตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยน และการโต้ตอบอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนัก และเห็นผลลัพธ์ของการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และครูควรสอดแทรกปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้นักเรียนมองเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยให้เห็นความสำคัญของการตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อมนุษย์โดยตรง เพื่อสร้างความสนใจ และให้นักเรียนได้นำความรู้เดิมมาต่อยอดกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับริเอร็อง รัตนวิไลสกุล ที่กล่าวว่า การสร้างความตระหนักรู้ เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และสร้างความตระหนัก รวมถึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (ริเอร็อง รัตนวิไลสกุล, 2542) อ้างถึงใน นงนภัส คำขวัญ เพ็ญกมล, 2554) และด้านบทบาทของนักเรียนพบว่านักเรียนควรเป็นผู้ให้ความสำคัญต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยการคิดวิเคราะห์ และเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ และบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่างๆ เพื่อสามารถรับมือกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำความรู้มาออกแบบในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์ และนำไปใช้ได้จริง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ โดยใช้เทคโนโลยีอย่างรอบครอบ และรับสื่อเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ เช่น การใช้แอปพลิเคชันตรวจสอบสภาพอากาศ การรับชมวิดีโอจากสื่อออนไลน์ การรับข่าวสารปัญหาจากโซเชียล ทำความเข้าใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อม ในการเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนวทางการแก้ไข รู้เท่าทัน และรับมือต่อผลกระทบของสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี โดยเริ่ม

จากการวิเคราะห์ปัญหาและสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ ที่มักไม่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ในชุมชน เช่น ปัญหาฝุ่นควัน ชยะ หรือคุณภาพน้ำ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท พื้นที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักสูตร โดยนำประเด็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงมา ปรับใช้เป็นสาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้จากปัญหา การสืบค้น และการคิด วิเคราะห์บทบาทของครู เป็นผู้อำนวยความสะดวกและกระตุ้นให้นักเรียนเชื่อมโยงกับชุมชน และ บทบาทนักเรียน เป็นผู้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง วิเคราะห์ปัญหา และเสนอทางแก้ไข ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความตระหนัก ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี

บทสรุป

การศึกษาแนวทางการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความตระหนัก ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ้านคลองกะพัว จังหวัดอุดรธานี โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรเริ่มต้นจากการบูรณาการสิ่งแวดล้อมรอบตัว ของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจปัญหาจากประสบการณ์ตรงที่ส่งผลกระทบต่อ นักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และเสนอแนวทางการแก้ไข อีกทั้งยัง ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในการมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม การปลูกฝังจิตสำนึกและช่วยสร้างพฤติกรรมที่ดี การมีส่วนร่วมแก้ไข ปัญหาในชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพัฒนาสังคมที่มั่นคงใน อนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 โรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรโดยบูรณาการสิ่งแวดล้อมในทุกรายวิชา พร้อมทั้งใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน เช่น การลงพื้นที่สำรวจชุมชน การออกแบบการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ต่อปัญหา และผลกระทบของสิ่งแวดล้อม

1.2 ครูควรพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน เน้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ หรือการออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมถึงการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบและพัฒนาทักษะความตระหนักรู้เป็นส่วนหนึ่งในการรับผิดชอบต่อสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยควรขยายให้ครอบคลุมในหลากหลายบริบท ทั้งในพื้นที่ชนบทและเมือง รวมถึงโรงเรียนขนาดต่างๆ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหลากหลายและสามารถนำไปปรับใช้ได้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2.2 การพัฒนาเครื่องมือประเมินผล ควรพัฒนาเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ที่สามารถวัดความตระหนักรู้ของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินกระบวนการคิด ทัศนคติ และการแก้ไขปัญหา

2.3 ควรมีการศึกษากิจกรรมบูรณาการการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์กับกลุ่มสาระวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา หรือศิลปะ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเชิงสหวิทยาการ และเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *ทักษะในศตวรรษที่ 21: การเตรียมคนไทยสู่โลกอนาคต*. กรุงเทพฯ: ชัดเจนสมิ์เดีย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตร*

- แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2547). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาลัย
สิ่งแวดล้อม.
- ชัยภัทร ศรีทума. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริม
สมรรถนะของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4. *วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาสังคมศึกษา*.
พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัตวีจันท์ วิทยาภัก. (2566). ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว เขต
เทศบาลนครเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เกิดผลเสรีรัฐ. (2558). การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว. *วารสารบริหารการศึกษา*,
5(2): 166-175.
- นงนภัส คู่ขวัญ เที่ยงกมล. (2554). *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2560). *เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็น
ฐาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรวิทย์ ศุภวิมุตติ. (2565). *การเรียนรู้ภูมิศาสตร์: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). *ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์
กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน*. <https://www.onep.go.th/>

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์
กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8
The Relationship Between Transformational Leadership of School
Administrators and the Implementation of the Student Support
System in the Rajaprajanugroh Schools Under the Office of
Special Education Administration Group 8

^{1*}กมลวรรณ บุญมาก Kamonwan Boonmak

^{2**}มณฑา จำปาเหลือง Monta Jumpaluang

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: kamonwan.boo162@hu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: Monta.Jumpaluang@gmail.com

Received May 1, 2025; Revised May 13, 2025; Accepted: August 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รูปแบบที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้โปรแกรม G*Power Analysis ได้จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น 0.804 และระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.821 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) 2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวก ระดับสูง ($r = .879$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

This research article aimed to: 1) study the level of transformational leadership; 2) study the level of implementation; and 3) study the relationship between transformational leadership of school administrators and the implementation of the student care and support system. The research employed a descriptive research design. The research sample group consisted of teachers at Rajaprajanugroh Schools under the office of special education administration Group 8, academic year 2024. The sample size was determined using the G*Power Analysis program to be 115 people. The research instruments used in this study were a questionnaire with a 5-point rating scale for the level of transformational leadership of school administrators, with a reliability value of 0.804, and the level of student support system operation, with a reliability value of 0.821. The statistics used for analysis were mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The research findings were as follows: 1) the leadership of the school administrators of Rajaprachanukroh School, a group of schools under the office of special education administration, group 8, overall and in each aspect, was at a high level ($\bar{X} = 4.30$). 2) The operation of the student care system at Rajaprachanukroh School, a group of educational institutions under the office of special education administration, group 8, overall and in each aspect, is at a high level ($\bar{X} = 4.33$) and, 3) the relationship between the transformational leadership of school administrators

and the operation of the student care system at Rajapachanukroh School, a group of schools under the office of special education administration, group 8. Overall, there was a high positive relationship ($r = .879$) with statistical significance at the .01 level.

Keywords: School Administrators; Transformational Leadership; The Student Support System

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างสังคม และสร้างชาติ ถือเป็นกลไกหลักในการยกระดับศักยภาพของกำลังคนและสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข เนื่องมาจากการศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัต ซึ่งประเทศไทยได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม มีคุณภาพ และพัฒนาสมรรถนะของกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสนับสนุนบุคลากรภายในองค์กรให้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กรและส่งเสริมการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน เพราะระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ลดปัญหาการออกกลางคัน และยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและพร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stogdill, 1974)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีบทบาทสำคัญในการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ เวลา สถานที่ บุคคล ตลอดจนสภาพแวดล้อมในบริบทของสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการบริหารงานภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยมาตรฐานที่ 20 ได้กำหนดว่าผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการ โดยมีตัว

บ่งชี้สำคัญ ได้แก่ การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และการดำรงตนภายใต้หลักการของความเป็นประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ซึ่ง Bass และ Avolio (Bass & Avolio) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่เป็นกระบวนการในการทำงาน และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ผู้นำจะมีองค์ประกอบของพฤติกรรมที่มีบาร์มี น่าเชื่อถือ มีการสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้พุดตามใช้ปัญญา การให้ความสำคัญเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง ซึ่งเรียกว่าพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ หรือ “4I's” ประกอบด้วย 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass & Avolio, 1994) ซึ่งการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่มีลักษณะซับซ้อน และต้องอาศัยความรอบคอบในการดำเนินการ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อผู้เรียน หากระบบการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนจบหลักสูตรได้ตามเป้าหมาย ลดปัญหาการออกกลางคัน และสามารถใช้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย ความสามารถ ตลอดจนการมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยการดำเนินงานต้องครอบคลุมทั้งในมิติของการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือ และการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว การระบาดของสารเสพติด หรือปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้ทุกสถานศึกษาดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีรูปธรรมที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นกลไกในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ แต่จากสภาพปัญหาของนักเรียนที่ยังพบปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ รวมทั้งปัญหาเสพติดในนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ปัญหาทางด้านการเรียนที่นักเรียนต้องออกกลางคัน และปัญหาอื่นๆ โดยสาเหตุหลักมาจากปัญหาครอบครัว การสมรส การย้ายถิ่นฐาน และปัญหาการปรับตัว ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนอย่างมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำและการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ซึ่งเป็นระบบที่สถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและผลักดันให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเสริมสร้างทักษะในการดำเนินงาน ทั้งของตนเองและของครู ผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 โดยเนื้อหาที่กำหนดไว้ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์, การสร้างแรงบันดาลใจ, การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass & Avolio, 1994)

1.2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน, การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน, การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญห และ การส่งต่อนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

2. **ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 จำนวน 6 แห่ง ประชากรทั้งสิ้น 458 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ครูผู้สอน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power Analysis ได้กลุ่มตัวอย่าง 115 คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้** คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ของระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 55 ข้อ

4. **การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ** โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ที่ 1.00 และความเชื่อมั่นแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม เท่ากับ 0.804 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่ากับ 0.821

5. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) นำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาดไทย เพื่อขอความร่วมมือไปยัง โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2) ดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Form ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ทั้งนี้ได้กำหนดระยะเวลาในการส่งคืนแบบสอบถามภายใน 30 วันนับจากวันที่ได้รับแบบสอบถาม

3) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด ได้จำนวน 115 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 โดยภาพรวม รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

(n=115)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.18	0.62	มาก	4
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.30	0.63	มาก	3
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.33	0.67	มาก	2
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.42	0.69	มาก	1
รวม	4.30	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวม พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $SD = 0.58$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.69$) รองลงมาเป็น ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.67$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = 0.63$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.18$, $S.D. = 0.62$) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 โดยภาพรวม รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โดยภาพรวม

(n=115)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.38	0.65	มาก	1
2. การคัดกรองนักเรียน	4.37	0.61	มาก	2
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.33	0.59	มาก	3
4. การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	4.25	0.68	มาก	5
5. การส่งต่อนักเรียน	4.32	0.66	มาก	4
รวม	4.33	0.55	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาพรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.65) รองลงมา ด้าน
การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.61) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.33$, S.D.
= 0.59) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.66) ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา
($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

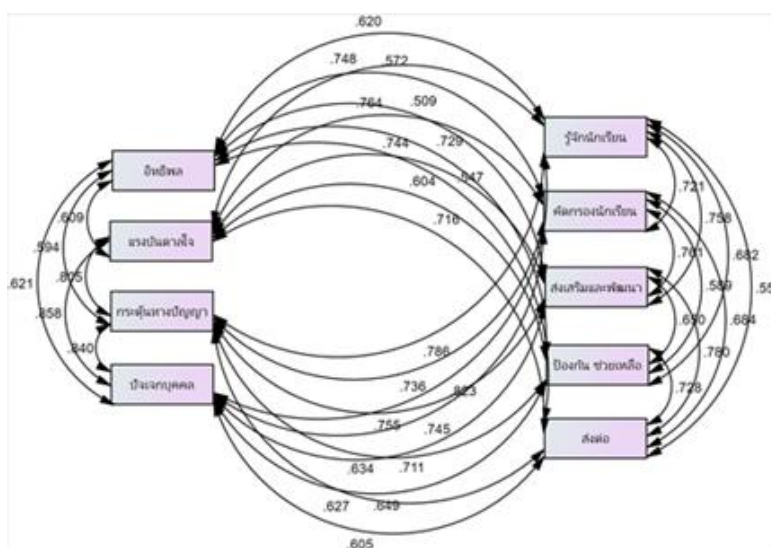
3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา
พิเศษ กลุ่ม 8 รายละเอียดดังตารางที่ 3 และภาพที่ 1

ตารางที่ 3 แสดงผลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา (X)	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y)					
	ด้านการ	ด้านการ	ด้านการ	ด้านการ	ด้านการ	
	รู้จัก	คัดกรอง	ส่งเสริม	ป้องกัน	ส่งต่อ	
	นักเรียน	นักเรียน	และ	ช่วยเหลือ	นักเรียน	รวม
	เป็น		พัฒนา	และแก้ไข		
	รายบุคคล		นักเรียน	ปัญหา		
	(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)	(Y ₄)	(Y ₅)	(Y _T)

1. ด้านการมีอิทธิพล อย่างมีอุดมการณ์ (X_1)	.620**	.572**	.509**	.729**	.547**	.689**
2. ด้านการสร้างแรง บันดาลใจ (X_2)	.748**	.764**	.744**	.604**	.716**	.821**
3. ด้านการกระตุ้นทาง ปัญญา (X_3)	.786**	.736**	.755**	.634**	.627**	.810**
4. ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4)	.823**	.745**	.711**	.649**	.605**	.808**
รวม X_T	.836**	.792**	.763**	.736**	.702**	.879**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 1 แสดงผลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากตารางที่ 3 ประกอบด้วยภาพที่ 1 แสดงผลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) มี
ความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ในระดับ .879**

เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

บุคคล (X_4) มีความสัมพันธ์กับด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Y_1) มากที่สุด มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง ($r_{x_4y_1}=.823^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รองลงมาลำดับแรก คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_3) มีความสัมพันธ์กับด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Y_1) มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง ($r_{x_3y_1}=.786^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รองลงมาลำดับที่ 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) มีความสัมพันธ์กับด้านการคัดกรองนักเรียน (Y_2) มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง ($r_{x_2y_2}=.764^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนับว่าเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และยกระดับคุณภาพของการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงมิติที่สำคัญ ได้แก่ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นทางปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัยนชนก อารุทอง และนิตดา เปี่ยมพิช ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นว่ามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงออกผ่านการสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอย่างชัดเจน อีกทั้งมีความแน่วแน่ในอุดมการณ์เพื่อสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานโดยการกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ (นัยนชนก อารุทอง และนิตดา เปี่ยมพิชณะ, 2566) สอดคล้องกับผลการวิจัยของจงรักษ์ เงินพุ่ม ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก เช่นกัน (จงรักษ์ เงินพุ่ม, 2561) จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน โดยเฉพาะด้านการกระตุ้นทางปัญญา การสร้างแรงบันดาลใจ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ต่างสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพในระดับดังกล่าว เป็นผลมาจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุน ส่งเสริม และผลักดันให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการตามระบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและจริงจัง พร้อมทั้งกำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในฐานะภารกิจหลักที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างมีรูปธรรม ภายใต้แนวทางที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และยึดหลักการมีประสิทธิภาพในการส่งเสริม สนับสนุน และดูแลนักเรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับผลการวิจัยของเยาวลักษณ์ เกิดซ้ำ และณิรดา เวชญาลักษณ์ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความตระหนักรู้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยมีครูเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าว การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้การช่วยเหลือสามารถครอบคลุมในทุกมิติและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยต้องมีวิธีการดำเนินงาน เครื่องมือ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน รวมถึงมีมาตรฐานคุณภาพที่สามารถตรวจสอบได้ และมีหลักฐานประกอบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับขั้นตอนตามกระบวนการที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลให้การช่วยเหลือนักเรียนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการ

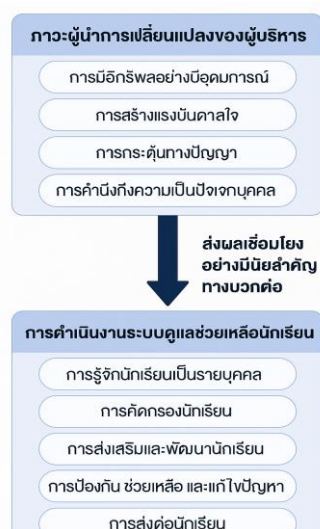
ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (เยาวลักษณ์ เกิดซ้ำ และณิรดา เวชญาลักษณ์, 2567) สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัยนชนก อารุทอง และนิยดา เปี่ยมพิชนะ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน (นัยนชนก อารุทอง และนิยดา เปี่ยมพิชนะ, 2566) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียนซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบดังกล่าวได้รับการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง จึงอธิบายได้ว่าเป็นตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลทั้งในด้านการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียนในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ทั้งนี้สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของเยาวลักษณ์ เกิดซ้ำ และณิรดา เวชญาลักษณ์ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมักเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีแบบแผน ชัดเจน และเป็นระบบ ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการงานด้านนี้มีคุณภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (เยาวลักษณ์ เกิดซ้ำ และณิรดา เวชญาลักษณ์, 2567) สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัยนชนก อารุทอง และนิยดา เปี่ยมพิชนะ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการ

ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นัยนชนก อาวุธทอง และนิตยา เปี่ยมพิชนะ, 2566) จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดผลสำเร็จ แม้ในบริบทที่แตกต่างกัน ก็ยังพบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8 ได้เสนอรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากภาพอธิบายได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลในเชิงบวกโดยตรง และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญา 5) การส่งต่อนักเรียน เมื่อผู้บริหารแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านหลัก จะส่งผลโดยตรงต่อความมีประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 5 ด้านสำคัญ

บทสรุป

ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่วนระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญา ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลวิเคราะห์พบว่าทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สะท้อนว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสูงสามารถส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นไปที่การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงอุดมการณ์ การพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะของตนเองเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในโรงเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ครูดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านการป้องกัน การให้ความช่วยเหลือ และการแก้ไขปัญาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างครอบคลุมและทันทั่วถึง นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดูแลและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงบทบาทของตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล

โดยตรงต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรส่งเสริมให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนมีความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างครอบคลุม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพของนักเรียนหลังจากดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการบริหารการศึกษาต่อไป
2. ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และมีความครอบคลุมของเนื้อหามากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษากการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 8

เอกสารอ้างอิง

- จงรักษ์ เงินพุ่ม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 3(2): 251-266.
- นัยนชนก อารุทธทอง และนิยดา เปี่ยมพิชนะ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*. 7(1): 522-533.
- เยาวลักษณ์ เกิดซ้ำ และณิรดา เวชญาลักษณ์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 18(2): 105-117.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ ฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟิก.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Transformational Leadership Development*. Palo Alto, California: Consulting Psychologists.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership: a Survey of Theory and Research*. New York: Free Press.

องค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
Components of Guidelines for the Growth Mindset of
Administrators in Opportunity Expansion Schools Under the
Office of the Basic Education Commission

^{1*}อำไพ สมสมัย Aumprai Somsamai ^{2**}สันติ บุรณะชาติ Santi Buranachart

^{3***}วิทยา จันทร์ศิลา Wittaya Chansila ^{4****}น้ำฝน กันมา Namfon Gunma

^{1,2,3,4}วิทยาลัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา

^{1,2,3,4}School of Education, University of Phayao

*First author, e-mail: somsamai.prai@gmail.com

Corresponding author, e-mail: **santi.bu@up.ac.th ***vithayaj@nu.ac.th

****numfon.gu@up.ac.th

Received May 1, 2025; Revised May 13, 2025; Accepted: August 15, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 258 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความท้าทาย (2) ความพยายาม (3) การยอมรับคำวิจารณ์ (4) การยอมรับ

ความล้มเหลว และ (5) การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

คำสำคัญ: การพัฒนา; กรอบความคิด; โรงเรียนขยายโอกาส; องค์ประกอบ

Abstract

This research article aims to study the components of developing a growth mindset framework for school administrators in opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission. This study is a mixed-methods research design. The population and sample group consist of 258 school administrators from opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission, selected through stratified random sampling. The research instrument used for data collection included document analysis forms and questionnaires with a reliability coefficient of 0.96. The statistics employed for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis. The findings revealed that the components of a growth mindset framework for school administrators in opportunity expansion schools under the Office of the Basic Education Commission consist of five elements: (1) challenge, (2) effort, (3) acceptance of criticism, (4) acceptance of failure, and (5) learning from others' successes for inspiration. The results of the confirmatory factor analysis indicated that the model was well aligned with empirical data.

Keywords: Development; Framework; Opportunity Expansion Schools; Components

บทนำ

โลกภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ทั้งจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสู่ยุคพลิกผันทางดิจิทัล (digital disruption) ทั้งจากการสื่อสารเร็ว สังคมออนไลน์สู่โลกไร้พรมแดน ทั้งภัยจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ทั้งโรคอุบัติใหม่ เช่น โควิด-19 ที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง ต่อวิถีชีวิตและวิถีสังคมจนหลายอาชีพ ทำให้องค์กรต่างๆ ต้องปรับตัว นำไปสู่ความพยายามในการแสวงหาแนวทางหลายประการเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ของตนเองทางเขาวนัปัญหาหรือทักษะ (Dweck, 2006) ในโลกการทำงานในศตวรรษที่ 21 ทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงาน คือ การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการสร้างสรรค์นวัตกรรม องค์กรต่างๆ จึงเริ่มใช้ความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะใหม่เป็นเกณฑ์ในการรับ

สมัครพนักงานมากกว่าวุฒิการศึกษาหรือสถาบันที่เรียนจบมา การเตรียมความพร้อมให้กับผู้คนที่
สำหรับการทำงานในอนาคต (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2567)

ทั้งนี้สถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการ ทรัพยากร ทางการศึกษาให้เกิด
ประสิทธิภาพและความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น
กลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพ
ของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการสร้างสรรค์ Idea และการ
สร้างทัศนคติเชิงบวกทางด้านอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence)
จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและ
ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำทางสู่สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถ
สนองตอบต่อการแข่งขันและทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี
และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2564) สอดคล้องกับ Katz (1955) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา
จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทักษะตนเอง ให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีศักยภาพ คุณภาพ โดย
ต้อง เป็นบุคคลที่มีความรู้เฝ่ เรียนรู้อยู่เสมอ มีความสามารถ มีความเข้าใจ มีทักษะในเชิงการ
บริหารงาน เป็นอย่างที่ดี กล่าวคือ กล่าวพูด กล่าวตัดสินใจ เป็นนักประสานงานที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม
มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ
และด้านวิชาชีพ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้เท่าทันสถานการณ์การ
เปลี่ยนแปลงต่างๆ อยู่เสมอโดยสามารถเป็นผู้นำไปสู่การปฏิบัติ และการบริหารจัดการ มีความคิด
และการกระทำที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และยืดหยุ่นรู้จักระดมทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ
เกิดประสิทธิผล ในการบริหารงานสูงสุดอันจะเป็นแบบอย่างเอื้อให้บุคลากรในสถานศึกษามีทักษะ
การบริหาร สถานศึกษาไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ (Dweck, 2006) หัวใจของการบริหารการ
เปลี่ยนแปลงท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ที่ “คน” สิ่งที่ต้องเตรียมรับมือกับการ
เปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ “กรอบความคิดเติบโต” (Growth mindset) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้นำใน
ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง (Dweck, 2006) โดยกรอบความคิดแบบเติบโต เป็นความเชื่อของบุคคลที่มี
ต่อความปัญญาและความสามารถว่ามนุษย์สามารถพัฒนาได้ ความล้มเหลวไม่ได้เกิดจากความโง่
เขลา แต่เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์พัฒนาความสามารถของตนเองได้ (Dweck, 2006) จากที่กล่าวมา
ข้างต้น ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นต้องปรับความเชื่อหรือทัศนคติเกี่ยวกับความสามารถในการเติบโต
และพัฒนาได้ การตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง การเรียนรู้เพื่อรับสิ่งใหม่ การเปิดใจยอมรับ
ประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ การคิดเชิงระบบในองค์ความรู้ใหม่ที่ความสมดุลทั้งด้าน
คุณลักษณะความรู้ทักษะ (อรรถชัย ศรีวรภัทร และสืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา, 2563) ในฐานะ
ผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จ
ตามเป้าหมายที่ต้องการ (จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2564) กรอบ

แนวคิดแบบเติบโตจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (จักรพงษ์ วรรณพันธ์ และวิยะดา วรรณพันธ์, 2567)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2530 โดยให้กรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษานอกโรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการการปฏิบัติงาน แต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ในปีการศึกษา 2532 มีอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ร้อยละ 50.87 มีนักเรียนไม่ได้เรียนต่ออีกประมาณร้อยละ 49.13 หรือประมาณ 517,600 คน ภายหลังจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวและเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชนบทจนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด ในปี พ.ศ. 2541 รวมทั้งสิ้น 6,663 โรงเรียน ใน 75 จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมุ่งหวังให้ประชากรของประเทศมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิตขั้นสูงขึ้น เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ ให้ดำเนินโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ และในปีการศึกษา 2534 มีอัตราการเรียนต่อของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60.06 หรือประมาณ 605,750 คน ในขณะที่อัตราการเรียนต่อนอกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.04 หรือประมาณ 50,803 คน ยังมีนักเรียนที่ยังไม่ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอีกร้อยละ 34.90 หรือประมาณ 352,007 คน และในปีการศึกษา 2540 นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อคิดเป็นร้อยละ 90.99 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า สำนักงานการประถมศึกษาได้เริ่มโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเริ่มเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครั้งแรกเพื่อสนองผู้เรียนที่ต้องการเรียนที่ต้องการเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้ขยายโอกาสทางการศึกษาในชนบทให้มากเป็นพิเศษมุ่งเน้นให้นักเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อยู่ห่างไกลในชนบท การเรียนการสอนเน้นการฝึกทักษะพื้นฐานเพื่อประกอบอาชีพและเมื่อนักเรียนจบแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ ตลอดจนการใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และให้สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสภาพทางสังคมเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ให้รักและต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ดีขึ้น การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเพราะเป็นการจัดเพื่อยกระดับของประชาชนทั่วประเทศให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้น เพื่อให้ทันกับการปรับตัวต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

ดังนั้นผู้บริหารจึงมีความจำเป็นต้องปรับความเชื่อหรือทัศนคติเกี่ยวกับความสามารถในการเติบโตและพัฒนาได้ การตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง การเรียนรู้เพื่อรับสิ่งใหม่ การเปิดใจยอมรับประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ การคิดเชิงระบบในองค์ความรู้ใหม่ที่ความสมดุลทั้งด้านคุณลักษณะความรู้ทักษะ (D'Anca, 2017) ในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ เพื่อนำทางสู่สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขันและทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (จริญญาภรณ์ ศรีจันดาริ และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2564) เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมั่นคงและปลอดภัย ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการคิดให้สามารถพัฒนาทักษะและความสามารถ ตลอดจนเจตคติเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ryan & Chris, 2020) ดังนั้น กรอบแนวคิดแบบเติบโตจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (จักรพงษ์ วรรณพันธ์ และวิยะดา วรรณพันธ์, 2567)

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่ากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพศึกษา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีกรอบความคิดแบบเติบโต และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สังคมส่วนรวมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) แนวคิดเกี่ยวกับกรอบความคิดแบบเติบโต

(Growth Mindset) (2) การจัดการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (3) แนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต (4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร ตำรา สื่อที่เผยแพร่ออนไลน์ และงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ โดยทำการจัดหมวดหมู่ลงในแบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการใช้แบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนในภาคเหนือตอนบน จำนวน 8 จังหวัด จำนวน 25 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวนโรงเรียนในสังกัด จำนวน 729 โรงเรียน ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 729 คน (2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนในภาคเหนือตอนบน จำนวน 8 จังหวัด ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) เมื่อกำหนดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยใช้สูตรตามแนวทางของ Yamane (1973) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 258 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 ฉบับมีทั้งหมด มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดย

แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ .96

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยจาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลและแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์ไปกับแบบสอบถามเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบ QR Code ไปในแบบสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านระบบออนไลน์โดยใช้ระยะเวลาตอบกลับภายใน 1 เดือน

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ประมวลผล และจัดทำตารางวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อนำมาเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) องค์ประกอบกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล ดังนี้ (สุนทรพจน์ ดำรงพานิช, 2555)

(1) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square หรือ χ^2/df) โดยหลักทั่วไปถ้าค่า ไค-สแควร์สัมพัทธ์น้อยกว่า 2 ถือว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

(2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index หรือ CFI) ถ้าดัชนี CFI มีค่าตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไป หรือ 0.95 ขึ้นไป แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

(3) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน (Tucker-Lewis Index หรือ TLI) มีค่าตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไป หรือ 0.95 ขึ้นไป แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

(4) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual หรือ SRMR) ถ้ามีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

(5) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation หรือ RMSEA) ถ้าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสาร มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความท้าทาย ด้านความพยายาม ด้านการยอมรับคำวิจารณ์ ด้านการยอมรับความล้มเหลว และด้านการเรียนรู้จากความความสำเร็จของผู้อื่น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองเพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้กรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 9390.458 ซึ่งโมเดล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy เท่ากับ 0.945 ซึ่งมากกว่า 0.50 ดังนั้น จึงสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเพื่อพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ทุกด้าน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.89-1.29 สามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบในรูปของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านการเรียนรู้จากความความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ($\beta = 0.94$) ด้านการยอมรับความล้มเหลว ($\beta = 0.92$) ด้านความพยายาม ($\beta = 0.91$) ด้านการยอมรับคำวิจารณ์ ($\beta = 0.89$) และด้านความท้าทาย ($\beta = 0.59$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เพื่อพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ		R^2
	b(SE)	β	
ความท้าทาย (CH)	0.89**(0.10)	0.59	0.70
ความพยายาม (TR)	1.18**(0.13)	0.91	0.82
การยอมรับคำวิจารณ์ (AC)	1.22**(0.15)	0.89	0.79
การยอมรับความล้มเหลว (AF)	1.29**(0.15)	0.92	0.84
การเรียนรู้จากความความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (LS)	1.24**(0.15)	0.94	0.88

Chi-square = 1107.032, df = 849, p-value = 0.000, Chi-square/df = 1.303, CFI = 0.971, TLI = 0.965, SRMR = 0.012, RMSEA = 0.034

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่าองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความท้าทาย ด้านความพยายาม ด้านการยอมรับคำวิจารณ์ ด้านการยอมรับความล้มเหลว และด้านการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบด้วยการกำหนดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนโดยมีทฤษฎีรองรับ มีการกำหนดจำนวนองค์ประกอบที่จะศึกษาล่วงหน้า และมีการรวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจถึงโครงสร้างระหว่างตัวแปรต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและนำมาซึ่งการได้ข้อสรุปหรือข้อค้นพบจากการวิจัยที่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผลว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่พัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีกรอบความคิดแบบเติบโต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dweck ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโต ดังนี้ 1) การชอบความท้าทายในการทำงาน 2) ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น 3) การมองความพยายามเป็นหนทางสู่ความรู้ 4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ 5) การหาแบบอย่างและแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น (Dweck, 2006) ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านความท้าทาย เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร สังคม และโครงสร้างการบริหาร การเปิดรับความท้าทายและมองว่าเป็นโอกาสในการพัฒนา จะช่วยให้สามารถคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Alfred ได้อธิบายถึงความท้าทายในกระบวนการบริหาร (Challenge the Process) ว่าจะต้องเป็นผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ความกล้าที่จะเผชิญความเสี่ยงต่างๆ ซึ่งนับเป็นสถานการณ์ที่ท้าทาย ซึ่งการเผชิญกับความเสี่ยงต่างๆ นั้นบุคคลแต่ละบุคคลมีไม่เท่ากันผู้นำจะต้องมีความกล้าที่จะกระทำในสิ่งที่ตนยังไม่ทราบว่าจะสำเร็จหรือไม่หรือการแสดงบทบาทในการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทาย (Alfred, 2024) และสอดคล้องกับแนวคิดของรตวรรณ อริญฺโสว และคณะ กล่าวว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันทุกทุกสิ่งรอบตัวมีความซับซ้อนและเผชิญกับความท้าทายอยู่ตลอดเวลา ภาวะสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและนำพาสู่เป้าหมายได้สำเร็จ คือ ผู้นำ ดังนั้นให้สามารถมุ่งสู่เป้าหมายและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีร่วมกันอย่างยั่งยืน ผู้นำจึงควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญกับความท้าทายอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (รตวรรณ อริญฺโสว และคณะ, 2567)

2. ด้านความพยายาม เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะความพยายามเป็นกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารที่เชื่อมั่นว่าความสำเร็จเกิดจากความพยายามอย่างต่อเนื่อง จะสามารถ

พัฒนากระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และความก้าวหน้าให้กับครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ogochukwu et al. ได้ศึกษาเรื่องวิจัยเรื่องการบริหารจัดการโดยใช้เป้าหมายและผลผลิตขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า การตระหนักรู้ว่าความพยายามเป็นแรงผลักดันสำคัญในการเติบโต ความพยายามอย่างต่อเนื่องนั้นส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ พร้อมกับการติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ความพยายามนำไปสู่ความสำเร็จ (Ogochukwu et al., 2022) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mustafa et al. ได้ศึกษาเรื่องวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มักต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ในการพัฒนาโรงเรียน เช่น ทรัพยากรที่จำกัด การขาดการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น การจะก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านี้จำเป็นต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และความพยายามอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพและความสำเร็จในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนต่อไป (Mustafa et al., 2023)

3. ด้านการยอมรับคำวิจารณ์ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารที่เปิดรับคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์จะสามารถนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการบริหารงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟังความคิดเห็นจากครู นักเรียน และชุมชนอย่างเปิดกว้าง ช่วยให้สามารถพัฒนาแนวทางบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Dweck กล่าวว่า การวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง คนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตจะรับฟังคำแนะนำ คำวิจารณ์ที่จะได้แก้ไขปรับปรุงตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองมากที่สุด (Dweck, 2006) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Niah ได้ศึกษาเรื่องวิจัยเรื่องมุมมองด้านการบริหารการศึกษาของผู้กำหนดนโยบายและสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับคำวิจารณ์ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้หากผู้บริหารสถานศึกษารับฟังคำวิจารณ์ด้วยมุมมองเชิงสร้างสรรค์และนำไปปรับปรุง ก็จะช่วยให้อาจพัฒนากลยุทธ์การบริหาร เสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำ และส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้ (Niah, 2022)

4. ด้านการยอมรับความล้มเหลว เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะความสามารถในการยอมรับความล้มเหลวและมองว่าเป็นบทเรียนเป็นลักษณะสำคัญของผู้นำที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสที่สามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ไม่ประสบความสำเร็จ จะสามารถพัฒนาแผนงานและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดข้อผิดพลาดซ้ำซ้อน และเสริมสร้างทักษะในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ Afandi กล่าวว่า การยอมรับความล้มเหลวเป็นมุมมองที่สร้างโอกาสในการเติบโต โดยอาศัยการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดความ

ผิดพลาด หรือล้มเหลวในอดีต โดยไม่เกิดความเสียกำลังในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งมีความเชื่อว่า ความล้มเหลวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเอง และนำผลที่ได้จากการเรียนรู้สถานการณ์ล้มเหลว ดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง (Afandi, 2022) และสอดคล้องกับแนวคิดของฌูร์รตัน สุกใส และคณะ กล่าวว่า ผู้บริหารมีอาชีพในยุคการศึกษา 4.0 จะต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้จาก ประสบการณ์และบทเรียนที่ล้มเหลว มีการพัฒนา แก้ไข เข้าใจ ยอมรับ และปรับปรุงการบริหารอยู่ เสมอเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดนั้นอีกครั้ง จนนำไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จในการบริหาร (ฌูร์รตัน สุกใส และคณะ, 2566)

5. ด้านการเรียนรู้จากความความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะความสำเร็จของผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาใช้เป็นความมุ่งมั่นในการนำความรู้ ประสบการณ์และเทคนิคมาเป็นแบบอย่างของตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Dweck กล่าวว่า ความสำเร็จของผู้อื่น (Success of others) เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาใช้เป็นความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น (Dweck, 2006)

จากงานวิจัยและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากรอบความคิดแบบเติบโตนั้นมีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความท้าทาย ความพยายาม การยอมรับคำวิจารณ์ การยอมรับความล้มเหลว และการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากรอบความคิดของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ได้องค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความท้าทาย 2) ความพยายาม 3) การยอมรับคำวิจารณ์ 4) การยอมรับความล้มเหลว และ 5) การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทสรุป

จากการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย ด้านความท้าทาย ด้านความพยายาม ด้านการยอมรับคำวิจารณ์ ด้านการยอมรับความล้มเหลว และด้านการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น โดยทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือ การยอมรับความล้มเหลว ความพยายาม การยอมรับคำวิจารณ์ และความท้าทาย ตามลำดับ โมเดลมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแนวคิดของผู้บริหารเพื่อยกระดับการบริหารจัดการในโรงเรียนขยายโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำองค์ประกอบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตทั้ง 5 องค์ประกอบมาสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์กรโดยมุ่งเน้นการการรับฟังคำวิจารณ์ มองความล้มเหลวเป็นโอกาสในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบโรงเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรและสร้างระบบสนับสนุน ที่เอื้อต่อการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต เช่น การจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง สำหรับผู้บริหารใหม่ การสร้างระบบการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ และการยกย่องผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามและการเรียนรู้จากความล้มเหลวอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงขั้นตอนของการนำแนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- จริยญาภรณ์ ศรีจันทร์ และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3): 865-876.
- จักรพงษ์ วรรณขันธ และวิยะดา วรรณขันธ. (2567). กรอบความคิดแบบเติบโตสู่ความสำเร็จในชีวิต และการทำงาน. *Journal of Integration Social Sciences and Development*, 4(2): 37-42.
- ภูริรัตน์ สุกใส และคณะ. (2566). กรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารมีอาชีวศึกษาศึกษา 4.0. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 3(2): 15-28.
- รตวรรณ อรัญไสว และคณะ. (2567). พลิกเกมความเป็นผู้นำในยุค BANI: ทักษะและสมรรถนะสู่อนาคต. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 3(2): 1-8.
- สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2555). *โปรแกรม Mplus กับการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การประกันคุณภาพการศึกษา: แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2567). *ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21*. Knowledge Opportunity. <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/new-gen/262/>

- อรรถชัย ศรีวรภัทร และสืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2563). แนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ ตามกรอบความคิดแบบเติบโต. *Educational Management and Innovation Journal*, 3(3): 40-63.
- Afandi, Y. (2022). Mindset Health: Embracing Failure as a Paradox of Learning Pedagogy in Higher Education. *Jurnal Teologi Amreta*, 5(2): 35-53.
- Alfred, R. (2024). *Leading Organizations in Hazardous Times*. New York: Productivity Press.
- D'Anca, J. A. (2017). *Mindset and resilience: An analysis and intervention for school administrators*. New York: St. John's University.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York: Random House.
- Katz, R. L. (1955). Skill of an Effective Administrator. *Harvard Business Review*, 33(1): 33-42.
- Mustafa, G., et al. (2023). Role of Administrator in School Improvement at Secondary School Level: A Qualitative Study. *Pakistan Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(2): 864-870.
- Niah, A. (2022). Education Administration Perspective Policy Makers and Educational Institutions. *Indonesian Journal of Education (INJOE)*, 3(2): 235-243.
- Ogochukwu, E., et al. (2022). Management by Objective and Organizational Productivity: A Literature Review. *South Asian Research Journal of Business and Management*, 4(3): 99-113.
- Ryan, G., & Chris, R. (2020). To Be a Great Leader, You Need the Right Mindset. *Leadership And Managing People*, 17(3): 114-123.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

Personnel Administration of School Administrators in the Island
Area Under Satun Primary Educational Service Area Office

^{1*}รีนา หมดอี Reena Mard-e

^{2**}ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี Sajanun Kheowwongsri

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: leelavadee44@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: sajanun@hu.ac.th

Received May 3, 2025; Revised May 15, 2025; Accepted: August 15, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปีการศึกษา 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.829 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.37) 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่าการบริหารงานบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย

พิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานและขนาดของโรงเรียนที่ระดับ .05 และ .001 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างกันในด้านอายุ และ 3) ข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ พบว่า (1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการมีส่วนร่วมวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณของงาน (2) ควรจัดทำข้อมูลบุคลากรอย่างเป็นระบบและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ (3) ควรกำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อหรือศึกษาดูงานทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; ผู้บริหารโรงเรียน; พื้นที่เกาะ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the level of personnel administration among school administrators in island areas under Satun Primary Educational Service Area Office, 2) to compare personnel administration based on age, work experience, and school size, and 3) to collect teachers' suggestions on personnel management of school administrators in the island area of Satun Primary educational service area office. This research is quantitative research. Determined by Krejcie and Morgan's sampling table, the sample consisted of 110 teachers working in the schools in island areas under Satun Primary Educational Service Area Office in the academic year 2024 . Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.829. Statistics used for analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The research findings revealed that: 1) the overall personnel administration among school administrators in island areas under Satun Primary Educational Service Area Office was high ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.37), 2) comparison results showed statistically significant differences in personnel administration based on work experience and school size at the .05 and .001 levels, respectively, however, there was no difference in age. and 3) recommendations for personnel management of school administrators in island areas found that (1) administrators should give importance to personnel in participating in planning the workforce to be appropriate for the amount of work. (2) personnel data should be systematically maintained and tasks assigned according to knowledge, skills, and

experience. (3) activities should be designed to promote participation and encourage education or study visits to both public and private educational institutions.

Keywords: Personnel Administration; School Administrators; Island Areas

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น เมืองประกอบที่สำคัญ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยคนที่มีคุณภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และต้องเป็นคนที่มีความรู้ คู่คุณธรรม รวมทั้งมีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคน สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม (วิภาดา สารัม, 2562) ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงาน เนื่องจากเป็นสิ่งมีชีวิตซึ่งมีชีวิต มีอารมณ์ มีสติปัญญาและมีความรู้สึก สามารถสร้างคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มได้ โดยสามารถเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะทางด้านความคิดและการกระทำ ในปัจจุบันโลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งสภาพสังคมที่มีการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบให้บุคคลต้องปรับตัวให้มีความรู้และความสามารถในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวนอกจากเป็นการพัฒนาตนเองแล้ว ยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ดังนั้นการบริหารงานบุคคลในทุกภาคส่วนและทุกองค์กร จึงมีความจำเป็นต้องเป็นตัวช่วยในการประสานงานต่างๆ ให้บุคคลได้มีการปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ (ศรัญญา แสงสว่าง, 2564) การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคคลในองค์กร ตั้งแต่กระบวนการวางแผนอัตราากำลังและการกำหนดตำแหน่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการขององค์กร การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และวินัยและการออกจากราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงาน เห็นคุณค่าของบุคคล ทำงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ (โกสินทร์ พูลสวัสดิ์, 2564)

ปัญหาด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษามีหลายประการ และยังพบปัญหาว่าการวิเคราะห์ปริมาณงานในสถานศึกษาขาดการศึกษาความต้องการ ภาระงานของบุคลากรทางการศึกษาที่นอกเหนือจากการสอนก็เพิ่มขึ้น ขาดการวางแผนการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานที่ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรง ครูมีภาระงานมาก ครูมีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ครูต้องสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูใช้เวลาในการทำผลงานวิชาการมากทำให้สนใจการสอนน้อยลง ครูสอนโดยไม่ใช้สื่อการสอน ครูให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักมากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้รองครูขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง (พัฒน์กุล สุขสานต์, 2564) ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียน

การสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แต่ด้านการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดารและโรงเรียนพื้นที่เกาะ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

โรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เกาะ มีบริบทที่ต่างไปจากโรงเรียนทั่วไป เช่น ความยาก ลำบากในการเดินทาง ชุมชน ผู้ปกครองมีฐานะยากจน เด็กและเยาวชนมีปัญหาและอุปสรรคต่อการได้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความยากจน อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร นอกจากจะด้อยโอกาสในการได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาแล้ว คุณภาพของการศึกษายังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน รวมไปถึงปัญหาการออกกลางคัน จึงทำให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนพื้นที่เกาะ จึงเป็นประเด็นสำคัญในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาที่แตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวมีคุณภาพชีวิต และคุณภาพทางการศึกษาที่ไม่ทัดเทียมกับโรงเรียนในพื้นที่ปกติทั่วไป มีการคมนาคมที่ยากลำบาก การสื่อสารยังไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งระบบสาธารณสุขที่ไม่มีคุณภาพ อีกทั้งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ไม่มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ครูและบุคลากรทางการศึกษาประสบปัญหาในการเดินทางและการดำรงชีวิต ปัญหาดังกล่าว มีผลทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการโยกย้ายบ่อย ทำให้ขาดแคลนครู ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะขาดความต่อเนื่องในการสอนนักเรียนมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ส่งผลต่อทักษะด้านการอ่าน การเขียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนในพื้นที่เกาะจึงมีความยุ่งยาก ลำบาก ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และคุณภาพชีวิตของนักเรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่าโรงเรียนในพื้นที่เกาะมีจำนวน 11 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล, 2566) ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนครูและผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องมาจากการย้ายสถานศึกษา ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าว แม้จะได้มีมาตรการในกระบวนการสรรหาและการดำรงรักษาบุคลากรในสังกัดหลายวิธี และหลายรูปแบบ เช่น การบรรจุข้าราชการในตำแหน่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มาจากครูในสังกัด หรือจากผู้มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ เพื่อลดจำนวนการย้าย แต่แนวโน้มของครูและผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะที่ขอย้ายยังคงมีในทุกครั้งที่ถึงกำหนดการส่งคำร้องขอย้ายประจำปีของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนในพื้นที่เกาะประสบปัญหาด้าน

การบริหารงานบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงครูและผู้บริหารบ่อย เนื่องจากมีการขอย้ายสถานศึกษาไปยังโรงเรียนที่มีความสะดวกในการเดินทางมากกว่า ส่งผลให้อัตราครูต่อห้องเรียนกับจำนวนนักเรียนไม่สอดคล้องกัน มีครูไม่ครบชั้นเรียน และโรงเรียนในพื้นที่เกาะส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ ห่างไกลความเจริญ จากปัญหาดังกล่าวของโรงเรียนในพื้นที่เกาะ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล เพื่อรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ 1) ประชากร คือ ครูในโรงเรียนพื้นที่เกาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปีการศึกษา 2567 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยครูจำนวน 154 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูในโรงเรียนพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปีการศึกษา 2567 จำนวน 11 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเคริจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากนั้นทำการสุ่มแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรครูในแต่ละขนาดของสถานศึกษาได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 110 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ งานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยผู้วิจัยได้พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูล

ส่วนตัวของผู้สอบถาม ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามขอบข่ายงาน การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามตามเนื้อหาแต่ละด้าน จำนวน 40 ข้อ ดังนี้ (1) ด้านการวางแผนการสรรหา จำนวน 7 ข้อ (2) ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร จำนวน 8 ข้อ (3) ด้านการพัฒนาบุคลากร จำนวน 10 ข้อ (4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรจำนวน 7 ข้อ และ (5) ด้านการให้คุณให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ จำนวน 8 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับดังนี้ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย 2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยศึกษาตามแนวทางการบริหารงานบุคคล จำนวน 5 ด้าน 3) สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบโครงสร้างคำถาม การใช้ภาษา และความครอบคลุมในเนื้อหาสาระแล้วนำข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงให้เหมาะสม 5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล และครูผู้สอน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00 6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มครูผู้สอนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.829 7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1) นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 2) นำหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นโรงเรียนในพื้นที่เกาะ 3) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปขอความร่วมมือจากครูโรงเรียนในพื้นที่เกาะ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจะปรับเปลี่ยนแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง 4) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป 5) นำผลไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ (1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการหาค่า IOC (2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) 2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน มีรายละเอียดดังนี้ (1) การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Samples) สำหรับเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา (2) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนรายกลุ่ม (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามตัวแปรอายุและประสบการณ์ในการทำงาน หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการทดสอบค่าเฉลี่ยแบบ รายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ต่อไป

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตาราง

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 110)

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน ในพื้นที่เกาะ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการวางแผนการสรรหา	4.36	0.47	มาก
2. ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร	4.35	0.45	มาก
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.30	0.39	มาก
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร	4.29	0.26	มาก
5. ด้านการให้ทุนให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ	4.25	0.28	มาก
เฉลี่ยรวม	4.31	0.37	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.37) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามลำดับแรกได้แก่ ด้านการวางแผนการสรรหา ($\bar{X}=4.36$) รองลงมาคือด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร ($\bar{X}=4.35$) และด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}=4.30$)

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 อายุ พบว่าครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความแตกต่างจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการสรรหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการพัฒนาบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ขนาดสถานศึกษา พบว่าครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร และด้านการพัฒนาบุคลากร แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวางแผนการสรรหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการให้คุณให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการมีส่วนร่วมวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณของงาน 2) ควรจัดทำข้อมูลบุคลากรอย่างเป็นระบบและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ 3) ควรกำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อหรือศึกษาดูงานทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการวางแผนการสรรหา รองลงมาได้แก่ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร และด้านการให้คุณให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ มีความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารงานบุคคล เข้าใจสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในเงื่อนไขที่ว่าการบริหารงานบุคคลเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารที่มีค่าสูงสุดของกระบวนการบริหาร การบริหารสถานศึกษาจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากร หากบุคลากรของสถานศึกษาใดมีความรู้ความสามารถก็จะทำให้สถานศึกษานั้นมีการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ในการบริหารงานบุคคลได้มีการจัดสรรบุคลากรให้ทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสม ใช้คนให้เหมาะสมกับงาน มีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา โดยมีการดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นระบบ โดยเลือกใช้วิธีพัฒนาที่เหมาะสมกับลักษณะของบุคลากรและภารกิจของสถานศึกษา ยึดหลักบุคลากรจะต้องก้าวหน้าควบคู่ไปกับความก้าวหน้าของสถานศึกษา ในการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรมีหลักปฏิบัติในการประเมินคือ มีการแจ้งให้บุคลากรทุกระดับทราบในเรื่องหลักเกณฑ์ของการประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการกำหนดระยะเวลาการประเมินที่ชัดเจน การประเมินคำนึงถึงเป้าหมายเป็นหลัก เพื่อสะท้อนมาสู่รายละเอียดของการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาการปฏิบัติงานต่อไป และมีการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากร โดยการให้คำปรึกษาให้คำแนะนำในการทำงาน ให้การยกย่อง ชื่นชม เมื่อปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องกับสิ่วรรณ ไชยกุล ที่กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล คือ

กระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย และการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติงานหรือที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สิววรรณ ไชยกุล, 2562) และสอดคล้องกับภรทิพย์ ฉิมพาลี ที่กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานบุคคลช่วยให้องค์กรเกิดผลสำเร็จ เนื่องจากบุคลากรเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในการบริหารบุคลากร และมีสัมพันธระหว่างบุคคล เพื่อช่วยวางแผนให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในตำแหน่งงานของตน และมีขวัญกำลังใจในการทำงานเพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภรทิพย์ ฉิมพาลี, 2566)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล มีครูช่วงอายุ 31-40 ปี มากถึง ร้อยละ 50.00 และครูช่วงอายุ 40 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 28.18 ซึ่งครูในช่วงอายุนี้นี้โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมาพอสมควร ในการปฏิบัติงานฝ่ายต่างๆ ที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง หรือแม้กระทั่งการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร สามารถทำได้โดยไม่เกิดปัญหา ส่วนครูช่วงอายุ ต่ำกว่า 30 ปี มีเพียงร้อยละ 21.82 ซึ่งสามารถเรียนรู้งานและปฏิบัติงานได้ตามแนวทางด้านการพัฒนาบุคลากรที่โรงเรียนวางไว้อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของมาคอเซา สาแล ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอบันนังสตา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลจำแนกตาม ตัวแปรเพศ อายุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า กระบวนการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 2 เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม สถานศึกษาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนล้วนผ่านการอบรมในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาแบบเข้มข้นเข้าสู่ตำแหน่ง และผู้บริหารส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีและมีคุณวุฒิตรงกับสายการบริหาร ทำให้มีความรอบรู้หลักและวิธีการในการบริหารงานบุคคล และผู้บริหารในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาตนเอง อบรม สัมมนาในการบริหารงานอย่างมากมาย ทำให้บุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใดก็ได้รับการปฏิบัติจากผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (มาคอเซา สาแล, 2565)

2.2 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีจำนวน 2 ด้านที่มีความแตกต่าง ได้แก่ ด้านการวางแผนการสรรหา และด้านการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี เพิ่งผ่านกระบวนการสรรหาจากหน่วยงานต้นสังกัด จึงเห็นความสำคัญในการวางแผนอัตรากำลังที่เป็นปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทตามความเหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษา และเห็นความสำคัญของการกำหนดคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานที่เหมาะสม เพราะครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี บางคนยังอยู่ในช่วงเรียนรู้งานเรียนรู้การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ จึงเห็นความสำคัญด้านการวางแผนการสรรหามากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10-20 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่ได้ผ่านการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมาเป็นเวลาหลายปี ทำให้ทราบกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเป็นอย่างดี จึงทำให้มีมุมมองด้านการวางแผนการสรรหาเป็นเรื่องปกติที่ปฏิบัติไปตามข้อกำหนด ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10-20 ปี อาจมีภาระงานที่รับผิดชอบน้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จึงทำให้มีโอกาสในการเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรม และศึกษาดูงาน น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในตำแหน่งหัวหน้างาน ที่ต้องเข้าร่วมการอบรม ประชุม หรือศึกษาดูงานมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของสิวรรณ ไชยกุล ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ของครูผู้สอน เป็นภูมิหลังส่วนบุคคลที่ บังชี้ถึงการมีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจต่อสิ่งต่างๆ ด้วยความรอบคอบ รอบรู้ และเน้นตามประสบการณ์ชีวิตที่มีมา ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า ย่อมมีแนวคิดที่ยืดหยุ่น และสุขุมรอบคอบมากกว่า (สิวรรณ ไชยกุล, 2562)

2.3 ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีจำนวน 4 ด้านที่มีความแตกต่าง ได้แก่ ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการวางแผนการสรรหา และด้านการให้ทุนให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในด้านการวางแผนการสรรหาและด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร สถานศึกษาขนาดกลางมีปริมาณงานและปริมาณของ

บุคลากรที่มากกว่า ทำให้เห็นความสำคัญในการวางแผนอัตรากำลังบุคลากรที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดสรรตำแหน่ง และการได้รับการจัดสรรตำแหน่งที่มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรสถานศึกษาขนาดกลาง มีงบประมาณที่สามารถส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนา อบรม และการส่งเสริมให้บุคลากรสร้างผลงานทางด้านวิชาการ ได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก อีกทั้งบุคลากรของบุคลากรของสถานศึกษาขนาดกลางมีการศึกษาต่อในจำนวนที่มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และในด้านการให้ทุนให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ สถานศึกษาขนาดกลางมีความพร้อมในการการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการปฏิบัติ งานของหน่วยงาน และมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการต่างๆ ที่สามารถสนับสนุนบุคลากรได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาขนาดกลางมีแรงเสริมที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นตั้งใจ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่มากกว่า ส่วนด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเนื่องจากทั้งสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็กมีรูปแบบการประเมินผล การปฏิบัติงานบุคลากรที่เหมือนกัน ซึ่งรูปแบบการประเมิน เกณฑ์การประเมินโดยส่วนใหญ่เป็นไปตามแนวทางของต้นสังกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของโกสินทร์ พูลสวัสดิ์ ที่ได้วิจัยเรื่องสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน กลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบในเรื่องของบุคคล ทำให้สภาพการทำงานสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องกัน รวมไปถึงขนาดของสถานศึกษาก็มีผลต่อการบริหารจัดการงานบุคคล เช่นเดียวกันโดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกว่าจะประสบกับปัญหาในหลายเรื่อง เช่นการขาดอัตรากำลัง เมื่อสถานศึกษาขาดอัตรากำลัง ขาดกำลังคน การปฏิบัติงานอื่นๆ ก็จะมีตามมาได้แก่ คนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ครูต้องสอนในรายวิชาที่ตนเองไม่ถนัด การคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน ส่งเสริม การสนับสนุนให้บุคลากรก็จะทำได้ยากขึ้นเนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน หรือการรักษาวินัยก็ตาม ดังนั้นการบริหารงานบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (โกสินทร์ พูลสวัสดิ์ 2564)

3. ข้อเสนอแนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการมีส่วนร่วมวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณของงาน 2) ควรกำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น การฝึกอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3) ในการจัดทำเอกสารการขอตำแหน่งควรนำผลการวิเคราะห์ภาระกิจงานของครูและบุคลากรทางการศึกษามาเป็นข้อมูล

โดยระบุตำแหน่งตามลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อให้ได้รับการจัดสรรตำแหน่งตามที่ได้เสนอขอ ที่เป็นเช่นนี้เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ บุคลากรจะเป็นผู้ผลักดันให้ภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษา สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีการวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณของงาน มีการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะ สอดคล้องตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา มีการติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรและการปรับทัศนคติของบุคลากรในการประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งระบบ และเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ดังที่นวพัชญ์ ฉิดจันทร์ ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารงานบุคคล เป็นวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสม และดำรงรักษาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพให้มีปริมาณเพียงพอในหน่วยงาน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้สิ่งตอบแทน การพัฒนา การเจรจาต่อรองร่วมกันเพื่อความมั่นคงในการปฏิบัติงานและเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (นวพัชญ์ ฉิดจันทร์, 2564) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา สารมัย ที่ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการโดยการจัดทำกรอบอัตรากำลังครู ตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ขอรับการบรรจุแต่งตั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด ติดต่oprสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อขอสนับสนุนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่การสอน ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าศึกษาอบรม สัมมนาในหลักสูตรต่างๆ การขอเลื่อนวิทยฐานะ ให้ค่ายกย่องชมเชยเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับติดตาม บันทึกข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากร เพื่อหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาบุคลากรในส่วนที่ยังบกพร่อง ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความถูกต้องมีความยุติธรรม วิเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากร ปลูกฝังแนวคิดเจตคติที่ดีในการประชุมครูให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาชีพครู (วิภาดา สารมัย, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการสรรหา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการมีส่วนร่วมวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณของงาน 2) ด้านการบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากร ควรจัดทำข้อมูลบุคลากรอย่างเป็นระบบและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรกำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมใน

การปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาดูงานทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากร ติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในทุกๆ ตำแหน่งทั้งข้าราชการครู ครูที่เป็นพนักงานราชการ และครูอัตราจ้าง 5) ด้านการให้คุณให้โทษและการสร้างขวัญกำลังใจ ควรจัดสวัสดิการต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนพิจารณาตามหน้าที่และภาระงานที่ได้รับผิดชอบ ทำให้เกิดข้อค้นพบดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

บทสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สรุปได้ดังนี้ 1) การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ จำแนกตามอายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 ตามลำดับ และ 3) ข้อเสนอแนะพบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการมีส่วนร่วมวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณของงาน และส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อหรือศึกษาดูงานทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเก็บรวบรวมข้อมูลการสร้างขวัญกำลังใจต่อครูในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นการเสริมแรงและพัฒนาครู โดยเน้นการเสริมแรงหรือสร้างขวัญกำลังใจในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนต่อไป
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรว่า ผลการประเมินสอดคล้องกับงานที่ได้มอบหมายหรือไม่ ความสำเร็จของงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่ มีคุณค่าถูกต้องตาม มาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด และหากพบปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาควรแนะนำให้ดำเนินการไปตามระเบียบการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันปัญหาที่ตามมา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะ ที่ประสบผลสำเร็จ ในด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ควรศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่นๆ เช่น บุคลากรทางการศึกษาด้านอื่นๆ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารการศึกษาของต้นสังกัด เป็นต้น
3. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่เกาะให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ พูลสวัสดิ์. (2564). สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(5): 30-41.
- นพพัชญ์ ฉิดจันทร์. (2564). “การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พัฒนกุล สุขสานต์. (2564). การศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายการจัด
การศึกษาศรีนรงค์ 2. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 4(2): 63-76.
- ภรทิพย์ ฉิมพาลี. (2566). “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ
การศึกษาของเด็กไร้สัญชาติไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด”.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มาคอเซาะ สาล. (2565). “การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอบันนังสตา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2”. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิภาดา สารมย์. (2562). “การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา”. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี.
- ศรัญญา แสงสว่าง. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กลุ่ม 6 กรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi
Kaensarn Academi*, 6(12): 152-165.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*.
สตูล: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบจัดการศึกษา
โรงเรียนพื้นที่เกาะ (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *คู่มือการคัดกรองโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะ
พิเศษ (โรงเรียนพื้นที่เกาะ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สิวรรณ ไชยกุล. (2562). “การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3”. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริม
ความตระหนักรู้ในตนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนปัญญาวรคุณ

Development of Guidance Activities Using Life Skills Training
Sets to Promote Self-Awareness for Mathayomsuksa 3 Students
at Panyaworakun School

^{1*}ภัทรรัตน์ อินประเสริฐ Pattararat Inprasert

^{2**}สมาพร มณีอ่อน Samaporn Maneeon

^{3***}ธนาตล สมบูรณ์ Tanadol Somboon

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{1,2,3}Faculty of Education, Bangkokthonburi University

*First author, e-mail: 6633200015@bkkthon.ac.th

Corresponding author, e-mail: **phond.m05@gmail.com ***drtanadol99@gmail.com

Received May 2, 2025; Revised May 15, 2025; Accepted: August 16, 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินความตระหนักรู้ในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตและ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ก่อนและหลังจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ จำนวนทั้งหมด 312 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน 2) แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน 3) แบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมแนะแนว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ที่อิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลเปรียบเทียบก่อน

และหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะชีวิตโดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 2) ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจ หลังจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต

คำสำคัญ: กิจกรรมแนะแนว; ชุดฝึกทักษะชีวิต; ความตระหนักรู้ในตน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to comparison of the Self-awareness assessment results of Mathayomsuksa 3 students before and after the guidance activities using life skills training sets and 2) to comparison of students Satisfaction before and after the guidance activities using life skills training sets. This research is experimental research. The population are Mathayomsuksa 3 students in Panyaworakun School total 312 students and sample group are consisted of 80 Mathayomsuksa 3 students in the second semester of the academic year 2024, Research instrument consisted of 1) Life skills training sets to promote Self-awareness. 2) Career guidance activity plan using life skills training sets to promote Self-awareness. 3) Life skills training sets assessment to before and after learning and 4) Student Satisfaction assessment form on guidance activities. Statistics used for data analysis were Mean, Standard Deviation, Hypothesis testing by Dependent t-test. Major Findings: 1) The Comparative results before and after studying with the life skills training sets, were higher after studying than before studying, which was in line with the Hypothesis. and 2) The Comparative results of satisfaction were after guidance activities using life skills training sets, were higher than before guidance activities using life skills training sets.

Keywords: Guidance Activities; Life Skills Training Set; Self-awareness

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570) ระบุว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น การศึกษาเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศให้ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาระบบเศรษฐกิจและ สังคม เพื่อประเทศไทยจะได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามพันธกิจดังนี้ 1) ส่งเสริมการจัด

การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 2) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ 3) พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัยและสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การดำรงชีวิตของมนุษย์ภายในสังคม ได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรมและการบริการ จากสังคมเครือญาติสู่สังคมปัจเจก ภาวะความเป็นสังคมเมือง และมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่และทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวน้อยลง อัตราการหย่าร้างและแยกกันอยู่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งถูกทอดทิ้ง ส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ปัญหาสารเสพติดและอบายมุข ติดเกม มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม ในส่วนของสาเหตุหรือปัจจัยที่ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ สุรา/ยาเสพติด อันดับ 2 คือ การอบรมเลี้ยงดู อันดับ 3 คือ การคบเพื่อน อันดับ 4 คือ ความเครียด อันดับ 5 คือ นิสัยส่วนตัว อันดับ 6 คือ การพนัน อันดับ 7 คือ การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงบ่อยครั้ง อันดับ 8 คือ ภาระหนี้สิน อันดับ 9 คือ รายได้ไม่เพียงพอ อันดับ 10 คือ อาการป่วยทางจิตและอันดับ 11 คือ อื่นๆ เช่น สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ขู่สาว การแฉแฉงจึงมีบทบาทสำคัญในการป้องกัน แก้ไขเด็กและเยาวชน โดยการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง มีทักษะชีวิตและสามารถดูแลตนเองให้รอดพ้นจากวิกฤตทั้งมวล ตามแผนพัฒนาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ชุดฝึกทักษะเป็นการนำสื่อการเรียนการสอนหลากหลายมารวบรวมไว้เป็นชุด จัดสื่อไว้เป็นระบบเพื่อประกอบในการเรียน และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ตนเองสนใจ และได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง และลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง โดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยเพื่อนคนอื่น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการใช้ชุดฝึกทักษะมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ครูจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาที่จะสอน ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับความรู้ ครูยกตัวอย่าง กรณีศึกษา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง ทั้งทบทวนความรู้เดิม ประสบการณ์ที่เคยผ่านมา ขั้นที่ 3 เนื้อหาสาระสำคัญ ครูอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญและให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและหาแนวทางในการพัฒนาตัวเองตามเนื้อหาสาระที่จะเป็นแนวทางในการฝึกและลงมือปฏิบัติทักษะด้านต่างๆ กับตนเอง ไปสู่การประเมินความตระหนักรู้ในตน เพื่อให้เชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาสาระสำคัญที่กำลังจะศึกษา ขั้นที่ 4 ทำแบบสำรวจ ผู้เรียนทำแบบประเมินในชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อประเมินความสามารถทักษะของตนเอง เพื่อนำไปพัฒนา และหาแนวทางการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ขั้นที่ 5 สรุปกิจกรรม ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมต่างๆ ถึงประโยชน์และแนวปฏิบัติที่จะสามารถนำไปพัฒนาทักษะชีวิตตนเองได้จึงน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการสอนแนะแนว เพื่อจะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักการค้นหาตนเองและพบตนเองเกิดการพัฒนา และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถของตน (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2563)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนปัญญาวรรคตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สาระการเรียนรู้ หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนมุ่งบ่มเพาะนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นบุคคลในสังคมที่มีคุณภาพ สามารถสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน หลักสูตรของโรงเรียนปัญญาวรรคกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ โรงเรียนปัญญาวรรคมีจุดเน้นเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมได้แก่ รักและเห็นคุณค่าของการมีจิตสาธารณะ มีจิตใจ เปิดกว้าง เชื่อในเหตุผล เปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของตนเองได้ตามข้อมูลและหลักฐานใหม่ที่ได้รับ เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อรอุมา บุญไทร, 2565)

ผู้วิจัยเห็นถึงสภาพปัญหาของนักเรียนในช่วงวัยรุ่น เป็นนักเรียนช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นถึงความสำคัญของความตระหนักรู้ในตัวตน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถของแต่ละบุคคลในการรู้เท่าทันความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ รุสหาเหตุและผลของการแสดงออกทางอารมณ์ 2) สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง 3) มีความมั่นใจในตนเอง และ 4) การตั้งเป้าหมายในชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่านักเรียน พบปัญหาในเรื่องความตระหนักรู้ในตนเป็นปัญหาสำคัญกับวัยรุ่นที่จะต้องเข้ารับการศึกษาที่สูงขึ้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาแนะแนวจึงคิดที่จะทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของความตระหนักรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้นจึงได้จัดทำ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ที่จะสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้ในตนที่ดีกับตนเองและผู้อื่น สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีขึ้น เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินความตระหนักรู้ในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ระหว่างการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตกับการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ เนื้อหาที่นำมาพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตน ดำเนินการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวในรูปแบบบูรณาการแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตน เสริมสร้างความตระหนักรู้ในตนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเลือกใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนเป็นสื่อในการปลูกฝังและเสริมสร้างความตระหนักรู้ในตนเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตดังนี้ 1) ความตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 2) การประเมินตนเองตามสภาพจริง 3) ความมั่นใจในตนเอง 4) การตั้งเป้าหมาย ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้ตนเองที่ดีกับผู้อื่น สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่กำลังศึกษาภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 312 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 80 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. **ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้** แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (2) การประเมินตนเองตามสภาพจริง (3) ความมั่นใจในตนเอง (4) การตั้งเป้าหมาย และการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ 2) ตัวแปรตามที่มี 1 คือ ทักษะชีวิต

ด้านความตระหนักรู้ในตน แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ยอมรับในความแตกต่างทางความคิดความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง (2) วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง (3) กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก การกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ (4) กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่ เป้าหมายที่ตนเองคาดหวัง 3) ตัวแปรตามที่ 2 คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม แนะนำโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีวิธีการดังนี้

4.1 การสร้างชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง และหาคุณภาพ ดังนี้

1) วิธีการสร้างเอกสารประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ศึกษาการสร้างกิจกรรมแนะนำโดยใช้ ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน หลักการเขียนชุดฝึกทักษะ แนวคิด วิเคราะห์ จุดประสงค์ เนื้อหา หลักสูตร และเทคนิคการสอน (2) ศึกษารายละเอียดของกิจกรรมแนะนำโดยใช้ ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาและเนื้อหา (3) สร้างกิจกรรม แนะนำโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนโดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 4 ชุดฝึกทักษะ โดยใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกลุ่มทดลอง มีดังนี้ ชุดฝึกทักษะที่ 1 ความ ตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง, ชุดฝึกทักษะที่ 2 ประเมินตนเองตามสภาพจริง, ชุดฝึกทักษะที่ 3 ความ มั่นใจในตนเอง และชุดฝึกทักษะที่ 4 การตั้งเป้าหมาย (4) นำชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความ ตระหนักรู้ในตนที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้าน เนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการวัดผลและประเมินผล แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2) การหาคุณภาพของชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ตามหลักสูตร กิจกรรมแนะนำที่พัฒนาขึ้นโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) นำชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริม ความตระหนักรู้ในตน ที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแนะนำ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล และประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างด้าน เนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการวัดผลและประเมินผล หากค่า IOC มากกว่า 0.5 จึงสามารถ ยอมรับได้ ซึ่งชุดฝึกทักษะชีวิตมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และ นำข้อมูลมา วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ขึ้นไปถือว่ายอมรับได้ มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.827 (2) จัดพิมพ์เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความ ตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนำเอกสารประกอบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.2 แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) วิธีการสร้างแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต คือ (1) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) แนวคิด วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และการประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว (2) ศึกษาทฤษฎีและแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต โดยผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแผนและประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยกำหนดขั้นตอนในแต่ละกิจกรรม มี 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับความรู้ ขั้นที่ 3 เนื้อหาสาระสำคัญ ขั้นที่ 4 ทำแบบสำรวจ ขั้นที่ 5 สรุปกิจกรรม (3) วิเคราะห์หลักสูตรแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยให้สอดคล้องกับตัวแปรในการศึกษา การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (4) สร้างแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต เป็นจำนวน 8 ชั่วโมง ซึ่งแต่ละแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 4.1) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด 4.2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4.3) ระยะเวลา/คุณลักษณะอันพึงประสงค์/สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 4.4) สื่อ/อุปกรณ์ 4.5) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ขั้นที่ 1 ขั้นนำแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับความรู้ ขั้นที่ 3 เนื้อหาสาระสำคัญ ขั้นที่ 4 ทำแบบสำรวจ ขั้นที่ 5 สรุปกิจกรรม 4.6) การประเมินผล (5) นำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญในการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ระยะเวลา และภาษาที่ใช้เหมาะสม โดยนำข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไข

2) วิธีการหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ดังนี้ (1) นำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ที่ปรับปรุงแล้ว โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแนะแนว 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 คน (2) ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ที่ปรับปรุงด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล มาปรับให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล (3) นำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

4.3 แบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) วิธีการสร้างแบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ ได้แก่

(1) ศึกษาแนวทาง ทฤษฎี หลักการสร้างแบบประเมิน การวัดผลและประเมินผล (2) วิเคราะห์เนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ ชุติฝึกทักษะ ชีวิตเรื่องความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (3) สร้างแบบประเมินชุติฝึก ทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบประเมินมาตรา ส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ โดยสร้างเพิ่มไว้ 10 ข้อ เพื่อสำรองสำหรับข้อสอบที่ ไม่เหมาะสม (4) นำแบบประเมินชุติฝึกทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องมีความเหมาะสม พร้อมทั้ง ปรับปรุงแก้ไข

2) การหาคุณภาพของแบบประเมินชุติฝึกทักษะชีวิต เรื่องความตระหนักรู้ในตน ดังนี้

(1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบประเมินชุติฝึกทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้าน แฉฉฉฉฉ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม พิจารณาด้านเนื้อหาและขั้นตอนของแบบประเมินชุติฝึกทักษะ ชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน (2) นำแบบประเมินชุติฝึกทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาจัดพิมพ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไป

4.4 แบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมแฉฉฉฉฉ เรื่อง ชุติฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ตามขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารที่ เกี่ยวข้องเนื้อหาความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผลและวิธีสร้างแบบประเมินความ พึงพอใจ เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบประเมิน (2) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมแฉฉฉฉฉ เรื่องชุติฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความ ตระหนักรู้ในตน โดยแบ่งประเด็นสำคัญของการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 2.1) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 2.2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.3) ด้านสื่อ/ นวัตกรรมการเรียนรู้ 2.4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีลักษณะการตอบเป็นแบบประเมินมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ (3) นำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2) การหาคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัด กิจกรรมแฉฉฉฉฉ เรื่อง ชุติฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ตามขั้นตอน ดังนี้ (1) นำแบบประเมินความพึงพอใจ หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านแฉฉฉฉฉ 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย 1 คน (2) ปรับปรุงแบบ

ประเมินความพึงพอใจ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาจัดพิมพ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการเปรียบเทียบทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง โดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน และแผนการจัดกิจกรรม ในการดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มทดลอง 2) ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน ก่อนเรียน (Pre-test) 3) จัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนกับกลุ่มทดลอง และจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติกับกลุ่มควบคุม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง 4) ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน หลังเรียน (Post-test) 5) ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไปวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การจัดกระทำข้อมูล คือ (1) นำแบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิต เรื่อง ความตระหนักรู้ในตน ก่อนเรียนและหลังเรียนมารวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผล (2) นำแบบประเมินที่คืนมา มาแยกกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบประเมินชุดฝึกทักษะชีวิตมารวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผล (3) นำแบบประเมินความพึงพอใจตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ หากปรากฏว่า ข้อมูลส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ครบ ถือว่าข้อมูลนั้นไม่สมบูรณ์ให้คัดออก 2) การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ (1) เปรียบเทียบผลการประเมินความตระหนักรู้ในตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent (2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ก่อนและหลังจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึก

ทักษะชีวิต โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต

คะแนนความ ตระหนักรู้ในตน	n	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t-test	sig
ก่อนเรียนด้วย ชุดฝึกทักษะชีวิต	80	11.18	1.82	49.13	26.69 *	.05
หลังเรียนด้วย ชุดฝึกทักษะชีวิต	80	19.25	0.92	84.00		

*p ≤ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.82 คิดเป็นร้อยละ 49.13 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 ร้อยละ 84.00 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว

รายการประเมิน	ก่อนจัดกิจกรรมแนะแนวโดย ใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต			หลังจัดกิจกรรมแนะแนวโดย ใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้						
บรรยากาศการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.20	0.55	มาก	4.80	0.46	มากที่สุด
บรรยากาศการเรียนทำให้นักเรียน	3.83	0.79	มาก	4.78	0.48	มากที่สุด

รายการประเมิน	ก่อนจัดกิจกรรมแนะแนวโดย ใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต			หลังจัดกิจกรรมแนะแนวโดย ใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
มีความกระตือรือร้น						
บรรยากาศการเรียนรู้เปิดโอกาส ให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	4.53	0.63	มากที่สุด	4.75	0.49	มากที่สุด
รวม	4.42	0.16	มาก	4.78	0.48	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
กิจกรรมมีความหลากหลาย และเหมาะสมกับเนื้อหา	4.50	0.61	มากที่สุด	4.90	0.30	มากที่สุด
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสม	4.50	0.61	มากที่สุด	4.88	0.33	มากที่สุด
การจัดการเรียนรู้ทำให้เกิด ความตระหนักรู้ในตน	3.93	0.45	มาก	4.80	0.41	มากที่สุด
รวม	4.43	0.11	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด
ด้านสื่อ/นวัตกรรมการสอน						
สื่อที่นำมาใช้มีความสอดคล้องกับ เนื้อหา	3.97	0.76	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด
สื่อใช้งานและเข้าใจได้ง่าย	3.87	0.86	มาก	4.85	0.36	มากที่สุด
สื่อมีความเหมาะสมกับการใช้งาน	4.10	0.55	มาก	4.88	0.33	มากที่สุด
รวม	4.19	0.21	มาก	4.85	0.36	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ						
การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น	3.63	0.56	มาก	4.80	0.41	มากที่สุด
ช่วยพัฒนาทักษะชีวิต ด้านความตระหนักรู้ในตน	4.33	0.55	มาก	4.78	0.42	มากที่สุด
ช่วยส่งเสริมด้านจิตใจ ให้เข้าใจคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.10	0.55	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด

รายการประเมิน	ก่อนจัดกิจกรรมแนะแนวโดย ใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต			หลังจัดกิจกรรมแนะแนวโดย ใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
รวม	4.22	0.08	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยรวม	4.12	0.56	มากที่สุด	4.82	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ก่อนและหลังจัดกิจกรรมแนะแนว โดยความพึงพอใจ ก่อนจัดกิจกรรมแนะแนว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 และความพึงพอใจ หลังจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 ทั้งนี้ความพึงพอใจ หลังจัดกิจกรรมแนะแนวมีผลการประเมินที่สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ในตน ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.82 คิดเป็นร้อยละ 49.13 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 ร้อยละ 84.00 โดยผลการประเมินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต เป็นวิธีการที่ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำแลกเปลี่ยนประสบการณ์ครูจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่เนื้อหาที่จะสอน ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับความรู้ ครูยกตัวอย่าง กรณีศึกษา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่จะให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง ทักทายทักทายความรู้เดิม ประสบการณ์ที่เคยผ่านมา ขั้นที่ 3 เนื้อหาสาระสำคัญ ครูอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญและให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและหาแนวทางในการพัฒนาตัวเองตามเนื้อหาสาระที่จะเป็นแนวทางในการฝึกและลงมือปฏิบัติทักษะด้านต่างๆ กับตนเอง ไปสู่การประเมินความตระหนักรู้ในตน เพื่อให้เชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาสาระสำคัญที่กำลังจะศึกษา ขั้นที่ 4 ทำแบบสำรวจ ผู้เรียนทำแบบประเมินในชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อประเมินความสามารถทักษะของตนเอง เพื่อนำไปพัฒนา และหาแนวทางการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ขั้นที่ 5 สรุปกิจกรรม ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมต่างๆ ถึงประโยชน์และแนวปฏิบัติที่จะสามารถนำไปพัฒนาทักษะชีวิตตนเองได้

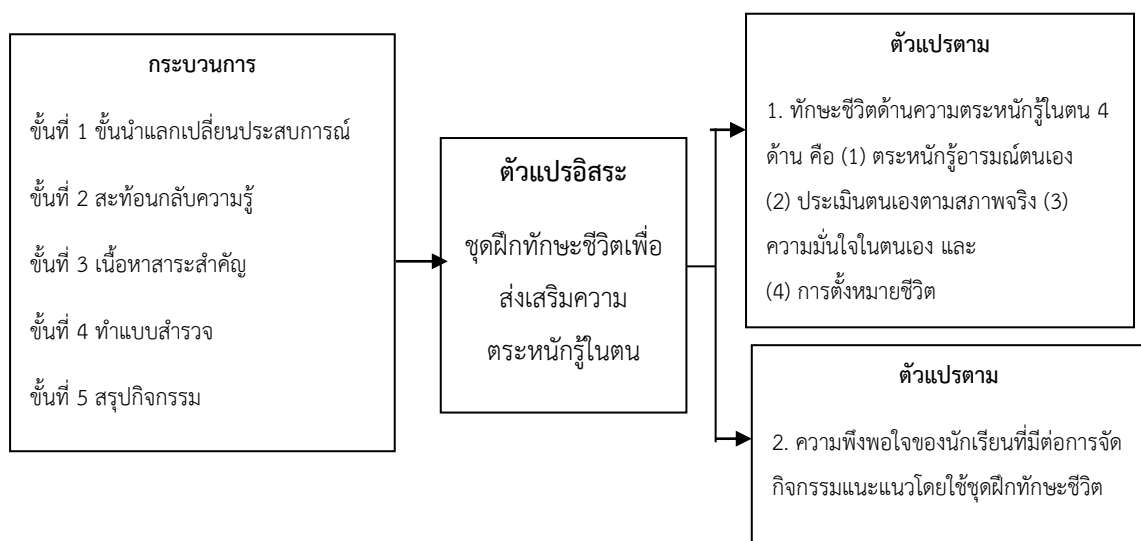
โดยการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะชีวิต กระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก การกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ และ กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ตนเองคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ Eurich ที่กล่าวว่า ความตระหนักรู้ในตนเป็นคุณลักษณะภายในที่เกี่ยวข้องกับสภาพของจิตใจ ความสามารถของบุคคลในการรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ รุสหาเหตุและ ผลของการแสดงออกทางอารมณ์ สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความมั่นใจในความมี คุณค่าและการตั้งเป้าหมายตามความสามารถของตนเอง (Eurich, 2018) สอดคล้องกับแนวคิดของ Waterloo University ที่กล่าวว่า การพัฒนาความตระหนักรู้ในตนเองโดยใช้การสะท้อนตัวตน ความคิดออกมา ผู้สอนอาจใช้คำถามหรือกิจกรรมเป็นตัวนำทาง โดยบอกข้อดีข้อเสียของตนเอง การ คาดคะเนความรู้สึกและพฤติกรรมต่อการตอบสนอง เพื่อให้รู้ตนเองอยู่เสมอ (Waterloo University, 2022) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนเรนทร์ฤทธิ์ นันทะสิทธิ์ และคณะ ได้วิจัยเรื่องผลการใช้ชุด กิจกรรมแนะแนวร่วมกับการฝึกสติเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบภายหลังการ ทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้ต่อตนเองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 (นเรนทร์ฤทธิ์ นันทะสิทธิ์ และคณะ, 2564) ด้วยเหตุผลดังกล่าวเป็นข้อสนับสนุนว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ก่อนและหลังจัดกิจกรรมแนะแนว โดยความ พึงพอใจ ก่อนจัดกิจกรรมแนะแนว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 และความพึงพอใจ หลังจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.06 ทั้งนี้ความพึงพอใจ หลังจัดกิจกรรมแนะแนวมีผลการประเมินที่สูงกว่าก่อนจัด กิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Quinton & Smallbone ที่ กล่าวว่า คำติชมเกี่ยวกับงาน อาจใช้เป็นหลักฐานการเรียนรู้ สำหรับการสะท้อนแนวทางการเรียนรู้ การสะท้อนคิดทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมแสดงข้อคิดเห็นในห้องเรียน และส่งผลการ ประเมินตนเองให้เกิดพฤติกรรมกระทำที่ดีขึ้น (Quinton & Smallbone, 2010)และยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของจารุณี วารินิล ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามไตรสิกขาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุด กิจกรรมแนะแนวตามไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (จารุณี วารินิล, 2566) ด้วยเหตุผลดังกล่าวเป็นข้อสนับสนุนว่า

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้ความพึงพอใจ หลังจัดกิจกรรมแนะแนวมีผลการประเมินที่สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้วิเคราะห์องค์ความรู้เป็นกรอบแนวคิด ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน ตัวแปรตามที่ 1 คือ ทักษะชีวิตด้านความตระหนักรู้ในตน แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 2) ประเมินตนเองตามสภาพจริง 3) ความมั่นใจในตนเอง และ 4) ตั้งเป้าหมายชีวิต ตัวแปรตามที่ 2 คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

บทสรุป

ผลเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าผลเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติและการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตน โดยการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนมีคะแนนที่สูงกว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

และพบว่า ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนมีคะแนนที่สูงกว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในขั้นตอนของการสะท้อนความคิด ครูควรตั้งคำถามให้เหมาะสมกับช่วงวัย ควรเป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนความคิด วิเคราะห์หาเหตุผล และคำถามต้องมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา

1.2 การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิต เป็นการจัดกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอน ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเตรียมสื่อการสอน และเตรียมความพร้อมกับผู้เรียนถึงจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรม ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมแนะแนวนั้นเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ

1.3 เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ช่วยในการพัฒนาทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ การอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญจะต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ซึ่งให้ผู้เรียนเกิดการแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแนะแนว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การนำชุดฝึกทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนไปใช้ ผู้สอนควรมีการปรับกิจกรรมและสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมให้เข้ากับความสนใจของผู้เรียน

2.2 ควรพัฒนาชุดฝึกทักษะชีวิตความตระหนักรู้ในตน นำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในระดับชั้นอื่นๆ ได้

2.3 ควรหารูปแบบการพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้ชุดฝึกทักษะชีวิตความตระหนักรู้ในตน เช่น การปรับสื่อการจัดกิจกรรม ข้อคำถามที่สร้างสรรค์ และกิจกรรมที่น่าสนใจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จารุณี วารินิล. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 6(4): 279-291.

นเรนทร์ฤทธิ์ นันทะสิทธิ์ และคณะ. (2564). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับการฝึกสติเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ต่อตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์

ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา. สำนัก
บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มณฑรา ธรรมบุศย์. (2563, 1 กันยายน). พัฒนาการของมนุษย์. <https://sites.google.com/site/psychologybkc1/home/citwithya-phathnakar/phathnakar-khxng-mnusy>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). การพัฒนา
ทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565, 1
กันยายน). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570.

[https://www.bopp.go.th/wp-content/uploads/2023/03/แผนพัฒนาการศึกษาขั้น
พื้นฐาน-66-70-ของ-สพฐ.pdf](https://www.bopp.go.th/wp-content/uploads/2023/03/แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน-66-70-ของ-สพฐ.pdf)

อรอุมา บุญไตร. (2565, 1 กันยายน). การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนปัญญาวร
คุณ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2560). สารสนเทศโรงเรียนปัญญาวรคุณ ปีการศึกษา
2565 .[https://drive.google.com/file/u/2/d/111t9uTS3BwXeDhOufYFVsSmup8TN
zEho/view?usp=sharing](https://drive.google.com/file/u/2/d/111t9uTS3BwXeDhOufYFVsSmup8TNzEho/view?usp=sharing)

Eurich, T. (2018, 1 September). *What Self-Awareness Really Is (and How to Cultivate It)*. Harvard Business School. [https://hbr.org/2018/01/what-self-awareness-
really-is-and-how-to-cultivate-it](https://hbr.org/2018/01/what-self-awareness-really-is-and-how-to-cultivate-it)

Quinton, S., & Smallbone, T. (2010). Feeding forward: using feedback to promote
students' reflection and learning-a teaching model. *Innovations in Education
and Teaching International*, 47: 125-135.

Waterloo University. (2022, 1 September). *Self-awareness*. Waterloo University.
[https://uwaterloo.ca/students-success/events/cultivating-self-awareness-
personality-dimensionsr-9](https://uwaterloo.ca/students-success/events/cultivating-self-awareness-personality-dimensionsr-9)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา

The Development of Learning Achievement in the Art of
Beautiful Banana Plant Carving Among Upper-Secondary School
Students in Songkhla Province

^{1*}มานอชญ์ เจริญดี Manoj Charoendee

^{2**}ประกาศ ปานเจียง Prapas Panjiang

^{3***}อริสรา บุญรัตน์ Arisra Boonrat

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: manoj_mvsk@hotmail.com

Corresponding author, e-mail: **pprapas@hu.ac.th *** arisra@hu.ac.th

Received May 2, 2025; Revised May 16, 2025; Accepted: August 16, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องศิลปะการแทงหยวก โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมหาชิราวุธ และโรงเรียนวรนาธิเฉลิม จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นนักเรียนที่มีความสนใจศิลปะการแทงหยวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ พบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 มีค่า 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ได้แก่ t-test แบบสองกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะ การแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับความ พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x}=4.72$, S.D. = 0.45)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; มัธยมศึกษาตอนปลาย; ศิลปะการแทงหยวก

Abstract

This research article aimed to compare the learning achievement and assess the satisfaction of upper-secondary school students in Songkhla Province regarding the topic Banana Stalk Carving. The study employed an experimental research design. The sample group consisted of 30 upper-secondary students from Mahavajiravudh School and Woranari Chaloeem School, selected through purposive sampling based on their interest in Banana Stalk Carving. The research instruments included a learning achievement test on Banana Stalk Carving and the satisfaction assessment form of high school students in Songkhla Province towards the learning management of the art of Banana Stalk Carving. Content validity was verified through the Index of Item-Objective Congruence (IOC), with values ranging from 0.67 to 1.00. The reliability of the achievement test, calculated using the KR-20 formula, was 0.86. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a paired-samples t-test to compare the pre-test and post-test scores. The research results found that the academic achievement in the art of Banana Stalk Carving for high school students in Songkhla Province. The average academic achievement score after learning was significantly higher than the average academic achievement score before learning at the .05 level, and the students' satisfaction with the learning management of the art of Banana Stalk Carving for high school students in Songkhla Province was at the highest level of satisfaction ($\bar{x}=4.72$, S.D. = 0.45).

Keywords: Academic Achievement; Upper-Secondary Education; Banana Stalk Carving Art

บทนำ

มนุษย์ดำรงชีวิตด้วยปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แตกต่างกันไปตามภูมิประเทศและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย หรือยารักษาโรค สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ตอบโจทย์เพียงการใช้งาน แต่ยังสะท้อนความงามทางศิลปะ เช่น บ้านเรือนที่มีรูปทรงแตกต่างกันตามแต่ละภาค หรือการจัดวางอาหารและขนมไทย เช่น ขนมชั้นที่เรียงสีสັນเป็นชั้นสวยงาม และทองหยอดที่มีรูปปลั๊กษ์ประณีต แสดงให้เห็นว่าศิลปะได้หลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตมนุษย์ ทั้งเพื่อความงามทางอารมณ์และประโยชน์ใช้สอยอย่างแยกไม่ออก ดังที่ชูลุด นิมเสมอ (2544) ได้จำแนกประเภทของศิลปะตามจุดมุ่งหมายของการสร้างออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ วิจิตรศิลป์ (Fine Art) คือ ศิลปะที่ตอบสนองความต้องการของ อารมณ์ ความรู้สึก สร้างขึ้นเพื่อสุนทรียภาพหรือความงามเป็นหลัก โดยจุดมุ่งหมายอาจไม่เน้นประโยชน์ใช้สอยมาก และประยุกต์ศิลป์ (Applied Art) คือ ศิลปะที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้นมาเพื่อนำมาใช้สอยเป็นหลักนอกเหนือจากความงามเพียงอย่างเดียว หรือศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า ลวดลายที่ใช้ตกแต่งอาคาร สถานที่ต่างๆ

ศิลปะการแทงหยวกเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ใช้ หยกกล้วย ซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่าย มาฉลุลวดลายตกแต่งในงานพิธีต่างๆ ทั้งงานมงคลและอวมงคล เช่น งานบวช งานกฐิน งานศพ รวมถึงพิธีพระราชทานเพลิงศพตามราชประเพณี โดยเรียกช่างผู้ทำว่า “ช่างแทงหยวก” แม้ผลงานจะมีอายุการใช้งานสั้นตามธรรมชาติของวัสดุ แต่ลวดลายที่สร้างสรรค์นั้นแสดงถึงความประณีต อ่อนช้อย ชิงชัง และสะท้อนอัตลักษณ์ของแต่ละสกุลช่าง เช่น ช่างเมืองเพชร หรือช่างสงขลา ศิลปะการแทงหยวกเป็นส่วนหนึ่งของงานมณฑลศิลป์ไทยที่มีความวิจิตรเฉพาะตัว และเคยได้รับการประกวดประชันฝีมือในงานสำคัญ ถือเป็นเครื่องแสดงฐานะหรือเกียรติยศของผู้จัดงาน โดยเฉพาะในงานศพพระสงฆ์หรือบุคคลสำคัญ เช่น การประดับจิตกาธานหรือพระจิตกาธาน เนื่องจากงานแทงหยวกมีอายุสั้นและต้องใช้ทักษะเฉพาะตัว ทำให้พบเห็นได้ไม่บ่อยนัก จึงจัดเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีแนวโน้มสูญหาย จากความสำคัญดังกล่าว ในปี 2554 กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้ขึ้นทะเบียนศิลปะการแทงหยวกเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม (ดำรงค์ ชีวะสารโร, 2559) ศิลปะการแทงหยวก ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ นับได้ว่าศิลปะการแทงหยวกเป็นซอฟต์พาวเวอร์ (Soft power) ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของไทยสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ คือนำไปสู่การสร้างรายได้เป็นเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นได้ แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายแขนงกำลังสูญหาย โดยเฉพาะศิลปะการแทงหยวก ซึ่งในอดีตนิยมสืบทอดเฉพาะในสายตระกูล ส่งผลให้บางตระกูลขาดผู้รับช่วง ขาดการบันทึกอย่างเป็นระบบ และขาดการพัฒนาที่เคารพบริบทท้องถิ่น อีกทั้งยังได้รับผลกระทบจากการนำองค์

ความรู้จากภายนอกเข้ามาโดยไม่เชื่อมโยงกับบริบทของสังคมไทย การออกแบบหลักสูตรเกี่ยวกับศิลปะการแทงหยวกจึงเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนและสถาบันการศึกษา โดยควบคู่ไปกับการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ชัดเจน เพื่อรับรองว่าผู้เรียนจะมีทักษะตามเป้าหมายของหลักสูตร (สุธี เทพสุริวงศ์ และคณะ, 2562) หากมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ให้สามารถผลิตช่างแทงหยวกที่มีความรู้ความสามารถและรู้จักนำเอาองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นทักษะในการแทงหยวกเพื่อประกอบอาชีพ ตลอดจนอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาสืบสานรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นศิลปะการแทงหยวกไว้ให้สามารถดำรงอยู่คู่กับท้องถิ่นและสังคมไทยต่อไป และยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ที่สนใจศึกษาได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา มีองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ในปัจจุบันศิลปะการแทงหยวกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่นับวันก็จะสูญหาย เนื่องด้วยช่างแทงหยวกเจ้าขององค์ความรู้เริ่มล้มหายตายจากไปบ้าง ทำให้ขาดผู้สืบสานองค์ความรู้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาคำว่า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานแทงหยวกเพื่อจัดระบบการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน รวมทั้งพัฒนา และยกย่องวิชาชีพช่างแทงหยวกให้ยั่งยืน พร้อมทั้งวางรากฐาน การดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น (วิทยาลัยชุมชนสงขลา, 2565) ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแทงหยวกหลายๆ ครั้ง นักเรียนในช่วงชั้นนี้ให้ความสนใจ และเป็นช่วงวัยที่มีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมในทางปฏิบัติ คือ มีข้อมือที่แข็งแรง สามารถควบคุมทิศทางการแทงหยวกแทงฉลุภาพหยวกให้เกิดลวดลายได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์จะทำวิจัย เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับศิลปะการแทงหยวก และประกอบอาชีพตามนโยบายของสถานศึกษา ตลอดจนอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาสืบสานรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นศิลปะการแทงหยวกไว้ให้สามารถดำรงอยู่คู่กับท้องถิ่นและสังคมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยมีแบบแผนการวิจัย ได้แก่ แบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) ของพล เหลืองรังสี (2568) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบก่อน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
-	E	O1	X	O2

ตารางแบบแผนการวิจัยแบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง

จากตารางอธิบายได้ว่า สัญลักษณ์ในการวิจัย ประกอบด้วยด้วย

E	หมายถึง	กลุ่มทดลอง
O1	หมายถึง	ทดสอบก่อนเรียน
X	หมายถึง	การจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก
O2	หมายถึง	ทดสอบหลังเรียน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมทวชิราวุธ จังหวัดสงขลา และโรงเรียนนรนาเรเฉลิม จังหวัดสงขลา รวมจำนวน 1,796 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมทวชิราวุธ จังหวัดสงขลา และโรงเรียนนรนาเรเฉลิม จังหวัดสงขลา ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมในการพัฒนาและอบรมศิลปะการแทงหยวกจำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา จำนวน 20 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยมีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแทงหยวก (2) สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา จำนวน 20 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก (3) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข (4) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) ซึ่งหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ได้ (พล เหลืองรังสี, 2564) ผลการตรวจสอบพบว่าค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าระหว่าง 0.67–1.00 (5) หลังจากนั้นนำแบบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 โดยใช้เกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปะการแทงหยวก ไม่ต่ำกว่า 0.7 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.86 (6) จัดพิมพ์แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริง

2) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก รวมจำนวน 15 ข้อ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก

2.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก จำนวน 19 ข้อ โดยถามประเด็นต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 3 ข้อ ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 3 ข้อ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 ข้อ ด้านผู้สอน จำนวน 4 ข้อ และด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ จำนวน 3 ข้อ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของบุญชม ศรีสะอาด (2546) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

2.4 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) ซึ่งหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) ผลการตรวจสอบพบว่าค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าระหว่าง 0.67–1.00

2.5 จัดพิมพ์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของชูศรี วงศ์รัตนะ (2560) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ได้แก่ t-test แบบสองกลุ่มสัมพันธ์ (t-test dependent simple)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา แสดงผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน หลักสูตรระยะสั้น ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	11.53	2.08	9.61*	0.000
หลังเรียน	30	15.47	2.18		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{x} = 15.47$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ($\bar{x} = 11.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านต่างๆ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาสาระ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านผู้สอน 6) ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ แสดงผลตามตารางที่ 2-8 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านเนื้อหาสาระ

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	4.73	0.45	มากที่สุด

2. เนื้อหาเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้	4.67	0.55	มากที่สุด
3. เนื้อหาชัดเจน	4.77	0.43	มากที่สุด
4. เนื้อหามีความเข้าใจง่าย	4.70	0.47	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหาสาระ	4.72	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านเนื้อหาสาระ พบว่าค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหาสาระ มีค่าเท่ากับ 4.72 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D.= 0.47)

ตารางที่ 3 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ	4.83	0.38	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลาย	4.60	0.50	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	4.77	0.43	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.73	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเท่ากับ 4.73 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D.= 0.44)

ตารางที่ 4 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านสื่อการเรียนรู้

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. สื่อการเรียนรู้ช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพ	4.77	0.43	มากที่สุด
2. สื่อการเรียนรู้มีความทันสมัย	4.70	0.47	มากที่สุด
3. สื่อการเรียนรู้มีความดึงดูดใจผู้เรียน	4.73	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านสื่อการเรียนรู้	4.73	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า

ค่าเฉลี่ยด้านสื่อการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 4.73 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D.= 0.45)

ตารางที่ 5 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านการวัดและประเมินผล

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย	4.73	0.45	มากที่สุด
2. การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.57	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล	4.65	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเท่ากับ 4.65 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D.= 0.48)

ตารางที่ 6 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านผู้สอน

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ครูผู้สอนควบคุมเวลาได้ตามโครงสร้างเนื้อหา	4.77	0.43	มากที่สุด
2. ครูผู้สอนเนื้อหาสมบูรณ์	4.83	0.38	มากที่สุด
3. ครูผู้สอนบรรยายได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.60	0.50	มากที่สุด
4. ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.73	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านผู้สอน	4.73	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านผู้สอน พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมด้านผู้สอน มีค่าเท่ากับ 4.73 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D.= 0.44)

ตารางที่ 7 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้จริง	4.80	0.41	มากที่สุด

2. สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแทงหยวกลายพื้นฐานได้	4.73	0.45	มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีความเข้าใจในการแทงหยวกลายพื้นฐาน	4.77	0.43	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้	4.77	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้มีค่าเท่ากับ 4.77 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$, S.D.= 0.43)

ตารางที่ 8 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ภาพรวม

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหาสาระ	4.72	0.47	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.73	0.44	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.73	0.45	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.65	0.48	มากที่สุด
5. ด้านผู้สอน	4.73	0.44	มากที่สุด
6. ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้	4.77	0.43	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยทั้ง 6 ด้าน	4.72	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา รวมทั้งหมด 6 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.72 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D.= 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้มากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านผู้สอน มีระดับความพึงพอใจเท่ากัน และด้านเนื้อหาสาระ ด้านการวัดและประเมินผล มีระดับความพึงพอใจรองลงมาตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน นักเรียนได้ลงมือทำงานศิลปะด้วยตัวเอง ช่วยกระตุ้นความตั้งใจและความสนุกสนานในการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยศิลปะการแทงหยวกเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น นักเรียนอาจมีความคุ้นเคยหรือสนใจอยู่แล้ว ทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนรู้อีกขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพฤตินันท์ ดำนัม และคณะ เรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาทัศนศิลป์ เรื่องภาพพิมพ์ โดยใช้วัสดุธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์เรื่องภาพพิมพ์ โดยใช้วัสดุธรรมชาติ สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (พฤตินันท์ ดำนัม และคณะ, 2567)

2. ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เนื้อหาการแทงหยวกถือเป็นองค์ความรู้เชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและน่าสนใจสำหรับนักเรียน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ที่ยังคงสืบทอดประเพณีนี้อยู่ นักเรียนจึงรู้สึกว่าได้เรียนรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนเอง ผู้สอนอาจใช้วิธีการเรียนแบบลงมือทำจริง เช่น การสาธิต ฝึกปฏิบัติ หรือทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความสุขและมีส่วนร่วม และนักเรียนมองว่าความรู้และทักษะจากการแทงหยวกสามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น การตกแต่งงานพิธี การประดิษฐ์ หรือประกอบอาชีพเสริมได้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพฤตินันท์ ดำนัม และคณะ เรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาทัศนศิลป์ เรื่องภาพพิมพ์ โดยใช้วัสดุธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภาพพิมพ์ โดยใช้วัสดุธรรมชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด (พฤตินันท์ ดำนัม และคณะ, 2567) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเข็มจิรา บุญทวี ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อะไร เรื่อง หลักการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดยใช้ ชุดการเรียนรู้อะไร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง หลักการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (เข็มจิรา บุญทวี, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อประกอบการทดลองจำนวน 3 แผน ดังนี้

แผนที่ 1 เรื่องประวัติความเป็นมา และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับงานแทงหยวก จำนวน 3 ชั่วโมง คือ 1) ประวัติความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของการแทงหยวก 2) วัสดุอุปกรณ์สำหรับงานแทงหยวก

จากแผนที่ 1 การแทงหยวก คือการใช้มีดสองคมปลายแหลมแทงฉลุจากกล้วยให้เกิดเป็นลวดลายต่างๆ สำหรับใช้ประดับตกแต่งสิ่งอื่นๆ ที่ใช้ในงานมงคลหรืองานอวมงคล ไม่ปรากฏเด่นชัดว่าเกิดขึ้นในสมัยใด แต่เริ่มมีหลักฐานสมัยสุโขทัยและหรือสมัยอยุธยาโดยนำมาใช้ในงานอวมงคล คือประดับตกแต่งจิตกาธานในพระเมรุมาศ และมีที่มาจากการเผาศพของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ หยวกกล้วยตานี สี กระจดาขี้ ตอก มีดแทงหยวก เครื่องมือที่ประกอบ เช่น เลื่อย มีดโต้ พร้า ค้อน

แผนที่ 2 เรื่องขั้นตอนการแทงหยวกลายพื้นฐาน ลายต่างๆ จำนวน 6 ชั่วโมง คือ 1) ลายพื้นหนึ่ง และลายพื้นหนึ่งกลีบบัว 2) ลายพื้นสาม และลายพื้นสามกลีบบัว 3) ลายพื้นห้า และลายพื้นห้ากลีบบัว 4) ลายหน้ากระดานพื้นฐาน 5) การประกอบลายต่างๆ เข้าเป็นชุด สำหรับตกแต่งกับชิ้นงานหรือโครงสร้างหลัก

จากแผนที่ 2 กระบวนการแทงหยวกของช่างอยุธยามีขั้นตอนและวิธีการดังนี้ คือ การแทงหยวกแต่ละครั้งต้องใช้เวลาดำเนินการ 18-24 ชั่วโมง คือทำทั้งวันทั้งคืน และแบ่งการแทงหยวกออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ การแทงหยวกลาย และการแทงหยวกเครื่องสด ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ วิธีการแทงหยวกลายพื้นฐานต่างๆ

แผนที่ 3 เรื่องขั้นตอนการแทงหยวกลายน่องสิงห์รูปแบบต่างๆ และการประกอบลายพื้นฐานลายน่องสิงห์แต่ละแบบเข้าเป็นชุด สำหรับตกแต่งกับชิ้นงานหรือโครงสร้างหลัก จำนวน 6 ชั่วโมง คือ 1) ลายน่องสิงห์แบบไม่มีปาก 2) ลายน่องสิงห์แบบมีหนึ่งปาก 3) ลายน่องสิงห์แบบมีสองปาก 4) ลายน่องสิงห์กนก 5) ลายเสาพื้นฐาน 6) การประกอบลายต่างๆ เข้าเป็นชุด สำหรับตกแต่งกับชิ้นงานหรือโครงสร้างหลัก

จากแผนที่ 3 ขั้นตอนการแทงหยวกลายน่องสิงห์รูปแบบต่างๆ และการประกอบ ได้แก่ การเตรียมหยวกกล้วย เลือกใช้กล้วยตานีที่ยังไม่แตกเครือ ที่ตัดใหม่ๆ มีลำต้นขนาดใหญ่ นำมาตัดหัวตัดท้ายให้ได้ขนาดความยาวตามที่ต้องการลอกกาบที่ละชั้น การแทงลวดลายลงบนหยวกกล้วยสิ่งสำคัญอันดับแรกคือการจับมีด จะต้องกำด้ามมีดไว้ในอุ้งมือให้มั่นคง ปักมีดให้ตั้งฉากกับหยวกแล้วแทงลาย โดยเริ่มจากจุดใดจุดหนึ่งของลายแล้วจึงแทงไปอย่างต่อเนื่อง ยกมือขึ้นลงสลับไปโดยใช้วิธีบิดมีดแทงกลับขึ้นลงสลับกันจนเสร็จตัวลายนั้นๆ การตกแต่งลายบนหยวกกล้วยแบ่งได้ 4 วิธี ได้แก่ การแรเส้นโดยใช้ปลายมีดกรีดเป็นเส้นเบาๆ ลงบนผิวของหยวกไสรายละเอียดของตัวลายแล้วจึงย้อมสีด้วยการทาระบาย การย้อมสีด้วยวิธีการพ่นสีสเปรย์ และการใช้กระจดาขี้หรือใบตองมารองหลังลาย และการประกอบเป็นลายชุดเป็นการจัดวางลวดลายฉลุหยวกแต่ละชิ้นมาประกอบกันเป็นแผงสำหรับนำไป

ตกแต่งสถานที่ต่างๆ แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ การประกอบเป็นลายชุดเล็กเป็นการนำลายกระจังพื้นปลา พื้นสาม พื้นห้าหรือลายกระจังตาอ้อย มาประกอบเป็นชุดเข้าด้วยกัน และการประกอบลายชุดใหญ่เป็นการนำลายชุดเล็ก 2 ชุด มาประกอบส่วนบนและล่างของลายหน้ากระดาน เป็นต้น

บทสรุป

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ศิลปะการแทงหยวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้มากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านผู้สอน มีระดับความพึงพอใจเท่ากัน และด้านเนื้อหาสาระ ด้านการวัดและประเมินผล มีระดับความพึงพอใจรองลงมาตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องศิลปะการแทงหยวก ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานควรบรรจุการสอนศิลปะการแทงหยวกในหลักสูตรท้องถิ่น หรือในกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า และสามารถอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านให้คงอยู่ สนับสนุนงบประมาณและสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง ศิลปะการแทงหยวกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาหลักสูตรการอบรมครูผู้สอน เพื่อยกระดับคุณภาพการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะการแทงหยวกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสงขลา มีจุดเด่นคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่กระชับ เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ความหมายและความสำคัญ วัสดุอุปกรณ์สำหรับงานแทงหยวก ขั้นตอนการแทงหยวกลายพื้นฐาน ลายต่างๆ และขั้นตอนการแทงหยวกลายน่องสิงห์รูปแบบต่างๆ และการประกอบลายพื้นฐาน ลายน่องสิงห์แต่ละแบบเข้าเป็นชุด สำหรับตกแต่งกับชิ้นงานหรือโครงสร้างหลัก

เอกสารอ้างอิง

- เข็มจิรา บุญทวี. (2565). การพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง หลักการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(7): 44-51.
- ชลุต นิมเสมอ. (2544). องค์ประกอบของศิลปะ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ดำรงค์ ชีวะสาโร. (2559). ศึกษาสายทางหยวกของช่างในรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พล เหลืองรังษี. (2564). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992).
- พล เหลืองรังษี. (2568). การวิจัยหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: บริษัทอะวา 2013 จำกัด.
- พฤตินันท์ ดำนิม และคณะ. (2567). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชา ทัศนศิลป์เรื่องภาพพิมพ์ โดยใช้วัสดุธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การประชุม ชาติใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 15 ประจำปี 2567 (น.864-875). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- วิทยาลัยชุมชนสงขลา. (2565). คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะ “รายวิชาช่างแทงหยวกเบื้องต้น”. สงขลา: วิทยาลัยชุมชนสงขลา.
- สุธี เทพสุริวงศ์ และคณะ. (2562). ภูมิปัญญาพื้นบ้านในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารการ พัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 8(1): 238-249.

การประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์โดย
ใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้
ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

Evaluation of the Career Development Curriculum on Manohra
Bead Jewelry Making Using the CIPP Model at Khoa Chaison
District Learning Encouragement Center in Phatthalung Province

^{1*}เพชรภรณ์ บุญเลิศ Petcharaporn Boonlert

^{2**}ประกาศ ปานเจียง Prapas Panjiang

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: Petcharaporn.boon032@hu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: pprapas@hu.ac.th

Received May 2, 2025; Revised May 18, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ ซึ่งประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท, ด้านปัจจัยนำเข้า, ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงประเมิน กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 7 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 1 คน, ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 13 คน, ผู้สอน จำนวน 1 คน, ผู้เรียนจำนวน 50 คน, คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 8 คน, สมาชิกในครอบครัวผู้เรียนจำนวน 50 คน และผู้นำชุมชน 5 คน รวมทั้งสิ้น 128 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การประเมินหลักสูตรทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ 1) ด้านบริบท กลุ่มผู้บริหารและผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.90) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า กลุ่มครูและบุคลากร

ทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.34) 3) ด้านกระบวนการ กลุ่มผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.34) และ 4) ด้านผลผลิต กลุ่มผู้นำชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.14) นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์พบว่า หลักสูตรมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพตามบริบทพื้นที่ มีโครงสร้างและเนื้อหาที่เหมาะสม ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ มีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์อย่างเพียงพอ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และผู้จบหลักสูตรสามารถนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดอาชีพ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น เพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; จังหวัดพัทลุง; รูปแบบชิปปี้; ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้; หลักสูตรพัฒนาอาชีพ

Abstract

This research article aimed to Evaluation of the Career Development Curriculum on Manohra bead jewelry Making using the CIPP Model at Khoa Chaison District Learning Encouragement Center in Phatthalung Province which included Context, Input, Process and Product, was used to evaluation the curriculum. The research methodology used is evaluation research. The sample group for this research consists of 7 target groups including 1 administrator, 13 teachers and educational personnel, 1 instructor, 50 students, 8 school committee members, 50 family members of students, and 5 community leaders, totaling 128 participants. They were selected using purposive sampling method. The instruments of this research were a questionnaire and a semi-structured interview. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of this research were; the curriculum evaluation in all aspects was at the highest level as follows: 1) in terms of context, the group of administrators and teachers had the highest average value ($\bar{x} = 4.90$). 2) For the input aspect, the teachers and educational personnel group had the highest mean ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.34). 3) Regarding the process aspect, the learner's group had the highest mean ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.34). 4) In the product aspect, the community leaders' group had the highest mean ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.14). Interview results showed that the curriculum management focused on developing career skills according to the local context with appropriate structure and content. Instructors were knowledgeable and capable, with

sufficient instructional materials and equipment provided. The learning management process met learners' needs, and graduates could apply their knowledge to develop and extend their careers, create products with local identity, and increase household and community income.

Keywords: Curriculum Evaluation; Phatthalung Province; CIPP Model; Learning Promotion Center; Career Development Curriculum

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2545) กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนไทยให้ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ รวมทั้งเชื่อมโยงกับระดับภูมิภาคและระดับโลก อีกทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมตามแนวทางการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้รับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย เน้นกระบวนการคิดตามหลักปรัชญาคิดเป็นและหลักเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษาต่อเนื่อง พ.ศ. 2554 (กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ, 2559)

การจัดการศึกษาอาชีพจึงมีความสำคัญในการพัฒนาประชากรให้มีความรู้และทักษะ เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดยุทธศาสตร์สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 การผลิตและพัฒนากำลังคน รองรับตลาดงานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ “รู้เขา รู้เรา เถาทัน เพื่อแข่งขันได้ในเวทีโลก” ตลอดจนกำหนดภารกิจที่จะยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง ซึ่งจะเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบใหม่ที่สร้างความมั่นคงให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2555) นอกจากนี้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาทักษะทางอาชีพ ส่งเสริมการจัดการศึกษา ที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โดยมอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมเรียนรู้ ดำเนินการจัด การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ให้แก่ประชาชน จึงจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพ Re - Skill และ Up - Skill ใน 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ ความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริม สนับสนุน สร้างโอกาสให้เกิด Soft Power

เพื่อเปิดโอกาสในการต่อยอดสร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาต่อยอด ศิลปะ วัฒนธรรม ให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตามนโยบายดังกล่าว (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2567)

มโนราห์เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 500 ปีในภาคใต้ของ ประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดพัทลุงซึ่งถือเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญและได้รับการยกย่องให้เป็น "เมืองมโนราห์" ของประเทศไทย ปัจจุบันมโนราห์ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมของชาติโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และได้รับการประกาศขึ้นบัญชีมรดกวัฒนธรรมที่จับ ต้องไม่ได้ของมนุษยชาติโดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อปี 2564 ซึ่งถือเป็นการยกระดับคุณค่า ทางวัฒนธรรมสู่เวทีโลก (กระทรวงการต่างประเทศ, 2564) เครื่องประดับมโนราห์ โดยเฉพาะลูกปัดที่ ใช้ประดับบนเครื่องแต่งกาย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนความงดงามและเอกลักษณ์ของ ศิลปะการแสดงนี้ ตั้งแต่ลูกปัดมโนราห์ทำจากวัสดุธรรมชาติและมีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน ทำให้มี ราคาสูงและหายาก ปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องประดับที่ได้แรงบันดาลใจจากมโนราห์มีมูลค่าไม่ต่ำ กว่า 150 ล้านบาทต่อปี และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12.5 ต่อปี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด พัทลุง, 2566) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ Soft Power ของไทยที่ สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง มีบทบาทในการจัดการศึกษา ส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีความประสงค์จะมีอาชีพ เสริม จึงได้ส่งเสริมฝึกทักษะการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ เพื่อพัฒนาและต่อยอดอาชีพ เสริมรายได้ และเพิ่มศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความมั่นคงให้กับชุมชน โดยได้จัดประชุมเพื่อ จัดทำหลักสูตรพัฒนาอาชีพ โดยสอบถามจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลไปใช้วางแผนและกำหนด ยุทธศาสตร์หลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชน หลักสูตรการทำ เครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน ได้เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นมา โดยมีระยะเวลาการฝึกอบรม 40 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 12 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 28 ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม จากการติดตามผลการดำเนินงานของหลักสูตรเบื้องต้นพบ ประเด็นปัญหาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) อัตราการนำความรู้ไปต่อยอดเป็นอาชีพและสร้าง รายได้อยู่ที่ร้อยละ 67.5 เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 85 2) รายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของ ผู้เรียนยังมีความแตกต่างกันมาก (3,500 - 5,200 บาทต่อเดือน) แสดงถึงความไม่สม่ำเสมอในการนำ ความรู้ไปใช้ 3) ทักษะในการต่อยอดธุรกิจและการตลาดของผู้เรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่ต้อง พัฒนา และ 4) การเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการและตลาดยังไม่เพียงพอ ทำให้การสร้างรายได้ที่ ยั่งยืนยังเป็นความท้าทาย (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน, 2567) นอกจากนี้ยังพบว่า

ขาดการประเมินผลหลักสูตรอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ทำให้ไม่มีข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและเหตุผลในการเลือกใช้ออกแบบการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ในปัจจุบันมีรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย อาทิ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ที่เน้นการประเมินเฉพาะด้านผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake) ที่ให้ความสำคัญกับการพรรณารายละเอียดและเน้นการพิจารณาตัดสินคุณค่า รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven) ที่เน้นการประเมินผลสรุปและการประเมินเพื่อการพัฒนา และรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) หรือที่รู้จักกันในชื่อรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) การประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท (Context Evaluation:C) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation:I) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation:P) และด้านผลผลิต (Product Evaluation:P) สามารถเป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาและหลักสูตรทั้งภายในและภายนอก ทำให้สามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรได้ (Shamsa et al., 2018)

ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ในการประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ เนื่องจากมีข้อดีและความเหมาะสมหลายประการ ประการแรก รูปแบบชิปปี้มีความครอบคลุมในทุกมิติของการดำเนินงานหลักสูตร ไม่เพียงประเมินผลลัพธ์เท่านั้น แต่ยังพิจารณาองค์ประกอบหลักตั้งแต่บริบทแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ที่มุ่งเน้นเฉพาะการประเมินผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ ประการที่สอง รูปแบบชิปปี้เป็นการประเมินที่ให้ข้อมูลเชิงระบบสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ทั้งระหว่างดำเนินการ และหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน ซึ่งเหมาะกับบริบทของหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประการที่สาม โครงสร้างการประเมินแบบชิปปี้มีความยืดหยุ่นและปรับใช้ได้ดีกับการประเมินหลักสูตรระยะสั้นที่มุ่งพัฒนาอาชีพ โดยสามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน (Context) ความพร้อมของทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ (Input) คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Process) และการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งด้านความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์จริง (Product) นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการประเมินของสเตคที่มีความซับซ้อนในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ รูปแบบชิปปี้มีขั้นตอนที่ชัดเจนและสามารถดำเนินการได้ และเป็นระบบมากกว่า ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเวลาในการดำเนินการประเมิน (Shamsa et al., 2018)

จากความสำเร็จและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุงเพื่อวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพ การทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ใน 4 ด้านตาม CIPP Model ได้แก่ 1. ด้านบริบท (Context) 2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 3. ด้านกระบวนการ (Process) 4. ด้านผลผลิต (Product)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยใช้การประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) เพื่อเป็นการประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพ การทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สนใจอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน ทั้ง 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลเขาชัยสน ตำบลควนขนุน ตำบลจองถนน ตำบลห่านโพธิ์ และตำบลโคกม่วง โดยมี 7 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 13 คน ผู้สอน จำนวน 1 คน ผู้เรียน จำนวน 50 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 8 คน สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน จำนวน 50 คน และผู้นำชุมชน 5 คน รวมทั้งสิ้น 128 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) 4 ชุด สำหรับการประเมินรายด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบทสำหรับ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, ผู้สอน, ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2) ด้านปัจจัยนำเข้า สำหรับ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, ผู้สอน และผู้เรียน 3) ด้านกระบวนการ สำหรับ ผู้บริหาร, ผู้สอน และผู้เรียน 4) ด้านผลผลิต สำหรับ ผู้เรียน, สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน และผู้นำชุมชน โดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารโครงสร้าง 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา 2 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ในการวิจัย (Index of Item Objective Congruency: IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 – 1.00 นำมาใช้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 นำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือตัดทิ้ง นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากร ที่ไม่ถูกกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) โดยมีค่าเท่ากับ 0.96

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) โดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารโครงสร้าง 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ในการวิจัย (Index of Item Objective Congruency: IOC) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.67 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม โดยการเก็บจากผู้บริหาร, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, ผู้สอน, ผู้เรียน, คณะกรรมการสถานศึกษา, สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน และผู้นำชุมชนเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสัมภาษณ์ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง และทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, ผู้สอน, ผู้เรียน, คณะกรรมการสถานศึกษา, สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน และผู้นำชุมชน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ติดต่อขอนัดหมายผู้ให้ข้อมูลทุกคนเพื่อนัด วัน เวลาและสถานที่หรือช่องทางการติดต่อสื่อสารสำหรับสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า 2) ผู้วิจัยเข้าพบหรือติดต่อผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการสัมภาษณ์ 3) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยเริ่มจากการแนะนำตัวและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ จากนั้นสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น และทำการจดบันทึกเฉพาะเนื้อหาสาระตามประเด็นที่ต้องการ 4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ (1) แบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (2) แบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Five Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดหมวดหมู่

และลำดับคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ผลจากการประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์โดยใช้รูปแบบซีบีบี (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง สามารถสรุปเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

การประเมินหลักสูตรด้านบริบท มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของกลุ่มประชากรด้านบริบท มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบทของกลุ่มประชากร

ผู้ประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ผู้บริหาร	4.90	0	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.82	0.21	มากที่สุด
ผู้สอน	4.90	0	มากที่สุด
ผู้เรียน	4.81	0.25	มากที่สุด
คณะกรรมการสถานศึกษา	4.79	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านบริบทในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่ม โดยกลุ่มผู้บริหารและผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.90$) รองลงมาคือกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.21) และกลุ่มผู้เรียน ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.25) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.19) สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ด้านบริบท ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้สอนมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มรายได้ ส่งเสริมการ Re-Skill และ Up-Skill ตามบริบทพื้นที่อำเภอเขาชัยสน โดยสำรวจความต้องการของประชาชนเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม ด้านหลักสูตร ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้สอนพบว่าโครงสร้างและเนื้อหาสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาอาชีพ มีสัดส่วนทฤษฎีและปฏิบัติที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริง เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ และสามารถต่อยอดอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

การประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มประชากรด้านปัจจัยนำเข้า รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของกลุ่มประชากร

ผู้ประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ผู้บริหาร	4.80	0	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.81	0.34	มากที่สุด
ผู้สอน	4.80	0	มากที่สุด
ผู้เรียน	4.80	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่ม โดยกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.34) รองลงมาคือกลุ่มผู้บริหารและผู้สอน ($\bar{x} = 4.80$) และกลุ่มผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.35) สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน พบว่าสถานศึกษาจัดหาผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ มีความถนัดทักษะและประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาที่สอน มีคุณภาพและความเป็นมืออาชีพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน พบว่าสื่อและอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติมีเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ อีกทั้งสถานที่มีความเหมาะสม สะอาด เป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการของกลุ่มประชากร

ผู้ประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ผู้บริหาร	4.75	0	มากที่สุด
ผู้สอน	4.63	0	มากที่สุด
ผู้เรียน	4.79	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่ม โดยกลุ่มผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.34) รองลงมาคือกลุ่มผู้สอน ($\bar{x} = 4.63$) และกลุ่มผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.75$) สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ด้านกระบวนการ ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษา ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดจากการสำรวจและทำประชาคมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิตของกลุ่มประชากร

ผู้ประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ผู้เรียน	4.80	0.33	มากที่สุด
สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน	4.80	0.25	มากที่สุด
ผู้นำชุมชน	4.88	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านผลผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่ม โดยกลุ่มผู้นำชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.14) รองลงมาคือกลุ่มสมาชิกในครอบครัวผู้เรียน ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.25) และกลุ่มผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.33) สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ด้านผลผลิต ได้แก่ ด้านการนำความรู้ไปถ่ายทอด ขยายผลพัฒนาและต่อยอดอาชีพ ผลการสัมภาษณ์ผู้เรียน สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน และผู้นำชุมชน พบว่า ผู้จบหลักสูตรได้รับการยอมรับในความรู้ ความสามารถ และผลิตภัณท์ มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาผลิตภัณท์โดยนำเอกลักษณ์ท้องถิ่นผสมผสานกับวิถีชุมชน สร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณท์เพื่อดึงดูดผู้สนใจและประชาสัมพันธ์วิถีชีวิตชุมชน เช่น ลายลูกแก้ว ลายธงชาติ ลายขนมตัด และลายดอกพิกุล ซึ่งช่วยยกระดับขีดความสามารถของชุมชนในการแข่งขัน กระตุ้นเศรษฐกิจภาคครัวเรือนและชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้จบหลักสูตรสามารถใช้ช่องทาง OOC (Onie Online Commerce Center) เป็นศูนย์จำหน่ายสินค้าออนไลน์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่ง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ได้ยกระดับคุณภาพสินค้าและผลิตภัณท์ของผู้จบหลักสูตรโดยสร้างแบรนด์เนอรัภายใต้ชื่อ Onie เป็นการการันตีคุณภาพสินค้า ส่งผลให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านบริบท ผลการประเมินโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้บริหาร ครูและบุคลากร ผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่างานด้านหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด หลักสูตรสอดคล้องกับศักยภาพชุมชนตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพัทลุง ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะการประกอบอาชีพเพื่อมีงานทำอย่างยั่งยืน โครงสร้างหลักสูตรออกแบบการเรียนรู้งานอาชีพแบบฝึกทักษะอาชีพ การเข้าสู่อาชีพ การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาอาชีพด้วยเทคโนโลยี มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง บูรณาการกับวิถีชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา นกแก้ว ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ควรส่งเสริมผู้เรียนในด้านที่สนใจ ให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะ

ความคิดริเริ่มและชี้แนะตนเอง ส่งเสริมทักษะการเข้าสังคม เรียนรู้การเพิ่มผลผลิตให้มีค่าทางสังคม และพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และอารมณ์ (ปนัดดา นกแก้ว, 2562)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ผู้สอน และผู้เรียน มีความเห็นในด้านผู้สอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ผู้บริหารและผู้เรียนยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้สอนที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและมีความเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพาพัญ ทองกิ่ง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องปรับบทบาทมาเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง จึงทำให้สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานและมีความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้านผู้เรียนมีความพร้อม มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ ร่วมคิดค้นและออกแบบนวัตกรรมใหม่ๆ (พิมพาพัญ ทองกิ่ง, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพันธ์ุ เดชะคุปต์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นว่าการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมคิด พุด และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายแล้ว ยังช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปต่อยอดในอาชีพ สร้างรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว อีกทั้งการจัดการศึกษาควรออกแบบโดยใช้การมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้รูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ (พิมพันธ์ุ เดชะคุปต์, 2558) สอดคล้องกับกลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน มุ่งเน้นการให้องค์ความรู้ การฝึกทักษะ เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวนักเรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน และทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จ ของนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) และด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษามีสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ที่เพียงพอและเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสิวราช อินตะวิชัย ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า โต๊ะ เก้าอี้ที่ผู้เรียนสามารถเคลื่อนย้าย ปรับเปลี่ยนได้สะดวกเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีวัสดุ อุปกรณ์การเรียนให้เลือกใช้ได้หลากหลายเพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน (สิวราช อินตะวิชัย, 2563)

3. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการสำรวจความ

ต้องการเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม ใช้เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีระยะเวลาที่เหมาะสมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และทันสมัย และมีการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของวลิตา อุ่นเรือน ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ ซึ่งเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้, วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวัง, เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่ใช้สอน, กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการและขั้นตอนในการนำรูปแบบไปใช้ และการวัดและประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุเป้าหมายหรือไม่ (วลิตา อุ่นเรือน, 2563)

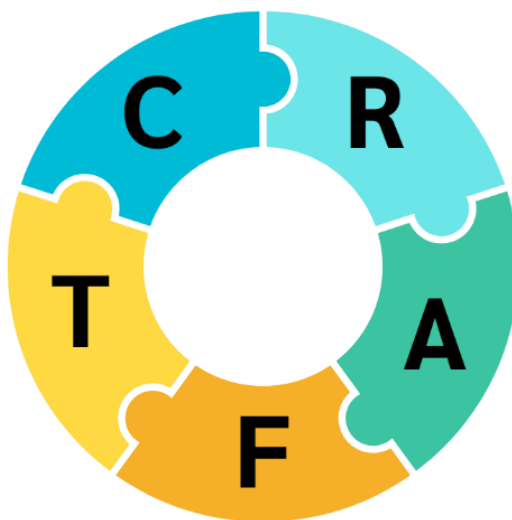
4. ด้านผลผลิต ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้จบหลักสูตรได้รับการยอมรับในความรู้ ความสามารถ และผลิตภัณธ์ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาผลิตภัณธ์โดยนำเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาผสมผสานกับวิถีชุมชน สามารถสร้างช่องทางขยายอาชีพผ่าน OOC (Onie Online Commerce Center) และสถานศึกษาได้ยกระดับคุณภาพสินค้าและผลิตภัณธ์ของผู้จบหลักสูตรภายใต้แบรนด์ Onie เพื่อการันตีคุณภาพ ส่งผลให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับกลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในสถานศึกษาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน ทุกระดับมีทักษะและศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมทักษะอาชีพช่วยให้นักเรียนสามารถก้าวสู่โลกการทำงานหรือการศึกษาต่ออย่างมีคุณภาพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะและประสบการณ์ ในอาชีพต่างๆ สามารถค้นพบความสนใจและความถนัดของตนเอง หลากหลายตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่าง (กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ คือ Community-based Resource and Activity for

Functional Training Model (CRAFT Model) องค์ประกอบของ CRAFT Model มีรายละเอียดดังนี้

1. Community Collaboration คือ การทำงานร่วมกับชุมชนในการออกแบบหลักสูตรและพัฒนาอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของตลาด
2. Resource Integration คือ การบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่น เช่น วัสดุจากธรรมชาติ ทักษะช่างฝีมือ และความรู้พื้นบ้านในการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน
3. Activity-based Learning คือ การเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมการลงมือทำ เช่น การฝึกปฏิบัติการทำเครื่องประดับลูกปัดมโนราห์ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง
4. Functional Skill Development คือ การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพที่สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถสร้างรายได้
5. Targeted Evaluation คือ การประเมินผลที่มุ่งเน้นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในด้านทักษะอาชีพ ความสามารถในการสร้างงาน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 CRAFT Model

บทสรุป

การประเมินหลักสูตรพัฒนาอาชีพ การทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์โดยใช้รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านบริบท พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพัทลุง มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โครงสร้างหลักสูตรออกแบบการเรียนรู้งานอาชีพที่เน้นการปฏิบัติจริงและบูรณาการกับวิถีชีวิต 2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินครอบคลุมการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความ

ต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และมีการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ 3. ด้านกระบวนการ มีการสำรวจความต้องการเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม ใช้เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีระยะเวลาที่เหมาะสมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและทันสมัย และมีการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4. ด้านผลผลิต ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้จบหลักสูตรได้รับการยอมรับในความรู้ สามารถสร้างช่องทางขยายอาชีพผ่าน OCCC (Onie Online Commerce Center) และสถานศึกษาได้ยกระดับคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ของผู้จบหลักสูตรภายใต้แบรนด์ Onie เพื่อการันตีคุณภาพ ส่งผลให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบของหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ครบถ้วน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทของพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสามารถนำข้อมูลต่างๆ ไปเป็นแนวทางของกรอบแนวคิดในการพัฒนาเป็นหลักสูตรที่มีความใกล้เคียงกับหลักสูตรนี้ไว้ใช้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 การประเมินหลักสูตรอาจทำการสังเคราะห์รูปแบบของการประเมินหลักสูตร ตามแนวคิดต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประเมินได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.2 ควรมีเครื่องมือในการประเมินรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินหลักสูตรได้อย่างลึกซึ้งและหลากหลายมิติ เช่น การประเมินรูปแบบซีพีเอส (CIPPIest Model) การประเมินรูปแบบ CPO การประเมินของไทเลอร์ เป็นต้น

2.3 สถานศึกษาควรมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาต่อยอดผลผลิตเดิม เพื่อให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรที่มีความต่อเนื่องรองรับความต้องการของผู้เรียนไว้ใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2567). รายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ.

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2564). ยูเนสโกขึ้นทะเบียน “โนรา” มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ. <https://www.mfa.go.th/th/content/nora161264>
- กลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์ อาชีพให้กับนักเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ. (2559). *คู่มือการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ปนัดดา นกแก้ว (2562). ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมพ์พันธุ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พาญ ทองกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. *CMU Journal of Education*, 4(1): 50-59.
- วลิดา อุ่นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการสัมผัสทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเขาชัยสน. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานหลักสูตรการทำเครื่องประดับจากลูกปัดมโนราห์ ประจำปีงบประมาณ 2565-2567*. พัทลุง: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพัทลุง.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพัทลุง. (2566). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์การค้าและมูลค่าผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง ประจำปี 2566*. พัทลุง: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพัทลุง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2555). *หลักสูตรการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ชุดที่ 2*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สิวราช อินตะวิชัย. (2563). การศึกษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จังหวัดราชบุรี. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Shamsa, A., et al. (2018). Implementation of CIPP model for quality evaluation at school level: A case study. *Journal of Education and Educational Development*, 5(1): 189-206.

การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Promotion of Students Moral Values by Administrators of Private Islamic Schools in Nakhon Si Thammarat Province

^{1*}สิริพร ปันตะ Siriporn Panta

^{2**}ชนัฐ พรหมศรี Chanat Prosri

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: siriporn.pan059@hu.ac.th

**Corresponding author, e-mail: chanat@hu.ac.th

Received April 26, 2025; Revised May 20, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน การวิจัยเชิงปริมาณนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 196 คน โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนลิเคิร์ต 5 ระดับเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมของผู้บริหาร ค่าความสอดคล้องระหว่างรายการกับวัตถุประสงค์ (IOC) ของเครื่องมือมีช่วงตั้งแต่ 0.67-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือโดยรวมอยู่ที่ 0.98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก และ 2) ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่าด้านความมีน้ำใจ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ภาพรวมแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การส่งเสริมคุณธรรม; ผู้บริหารโรงเรียน; โรงเรียนเอกชน

Abstract

This research article aims to: (1) study the level of moral promotion among students by administrators of private Islamic schools in Nakhon Si Thammarat Province, and (2) compare the level of moral promotion among students by administrators of private Islamic schools in Nakhon Si Thammarat Province under the Office of Nakhon Si Thammarat Provincial Education, categorized by gender, educational background, and work experience. This quantitative research employed a sample group comprising teachers from private Islamic schools in Nakhon Si Thammarat Province for the academic year 2024. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's formula, resulting in a total of 196 participants. The schools were used as stratification criteria for proportional sampling, and the simple random sampling technique (sampling without replacement) was employed. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire on the administrators' moral promotion practices. The instrument's Item-Objective Congruence (IOC) values ranged from 0.67 to 1.00, and the overall reliability coefficient was 0.98. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test statistics. The research findings revealed that: (1) the overall level of moral promotion among students by administrators of private Islamic schools in Nakhon Si Thammarat Province was high, and (2) The level of promotion of student morality by administrators of private Islamic schools in Nakhon Si Thammarat Province, classified by educational level, found that the overall picture was not different. However, when considering each aspect, it was found that the aspect of kindness was significantly different at the .05 level. The level of promotion of student morality by

administrators of private Islamic schools in Nakhon Si Thammarat Province, classified by gender and work experience, found that the overall picture was different.

Keywords: Moral Promotion; School Administrators; Private Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีบทบาทในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่การศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังคงต้องพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนควบคู่กันไป (สุภาพร รุ่งเรืองกิจ, 2562) เพื่อสร้างบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีคุณลักษณะที่ดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและสมดุล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะองค์กรที่บูรณาการการเรียนรู้ทางวิชาการเข้ากับการพัฒนาคุณธรรมตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยมุ่งเน้นการสร้างนักเรียนให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะทางศีลธรรมอันดีงาม การส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาที่สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมอย่างเป็นระบบ รวมถึงพัฒนากลยุทธ์ที่นำไปปฏิบัติได้จริงและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน พร้อมทั้งต้องมีการติดตามและประเมินผลกระบวนการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน (ชุตินา ศรีเจริญ และคณะ, 2563)

หลักการสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษาคือการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการกับจริยธรรมและศีลธรรมอย่างสมดุล เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดีของสังคม โดยแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวนโยบายด้านการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) ซึ่งกำหนดให้การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงามควบคู่กับความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ยังคงมีความสำคัญ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการสังเกตพฤติกรรมของแบบอย่างที่ดี และการเสริมแรงเชิงบวก ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (รัตนา สินธุภิรมย์, 2564) ในด้านการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม โดยต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กำหนดนโยบายด้านคุณธรรม และเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่บุคลากรและนักเรียน (สมชาย พิษณุวรากล, 2563) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

จากการศึกษาพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดหลักคำสอนทางศาสนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการหล่อหลอมพฤติกรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนาและวิถีชีวิตภายในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2564) อย่างไรก็ตาม ยังพบประเด็นท้าทายหลายด้าน อาทิ ความคลาดเคลื่อนด้านแนวคิดระหว่างผู้บริหารกับครูในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม การขาดแนวทางที่ชัดเจนและเป็นระบบในการดำเนินงาน และข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคล (ณัฐวุฒิ อินทร์ทอง, 2565) ข้อมูลจากงานวิจัยในพื้นที่ยังสะท้อนว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องการแนวทางหรือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมที่สามารถปรับใช้ได้จริงและเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน (อามานี หมดหมาน, 2564) ปัญหาและข้อเท็จจริงเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยมุ่งวิเคราะห์ในมิติของโครงสร้างการบริหารจัดการ แนวคิดเชิงนโยบาย และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหาร เช่น เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน (สุภัค พงศ์สุพัฒน์, 2561)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงรูปแบบหรือแนวนโยบายที่ส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของ

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งหมด 399 คน จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำนวน 7 โรงเรียน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 196 คน โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Five rating scale) (Likert, 1932)

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาดใหญ่ ถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 2) นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม Google forms ผ่าน My Office ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งระบุระยะเวลาในการขอรับ แบบสอบถามคืน ภายใน 30 วัน 3) เมื่อรับแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)
2) วิเคราะห์ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากนั้น นำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามตัวแปรอิสระ ดังนี้ (1) ทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยการทดสอบ t-test แบบ Independent (2) ทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้สถิติ F-test และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ Scheffé's Method

ผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม ทั้ง 8 ด้าน

(n = 196)

การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด นครศรีธรรมราช		ระดับการส่งเสริม		
		$\bar{x}$	SD	ระดับ
1	ด้านความซื่อสัตย์	4.20	0.74	มาก
2	ด้านความซื่อสัตย์	4.13	0.78	มาก
3	ด้านความซื่อสัตย์	4.23	0.74	มาก
4	ด้านความซื่อสัตย์	4.18	0.74	มาก
5	ด้านความซื่อสัตย์	4.24	0.74	มาก
6	ด้านความซื่อสัตย์	4.23	0.73	มาก
7	ด้านความซื่อสัตย์	4.18	0.72	มาก

8	ด้านความมีน้ำใจ	4.20	0.71	มาก
	รวม	4.20	0.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.70) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความสุภาพ ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.74) รองลงมาคือด้านความซื่อสัตย์ และด้านความสะอาด ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านความประหยัด ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.78)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 8 ด้านจำแนกตามเพศ

การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	เพศ				t	P- value
	ชาย		หญิง			
	n = 57		n = 139			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านความขยัน	4.44	0.82	4.10	0.68	2.96	.003
2. ด้านความประหยัด	4.35	0.90	4.04	0.70	2.52	.012
3. ด้านความซื่อสัตย์	4.47	0.82	4.13	0.68	3.01	.003
4. ด้านความมีวินัย	4.48	0.80	4.06	0.67	3.72	.000
5. ด้านความสุภาพ	4.47	0.82	4.14	0.68	2.91	.004
6. ด้านความสะอาด	4.43	0.85	4.14	0.66	2.51	.013
7. ด้านความสามัคคี	4.43	0.81	4.08	0.66	3.12	.002
8. ด้านความมีน้ำใจ	4.41	0.82	4.11	0.64	2.78	.006
รวม	4.44	0.80	4.10	0.63	3.10	.002

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 8 ด้านจำแนกตามเพศ พบว่า มีระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ทั้ง 8 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในภาพรวมระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในเพศชายมากกว่าระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในหญิง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 8 ด้านจำแนกตามระดับการศึกษา

การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	ระดับการศึกษา				t	P- value
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	n = 170		n = 26			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านความซื่อสัตย์	4.23	0.71	4.01	0.88	1.39	.166
2. ด้านความประหยัด	4.15	0.76	4.01	0.87	0.84	.400
3. ด้านความซื่อสัตย์	4.25	0.72	4.06	0.86	1.25	.212
4. ด้านความมีวินัย	4.21	0.70	4.00	0.91	1.40	.161
5. ด้านความสุภาพ	4.27	0.69	4.01	0.98	1.29	.205
6. ด้านความสะอาด	4.26	0.71	4.01	0.82	1.59	.112
7. ด้านความสามัคคี	4.22	0.70	3.97	0.85	1.63	.104
8. ด้านความมีน้ำใจ	4.24	0.68	3.94	0.84	2.01	.046
รวม	4.23	0.67	4.00	0.84	1.54	.124

จากตารางที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 8 ด้านจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า มีระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกันและรายด้านทั้ง 7 ด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนอีกหนึ่งด้านได้แก่ ด้านความมีน้ำใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในด้านความมีน้ำใจมากกว่าระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ อันดับที่ 1 ด้านที่ 5 ด้านความสุภาพ รองลงมาคืออันดับที่ 2 ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านความซื่อสัตย์ และด้านที่ 6 ด้านความสะอาด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อันดับที่ 5 คือ ด้านที่ 5 ด้าน

ความประหยัด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ด้านความสุภาพเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารและครูสามารถปลูกฝังได้ง่ายผ่านการเป็นแบบอย่าง การใช้ถ้อยคำที่สุภาพในการสื่อสาร และการกำหนดระเบียบวินัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ให้ความสำคัญต่อการอบรมมารยาทตามหลักศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงทำให้ผู้บริหารสามารถส่งเสริมด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับด้านความซื่อสัตย์และด้านความสะอาด ซึ่งอยู่ในลำดับถัดมา ก็เป็นคุณธรรมที่สามารถเห็นผลได้ชัดเจนในพฤติกรรมของนักเรียน อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมและประเมินผลได้โดยตรง เช่น การไม่โกงในการสอบ หรือการรักษาความสะอาดของห้องเรียนและโรงเรียน ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถกำหนดมาตรการหรือกิจกรรมส่งเสริมได้อย่างชัดเจน ในขณะที่ด้านความประหยัด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเนื่องมาจากความยากในการปลูกฝังพฤติกรรมนี้ให้เห็นผลในระยะสั้น อีกทั้งผู้บริหารอาจมีบทบาทจำกัดในการควบคุมพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักเรียนโดยตรงเมื่อเทียบกับด้านอื่น จึงทำให้การส่งเสริมด้านนี้มีความท้าทายมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของรสสุคนธ์ พูลพิพัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความมีน้ำใจ ความขยัน และความมีวินัย แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมประกอบด้วยกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมรักการอ่าน ปลูกฝังวินัยในการออม และการจัดกิจกรรม 5 ส. เพื่อพัฒนาความสะอาดและความซื่อสัตย์ในการสอบ (รสสุคนธ์ พูลพิพัฒน์, 2564) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยทั้งสองสะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนไม่ว่าจะอยู่ภายใต้สังกัดหรือบริบทใด ล้วนมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในระดับที่ดี หากได้รับการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่สามารถถ่ายทอดผ่านกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรม 5 ส. หรือการเป็นแบบอย่างของครูและผู้บริหาร ซึ่งในกรณีของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ด้านความสุภาพ ความสะอาด และความซื่อสัตย์มักเป็นจุดเน้นตามหลักคำสอนศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามที่เคร่งครัด ส่งผลให้เกิดการปลูกฝังคุณธรรมในด้านเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน ความแตกต่างในด้านที่มีระดับเฉลี่ยต่ำ เช่น ความประหยัด อาจสะท้อนให้เห็นความท้าทายร่วมกันในหลายพื้นที่ของประเทศ เนื่องจากเป็นคุณธรรมที่ต้องการกระบวนการปลูกฝังระยะยาวและมีข้อจำกัดในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง ที่เน้นกิจกรรมการออมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมด้านนี้โดยเฉพาะ

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยทั้งสองชี้ให้เห็นว่า ด้านของคุณธรรมที่สามารถสังเกต ประเมินผล และกำหนดมาตรการได้อย่างชัดเจน เช่น ความสะอาด ความสุภาพ ความซื่อสัตย์ และความขยัน เป็นจุดร่วมที่ผู้บริหารสามารถส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลากหลายบริบทของ

โรงเรียน ในขณะที่ด้านที่ต้องอาศัยการฝึกฝนเชิงนิสัยหรือเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก เช่น ความประหยัด อาจต้องใช้เวลาและกลยุทธ์เฉพาะในการส่งเสริมให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา โดยการทดสอบ t-test แบบ Independent สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 8 ด้านจำแนกตามเพศ พบว่า ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในภาพรวมพบว่าผู้บริหารเพศชายมีระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนสูงกว่าผู้บริหารเพศหญิง ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างด้านแนวทางการบริหารจัดการหรือรูปแบบการนำเสนอกิจกรรมที่เน้นการสร้างวินัยและการปฏิบัติจริงที่แตกต่างกันตามบทบาททางสังคม (มนัสวี บัวใหญ่, 2564) ทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาณี จันทรสว่าง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมของนักเรียนผ่านกิจกรรมการฟังและการแสดงความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการฟังและการแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ สามารถพัฒนาความสามารถด้านคุณธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดกว้างและการให้ความเคารพในความแตกต่าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมคุณธรรมในหมู่นักเรียน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแนวทางการดำเนินกิจกรรมมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมเชิงคุณธรรมในสถานศึกษา (ชญาณี จันทรสว่าง, 2562)

2) ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับรายด้านอีก 7 ด้าน ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด และความสามัคคี อย่างไรก็ตาม ด้านความมีน้ำใจ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับการส่งเสริมคุณธรรมในด้านความมีน้ำใจสูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งอาจสะท้อนถึงความใกล้ชิดกับบริบทการจัดการศึกษาที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการมากกว่าระดับนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของรสสุคนธ์ พูลพิพัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การปลูกฝังนิสัยการอ่าน การออม และการจัดกิจกรรม 5 ส. มีระดับคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านความมีน้ำใจ ความขยัน และความมีวินัย (รสสุคนธ์ พูลพิพัฒน์, 2564)

2.2 ทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการใช้สถิติ F-test และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ Scheffé's Method สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 8 ด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากมีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันความสามารถและประสบการณ์ในการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของพิไลลักษณ์ กาญจนวัฒน์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นเพราะว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน ทั้ง 4 ระดับล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 (พิไลลักษณ์ กาญจนวัฒน์ และคณะ, 2563)

2) การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 8 ด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ Scheffé's Method พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยภาพรวม กับ ประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ ค่าเฉลี่ยระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในแต่ละด้าน กับ ประสบการณ์ในการทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในด้านต่อไปนี้ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด และด้านความสามัคคี ค่าเฉลี่ย

ระดับการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ ด้านความขยันและด้านความมีน้ำใจ

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน โดยสอดคล้องกับบริบททางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น งานวิจัยนี้ได้พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบของ “โมเดล 4P” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้านที่เป็นปัจจัยส่งเสริมสำคัญ ได้แก่ Policy คือ นโยบายที่ชัดเจน Participation คือ การมีส่วนร่วม Practice คือ การปฏิบัติจริง และ Personal Example คือ การเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ซึ่งสะท้อนกระบวนการบริหารจัดการเชิงคุณธรรมของผู้บริหารใน 4 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน

บทสรุป

การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน โดยด้านความสุภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านความประหยัดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การเปรียบเทียบตามเพศพบว่า ผู้บริหารชายมีระดับการส่งเสริมสูงกว่าหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระดับการศึกษามีผลแตกต่างเพียงด้านความมีน้ำใจ และประสบการณ์การทำงานมีผลต่อระดับการส่งเสริมในหลายด้านอย่างชัดเจน ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาเชิงระบบและเชิงนโยบายต่อไปได้อย่างมีทิศทาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารควรปลูกฝังให้นักเรียนมีความตระหนักถึงการไม่ฟุ้งเฟ้อและรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายเหมาะสมกับฐานะของตนเอง ควรมีการสนับสนุนให้นักเรียนเก็บออมและถนอมใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การออมทรัพย์ภายในชั้นเรียนโดยให้คุณครูที่ปรึกษาในแต่ละชั้นเรียนดำเนินการและสร้างข้อตกลงร่วมกันให้นักเรียนอีกทั้งควรสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักฐานะการเงินของตนเองและใช้จ่ายอย่างรอบคอบ

2. ผู้บริหารควรเน้นการฝึกทักษะการฟังและการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียน และ นักเรียนจะมีความสามารถในการเคารพสิทธิผู้อื่นมากขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างการฟังและการแสดงความคิดเห็น และการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนและสังคมได้มากยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม และการฝึกอบรมบุคลากรอย่างมีระบบ การใช้ข้อมูลและผลการประเมินเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกระบวนการบริหารก็เป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

4. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุน การเคารพในความแตกต่าง และสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม เพื่อสร้างค่านิยมโรงเรียน การสร้างความไว้วางใจให้แต่ละประสบการณ์การทำงาน กฎเกณฑ์พื้นฐานในการทำงานร่วมเพื่อลดการขัดแย้งในแต่ละประสบการณ์ เพื่อให้การส่งเสริมจริยธรรมคุณธรรมนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านต่างๆ เพิ่มเติม

4. ศึกษาผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านต่างๆ ด้วยสถิติเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ชญาณี จันทรสวาง. (2562). การพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมของนักเรียนผ่านกิจกรรมการฟังและการแสดงความคิดเห็น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 21(1): 65-78.
- ชุตินา ศรีเจริญ และคณะ. (2563). *การบริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ณัฐวุฒิ อินทร์ทอง. (2565). ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 18(2): 77-89.
- พิไลลักษณ์ กาญจนวัฒน์ และคณะ. (2563). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 5(2): 295-310.
- มนัสวี บัวใหญ่. (2564). ความแตกต่างด้านเพศของผู้บริหารกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา. *วารสารวิจัยทางการบริหารการศึกษา*, 17(2): 89-102.
- รสสุคนธ์ พูลพิพัฒน์. (2564). แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*, 22(2): 88-101.
- รัตนา สินธุภิรมย์. (2564). การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา*, 16(1): 112-124.
- สมชาย พิษณุวรากล. (2563). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารการศึกษาไทย*, 14(2): 45-58.
- สุภักดิ์ พงศ์สุพัฒน์. (2561). ปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 14(1): 52-65.
- สุภาพร รุ่งเรืองกิจ. (2562). *คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาประเทศ*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สพฐ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2564). รายงานสถานการณ์การจัดการศึกษาใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: สช.
- อามานี หมดหมาน. (2564). รูปแบบความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลาม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(1): 101-114.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Doctoral dissertation*.
Columbia University.

การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
The Strategic Management and Educational Quality of School
Under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4

^{1*}ศิริรัตน์ ขาวสอาด Sirirat Kaosa-art

^{2**}ประเสริฐ อินทร์รักษ์ Prasert Intarak

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Education, Silpakorn University

*First author, e-mail: jiewujeedz@gmail.com

**Corresponding, author e-mail: p_intarak@yahoo.co.th

Received May 14, 2025; Revised May 22, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 2) ศึกษาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาจำนวน 73 โรงเรียนเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาตามแนวคิดของวิลันและคณะ และคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษพบว่า 1) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ตามค่ามัชฌิมเลขคณิต ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การวิเคราะห์การประเมินสภาพแวดล้อม และการประเมินใหม่ 2) คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี

เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการบริหารและการจัดการ และคุณภาพของผู้เรียน และ 3) การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในลักษณะคล้อยตามกัน

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์; การบริหารสถานศึกษา; คุณภาพการศึกษา

Abstract

This research article aims to 1) study the strategic management of school under Kanchanaburi Primary Educational service area office 4 2) study the educational quality of school under Kanchanaburi Primary Educational service area office 4 and 3) study the relationship between the strategic management and educational quality of school under Kanchanaburi Primary Educational service area office 4. The samples were 73 schools. The research instrument was a questionnaire about the strategic management of school, based on the concept of Wheelen and others and the educational quality of school, based on Office of the Basic Education Commission Concept. The statistical analysis was frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient. The findings of this study were as follows, 1) The strategic management of school under Kanchanaburi Primary Educational service area office 4, as a whole and each aspect were at a high level, ranking from the highest to the lowest by arithmetic mean; strategy formulation, strategy implementation, environmental analysis and evaluation and reassessment. 2) The educational quality of school under Kanchanaburi Primary Educational service area office 4, as a whole and each aspect were at a high level, ranking from the highest to the lowest by arithmetic mean; learner centered approach process, management process and educational quality. And 3) There was significant relationship between the strategic management and educational quality of school under Kanchanaburi Primary Educational service area office 4, at a high level, that was statistically significance at .01 level in positive direction.

Keywords: Strategic Management; Management of school; Educational Quality

บทนำ

จากสถานการณ์ต่างๆ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา อาทิเช่น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งมีแนวโน้มการพัฒนาที่เน้นสร้างทักษะ สมรรถนะของคนให้รู้จักเชื่อมโยง ปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รวมทั้งการพัฒนาการศึกษาจะมีภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาปรากฏให้เห็นแต่โดยส่วนมากเป็นผลสำเร็จในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ อาทิเช่น การเพิ่มการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาหรือในระดับที่สูงกว่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญามีอัตราการสำเร็จที่เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย มีการกระจายความเสมอภาคทางโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนของผู้เรียนที่มากขึ้นผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมทั้งการผลิตกำลังคนและการพัฒนาบุคลากรของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานในปัจจุบัน โดยผ่านระบบการศึกษา โดยภาพรวมในปัจจุบันระบบการศึกษายังมีปัญหาย่อยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านมาตรฐานการจัดการศึกษาและคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งปัญหาที่สำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพร้อมรับกับความต้องการกำลังคนของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ปัจจุบันการบริหารเชิงกลยุทธ์ได้เข้ามามีส่วนในการจัดการขั้นพื้นฐานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จ ในการเปลี่ยนแปลงตามความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และให้องค์การมีความสามารถในการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาต้องมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน องค์กร จำเป็นต้องอาศัยความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรในระยะยาว และต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือเป็นองค์กรที่มีทักษะในการสร้าง การรับ การถ่ายโอนความรู้ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้แนวใหม่รวมถึงข้อมูลเชิงลึก การบริหารเชิงกลยุทธ์ไม่ได้เป็นงานสำหรับผู้บริหารระดับสูงเท่านั้น แต่เป็นงานที่บุคลากรทุกระดับ ในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วม และช่วยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาวิธีการทำงาน ขั้นตอน และเทคนิคในการประเมินอย่างต่อเนื่อง (กุลเชษฐ์ มงคล, 2560) และการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างชาติ สร้างสังคม และสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์เพื่อเป็นกลไกหลักสำคัญในการพัฒนาและการผลิตกำลังคนในอนาคตให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ พร้อมทั้งยังสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วเนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการสร้างมนุษย์ในสังคมให้มีความได้เปรียบต่อการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลในประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจโลกต่อไป โดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน

ให้มีคุณภาพถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่เพื่อทำให้เป็นคนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักการแก้ไข ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมที่เกิดขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาเป็นหลัก (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2561) เนื่องด้วยสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบหลักในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีกลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จคือคุณภาพการศึกษา (นุชนรา รัตนศิริประภา, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 มีวิสัยทัศน์ คือ องค์กรขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศ จัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน มุ่งสร้างพื้นฐาน และพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์และสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) จากการวิเคราะห์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยรวมยังไม่พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ครูมีอัตราการย้ายออกสูงทำให้ขาดแคลนครูที่มีประสบการณ์และไม่ตรงตามวิชาเอก ครูมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมากเกินไปส่งผลกระทบต่อหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของเด็กและเยาวชนส่งผลให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม เช่น เด็กติดเกมส์ ขาดคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น รวมทั้งจากการรายงานผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบปีการศึกษา 2565-2566 พบว่าโดยภาพรวมผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 4 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยกับระดับประเทศ พบว่า ทุกสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4, 2567)

จากรายงานผลการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 4 เมื่อศึกษาจุดที่ควรพัฒนา โดยภาพรวม พบว่า 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 78.05 รองลงมาคือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ร้อยละ 71.95 และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ร้อยละ 52.44 ตามลำดับ 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ มีระบบบริหารจัดการ

คุณภาพสถานศึกษา ร้อยละ 75.61 รองลงมาคือ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ร้อยละ 64.63 และดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 60.98 ตามลำดับ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 74.39 รองลงมาคือ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ร้อยละ 57.32 ตามลำดับ และจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) แต่ละสถานศึกษาสามารถสรุปจุดที่ควรพัฒนาได้ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น 2) ควรมีการพัฒนาในการวางแผนที่เป็นระบบ และการสร้างแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนให้สูงขึ้น 3) ควรพัฒนาการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบระดับชาติของผู้เรียนให้สูงขึ้น 4) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามหลักสูตรของสถานศึกษา 5) ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และ 6) ครูควรพัฒนาการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงและสอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานของโรงเรียนในบางส่วนยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง การบริหารเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาอย่างมาก ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการในการบริหารจัดการขององค์การที่ช่วยให้องค์กรสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของสถานศึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาและช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์กับการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
2. เพื่อทราบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 90 โรงเรียน ประกอบด้วยสถานศึกษาในอำเภอบ่อพลอย จำนวน 31 โรงเรียน อำเภอนองปรีอ จำนวน 18 โรงเรียน และอำเภอเลาขวัญ จำนวน 41 โรงเรียน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 73 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) โดยจำแนกสถานศึกษาตามอำเภอได้สถานศึกษาในอำเภอบ่อพลอย จำนวน 25 โรงเรียน อำเภอนองปรีอ จำนวน 15 โรงเรียน และอำเภอเลาขวัญ จำนวน 33 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล สถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 146 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาตามแนวคิดของวีเลนและคณะ (Wheelen and others) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ (Likert, 1961)

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเครื่องมือโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วนำ

แบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน

4) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม ดังนี้ (1) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 เท่ากับ 0.932 (2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 3 เท่ากับ 0.963 และ (3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.974 (Cronbach, 1987)

5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เพื่อออกหนังสือแจ้งขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ เพื่อให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับสถานศึกษาที่สามารถดำเนินการได้และส่งคืนทางไปรษณีย์หรือใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) สำหรับสถานศึกษาที่ไม่สะดวกในการเดินทาง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ใช้ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%) 2) การวิเคราะห์การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลที่ได้นำมาเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) และ 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์หรือคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy})

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ได้ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวม

(n = 68)

ด้าน	การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental analysis : X_1)	4.40	0.47	มาก
2	การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation : X_2)	4.48	0.45	มาก
3	การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy implementation : X_3)	4.46	0.46	มาก
4	การประเมินผลและการประเมินใหม่ (Evaluation and reassessment : X_4)	4.33	0.58	มาก
รวม (X_{tot})		4.42	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวม (X_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.45) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy implementation) ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.46) ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental analysis) ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.47) และด้านการประเมินผลและการประเมินใหม่ (Evaluation and reassessment) ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลชุดนี้ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.45 – 0.58 ซึ่งหมายความว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ได้ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวม

(n = 68)

ด้าน	คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	คุณภาพของผู้เรียน (Y_1)	4.42	0.44	มาก
2	กระบวนการบริหารและการจัดการ (Y_2)	4.46	0.45	มาก
3	กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_3)	4.49	0.43	มาก
รวม (Y_{tot})		4.46	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวม (X_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.43) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.46) และด้านคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลชุดนี้ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.43 – 0.46 ซึ่งหมายความว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาโดยภาพรวม (X_{tot}) กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยภาพรวม (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.765$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายตามกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เป็นผู้ที่มีความสำคัญกับการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร รวมทั้งมีการวางแผนภารกิจและวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษา มีการดำเนินงานและการประเมินความสำเร็จขององค์กรได้ นอกจากนี้ผู้บริหารมีการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์โดยกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมี

ประสิทธิภาพ มีการจัดทำแผนงานและงบประมาณที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและการนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงานให้บุคลากรสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา อีกทั้งมีการให้การสนับสนุนบุคลากรในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญา ชัตติยะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดวังน้ำขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดวังน้ำขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการประเมินและควบคุม (ภิญญา ชัตติยะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทิดศักดิ์ ทองย้อย ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ และการประเมินผลและการควบคุม (เทิดศักดิ์ ทองย้อย, 2565)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ ครูผู้สอนมีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูสามารถวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเป็นขั้นตอน โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล มีการส่งเสริมทักษะด้านการแสดง ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและสามารถสื่อสารความคิดของตนเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้บนพื้นฐานของความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ และประเพณี การให้ความเคารพต่อกฎระเบียบของสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ให้ครูสามารถนำแนวทางที่เป็นประโยชน์มาปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่

ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนางานด้านการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ มีการนิเทศภายในพัฒนาบุคลากร มุ่งเน้นที่การให้คำปรึกษาและการสนับสนุน มีระบบช่วยเหลือผู้เรียนที่ทำให้รู้ว่าคุณภาพของการศึกษาได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนัปปพร แก้วจิราสิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระบวนการบริหารและการจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคุณภาพของผู้เรียน (นัยนัปปพร แก้วจิราสิน, 2561) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุช บุญมาวงษา ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ชมพูนุช บุญมาวงษา, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินาถ คงแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชุมพร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการบริหารและการจัดการ และคุณภาพของผู้เรียน (สิรินาถ คงแก้ว, 2566)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ประสบการณ์ และความสามารถในการบริหารงานตามแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงส่งผลให้ระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามไปด้วยในขณะเดียวกันถ้าหาก

การบริหารเชิงกลยุทธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยย่อมส่งผลให้ระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยตามไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา พร้อมทั้งกำหนดทิศทางไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งหากผู้บริหารมีการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา รวมทั้งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา มาตรฐานการศึกษาในระดับชาติ และท้องถิ่นที่เป็นแนวทางในการช่วยให้สถานศึกษากำหนดทิศทาง การดำเนินงานของบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้สถานศึกษานั้นๆ พัฒนาและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามมาตรฐานการศึกษา เช่น ครูผู้สอนมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ครูมีการส่งเสริมทักษะให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารจัดการคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีโอกาสนำตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสนับสนุน การบริหารจัดการและการนิเทศภายในโดยการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูและผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสม จากที่กล่าวมาข้างต้นหากต้องการให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสนใจในการบริหารเชิงกลยุทธ์ในด้านต่างๆ ให้อยู่ในระดับมาก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กัน อาจกล่าวได้ว่าถ้าหากการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากย่อมส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และในขณะเดียวกันถ้าการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยย่อมส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยไปด้วย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ซึ่งหากผู้บริหารมีการกำหนดทิศทางอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย การศึกษา มาตรฐานการศึกษาในระดับชาติ และท้องถิ่นที่เป็นแนวทางในการช่วยให้สถานศึกษา กำหนดทิศทางการดำเนินงาน ไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาแล้ว ย่อมส่งผลให้สถานศึกษานั้นๆ

มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้านกระบวนการบริหารและการจัดการเป็นคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์และพันธกิจที่เป็นแผนหลักของสถานศึกษา โดยมีการระบุวิธีการปฏิบัติและระบุวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถดำเนินการตามที่ต้องการได้ จากที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการดังกล่าวแล้ว ย่อมส่งผลให้การดำเนินการด้านกระบวนการบริหารและการจัดการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไปด้วย โดยผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน มีการติดตาม การนิเทศภายใน และการประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อนำมาใช้ในพัฒนาและปรับปรุงให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการบริหารจัดการทางการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ดังในภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ภาพที่ 1 การบริหารกลยุทธ์ของสถานศึกษาจากการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

ภาพที่ 2 คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

บทสรุป

การบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการบริหารเชิงกลยุทธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และด้านการประเมินผลและการประเมินใหม่ ตามลำดับ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการบริหาร และการจัดการ และคุณภาพของผู้เรียน ตามลำดับ และการบริหารเชิงกลยุทธ์กับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในลักษณะคล้อยตามกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ควรให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น โดยให้การสนับสนุน กำกับดูแล และให้คำแนะนำ

อย่างเหมาะสมให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรมีการจัดประชุมผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งปรับวางแผนการดำเนินการให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน ควรเร่งรัดและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ รวมทั้งมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้สถานศึกษาให้มีอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด และอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา และ AI ช่วยเสริมความเข้าใจในบทเรียน รวมถึงการให้สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง และพัฒนาครูและบุคลากรโดยจัดการอบรมการสัมมนาแลกเปลี่ยน การประชุมทางวิชาการ เพื่อให้มีทักษะการสอนที่ทันสมัย พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียน มีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ เพื่อสร้างความมั่นใจและสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ควรเน้นการกำหนดกลยุทธ์และพันธกิจที่เป็นแผนหลักของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถยึดถือปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

เอกสารอ้างอิง

- กุลเชษฐ์ มงคล. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชมพูนุช บุญมาวงษา. (2565). *วัฒนธรรมคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(2): 124-136.

เทิดศักดิ์ ทองย้อย. (2565). “การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นัยน์พร แก้วจิราสิน. (2561). “ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครปฐม”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นุชนรา รัตนศิริระประภา. (2566). *การประกันคุณภาพการศึกษา: กระบวนทัศน์ หลักการ และการปฏิบัติ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภริญา ชัดติยะ. (2561). “การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดวังน้ำขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2”. *การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. (2567). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570) ฉบับทบทวนปีงบประมาณ 2567*.

<https://online.anyflip.com/ndyx/ntkd/mobile/index.html>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2561). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต พ.ศ. 2561*. ม.ป.ท.

สิรินาถ คงแก้ว. (2566). “ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Best, J. W. (1981). *Research in Education*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice – Hall.

Cronbach, L. J. (1987). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Row Publisher.

Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw-Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
The Relationship Between Administrator's Competency and
Effectiveness of School Under Nakhon Si Thammarat
Primary Educational Service Area Office 2

^{1*}สุกัญญา รัตนพล Sukanya Rattanapon

^{2**}อุบลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ Ubonrat Sriwichienampai

^{3***}จรัส อติวิทยากรณ Jarus Atiwithayaporn

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: Sukanya.rat014@hu.ac.th

Corresponding, author e-mail: **Ubonrat@hu.ac.th ***Jarus_a@hu.ac.th

Received May 6, 2025; Revised May 26, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 รูปแบบที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 322 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางการกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน และทำการเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.980 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริการที่ดี 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ภายใต้สำนักงานเดียวกันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = 0.761$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพของสถานศึกษา; ผู้บริหารสถานศึกษา; สมรรถนะของผู้บริหาร

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the administrator's Competencies under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, 2) to study the effectiveness of School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 , and 3) to study the relationship between administrator's competencies and effectiveness of a school under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. The research design used in this study is quantitative research. The research sample consisted of 322 teachers drawn from schools under Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table and the proportions were compared according to the school size. The sample was then randomly selected using the simple random sampling method by drawing lots without replacement. The research instrument applied for data collection was a rating scale questionnaire. The confidence value is 0.98. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient. The finding of the study was as followed. 1) The overall competency of school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.48). When considering each aspect, the highest mean score was in the area of quality service. 2) The overall school effectiveness under the same office was at the highest level ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.39). The aspect with the highest mean score was the ability

to enhance students' academic achievement. 3) There was a positive and relatively high correlation between school administrators' competency and school effectiveness ($r_{xy} = 0.761$), which was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Effectiveness of School; School Administrators; Executive Competency

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2568) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579 เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศได้นำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษา และเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษา 5 ประการ ได้แก่ 1) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา คนไทยทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง 2) ความเท่าเทียมทางการศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งให้บริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม 3) คุณภาพของการศึกษาที่ระบบ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามความสามารถอย่างเต็มที่ 4) ส่วนประสิทธิภาพ คือการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าในเชิงของความสำเร็จของเป้าหมาย 5) ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลง ในแง่นี้ควรเป็นระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษา โดยคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับคุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร หากผู้บริหารมีบุคลิกภาพดี มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และความเป็นผู้นำที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร จะได้รับความร่วมมือและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร แต่หากขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จะส่งผลเสียต่อขวัญและกำลังใจของผู้ร่วมงานสมรรถนะการบริหาร เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการบริหารที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารโดยที่ชวลิต เกิดทิพย์ (2564)

ให้เหตุผลว่า สมรรถนะการบริหารเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของการบริหารว่า ผู้บริหารมีความสามารถหรือมีสมรรถภาพในการบริหารมากน้อยเพียงใด การบริหารงานของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ สำนักคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) (2549) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะโดยพิจารณาจากสมรรถนะหลัก 4 สมรรถนะ คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง และ 4) การทำงานเป็นทีม ดังนั้น สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ภาพความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาจนบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เกิดจากความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินของฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 2008)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโรงเรียนทั้งหมด 188 โรงเรียน เป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นองค์กรคุณภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” ซึ่งการที่จะทำให้วิสัยทัศน์ดังกล่าวเป็นจริงและประสบความสำเร็จได้นั้น สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเตรียมความพร้อมให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการศึกษา (SWOT Analysis) มีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนา คือ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ยังมีคะแนนต่ำกว่าระดับชาติ และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบ 4 ระดับคุณภาพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ซึ่งสามารถพัฒนาต่อไปให้อยู่ในระดับที่ดียิ่งขึ้นไปได้ เพื่อการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารนับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา พ.ศ.2567 จำนวน 2,081 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา นำมาเทียบวิธีการเทียบสัดส่วนแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการหยิบสลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาจำนวน 322 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List) วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้บริหารของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ความถี่ (frequency: f) และร้อยละ (percentage: %) ตอนที่ 2 เป็นคำถามส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหาร ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์จำนวน

ทั้งสิ้น 40 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนา นักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาโดยมีข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา และผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 – 1.00 มาปรับปรุงและ จัดทำเป็นฉบับทดลองใช้ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สำหรับแบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมด ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ของบุญชม ศรีสะอาด (2545)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

(n=322)

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
สมรรถนะหลัก			
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.53	0.43	มากที่สุด
2. ด้านการบริการที่ดี	4.59	0.44	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.45	0.58	มาก
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.39	0.63	มาก
สมรรถนะประจำสายงาน			
5. ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.37	0.65	มาก
6. ด้านการสื่อสารและจูงใจ	4.48	0.55	มาก
7. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.52	0.53	มากที่สุด
8. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.54	0.54	มากที่สุด
รวม	4.49	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.48)
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุดอย่างละเท่ากัน โดยด้านการบริการที่ดีมี
ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. =
0.54) และมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

(n=322)

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.56	0.39	มากที่สุด
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก	4.48	0.47	มาก

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	4.56	0.45	มากที่สุด
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.49	0.50	มากที่สุด
รวม	4.52	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.39) ซึ่งเท่ากับ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.45) รองลงมา คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.50) และ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D.= 0.47)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

สมรรถนะของผู้บริหาร	ประสิทธิผลของสถานศึกษา				
	ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Y_1)	ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก (Y_2)	ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Y_3)	ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_4)	รวม (Y)
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1)	.587**	.570**	.481**	.567**	.640**

2. ด้านการบริการที่ดี (X_2)	.428**	.600**	.385**	.631**	.603**
3. ด้านการพัฒนาตนเอง (X_3)	.595**	.667**	.462**	.682**	.703**
4. ด้านการทำงานเป็นทีม (X_4)	.489**	.561**	.318**	.646**	.592**
5. ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (X_5)	.481**	.617**	.585**	.608**	.671**
6. ด้านการสื่อสารและจูงใจ (X_6)	.508**	.640**	.450**	.662**	.663**
7. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_7)	.563**	.670**	.583**	.743**	.750**
8. ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_8)	.537**	.629**	.567**	.744**	.727**
รวม (X)	.594**	.705**	.545**	.752**	.761**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 สมรรถนะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = 0.761$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับสมรรถนะสูงสุดคือ ด้านการบริการที่ดี รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์, ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์, ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร, ด้านการสื่อสารและจูงใจ, ด้านการพัฒนาตนเอง, ด้านการทำงานเป็นทีม, และ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในทุกฉบับ รวมถึงแนวทางที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งได้ดำเนินการกำกับดูแลติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตามกรอบสมรรถนะที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผู้บริหารในสังกัดยังตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะทั้งในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน โดยมีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองต่อบริบทของโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น และการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ผู้บริหารจึงต้องมีการให้บริการที่ดี มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และได้รับการยอมรับ ส่งผลให้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวลีย์ สุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา 1 นวมิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา 1 นวมิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 8 สมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ลดาวัลย์ สุวรรณ, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาราพิต หัตถนิ ซึ่งได้ทำการศึกษาศมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริการที่ดี รองลงมาได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ (อาราพิต หัตถนิ, 2562) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรัชชา คงประดิษฐ์ ที่ได้ทำการศึกษาศมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (นิรัชชา คงประดิษฐ์, 2565) จากงานวิจัยทั้งสามที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า สมรรถนะของผู้บริหารซึ่งมีบริบทของพื้นที่ของสถานศึกษาที่ใกล้เคียงกันมีผลการวิจัยที่เหมือนกัน คือ สมรรถนะของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาพบว่าสมรรถนะด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดส่วนใหญ่ คือ ด้านการบริการที่ดี แสดงให้เห็นว่า การบริการมีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีประสิทธิผลสูงสุด คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกตามลำดับ ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้รับการสนับสนุน ดูแล และติดตามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่มีนโยบายและจุดเน้นส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาสูง ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือกับบุคลากรในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนประพฤติตนตามระเบียบวินัยของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารปี ทองศรีนุ่น ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา

เอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของบุคลากร ครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (อารปี ทองศรีนุ่น, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของพพร เจริญศรี ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก (พพร เจริญศรี, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคานนท์ อักษรพันธ์ ทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพัฒนาสถานศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ตามลำดับ (อังคานนท์ อักษรพันธ์, 2565) จากงานวิจัยทั้งสามที่กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญของการมีประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ ความสามารถในการพัฒนานักเรียน การปรับตัวตามบริบท การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งมักเชื่อมโยงกับบทบาทของผู้นำทางการศึกษาและนโยบายของเขตพื้นที่อย่างใกล้ชิด

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = 0.761$) กล่าวคือ หากผู้บริหารมีสมรรถนะในระดับสูง ประสิทธิภาพของสถานศึกษาย่อมสูงตามไปด้วย และในทางกลับกัน หากสมรรถนะของผู้บริหารอยู่ในระดับต่ำ ย่อมส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาลดลงเช่นกัน ทั้งนี้เพราะ สมรรถนะของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในทุกมิติ โดยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร มีทักษะในการบริหาร

จัดการ และมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่เด่นชัด ย่อมสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การพัฒนาเจตคติในเชิงบวก การปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงยังสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ร่วมวางแผนและดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ พร้อมทั้งมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในระดับสูง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ บุญศรี ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (จารุวรรณ บุญศรี, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของเรือนเพชร เต็กลี ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เรือนเพชร เต็กลี, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรเมศ กงอินทร์ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .727$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ปรเมศ กงอินทร์, 2567) จากงานวิจัยทั้งสามที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ยืนยันถึงความสำคัญของสมรรถนะผู้บริหารต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในบริบทของจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งช่วยเพิ่มน้ำหนักทางวิชาการให้กับข้อค้นพบ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก กล่าวคือ หากผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะมาก สถานศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพมาก และในทางกลับกัน หากผู้บริหาร

สถานศึกษามีสมรรถนะน้อย สถานศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพน้อยตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น ประสิทธิภาพของโรงเรียนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาอันได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

บทสรุป

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความสัมพัทธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์สภาพปัญหา วางแผนและกำหนดโครงการในแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยผู้บริหารตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง และเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความสามารถ รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารด้วยกัน จะช่วยให้

ผู้บริหารสามารถเพิ่มสมรรถนะการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้กระบวนการในการทำงานมีประสิทธิภาพ เพิ่มประสิทธิผลให้กับสถานศึกษา

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ปลูกฝังให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ประพฤติตนตามระเบียบวินัย มีการนำทักษะชีวิตมาใช้ในการพัฒนาตนเองและการแก้ปัญหา อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ และการมีจิตอาสา ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ดังนั้น ควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารให้เกิดประสิทธิผลให้เกิดความยั่งยืนของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้การเสริมสร้างหรือพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เกิดผลดีต่อสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบในการเสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษาในทิศทางที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ บุญศร. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 3(7): 23-34.
- ชลิต เกิดทิพย์. (2564). การเสริมสมรรถนะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูตามแนวคิดการทบทวนทักษะและการพัฒนาทักษะ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 32(2): 1-11.
- นิรัชชา คงประดิษฐ์. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสงขลา. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปรเมศ กงอินทร์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(3): 371-382.
- พขพร เจริญศรี. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เรือนเพชร เต็กถี่ (2561) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10 วันที่ 27-28 มีนาคม 2561 (น. 1-8)*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ลดาวลย์ สุวรรณ. (2566). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา 1 นวมิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. (2567). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570 (ฉบับปรับปรุงปีงบประมาณ พ.ศ.2567) สพป.นครศรีธรรมราช เขต 2*. นครศรีธรรมราช: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568, มีนาคม 31). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*.
https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.). (2549). *กระทรวงศึกษาธิการ. รวมกฎหมาย กฎ ระเบียบการบริหารงานบุคคลตามกฎหมายข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อังคานนท์ อักษรพันธ์. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อารปี ทองศรีนุ่น. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- อาราฟัด หัตถนิ. (2562). สมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. (2008). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.

การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Study of the Development of the Sunday Buddhist Study
Center of the Sangha, Hat Yai District Songkhla Province

^{1*}พระใบฎีกาญเฑาะ อธิปญโญ Phrabaideeka Phudecha Athipanyo

^{2**}พระครูบวรชัยวัฒน์ Phrakru Bowonchaiwat

^{1,2}คณะศาสนาและปรัชญา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

*First author, e-mail: phudechaxthipayyo@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: wanchaimateego@gmail.com

Received May 6, 2025; Revised May 26, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา 2) ศึกษาการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ 3) วิเคราะห์การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้กับทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านการรับรองตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านรวมถึงผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นซึ่งสามารถนำหลักการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) เข้ามาบริหารงานในแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานในด้านต่างๆ คือ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านงบประมาณ 4. ด้านบริหารงานทั่วไป โดยมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านวิชาธรรมศึกษารวมถึงองค์ความรู้ในวิชาอื่นๆ มาเป็นแนวทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สามารถทำให้เยาวชนซึ่งจะเป็นกำลัง

สำคัญหลักของประเทศชาติในอนาคตได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต รวมถึงได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 3) วิเคราะห์การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้มีการนำแนวทางของหลักการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) มาปฏิบัติในการดำเนินงานควบคู่ไปกับแนวทางบริหารหลักของศูนย์อย่างต่อเนื่อง จนสามารถทำให้เยาวชนได้สนใจเข้ามาศึกษาและสามารถทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ยังคงเปิดการเรียนการสอนได้จนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผล

คำสำคัญ: การพัฒนา; คณะสงฆ์; พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์; ศูนย์ศึกษา; หลักการจัดการ

Abstract

This research article aims to 1) study the concept and theory of development, 2) study the operation of the Sunday Buddhist Study Center of the Sangha, and 3) analyze the development of the Sunday Buddhist Study Center of the Sangha in Hat Yai District, Songkhla Province. This research is qualitative research using in-depth interviews with 16 experts. The instruments used for data collection were interview forms that were certified by 3 qualified persons and certified by the Human Research Ethics Committee. The research results found that: 1) Development is a process of change according to the plan by using resources efficiently or a process of change that has a direction. It is a human effort to create a change for the better. The principle of quality management (PDCA) can be used to manage each aspect of work effectively. 2) The operation of the Sunday Buddhist Study Center has the duty to provide advice, suggestions, and supervise the operations in various aspects: 1. Academic, 2. Personnel, 3. Budget, and 4. General administration. Buddhist principles through Dhamma studies and knowledge in other subjects are continuously used as a guideline for study. It can enable the youth, who will be the main force of the country in the future, to apply the teachings of Buddhism in their lives in the future, including using their free time to benefit. 3) Analysis of the development of the Sunday Buddhist Study Center of the Sangha, Hat Yai District, Songkhla Province, found that the Sangha in Hat Yai District, Songkhla Province has continuously implemented the principles of quality management (PDCA) in their operations, along with the main management guidelines of the center, until it has

attracted the youth's interest in studying and has enabled the Sunday Buddhist Study Center in Hat Yai District, Songkhla Province to continue teaching and learning continuously and effectively until today.

Keywords: Development; Sangha; Sunday Buddhism; Study Center; Management Principle

บทนำ

การศึกษานับเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสังคมประชาธิปไตย ทั้งยังเป็นสิทธิพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ประเทศไทยได้ส่งเสริมแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศักรินทร์ชนประชา, 2562) โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุขในสังคมร่วมสมัย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเกิดจากความริเริ่มของคณะสงฆ์ที่มุ่งหวังจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะของการสงเคราะห์ทางธรรม เพื่อใช้เป็นพื้นที่อบรมเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจิตสำนึกต่อหน้าที่ และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ โดยเนื้อหาการเรียนการสอนมุ่งเน้นการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม แนวคิดการจัดตั้งศูนย์ฯ นี้มีต้นแบบจากประเทศศรีลังกา และภายหลังได้ขยายไปยังประเทศต่างๆ ที่มีพระสงฆ์ชาวลังกาไปเผยแผ่พระธรรมคำสอน สำหรับประเทศไทย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เริ่มมีขึ้นราวปี พ.ศ. 2496-2500 โดยพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) ซึ่งดำรงตำแหน่งสังฆมนตรีและอธิบดีสงฆ์ในขณะนั้น ได้เดินทางไปศึกษางานด้านพระพุทธศาสนาในประเทศพม่าและศรีลังกา และได้สังเกตเห็นว่าทั้งสองประเทศมีรูปแบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล พระพิมลธรรมจึงได้นำเสนอแนวคิดนี้ต่อคณะผู้บริหารและพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้วย เหตุผลว่าการตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทยสามารถเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างศรัทธาแก่เยาวชนที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนา และจะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ธรรมในอนาคต อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้เข้าถึงหลักธรรมในระดับที่เหมาะสมกับวัยของตน ยั่งยืน (พระมหาสุชาติ ธมฺมาโม (ปิต), 2561)

ในช่วงเวลานั้น พระนิสิตและเจ้าหน้าที่ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้นำบุตรหลานของประชาชนทั่วไปมาฟังธรรมและฝึกสมาธิบริเวณวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ในวันอาทิตย์ โดยใช้กิจกรรมที่เด็กสนใจ เช่น การเล่านิทานธรรมะ เป็นสื่อกลางในการอบรม ซึ่งต่อมาได้ขยายผลไปสู่การร่วมมือกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้อาราธนาพระสงฆ์จากศูนย์ฯ ไปช่วยสอนธรรมะและศีลธรรมให้แก่นักเรียนและนักศึกษาอย่างต่อเนื่องผลจากความร่วมมือดังกล่าว ทำให้ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเห็นชอบและอนุมัติให้เปิดทำการสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเป็นทางการในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกของประเทศไทย จากนั้นจึงมีการขยายศูนย์ฯ ไปยังวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงกลายเป็นกลไกหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมพระพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่น โดยพัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายยิ่งขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะเนื้อหาด้านศาสนา แต่ยังมีการสอนวิชาเสริม เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนที่มีความสนใจในวิชาเหล่านี้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ และเกื้อกูลกับความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนในระบบอีกทางหนึ่ง (พระมหาสุชาติ ธมฺมาโม (ปิต), 2561)

ในปัจจุบันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก โดยข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศของกรมการศาสนา (2566) ระบุว่า ประเทศไทยมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์รวมทั้งสิ้น 2,874 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของสังคมไทยในการส่งเสริมคุณธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2567 พื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีศูนย์ฯ ที่เปิดดำเนินการอยู่จำนวน 6 แห่ง ตามรายงานระเบียบวาระการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมจังหวัดสงขลา (สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดสงขลา, 2567) แต่ละแห่งมีบทบาทในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนแก่เยาวชนในชุมชนผู้เรียนในศูนย์ฯ เหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการอบรมตามแนวพระพุทธศาสนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านความคิด พฤติกรรม และจิตใจ นับได้ว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังคงเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างความสำนึกทางศีลธรรม และหล่อหลอมจิตใจของเยาวชนไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีความเป็นมาที่ยาวนาน และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา อันเป็นรากฐานที่ช่วยพัฒนาคุณธรรมและองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ฯ โดยมุ่งเน้นพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยดีจนสามารถดำรงอยู่ได้ในยุคสังคมปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดำเนินงานอยู่จำนวนทั้งสิ้น 6 ศูนย์ และงานวิจัยใน

ครั้งนี้ใช้หัวข้อว่า “ศึกษาการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการในมิติต่างๆ อาทิ ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการส่งเสริมศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูอาสา ผู้ปกครอง หรือเยาวชนผู้เรียน ทั้งนี้ได้ใช้หลักการจัดการคุณภาพตามวงจร PDCA (Deming, 1982) เป็นกรอบวิเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์
3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร เอกสารและงานวิจัยในขอบเขตของแนวทางการพัฒนา ประวัติและความเป็นมา รวมถึงระเบียบการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และแนวคิดและทฤษฎี PDCA ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ จากเอกสาร ตำรา สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ ตำราคำอธิบายของนักการศาสนา ผู้รู้ อาจารย์ นิตยสาร รวมทั้งสื่อออนไลน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการวิจัย ศึกษาและค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบเจาะจง จากพระสังฆาธิการ ผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ที่มีส่วนร่วมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 16 รูป/คน จาก 4 ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้อง

เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย หรือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุตรดิตถ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้กำหนดไว้เพื่อศึกษาการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องทำการประเมินคุณภาพตรวจสอบเนื้อหาข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหา โครงสร้างทางภาษา ความถูกต้องและเที่ยงตรงตามหลักวิชาการ ผู้วิจัยจะต้องนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับร่างที่ได้สร้างไว้พร้อมแบบประเมินเตรียมส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Rovinelli และ Hambleton โดยผู้วิจัยจะต้องระบุความคล้ายคลึงกันของข้อมูลในแบบการสัมภาษณ์ เพื่อประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์และเพื่อให้แน่ใจว่าเหมาะสมกับคำถามงานวิจัย (พิศิษฐ์ ตัณทวนิช และพนา จินดาพร, 2561)

4. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาและชี้แนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและในการนี้ผู้วิจัยจะได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์/นิยามศัพท์หรือไม่ โดยพิจารณามาตรประเมินความสอดคล้องตามแนวคิดการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย ซึ่งมี 3 ระดับ เมื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้พิจารณาพร้อมข้อเสนอแนะและให้ผลคะแนนมา ผู้วิจัยต้องดำเนินการและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ผลของคะแนนรวมที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านให้มานั้น เมื่อรวมกันและคำนวณแล้วค่าที่ได้ควรอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 เพื่อผู้เชี่ยวชาญจะได้รับรองความถูกต้องของผลลัพธ์ และช่วยให้แน่ใจว่าการดำเนินการวิจัยสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรม และเป็นการวิจัยที่มีคุณภาพ เกณฑ์การเลือกใช้ IOC คือค่า IOC = 1 ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ใช้ไม่ได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยการสร้างหมวดหมู่และธีม (Coding and Thematic Analysis) ผู้วิจัยทำการตีความข้อมูลที่ได้จากธีมที่สร้างขึ้น เพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุตรดิตถ์จากนั้นผู้วิจัยสรุปผลข้อมูลในการวิจัย ซึ่งการสรุปผลนี้จะถูกเชื่อมโยงกลับไปยังวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าการพัฒนาในด้านความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์มีความสำคัญก่อนการพัฒนาในด้านอื่นๆ ซึ่งเรื่องการพัฒนาในการศึกษานั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ของคุณธรรมควบคู่กันไปด้วยดังคำที่ว่าความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งมีที่มาจากทำให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม โดยสอดคล้องกับความหมายของการพัฒนาในทางพระพุทธศาสนาว่า การพัฒนาหมายถึง ความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้นตอนวิธีการไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดเวลาเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาอยู่ที่คนและคุณภาพชีวิตของคน มีการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจ รวมถึงความสงบสันติ มีการศึกษาที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี มีความเจริญในจิตใจด้านต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องความจำเป็นขั้นพื้นฐาน และการทำสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสิ่งต่างๆ เมื่อเกิดการพัฒนาแล้ว จำเป็นที่จะต้องเกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน ดังนั้นแล้วแนวคิดทฤษฎีของวงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกระบวนการทำงานที่เปรียบกับวงล้อซึ่งจะทำให้การพัฒนาบรรลุผลตามเป้าหมาย เป็นกระบวนการที่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพอันประกอบด้วย 1. การวางแผน (Plan) 2. การลงมือปฏิบัติ (Do) 3. การตรวจสอบ (Check) 4. การปฏิบัติการแก้ไข (Act) สามารถนำมาใช้ในกระบวนการให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ประกอบกับการนำหลักธรรมอริยปาท 4 ที่เป็นหลักธรรมในการที่จะทำให้การพัฒนาสำเร็จผลมาปฏิบัติก็สามารถเกิดการพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแผนด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง ซึ่งเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่คนและคุณภาพชีวิตของคน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์นั้นมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำหลักการตามระเบียบกรมการศาสนา “ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550” ในข้อที่ 9 เรื่อง คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในด้านต่างๆ คือ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านบุคคล 4. ด้านบริหารงานทั่วไป (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2550) และพบว่ามีรายละเอียดดังนี้

1) การดำเนินการงานด้านวิชาการ คณะสงฆ์ได้มีการใช้หลักสูตรธรรมศึกษามาเป็นวิชาหลักในการดำเนินการด้านวิชาการเพื่อให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้จากการสอนของครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยทั้งนี้วิชาธรรมศึกษานั้น แบ่งออกเป็นระดับชั้น ตรี โท เอก อีกทั้งยังมี

การแบ่งการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาอีกด้วย ทำให้เยาวชนได้เข้าถึงองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ได้ศึกษาหลักธรรมและวิธีการทางศาสนพิธีในการที่จะสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ ประกอบกับ รายวิชาเสริมต่างๆ ที่ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้นำมาจากรายวิชาหลักที่เด็กนักเรียนได้เรียนในโรงเรียนภาคปกติ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น ก็มีการบรรจุลงไปในการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยเช่นกัน เป็นการเรียนการสอนแบบทบทวนเนื้อหาหลักในโรงเรียนภาคปกติของเด็กนักเรียน มีการนำการบ้านเสาร์ อาทิตย์ที่ทางเด็กนักเรียนได้รับ นำมาทำแบบกลุ่ม หรือแม้กระทั่งวิชาทางด้านส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นต่างๆ หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้สื่อทางเทคโนโลยี ก็มีการบรรจุอยู่ในการเรียนการสอนด้วย เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ของเด็กนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นไป ทันท่วงทีในยุคสมัยในพุทธศตวรรษที่ 21

2) การดำเนินการงานด้านงบประมาณ มีการดำเนินการดังนี้ 1. งบอุดหนุนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งจะเป็นงบอุดหนุนที่ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานราชการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด โดยจะได้รับงบประมาณตามจำนวนเด็กนักเรียนที่เข้ามาเรียนในศูนย์และงบอุดหนุนสถานที่ ซึ่งทางศูนย์ฯ จะต้องทำการประเมินจำนวนเด็กนักเรียนของตนแล้วแสดงโครงการไปยังสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด 2. งบอุดหนุนจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนนี้จะเป็นงบประมาณที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำมาอุดหนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นด้านศาสนาโดยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องทำแบบโครงการไปนำเสนอ 3. งบจากผู้มีจิตศรัทธาในการบริจาคเป็นเจ้าภาพในส่วนต่างๆ ซึ่งในส่วนนี้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาได้บริจาคในการเป็นเจ้าภาพในส่วนต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระทางด้านงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 4. งบประมาณจากการจัดโครงการย่อยจากทางราชการ เมื่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้มีการจัดกิจกรรมโครงการย่อยในระหว่างภาคเรียน เช่น โครงการบรรพชาสามเณรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น ก็อาจจะของบประมาณจากทางหน่วยงานราชการมาช่วยเหลือในส่วนนี้ได้เช่นกัน โดยทั้งนี้ขึ้นการเบิกจ่ายต่างๆ ต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีหลักฐาน

3) การดำเนินการงานด้านบุคคล มีการดำเนินการดังนี้ 1. กลุ่มผู้บริหารงาน 2. กลุ่มครูผู้สอน 3. กลุ่มผู้ดำเนินการงานทั่วไป ซึ่งกลุ่มที่ 1. นั้นจะเป็นกลุ่มบุคลากรผู้บริหารที่มีหน้าที่ดำเนินการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นไปอย่างบรรลุวัตถุประสงค์ โดยจะประกอบด้วย พระสังฆาธิการเจ้าอาวาส เป็น ผู้อำนวยการหลัก และอาจจะมีข้าราชการครู หรือข้าราชการในด้านอื่นๆ รวมถึงกลุ่มบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่มาร่วมบริหารงานในกลุ่มนี้ ซึ่งอาจจะมีตำแหน่ง

เลขานุการเพื่อประสานงานในด้านต่างๆ ด้วย เพื่อความสะดวก โดยกลุ่มที่ 2. คือกลุ่มบุคลากรครูผู้สอน จะประกอบด้วยบุคลากรที่เป็นพระสอนศีลธรรม หรือบางที่มีพระปริยัติินเทศเข้ามา มีบทบาทส่วนใหญ่ เนื่องจากว่าเนื้อหาการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น เป็นเนื้อหาในรายวิชาธรรมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรง ครูผู้สอนจึงเป็นพระภิกษุ โดยส่วนมาก อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากครูในโรงเรียนภาคปกติ และศิลปินพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น ที่จะเข้ามาทำการสอนเด็กนักเรียนเสริมในบางรายวิชา ที่จะทำให้เด็กนักเรียนเกิดองค์ความรู้ในด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น โดยทั้งนี้ในแต่ละที่ จะมีแผนผังบุคลากรแสดงหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบและรู้หน้าที่รับผิดชอบในงานที่ตนต้องดูแล

4) การดำเนินงานด้านบริหารงานทั่วไป ได้มีการดำเนินการในการบริหารศูนย์ศึกษา เช่น งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา งานธุรการ งานดูแลสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานจัดทำสำมะโนเด็กนักเรียน งานระดมทุนการศึกษา งานทัศนศึกษา งานประชาสัมพันธ์ งานประสานงานกับบุคคลภายนอก งานจัดระบบควบคุมในหน่วยงาน เป็นต้น โดยทั้งนี้การแบ่งงานบริหารในส่วนนี้ เนื่องจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นองค์กรที่ไม่ใหญ่มาก จึงทำให้สามารถดูแลงานทั่วไปได้อย่างทั่วถึง โดยมีการแบ่งงานตามที่ประชุมได้วางแผนผังบุคลากรที่รับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ เอาไว้ โดยไม่ให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องรับภาระหน้าที่เกินความสามารถส่วนตัว โดยทั้งนี้ผู้บริหารจะทำหน้าที่สอดส่องดูแลให้ความสะดวกโดยอาจจะมีเลขานุการในการประสานงาน เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงาน

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า คณะสงฆ์ในพื้นที่ได้มีการนำแนวทางตามกรอบแนวคิดของการวิจัยมาพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา ดังนี้

1) ด้านวิชาการ มีการดำเนินงานดังนี้ (1) การวางแผนด้านวิชาการ คณะสงฆ์ได้ทำการประชุมปรึกษาหารือกันในทุกๆ ต้นภาคการศึกษา ในการที่จะนำเนื้อหาทางด้านวิชาการมาสอนนักเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยนำทั้งวิชาธรรมศึกษาในระดับต่างๆ รวมถึงวิชาหลักในโรงเรียนภาคปกติและยังนำวิชาทางด้านศิลปะวัฒนธรรมมาบรรจุในแผนการเรียนการสอน และยังมีแผนในการที่จะทำให้เด็กนักเรียนได้มีความรู้ในทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันอีกด้วย (2) การลงมือปฏิบัติในด้านวิชาการ คณะสงฆ์ได้จัดให้มีการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมในด้านต่างๆ ที่ได้วางแผนงานเอาไว้ โดยออกเป็นตารางเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนและครูผู้สอนได้เข้าใจตรงกัน รวมถึง มีการปฏิบัติของจริงในงานวิชาการด้านศิลปะวัฒนธรรม จนเกิดเป็นรูปธรรม (3) การตรวจสอบในด้านวิชาการ คณะสงฆ์ได้มีการตรวจสอบในด้านวิชาการที่ได้ให้ความรู้เด็กนักเรียนจากการมีแบบฝึกหัด การบ้าน รวมถึงมีการสอบจริงของวิชาธรรมศึกษาในระดับชั้นต่างๆ โดยหลังจากที่ผลการสอบออกมาแล้วสามารถประเมินคุณภาพของการเรียนการสอนได้ อีกทั้ง ในด้านศิลปะวัฒนธรรมที่เด็กนักเรียนได้รับการสอนนั้น สามารถตรวจสอบได้จากความสามารถที่เด็กๆ ได้ไปแสดงออกยังเวทีการแสดงใน

โอกาสต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม (4) การแก้ไขปัญหาด้านวิชาการ คณะสงฆ์และครูผู้สอนได้ทำการประชุมประเมินผลการศึกษาของเด็กนักเรียนในทุกปลายภาคเรียนจากผลการทำข้อสอบในด้านต่างๆ โดยนำแบบสอบถามหรือแบบประเมินมาพิจารณาประกอบ แล้วร่วมกันหาทางออกของปัญหา โดยที่เน้นการพิจารณาว่าจะไม่ให้เกิดความกดดันในตัวเด็กนักเรียนในการแก้ปัญหาต่างๆ

2) ด้านงบประมาณ ได้มีการดำเนินงานดังนี้ (1) การวางแผนด้านงบประมาณ คณะสงฆ์ได้ทำการประชุมหารือกันในทุกๆ ต้นภาคการศึกษาในการที่จะวางแผนในการได้มาซึ่งงบประมาณในการศึกษาต่อไป โดยที่พิจารณางบประมาณคงเหลือกับการประเมินการล่วงหน้าเกี่ยวกับงบประมาณที่คาดว่าจะได้รับ การประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งในแต่ละครั้งจะนำสถิติค่าใช้จ่ายในปีที่ผ่านมา มานำมาวิเคราะห์ เพื่อที่จะประเมินค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทั้งนี้การวางแผนด้านเงินสำรองในการใช้จ่ายก็ถือเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้องตระหนัก ซึ่งจะต้องวางแผนในการประชาสัมพันธ์บอกคณะพุทธบริษัทในพื้นที่ในการร่วมกันเป็นเจ้าภาพในส่วนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานไม่มีข้อขัดตกบกพร่องในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (2) การลงมือปฏิบัติในด้านงบประมาณ มีการประสานงานกับหน่วยงานทางราชการให้ได้มาซึ่งงบประมาณที่ได้รับมานั้นจะนำไปเข้าบัญชีของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการเบิกถอนเงินต้องไม่ผูกขาดผู้ใดผู้หนึ่งและการนำไปใช้ต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมคณะผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยมีแผนจากการวางแผนค่าใช้จ่ายที่ได้ทำไว้ โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นหลักฐาน (3) การตรวจสอบในด้านงบประมาณ มีการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ผูกขาดการซื้อสินค้าจากเจ้าใดเจ้าหนึ่ง เช่น ค่าข้าวสาร วัตถุดิบอาหารกลางวัน ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นต้น มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย รวมถึงมีการประเมินเงินงบประมาณที่คงเหลือกับระยะเวลาในการเรียนการสอนอยู่ทุกระยะ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปได้อย่างราบรื่น (4) การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการติดตาม ทบทวนและประเมินการใช้จ่ายงบประมาณอยู่เสมอ รวมถึงการตรวจสอบงบประมาณที่คงเหลือเพื่อให้การดำเนินงานไม่สะดุด ทั้งนี้ด้วยการตรวจสอบราคาวัสดุ วัตถุดิบในการจัดการอาหารกลางวันและยังมีการป้องกันการเบิกจ่ายเงิน โดยให้มีผู้อนุมัติหรือเบิกถอนเงินจากธนาคารโดยไม่ผูกขาดผู้ใดผู้หนึ่ง ถือเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ รวมถึงการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ให้คณะญาติโยมได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในส่วนค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

3) ในด้านวิชาบุคลากร มีการดำเนินงานดังนี้ (1) การวางแผนด้านบุคคล เนื่องจากเนื้อหาการเรียนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนใหญ่เป็นวิชาธรรมศึกษาในระดับต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังนั้นบุคลากรส่วนใหญ่ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มีองค์ความรู้ และได้มีครูจิตอาสาจากโรงเรียนในพื้นที่เข้ามาช่วยดำเนินการ

รวมถึงศิลปินท้องถิ่นในด้านต่างๆ ทั้งนี้การวางแผนในด้านบุคลากร ได้จัดให้มีความสมดุลระหว่างจำนวนเด็กนักเรียนและรายวิชาด้วย มีการประชุมในทุกๆ ต้นปีการศึกษาที่จะจัดแผนผังบุคลากรและแบ่งงานให้ชัดเจน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้ควบคุมกำกับแผนงานในด้านนี้ (2) การลงมือปฏิบัติในด้านบุคคล ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการจัดทำแผนผังบุคลากรไว้อย่างชัดเจนจากการวางแผนหรือกันในทุกๆ ต้นปีการศึกษา โดยทั้งนี้ทั้งนั้น ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนจะมีกรอบแนวทางการดำเนินงานอยู่ อีกทั้งตารางเรียนการสอน ก็มีการวางแผนงานไว้เช่นกัน ทำให้ทุกคนสามารถที่จะดำเนินงานในสิ่งที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) การตรวจสอบในด้านบุคคล ได้มีการจัดทำใบบันทึกเวลา สำหรับผู้ที่มาดำเนินการในศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละแห่ง ทั้งนี้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการปฏิบัติงานจริงของบุคลากร อีกทั้งในด้านความพึงพอใจต่อหน้าที่จะมีแบบสอบถามประเมินผลที่ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้จัดทำไว้ให้ทุกคนในศูนย์ฯ ได้แสดงความคิดเห็น โดยทุกๆ ปลายภาคการศึกษาจะมีการประชุมประเมินผลศักยภาพของบุคลากร และผลของการศึกษาของเด็กนักเรียนก็จะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของบุคลากรได้อย่างดีอีกเช่นกัน (4) การแก้ไขปัญหาด้านบุคคล จากการวางแผนงาน ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบพบข้อมูลว่า จากการที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้มีการจัดทำแบบประเมินบุคลากรของศูนย์ฯ ทำให้ได้รับทราบความคิดเห็นต่างๆ ของผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยมีการสรุปปัญหาในการประชุมสรุปผลการดำเนินงานในปลายภาคการศึกษาของทุกปี โดยที่ประชุมจะมีข้อเสนอแนะและสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาของบุคลากรที่เกิดขึ้นในภาคปีการศึกษาต่อไป

4) ด้านงานทั่วไป ได้มีการดำเนินงานดังนี้ (1) การวางแผนด้านงานทั่วไป คณะสงฆ์ได้ดำเนินการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยมีวางแผนงานในการพัฒนาศูนย์ในประเด็นด้านต่างๆ อาทิเช่น ความสะดวกเหมาะสมของสถานที่เรียน สวัสดิการของนักเรียนและครูผู้สอน เป็นต้น ซึ่งมีการแบ่งงานกันอย่างชัดเจนต่อเนื่องมาจากแผนผังบุคลากรที่แสดงตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร ซึ่งมีเลขานุการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละแห่งเป็นผู้ประสานงานในกิจการงานต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการเตรียมงานที่มีประสิทธิภาพ (2) การลงมือปฏิบัติในด้านงานทั่วไป คณะสงฆ์ได้ดำเนินการพัฒนาศูนย์โดยมีการประสานงานจากเลขานุการศูนย์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียว และเพื่อไม่ให้เกิดการเหลื่อมล้ำหรือสับสนในหน้าที่ โดยทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้นโยบายและแผนงานเป็นหลัก (3) การตรวจสอบในด้านงานทั่วไป คณะสงฆ์ได้ดำเนินการพัฒนาศูนย์ศึกษา โดยใช้แนวทางเช่นเดียวกับการบริหารงานบุคคล ด้วยการจัดทำป้ายแผนผังบุคลากรแสดงไว้ให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบทั้งนี้เพื่อความชัดเจนของหน้าที่ขององค์กร ที่บุคคลภายในและภายนอกสามารถที่จะรับรู้ถึงบุคลากรในองค์กร อีกทั้งยังมีการทำแบบประเมินคุณภาพของบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อเป็นการตรวจสอบในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ (4) การแก้ไขปัญหาด้านงาน

ทั่วไปพบว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้มีการจัดทำแบบประเมินของศูนย์ฯ ทำให้ได้รับทราบความคิดเห็นต่างๆ ของผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้งจากคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยมีการสรุปปัญหาในการประชุมสรุปผลการดำเนินงานในปลายภาคการศึกษาของทุกๆ ปี โดยที่ประชุมจะมีข้อเสนอแนะ และสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาของงานในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภาคปีการศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ากระบวนการของการพัฒนาที่ใช้ควบคู่กับหลักแนวคิดทฤษฎีด้านวงจรคุณภาพ (PDCA) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทางอื่นๆ ให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพราะหลักแนวคิดทฤษฎีด้านวงจรคุณภาพ (PDCA) นั้นเป็นแนวกระบวนการทำงานที่เปรียบกับวงจรซึ่งจะทำให้การพัฒนาบรรลุผลตามเป้าหมาย ทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาขึ้นพื้นฐานที่สำคัญในปัจจุบัน และสอดคล้องกับรายงานการประชุมวิชาการของ คณะ เทพสุวรรณ์ ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 เรื่องการพัฒนากิจการโรงเรียนด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่าการพัฒนากิจการโรงเรียนด้วยวงจรคุณภาพเดิม (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง ทำให้ได้การบริหารงานทั้ง 4 งานหลักของโรงเรียน คือ วิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป ผ่านวงจรคุณภาพเดิม (PDCA) 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการตรวจสอบ และการนำผลการตรวจสอบไปใช้พัฒนาได้ผลการตรวจสอบความที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนากิจการการศึกษาด้วยวงจรคุณภาพเดิม (PDCA) ควบคู่กับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาล อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ตามลำดับ (คณะ เทพสุวรรณ์, 2564) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาโดยการนำทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA) มาประยุกต์ใช้ทำให้ระบบการศึกษาเกิดการพัฒนา และสามารถนำแนวทางนี้ไปพัฒนากิจการการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์นั้นได้มีการนำหลักการตามระเบียบกรมการศาสนา “ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550” ในข้อที่ 9 เรื่อง คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านต่างๆ คือ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านบุคคล 4. ด้านบริหารงานทั่วไป มายึดเป็น

แนวทางปฏิบัติให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพราะการแบ่งขอบเขตการดำเนินงานนั้น จำเป็นต้องมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างชัดเจนจึงจะทำให้การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยทำให้เด็กนักเรียนสามารถที่จะนำองค์ความรู้มาสืบทอดหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธมมาโม (ปิติ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13” ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13 มีการแบ่งการบริหารงานเป็น 4 ด้านคือ วิชาการ บุคคลงบประมาณและบริหารงาน ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารที่หวังให้ผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้สืบทอดคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาต่อไปให้ยั่งยืน (พระมหาสุชาติ ธมมาโม (ปิติ), 2561)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คณะสงฆ์ได้นำหลักการแนวคิดทฤษฎีจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (PDCA) มาเป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการพัฒนาให้ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่ควบคู่กันไปด้วยทั้งนี้เพราะการปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเป็นข้อจำเป็นที่จะต้องยึดถือและปฏิบัติ ประกอบกับการที่จะต้องบริหารงานให้เกิดคุณภาพเพื่อประโยชน์สำหรับเยาวชนโดยจากผลการวิเคราะห์จากผู้ทำการวิจัยได้พบว่าหลักการแนวคิดทฤษฎีจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (PDCA) สามารถที่จะตอบสนองในการพัฒนาสถานศึกษาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภวารี สิงโสม และสินธะวา คามดิษฐ์ ที่ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ได้นำหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดำเนินงานทั้ง 4 กระบวนการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและการทำวนซ้ำ แบบนี้ไปเรื่อยๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศุภวารี สิงโสม และสินธะวา คามดิษฐ์, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

คณะสงฆ์ได้จัดให้มีการดำเนินงานในทางด้านศึกษาของเยาวชนโดยดำเนินโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยได้นำแนวคิดและทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการแก้ไข มาใช้ควบคู่กับการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านงานวิชาการ 2) ด้านงานบุคคล 3) ด้านงานงบประมาณ

และ 4) ด้านงานทั่วไป ซึ่งปรากฏว่าการใช้แนวทางนี้สามารถพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาได้อย่างดีจนสามารถดำเนินการเปิดการเรียนการสอนได้จนถึงปัจจุบันทั้ง 6 ศูนย์ฯ ซึ่งสามารถทำให้เด็กและเยาวชน ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และได้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ต่อไป ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการบริหารงาน
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ภาพที่ 1 แสดงการใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการบริหารงานศูนย์ฯ
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บทสรุป

คณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยมีการนำหลักการ “ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550” ในข้อที่ 9 ว่าด้วยการบริหารในด้านต่างๆ คือ 1. วิชาการ 2. บุคลากร 3. งบประมาณ 4. บริหารงานทั่วไป มาเป็นกรอบในการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในแต่ละแห่งในพื้นที่ โดยมีการใช้แนวคิดหลักการจัดการอย่างมีคุณภาพ (PDCA) เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในข้างต้นได้อย่างมีคุณภาพจนเป็นที่รับรองของพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นแหล่งองค์ความรู้ให้กับเยาวชนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชน ด้วยการดำเนินงานแบบมีการวางแผน มีการลงมือปฏิบัติจริง มีการตรวจสอบ และมีการแก้ไข เพื่อให้การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้กับเยาวชนได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ได้มีคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนาสำหรับการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการวางแผนและนโยบายของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรจัดให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์ ครูอาสาสมัคร และภาคประชาชนในชุมชน เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาศูนย์ฯ อย่างยั่งยืน และควรมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางประเมินความสำเร็จในแต่ละปี
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีนโยบายในการนำแนวทางการบูรณาการหลักสูตรธรรมะเข้ากับทักษะชีวิต และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของเยาวชนยุคใหม่และควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดีโอธรรมะออนไลน์ หรือกิจกรรมผ่านแพลตฟอร์มสื่อสังคม เพิ่มเติมให้ทันต่อยุคสมัยโดยสม่ำเสมอ
3. ด้านการประเมินผลและติดตามผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีนโยบายในการตรวจสอบ และพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม ความพึงพอใจของผู้ปกครอง การประเมินพฤติกรรมของนักเรียน และระบบติดตามผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงรูปแบบคำถามให้มีการครอบคลุมในทุกๆ ประเด็นอยู่เสมอ
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีนโยบายในการการจัดอบรมเพิ่มเติมให้กับครูอาสาสมัครอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านเนื้อหาธรรมะและเทคนิคการสอนให้ทันสมัยและน่าสนใจ โดยการประสานงานจากหน่วยงานราชการ และจากหน่วยงานเอกชนต่างๆ หรือจากการสนับสนุนจากทางสถาบันในการพัฒนาทางพระพุทธศาสนา เช่น สถาบันพัฒนาพระวิทยากร เป็นต้น เพื่อให้บุคลากรในองค์กร ได้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น
5. ด้านการสนับสนุนจากภายนอกของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีนโยบายในการเพิ่มช่องทางการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษาท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และองค์ความรู้ในการจัดการศูนย์ฯ
6. ด้านการประสานงานเพื่อพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ระหว่างแต่ละศูนย์ในพื้นที่ ควรมีการกำหนดนโยบายในการประสานงานรวมถึงจัดทำแผนผังร่วมของศูนย์พระพุทธศาสนาในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการที่จะได้มีการประสานงานทำกิจกรรมร่วมกันในการที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้

แลกเปลี่ยนกันกลับมาพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาที่ตนเองรับผิดชอบได้ รวมถึงสามารถที่จะดำเนินการในการแก้ไขปัญหอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในภายในได้ดีอีกเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางศึกษาสำหรับการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สำหรับภูมิภาคอื่นเพื่อนำไปพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น
2. ควรพัฒนาเครื่องมือวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การใช้แบบสำรวจร่วมกับการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ผลเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้และสามารถนำไปพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนโดยตรงแบบเจาะจงเฉพาะเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมายหลักอย่างแท้จริงเพื่อการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น
4. ควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาศักยภาพของตัวบุคคลในการที่จะให้เด็กนักเรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อที่จะเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงคงอยู่ต่อไปในอนาคตและเป็นกิจกรรมที่จะทำให้เด็กนักเรียนไม่รู้สึกรู้สีกมีความเครียดและกดดันในการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
5. เนื่องจากมีโครงการของทางคณะสงฆ์ในด้านการยกระดับวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ซึ่งการที่วัดมีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อยู่ภายในวัดนั้น สามารถทำให้ผลการประเมินของโครงการที่จะยกระดับวัดเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง มีประสิทธิภาพ และมีข้อได้เปรียบอยู่มาก ดังนั้นแล้วควรที่จะพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทางพระพุทธศาสนา รวมถึงวัดและชุมชนแห่งนั้นด้วย
6. การพัฒนาให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นที่สนใจของเยาวชน ชุมชนสามารถที่จะรวมตัวกันในการที่จะอาศัยการรวมตัวกันของเด็กเยาวชนที่ได้มาเรียนในวันอาทิตย์ สร้างสรรค์กิจกรรมที่เกิดประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2566). รายงานสถานการณ์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- คณิสส เทพสุวรรณ. (2564). การพัฒนาการบริหารโรงเรียนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอบัวใหญ่

หวัชาง จังหวัดลำพูน. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่” (น.1091-1107). ลำพูน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุชาติ ธรรมกานโม. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13. *คุณูปนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิศิษฐ์ ตันทวนิช และพนา จินดาคร. (2561). ความหมายที่แท้จริงของค่า IOC. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 24(2): 3-12.

ศักรินทร์ ชนประชา. (2562). การศึกษาตลอดชีวิต. *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอน*, 14(1): 159-175.

ศุภวารี สิงโสม และสินธะวา คามดิษฐ์. (2566). แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(2): 242-254.

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2550). *ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

สำนักงานเลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดสงขลา. (2567). *แบบสรุปข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2567 การประชุมคณะกรรมการสงฆ์จังหวัดสงขลาครั้งที่ 6/2567 (เอกสารแนบ)*. สงขลา: คณะสงฆ์จังหวัดสงขลา.

Deming, W. E. (1982). *Out of the Crisis*, Center for Advanced Engineering Study. Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตรัง เขต 2

The Relationship Between Innovative Leadership of School
Administrators and Educational Innovativeness of Teachers
Under Trang Primary Educational Service Area Office 2

^{1*} นวมลธิ์ เทพรักทอง Nawamon Tepraktong

^{2**} อุบลรัตน์ ศรีวิเชียรอำไพ Ubonrat Sriwichienampai

^{3***} จรัส อติวิทยากรณ Jarus Atiwittayaporn

^{1,2,3} คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3} Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: Nawamon.tep009@hu.ac.th

Corresponding author, e-mail: **ubonrat@hu.ac.th ***jarus_a@hu.ac.th

Received May 6, 2025; Revised May 26, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 1,350 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นตามขนาดของสถานศึกษา เทียบสัดส่วนและการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนลิเคิร์ตประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ตอน ตอนที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .988 และตอนที่ 2 ระดับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .982 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.78) โดยพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในมิติของการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 2. ระดับภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมทางการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.67) โดยพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในมิติของทักษะการทำงานเป็นทีม 3. ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมทางการศึกษาของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = 0.664$)

คำสำคัญ: นวัตกรรมการศึกษา; ผู้บริหาร; ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the innovative leadership of school administrators, 2) to study the educational innovativeness of teachers, and 3) to examine the relationship between the innovative leadership of school administrators and the educational innovativeness of teachers under Trang Primary Educational Service Area Office 2. The population of this study consisted of 1,350 teachers. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's sample size determination table. Stratified random sampling based on school size, proportional allocation, and simple random sampling without replacement. The sample consisted of 300 teachers. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, divided into two parts, Part 1 assessed the innovative leadership of school administrators with reliability coefficients of .988. Part 2 assessed teachers' educational innovativeness with reliability coefficients of .982, respectively. Statistics used for analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research findings revealed that: 1. The overall level of innovative leadership of school administrators was high ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.78). The highest mean score was found in the dimension of teamwork and participation. 2. The overall level of teachers' educational innovativeness was also high ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.67). The highest mean score was found in the teamwork skills dimension. 3. There was a positive and statistically significant relationship at the .01 level between the innovative leadership of school administrators and the

educational innovativeness of teachers. The correlation was at a moderately high level ($r_{xy} = 0.664$).

Keywords: Educational Innovativeness; Administrator; Innovative Leadership

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ มีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2561)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการศึกษา ส่งผลให้องค์กรทางการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อรองรับความท้าทายและตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในประเทศไทยที่กำลังเผชิญกับความท้าทายจากการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องอาศัยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมนานาชาติประเทศ (ผ่องอำไพ ศรีบรมนสาร, 2565) การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูผู้สอน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะมีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย และมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง (บุญนิษฐา มาเชศ, 2565) นอกจากนี้ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพและมีอิสระทางความคิด ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และภาวะ

ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในยุคดิจิทัล เนื่องจากช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว (สาธิตทรัพย์รวงทอง, 2566)

ในขณะเดียวกัน ครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการจัดการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ความเป็นนวัตกรการศึกษาของครูจึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน ครูที่มีความเป็นนวัตกรจะมีความสามารถในการคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และกระบวนการวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2562) และการเป็นนวัตกรการศึกษาของครูไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความสามารถในการคิดค้นวิธีการสอนใหม่ๆ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม รวมถึงการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูให้มีความเป็นนวัตกรการศึกษาจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดตรัง ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอห้วยยอด อำเภอรษฎา อำเภอลือชัย อำเภอวังวิเศษ อำเภอนาโยง และอำเภอกันตัง มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 134 โรงเรียน จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2567 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชาต่ำกว่าระดับประเทศ นอกจากนี้ จากการรายงานผลการนิเทศติดตามของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า สถานศึกษาในสังกัดยังมีข้อจำกัดในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2567)

จากสภาพปัญหาและความท้าทายข้างต้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารการศึกษาในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการส่งเสริมความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ

เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาประเทศไทยในยุค 4.0 ที่มุ่งเน้นการพัฒนา นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาและส่งเสริมความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
2. เพื่อศึกษาความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความ เป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารกับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 2 เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ ดำเนินการดังนี้

1) **พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย** พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาในความ รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอห้วยยอด อำเภอกันตัง อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษและอำเภอรัษฎา

2) **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** คือ 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำนวน 1,350 คน จากโรงเรียน 134 แห่ง 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำนวน 300 คน กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และใช้การสุ่มแบบอย่าง ง่าย (Simple Random Sampling)

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ความเป็นนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการเป็นครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การบริหารมีส่วนร่วม 3) การริเริ่มพัฒนา และ 4) การสร้างบรรยากาศองค์กร นวัตกรรม ทั้งหมด 25 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะการคิดเชื่อมโยง 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการตั้งคำถาม 5) ทักษะการสังเกต 6) ทักษะการทดลอง 7) ทักษะการทำงานเป็นทีม ทั้งหมด 30 ข้อคำถาม มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถามเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย 3) ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามโดยใช้แบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดการตั้งค่าแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบข้อคำถามทุกข้อ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการตอบแบบสอบถามในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลไม่ครบตามจำนวนข้อ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับตำแหน่งการทำงาน และประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 ความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.31	0.77	มาก
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.32	0.79	มาก
3. การริเริ่มพัฒนา	4.28	0.79	มาก
4. การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม	4.27	0.76	มาก
รวม	4.30	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.79) รองลงมาด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.77) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.79) และด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.76) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การศึกษาระดับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในภาพรวม

ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.05	0.70	มาก
2. ทักษะการคิดเชื่อมโยง	4.26	0.72	มาก
3. ทักษะการแก้ปัญหา	4.24	0.70	มาก
4. ทักษะการตั้งคำถาม	4.22	0.69	มาก
5. ทักษะการสังเกต	4.28	0.60	มาก
6. ทักษะการทดลอง	4.28	0.62	มาก
7. ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.45	0.63	มาก
รวม	4.25	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D.= 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านทักษะการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D.= 0.63) รองลงมา คือ ด้านทักษะการสังเกต ($\bar{x} = 4.28$, S.D.= 0.60) และทักษะการทดลอง ($\bar{x} = 4.28$, S.D.= 0.62) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ด้านทักษะการคิดเชื่อมโยง ($\bar{x} = 4.26$, S.D.= 0.72) ด้านทักษะการแก้ปัญหา ($\bar{x} = 4.24$, S.D.= 0.70) ด้านทักษะการตั้งคำถาม ($\bar{x} = 4.22$, S.D.= 0.69) และด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.05$, S.D.= 0.70)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู							รวม (Y)
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	
1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง(X ₁)	.622**	.628**	.571**	.645**	.568**	.607**	.556**	.657**

2. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (X_2)	.636**	.626**	.583**	.640**	.573**	.592**	.551**	.658**
3. การคิดสร้างสรรค์ (X_3)	.648**	.633**	.577**	.623**	.540**	.578**	.534**	.648**
4. การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (X_4)	.602**	.589**	.532**	.548**	.499**	.576**	.506**	.603**
รวม (X)	.649**	.641**	.586**	.636**	.564**	.609**	.556**	.664**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตวัน เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .664$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตวัน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา สามารถสื่อสารเป้าหมายอย่างชัดเจน ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสม และสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่งเสริมอิสระทางความคิด และสนับสนุนกระบวนการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ พร้อมนำนวัตกรรมมาทดลองใช้ในสถานศึกษา มีระบบการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากร และให้รางวัลแก่ผู้สร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ครูอาจจะมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสามารถปรับตัวได้ดีกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้นวัตกรรมเป็นหลัก และส่งเสริมนวัตกรรมทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ัญญวรรณ บุญณณ ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่

จะต้องมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ มีการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม มีการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และมีการคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงาน (ชัยฉวีวรรณ บุญณณี, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริฉัตร นวนทอง ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการใช้นวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ปาริฉัตร นวนทอง, 2565)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ระดับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูที่มีความเป็นนวัตกรการศึกษาจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความคิดที่แปลกใหม่ ทันต่อเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมองเห็นโอกาสใหม่ๆ มีการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงความคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งครูที่มีความเป็นนวัตกรการศึกษาจะมีความช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ตั้งคำถามตรงประเด็น และท้าทายความสามารถของตนเอง สามารถสร้างมุมมองและทางเลือกใหม่ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดริเริ่ม มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ต้องการสังเกต กำหนดจุดมุ่งหมายชัดเจน มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ สังเกตอย่างละเอียด ควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการหาคำตอบใหม่ๆ กล้าเสี่ยงและยอมรับความเสี่ยง มีเหตุผล มีความพยายามและอดทน ออกแบบการทดลองอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สร้างเครือข่าย และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ครูที่มีความเป็นนวัตกรการศึกษาสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล ภูศรี ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนวัตกรของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นนวัตกรของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทักษะการสร้างเครือข่าย รองลงมาคือ ทักษะการทดลอง ทักษะการคิดริเริ่ม ทักษะการตั้งคำถามและทักษะการสังเกต ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายเป็นองค์ประกอบที่มีค่อนข้างสูงในตัวครู ดังนั้นในการพัฒนาความเป็นนวัตกรของครูจึงควรนำองค์ประกอบดังกล่าวมาใช้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา (โกศล ภูศรี, 2564) เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของพิมพ์ชนก หงษาวิดี ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนหอวังตาม

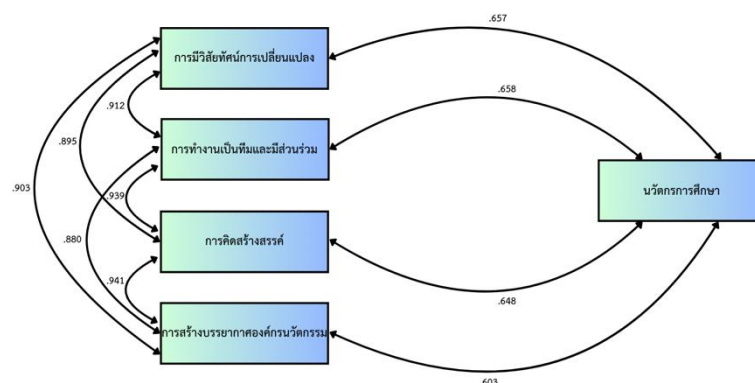
แนวคิดคุณลักษณะนวัตกร สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีแรงบันดาลใจในการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการวางแผน และด้านความสามารถคิดแก้ปัญหา ตามลำดับ (พิมพ์ชนก หงษาดี, 2563)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็น นวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.664 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับสูงมักส่งผลให้ครูมีความเป็นนวัตกรรมการศึกษาในระดับสูงเช่นกัน ในทางตรงกันข้าม หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมน้อย ครูก็มีแนวโน้มที่จะมีความเป็นนวัตกรรมศึกษาน้อยเช่นกัน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาที่มีแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ปรับเปลี่ยน โครงสร้างและกระบวนการทำงานแบบเดิมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ซึ่งนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ครูบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนได้พัฒนาทักษะความสามารถที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของสุภาพร เวียงคำ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 เรียงตามความสัมพันธ์จากมากไปน้อย คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการงานเป็นทีม ด้านวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงและด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ซึ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครูในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ วางแผนการทำงาน และคิดนอกกรอบเพื่อทำงานให้สำเร็จ มีการส่งเสริมให้ครูประยุกต์ใช้แนวคิดวิธีใหม่ๆ สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพและมีอิสระทางความคิด ซึ่งส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน (สุภาพร เวียงคำ, 2567) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านริเริ่มพัฒนามีความสัมพันธ์กับความเป็นนวัตกรรมของครู ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาต้ง เขต 2 มีการขับเคลื่อนโครงการที่เน้นนวัตกรรมและการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เช่น การจัดนิทรรศการแสดงผลงานครูหรือการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมดิจิทัลในโรงเรียน ส่งผลให้ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจึงกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพครู และผู้บริหารให้ความสำคัญกับการริเริ่มพัฒนาสิ่งใหม่ๆ จะส่งเสริมให้ครูมีความกล้าที่จะคิดนอกกรอบ ทดลองแนวทางการสอนใหม่ๆ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และสอดคล้องกับแนวคิดของกุลชลี จงเจริญ ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมช่วยผลักดันให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ในทางตรงกันข้ามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับความเป็นนวัตกรรมของครู ด้านทักษะการสังเกตต่ำที่สุด ซึ่งอาจตีความได้ว่า แม้ผู้บริหารจะพยายามสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในองค์กร เช่น การเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนานวัตกรรม แต่ทักษะการสังเกตซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการค้นพบปัญหาและความต้องการของผู้เรียน อาจเป็นสิ่งที่ครูแต่ละคนมีพื้นฐานและพัฒนาแตกต่างกัน การสร้างบรรยากาศองค์กรเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถส่งผลต่อทักษะการสังเกตของครูได้โดยตรง ครูอาจต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสังเกตอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถระบุความต้องการของผู้เรียนและนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ได้อย่างแท้จริง (กุลชลี จงเจริญ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครูเป็นแบบเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เข้มแข็งจะเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบ่มเพาะความเป็นนวัตกรรมในตัวครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นย้ำถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการเป็นนวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็นทักษะการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยง การแก้ปัญหา การตั้งคำถาม การสังเกต การทดลอง และการทำงานเป็นทีม การทำความเข้าใจความสัมพันธ์นี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการศึกษาและสร้างสรรค์นวัตกรรมในโรงเรียนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับความเป็นนวัตกรรมการศึกษา

จากภาพอธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็น นวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความเป็น นวัตกรรมการศึกษาของครู เพื่อผลลัพธ์ที่ดีกับสถานศึกษา กล่าวคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านที่สัมพันธ์กับความเป็นนวัตกรรมศึกษามากที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม รองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสามารถในการต่อยอดแนวคิด เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่า โดยจัดอบรมเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารด้วยกัน จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้าง

บรรยากาศเชิงนวัตกรรมภายในโรงเรียนซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ครูมีทางเลือกที่หลากหลายในการพัฒนางานรูปแบบใหม่ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูกล้าคิด กล้าทำ ทดลองสิ่งใหม่ๆ โดยไม่กลัวความผิดพลาด และให้พื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นและนวัตกรรมในโรงเรียน หรือเชิญวิทยากรภายนอกที่มีแนวคิดแปลกใหม่มาจุดประกาย ในส่วนครูควรเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดการสอนใหม่ๆ

3. หน่วยงานต้นสังกัด ควรต่อยอดแนวทางการพัฒนาผู้บริหารในด้านผู้นำเชิงนวัตกรรมและการพัฒนาครู ให้เป็นนวัตกรการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนแก่สถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของครูในฐานะนวัตกรทางการศึกษาว่ามีอิทธิพลหรือส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในด้านใด

2. ควรเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบท หรือโรงเรียนในสังกัดต่างๆ เพื่อศึกษาบริบทที่ต่างกันจะส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและความเป็นนวัตกรการศึกษาของครูหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. *ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โกศล ภูศรี. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนวัตกรของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญญวรรณ บุญมณี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปาริฉัตร นวนทอง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปุกณัฐฐา มาเชค. (2565). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0. *วารสารสารสนเทศและการเรียนรู้*, 1(1): 1-15.

- ผ่องอำไพ ศรีบรรณสาร. (2565). การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา: การเรียนรู้แบบดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(4): 1729–1738.
- พิมพ์ชนก หงษาดี. (2563). แนวทางการพัฒนาครูโรงเรียนหวังตามแนวคิดคุณลักษณะนวัตกร. *สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 8-43.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2566). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 10(2): 123–140
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567*. ตราด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร เวียงคำ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นนวัตกรทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. *ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. วิทยาลัยการศึกษา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคมวิชาการเงิน
เพื่อชีวิต 2 ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้
ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์
Evaluation of Educational Institution Curriculum on Social
Development Learning in Finance for Life 2 at the Lower
Secondary School Level of Learning Encouragement Center,
Tamode District, Phatthalung Province Using Tyler's Model

^{1*} ปากพันธ์ เพชรน้อย Pakaphan Petchnoi

^{2**} ประภาศ ปานเจียง Prapas Panjiang

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2} Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: onpakaphan@gmail.com

**Corresponding author, e-mail: pprapas@hu.ac.th

Received May 4, 2025; Revised May 26, 2025; Accepted: August 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการประเมินผล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 743 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง จำนวน 254 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา สาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริม

การเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง พบว่า การประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ ด้านวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.74) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ โดยแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์ตัดสินทุกด้าน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; รูปแบบของไทเลอร์; หลักสูตรสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to evaluate the school curriculum in the Social Development learning area for the course Finance for Life 2 at the lower secondary school level of the Tamot District Learning Encouragement Center, Phatthalung Province, using Tyler's Model, focusing on the following key aspects: objectives, learning experience, and evaluation. This study employed a quantitative research approach. The population consisted of 743 participants, including school administrators, teachers, students, and parents. The sample used in this research consisted of 254 participants, including administrators, teachers, students, and parents at Tamot District Learning Encouragement Center, Phatthalung Province. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan, sample size table and simple random sampling method. The research instrument used was a questionnaire on opinions toward the school curriculum in the social development learning area for the course Finance for Life 2 at the lower secondary school level of the Tamot District Learning Encouragement Center, Phatthalung Province, and data were analyzed using mean and standard deviation. The evaluation results of the school curriculum in the social development learning area for the Finance for Life 2 course at the lower secondary school level of the Tamot District Learning Encouragement Center, Phatthalung Province, revealed that the overall evaluation was at a high level ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.73). When considering each specific aspect, it was found that the aspect with the highest average score was learning experience ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.73), followed by objectives ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.74) and evaluation ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.71),

respectively. Each aspect had an average score at a high level and exceeded the established benchmark in all areas.

Keywords: Curriculum Evaluation; Tyler's Model; Institute Curriculum

บทนำ

หลักสูตรถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาเป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ การเสริมสร้างเจตคติ ตลอดจนการฝึกฝนในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารอบด้าน การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ หลักสูตรจึงเป็นเสมือนแท่นพิมพ์ที่พิมพ์คุณลักษณะให้กับผู้เรียน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 10 วรรคสอง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562) กำหนดว่าหลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม อีกทั้งหมวด 7 มาตรา 56 กำหนดว่า การผลิตและพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐในสถานศึกษา (ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ, 2566)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนา ชีวิตและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียนซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ (ศุภฤกษ์ งามแสง, 2568)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน สาระการประกอบอาชีพ สาระทักษะการดำเนินชีวิต สาระการพัฒนาสังคม และมีแนวทางในการจัดการศึกษา เช่น การจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ การเทียบโอน การวัดผลและประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตร เอกสารหลักฐาน การศึกษา ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของจังหวัด อำเภอ ชุมชนและผู้เรียน ซึ่งสามารถออกแบบได้ตามสถานการณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การประเมินผลหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น อีกทั้งสร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และค่านิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้รู้ว่าควรจะต้องตัดสินใจและสนับสนุนช่วยเหลือ หรือบริการทางด้านใดบ้าง และส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษาและให้การเรียนการสอนนักเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น (กนกวรรณ ไชวศิลปศาสตร์, 2557) อีกทั้งยังช่วยให้ทราบว่าการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หรือกระบวนการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ผู้เรียนมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และหลักสูตรสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้หรือไม่เพียงใด ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอน (มารุต พัฒนาผล, 2567) ในปัจจุบันรูปแบบประเมินหลักสูตรมีหลากหลายรูปแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะรูปแบบการตามแนวคิดของไทเลอร์ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่มีแนวคิดยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ซึ่งไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ และเพื่อการประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณะชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา (Tyler, 1949) จากการศึกษางานวิจัยของภคปภา กำเนิดผล และคณะ (2566) พบว่าการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้รูปแบบของไทเลอร์นั้นทำให้ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความสอดคล้องและความครอบคลุมของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งทำให้ทราบผลของการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอนว่ามีการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การเลือกใช้วิธีการสอนและการประเมินผลจัดการการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอีกด้วย

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพิจิตร ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา พ.ศ. 2566 ซึ่งมีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน สาระการประกอบอาชีพ สาระทักษะการ

ดำเนินชีวิต สารการพัฒนาสังคม และมีแนวทางในการจัดการศึกษา เช่น การจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การเทียบโอน การวัดผลและประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตร เอกสารหลักฐานการศึกษา ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาจึงดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ซึ่งออกแบบให้หลักสูตรมีความทันสมัยตามสถานการณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยมีรายวิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ซึ่งเป็นรายวิชาเลือกบังคับในสารการพัฒนาสังคม ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครองในทวีปเอเชีย และนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อความมั่นคงของชาติ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องของการวางแผนทางการเงิน สินเชื่อ สิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงิน และภัยทางการเงิน (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด, 2566) เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษา เลือกสรร จัดเก็บ และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและการใช้เทคนิคในการฝึกทักษะการคิดเป็น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษาดังกล่าวนั้นยังไม่บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยจากผลการรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา ปี 2566 พบว่าผู้เรียนการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการสร้างสรรค์งาน ชิ้นงานหรือนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด, 2566) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสารการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสารการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านผลการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสารการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยผู้บริหารมี

จำนวน 1 คน ครูจำนวน 10 คน นักเรียน จำนวน 366 คน และผู้ปกครอง จำนวน 366 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 743 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง จำนวน 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้มาด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามสัดส่วนครูในแต่ละขนาดสถานศึกษา และสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษา ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ตำแหน่ง และ 4) ประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านวัตถุประสงค์ (Objectives) 2) ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ (Experience) และ 3) ด้านการประเมินผล (Evaluation)

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม 3) สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยตอนที่ 1 ใช้แบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง 5) นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม ซึ่งใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) (สิทธิ์ อธิสรณ์, 2552) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปใช้ได้ 6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try - Out) กับผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 7) นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้

คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.879 ซึ่งผ่านเกณฑ์และสามารถนำไปใช้ได้ 8) นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพ เครื่องมือเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน และวิธีการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ถึงผู้อำนวยการพื้นฐาน ศูนย์ส่งเสริม การเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยนำหนังสือถึงผู้อำนวยการพื้นฐาน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับ อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จำนวน 254 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้ 3) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบสอบถามและรวบรวม ข้อมูลทั้งหมดเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้ การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนา สังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระ การเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริม การเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ในภาพรวม

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			เกณฑ์การตัดสิน	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	ผลการประเมิน
1. ด้านวัตถุประสงค์	4.03	0.74	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
2. ด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้	4.11	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
3. ด้านการประเมินผล	3.88	0.71	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์

เฉลี่ยรวม	4.01	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านประสบการณ์การเรียนรู้รองลงมา คือ ด้านวัตถุประสงค์ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล					
ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			เกณฑ์การตัดสิน	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	ผลการประเมิน
1. จำแนกตามเพศ					
ชาย	4.10	0.64	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
หญิง	3.99	0.61	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
2. จำแนกตามอายุ					
ต่ำกว่า 25 ปี	4.01	0.49	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
25-35 ปี	4.04	0.45	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
47-57 ปี	4.10	0.92	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
ตั้งแต่ 58 ปีขึ้นไป	4.10	0.68	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
3. จำแนกตามตำแหน่ง					
ผู้บริหารสถานศึกษา	4.01	0.52	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
ครูผู้สอน	4.00	0.50	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
นักเรียน	4.02	0.46	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
ผู้ปกครอง	4.04	0.50	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายและเพศหญิงมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เท่ากับ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.64) และ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

ผู้ตอบแบบสอบถามอายุ ต่ำกว่า 25 ปี อายุ 25-35 ปี อายุ 47-57 ปี และอายุตั้งแต่ 58 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัด

พัทลุง เท่ากับ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.49), ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.45), ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.92) และ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เท่ากับ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.52), ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.50), ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.46) และ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง (ด้านวัตถุประสงค์)

N= 254

ด้านวัตถุประสงค์	ระดับความคิดเห็น			เกณฑ์การตัดสิน	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	ผลการประเมิน
1. หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน	4.11	0.76	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
2. หลักสูตรสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา	3.91	0.72	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
3. หลักสูตรสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	4.07	0.74	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
4. หลักสูตรสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาที่ถูกต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.01	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
5. หลักสูตรสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์มุ่งสร้างค่านิยม มีความต่อเนื่อง และเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น	4.05	0.75	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
เฉลี่ยรวม	4.03	0.74	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ด้านวัตถุประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.74)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.76) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมา คือ หลักสูตรสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.74) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักสูตรสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.72) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง (ด้านประสบการณ์การเรียนรู้)

N= 254

ด้านประสบการณ์การเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			เกณฑ์การตัดสิน	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	ผลการประเมิน
1. การจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.07	0.74	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
2. การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน	4.04	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
3. การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา	4.00	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
4. การจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้	4.32	0.75	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
5. การจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	4.13	0.72	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
เฉลี่ยรวม	4.11	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.73) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.75) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.72) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.73) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง (ด้านการประเมินผล)

N= 254

ด้านการประเมินผล	ระดับความคิดเห็น			เกณฑ์การตัดสิน	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	ผลการประเมิน
1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามค่าเป้าหมายของสถานศึกษา	3.93	0.74	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
2. ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามค่าเป้าหมายของสถานศึกษา	3.76	0.62	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
3. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาและต่อยอดเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	3.94	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
4. ผู้เรียนมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ได้	3.73	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
5. ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้	4.05	0.73	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์
เฉลี่ยรวม	3.88	0.71	มาก	3.50	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 5 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.71) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.73) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาและต่อยอดเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.73) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.73) สูงกว่าเกณฑ์ตัดสิน ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าสถานศึกษามีการประชุมวางแผนเพื่อจัดทำหลักสูตรโดยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรทำให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับที่สามารถนำมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khodapanah et al. ที่ได้พบว่าผลการประเมินหลักสูตร วิชาการเงิน ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์ อยู่ในระดับมากเช่นกัน และยังพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นสะท้อนคุณภาพของหลักสูตรและร่วมกันให้ข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรเช่นกัน (Khodapanah et al., 2020)

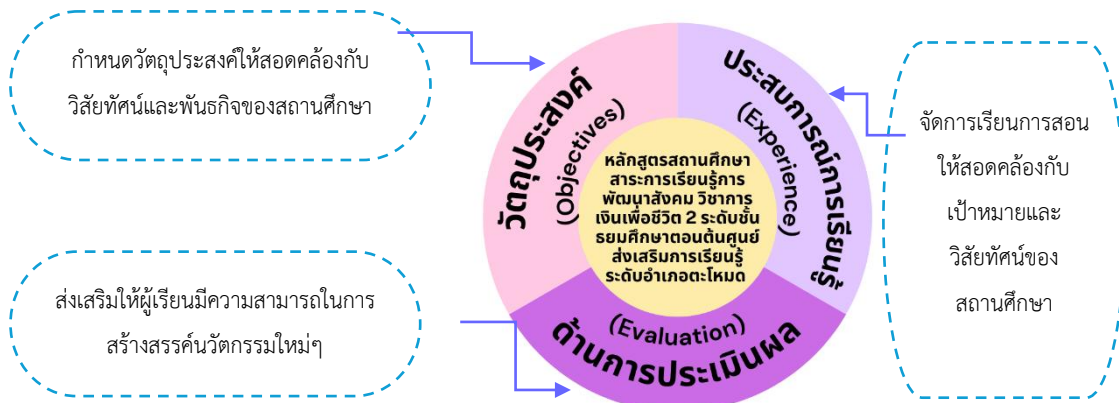
2. จากการศึกษาพบว่าผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรอย่างชัดเจน อีกทั้งหลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาที่ถูกต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและกำหนดวัตถุประสงค์มุ่งสร้างค่านิยม มีความต่อเนื่อง และเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Festus & Kurumeh ที่ได้พบว่าผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดของไทเลอร์ ด้านวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมากเช่นกัน อีกทั้งสถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการประเมินหลักสูตรในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื่องจากเห็นว่าหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์เน้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือ

เป้าหมายของสถานศึกษาจากนั้นจึงจะมีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Festus & Kurumeh, 2015)

3. จากการศึกษาพบว่าผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยต้องมีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่เน้นผลสัมฤทธิ์มากขึ้นและต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bhuttah et al. ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรจากมุมมองของไทเลอร์ และพบว่าในการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มต้นการประมวลผลหลักสูตรจากการระบุความต้องการของผู้เรียนและปิดท้ายด้วยการประเมินแต่เป็นการพัฒนาหลักสูตร (Bhuttah et al., 2019) ดังนั้นการประเมินหลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนรายบุคคลหรือในชั้นเรียนระดับนั้น ซึ่งความต้องการของผู้เรียนนั้นควรได้รับการระบุในระดับแรก และต่อมาควรกำหนดวัตถุประสงค์ตามบริบทผู้เรียน นอกจากนี้ควรมีหลักสูตรที่มีความน่าสนใจ สามารถสร้างแรงบันดาลใจ มีความยืดหยุ่น และปฏิบัติได้จริงเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ด้านวัตถุประสงค์ สถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และด้านการประเมินผล สถานศึกษาควรผู้เรียนมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

บทสรุป

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านประสบการณ์การเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านวัตถุประสงค์ และด้านการประเมินผลตามลำดับ โดยแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์ตัดสินทุกด้าน โดยด้านด้านวัตถุประสงค์พบว่าสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับบริบท และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา แต่ควรพัฒนาปรับปรุงโดยการกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ด้านประสบการณ์การเรียนรู้พบว่าสถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น แต่ควรปรับปรุงพัฒนาจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และด้านการประเมินผลพบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ควรปรับปรุงพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาที่ถูกต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทและ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและมุ่งสร้างค่านิยม มีความต่อเนื่อง และเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น
2. สถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
3. สถานศึกษาควรมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถสร้างสรรค์มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามค่าเป้าหมายของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรสถานศึกษา สาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม วิชาการเงินเพื่อชีวิต 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เช่น ปัจจัยด้านทรัพยากร บุคลากร บริบทของชุมชน และขนาดสถานศึกษา เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในรูปแบบอื่นๆ ที่หลากหลายและให้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น รูปแบบ CIPP Model และ Stake's Countenance Model เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ไ้วศิลปศาสตร์. (2557). การประเมินผลหลักสูตร.

<https://www.gotoknow.org/posts/549851>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 19 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 69 ก, หน้า 49-53.

ภคปภา กำเนิดผล และคณะ. (2566). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดวนนายร้อย จังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบของไทเลอร์. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 10(10): 295-304.

มารุต พัฒผล. (2567). การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศการพิมพ์.

ศุภฤกษ์ งามแสง. (2568). ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย. วารสารปราชญ์ประชาคม, 3(2): 76-91.

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตะโหมด. (2566). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566. <http://phatthalung.dole.go.th:8000/tamot/web/>

สิทธิ์ ชีรสรณ์. (2552). การสื่อสารทางการตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bhuttah, T. M., et al. (2019). Analysis of curriculum development stages from the perspective of Tyler, Taba and Wheeler. *European Journal of Social Sciences*, 58(1): 14-22.

Festus, A. B., & Kurumeh, M. S. (2015). Curriculum Planning and Development in Mathematics from the Formative Stages. *Journal of Education and Practice*, 6(2): 62-66.

- Khodapanah, M., et al. (2020). Designing a financial literacy curriculum model for elementary level. *Journal of Curriculum Studies in Islamic Social Sciences*, 11(21): 93–116.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Psychological measurement*, 30(3): 607-610.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic Principia of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago press.

ผลของการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะ
หาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
The Effect of Developing Scientific Communication Skills on
Substances Around Us of Grade 6 Students Using the Inquiry-
Based Learning Activity Model with Cooperative Learning Using
STAD Techniques

พัชรกร พูลบุญ Patcharaporn Poolbun

คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Education, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: jack_yudya@hotmail.com

Received June 3, 2025; Revised June 15, 2025; Accepted: August 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD 2) พัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) จำนวน 71 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD 2) แบบวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบกิจกรรม

การสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ที่ 0.98 2) นักเรียนมีทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.45 คิดเป็นร้อยละ 89.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 และมีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ ร้อยละ 92.54 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม การสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยภาพรวม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40

คำสำคัญ: การสืบเสาะหาความรู้; ทักษะการสื่อสาร; เทคนิค STAD; รูปแบบกิจกรรม

Abstract

This research was experimental research. The objectives of this research were 1) develop a learning management plan on substances around us for grade 6 students using the inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques. 2) develop scientific communication skills on substances around us for grade 6 students by using the inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques and 3) study the satisfaction of grade 6 students towards the inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques. The sample group used in the study was 71 students in Grade 6, Semester 2, Academic Year 2024, Demonstration School of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University (Primary Section) by purposive selection. The research tools consisted of 1) a lesson plan based on inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques., 2) scientific communication skills test and 3) a satisfaction of students towards inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques. The statistics used in data analysis were mean, percentage, standard deviation and relative score increase. The results of the research found that 1) a learning management plan on substances around us for grade 6 students using the inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques had an IOC value of 0.98 2) students had scientific communication skills. Overall, it is at a high level. with a total mean of 4.45, accounting for 89.05 percent, standard deviation of 0.55, and a relative increase in

score of 92.54 and 3) students' satisfaction towards inquiry-based learning activity model with cooperative learning using STAD techniques. Overall, was the most satisfactory with a mean of 4.80 and a standard deviation of 0.40.

Keywords: Inquiry-based Learning; Communication Skills; STAD Techniques; Activity Model

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตนวัตกรรม และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่นำมาสนองต่อความต้องการ และนำมาอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันให้แก่มนุษย์ รวมไปถึงการประกอบอาชีพ ซึ่งความรู้วิทยาศาสตร์จะเป็นตัวช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนารูปแบบกระบวนการคิดได้อย่างหลากหลาย เช่น การคิดเชิงเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ความรู้วิทยาศาสตร์ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการสืบค้นหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน ถูกต้อง จึงส่งผลให้มนุษย์มีทักษะการคิดตัดสินใจภายใต้ความมีเหตุผล หลักฐานเชิงประจักษ์การใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความรู้วิทยาศาสตร์ทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) นักเรียนจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายพัฒนาควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การสื่อสารเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีความสำคัญในชีวิตมนุษย์มาก และเราก็มักจะใช้การสื่อสารเพื่อพูดคุยเรื่องทั่วไป ในชีวิตประจำวัน แต่การสื่อสารส่วนใหญ่ของเรามักจะไม่พาดพิงไปในแวดวงวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่ยาก และอาจดูห่างไกลจากชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป แต่ในความเป็นจริงวิทยาศาสตร์มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งยวดในชีวิตของเรา การศึกษาของไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับนักเรียน ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ก็ได้มีการกำหนดให้ความสามารถในการสื่อสาร เป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของนักเรียน ซึ่งทักษะนี้เป็นการสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในประเด็นทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผ่านกระบวนการคิดส่วนบุคคลของนักเรียนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และประสบการณ์ รวมทั้งการสื่อสารต่อรองจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ และเป็นทักษะที่นักเรียนสามารถเลือกได้ว่าจะรับหรือไม่รับข้อมูลต่างๆ รวมไปถึงการเลือกใช้รูปแบบในการสื่อสารที่มีประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของไทยจึงต้องมุ่งเน้นพัฒนานักเรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการส่งเสริมทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ (Driver et al., 2000)

ทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของผู้ส่งสารในการใช้ภาษา สัญลักษณ์ และวิธีการสื่อสาร เพื่ออธิบายข้อมูลหรือแนวคิดทางวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผลชัดเจน และเข้าใจง่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจสาระสำคัญของวิทยาศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือการดำเนินชีวิตได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ทั้งนี้ผู้รับสารจะต้องใช้วิจารณญาณในการรับสารจากบุคคล และผู้ทำหน้าที่ส่งหรือรับสารอาจไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์ หรือนักวิทยาศาสตร์เสมอไป แต่สามารถเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสนใจวิทยาศาสตร์ได้เช่นกัน และในอีกแง่มุมหนึ่งของการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เป็นการใช้วิทยาศาสตร์ ในการอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ไปถ่ายทอดนำความรู้ สร้างความเข้าใจ จุดประกายแนวคิดจากนักวิทยาศาสตร์ไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่ามีประโยชน์และโทษ อย่างไร วิทยาศาสตร์มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์แค่ไหน ช่วยสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังจนเกิด ความเข้าใจวิทยาศาสตร์ร่วมกัน จากการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของเด็กไทย พบว่า การสื่อสารเป็นทักษะที่เด็กไทยมีปัญหาค่อนข้างมาก เมื่อมีการสื่อสารออกมา เด็กๆ จะสื่อสาร โดยการอ่านตามข้อความ ไม่สามารถนำเสนอเป็นความคิดเห็นของตนเองและไม่สามารถที่จะชี้ประเด็นสำคัญได้ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) สอดคล้องกับการทดสอบการประเมินทักษะของเด็กไทยที่พบว่า เด็กไทยมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมได้ดี แต่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ซึ่งอยู่ในกลุ่มทักษะชีวิตและอาชีพ จึงส่งผลต่อทักษะการสื่อสารทำให้เด็กไทยมีทักษะการสื่อสารที่น้อยลงด้วย อีกทั้งจากการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) ได้พบปัญหา คือ เนื้อหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ว16102 เรื่องสารรอบตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเนื้อหาที่ค่อนข้างที่จะยากต่อการสื่อสาร และจากการวิเคราะห์ชิ้นงานการเขียนสรุปเนื้อหาวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีการใช้เวลาในการสรุปความรู้ และมีนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถสรุปความได้กระชับและตรงประเด็นตามที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถถ่ายทอดความรู้หรืออธิบายและบรรยายเรื่องราวต่างๆ ที่ซับซ้อนให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้ ผนวกกับนักเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันในชั้นเรียนจึงขาดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ และขาดความเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์

วิธีการที่ผู้วิจัยเลือกมาแก้ปัญหา คือ รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นรูปแบบในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่จะช่วยให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ได้แลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับทั้งการรับผิดชอบรายบุคคลและรายกลุ่ม ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย 3 - 6 คน สมาชิกจะมีการละความสามารถในการเรียนรู้ คือ แบ่งกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD คือ เน้นเรื่องความร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มทุกคน กำหนดความสำเร็จของกลุ่ม กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกทุกคนในกลุ่มที่จะต้องเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาจากกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อช่วยเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันให้ประสบความสำเร็จด้วยกัน (พัชรีย์ ตักสินลา และปรียา บุญญสิริ, 2563)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ ดำรงอยู่ในสังคมแห่งการสื่อสารได้อย่างราบรื่น มีเหตุผล และสื่อสารความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปยังบุคคลอื่นๆ ให้ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามกรอบแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ และนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ในทุกๆ ด้านต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
2. เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 71 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย สารที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพ มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสมบัติของสาร องค์ประกอบของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค หลักและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย และการเกิดปฏิกิริยาเคมี ตัวชี้วัด ว 2.1 ป 6/1 อธิบายและเปรียบเทียบการแยกสารผสม โดยการหยิบออก การร่อน การใช้แม่เหล็กดึงดูด การรินออก การกรอง และการตกตะกอน โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ รวมทั้งระบุวิธีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการแยกสาร จำนวนทั้งหมด 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) เรื่องสมบัติของสาร 2) เรื่องการเปลี่ยนสถานะ 3) เรื่องการละลาย 4) เรื่องการเกิดปฏิกิริยาเคมี และ 5) เรื่องสารที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ระหว่างวันที่ 28 ตุลาคม - 19 พฤศจิกายน โดยจัดการเรียนการสอนเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง

1.4 สมมติฐานการวิจัย 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรามีทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเราในระดับดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง สารรอบตัวเรา จำนวน 5 แผน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่า 0.98 2) แบบวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เกณฑ์การประเมินทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่า 0.96 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนข้อคำถาม 15 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ใช้เวลาในการการเก็บรวบรวมทั้งหมด 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 12 ชั่วโมง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ชี้แจงจุดประสงค์ของการวิจัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ว16102 เรื่องสารรอบตัวเรา ทำการทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ จัดกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 3 คน ตามรูปแบบ STAD โดยคละกันตามความสามารถ 2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง สารรอบตัวเรา จำนวน 5 แผน โดยจัดการเรียนรู้ 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 12

ชั่วโมง 3) ผู้วิจัยทำการทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทั้งก่อนเรียน และ หลังเรียน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติ 4) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ทำการวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยการหาค่าความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ หรือ IOC (IOC: Index of Item Objective Congruence) กำหนดเกณฑ์การพิจารณา คือ เห็นว่าสอดคล้อง

+1	สอดคล้อง	แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ระบุไว้
0	ไม่แน่ใจ	ไม่แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ระบุไว้
-1	ไม่สอดคล้อง	แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้นั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ระบุไว้

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรามีวิธีการดังนี้ นำคะแนนแบบวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ มาวิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative Gain Score) ซึ่งมีการเสนอหลักการคำนวณโดยศิริชัย กาญจนวาสี (2557) โดยมีการแบ่งสัดส่วนคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ ดังนี้

76-100	คะแนน	พัฒนาการระดับสูงมาก
51-75	คะแนน	พัฒนาการระดับสูง
26-50	คะแนน	พัฒนาการระดับกลาง
1-25	คะแนน	พัฒนาการระดับต้น
0	คะแนน	ไม่มีพัฒนาการ
-	คะแนนติดลบ	พัฒนาการลดลง

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลความพึงพอใจโดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแผนจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			รวม ผล	IOC	แปล ผล
	1	2	3			
ด้านเนื้อหา						
1. เนื้อหามีความเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด และคำอธิบายรายวิชา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. เนื้อหามีความถูกต้อง ทันสมัย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. เนื้อหาสนับสนุนความก้าวหน้า เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ นักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. เนื้อหามีลำดับขั้นตอนการนำเสนอที่เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านภาษา						
6. ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. ภาษาเหมาะสมกับช่วงวัย และระดับชั้นของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้เหมาะสม เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านองค์ประกอบของสื่อ						
9. สื่อมีสีสันสวยงาม น่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10. สื่อมีคิดสร้างสรรค์ สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียน ได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11. จัดองค์ประกอบของสื่อได้เหมาะสม เช่น ขนาดอักษร สีสัน ภาพประกอบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12. สื่อมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13. สื่อสามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดการเรียนการสอน						
14. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ตรงตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551(	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ฉบับปรับปรุง 2560)						
15. สารการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16. กิจกรรมมีความเหมาะสมกับจุดประสงค์และสารการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17. มีความเหมาะสมกับจำนวนของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18. ผู้เรียนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
19. มีระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ผลรวมเฉลี่ย				2.95	0.98	ใช้ได้

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง สารรอบตัวเรา พบว่า มีค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าที่ 0.98 ผลรวมเฉลี่ยคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ คือ 2.95 แสดงว่าข้อมูลที่วิเคราะห์ได้นั้น มีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

ทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์	ก่อนเรียน			หลังเรียน			คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์	แปลผล
	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
1. ด้านการฟัง	2.10	41.90	0.83	4.62	91.43	0.51	86.90	สูงมาก
2. ด้านการพูด	2.38	47.62	1.12	4.48	82.86	0.57	80.15	สูงมาก
3. ด้านการ	2.05	40.94	0.80	4.14	89.52	0.60	70.85	สูง

อ่าน								
4. ด้าน การเขียน	2.10	41.90	0.83	4.57	92.38	0.50	85.17	สูงมาก
ค่าเฉลี่ยรวม (X)	2.16	43.09	0.90	4.45	89.05	0.55	92.54	สูงมาก

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 คิดเป็นร้อยละ 89.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 92.54 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการฟังมีค่าเฉลี่ย 4.62 คิดเป็นร้อยละ 91.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 86.90 ด้านการพูดมีค่าเฉลี่ย 4.48 คิดเป็นร้อยละ 82.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 80.15 ด้านการอ่านมีค่าเฉลี่ย 4.14 คิดเป็นร้อยละ 89.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 70.85 และด้านการเขียนมีค่าเฉลี่ย 4.57 คิดเป็นร้อยละ 92.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 85.17

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา

ประเด็นความเห็น	ผลการประเมิน		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
1. ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมการเรียนรู้	4.76	0.44	มากที่สุด
2. ข้าพเจ้าชอบกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์	4.86	0.36	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าลงมือปฏิบัติ	4.71	0.46	มากที่สุด
4. ข้าพเจ้าประทับใจที่ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.86	0.36	มากที่สุด

5. การนำเสนอหน้าชั้นเรียนทำให้ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์	4.86	0.36	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้			
6. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.71	0.46	มากที่สุด
7. สามารถเลือกใช้สื่อการสอนตรงกับความต้องการ	4.76	0.44	มากที่สุด
8. สื่อการสอนมีความทันสมัย	4.67	0.48	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้			
9. บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้มีความสนุกสนาน น่าเรียน	4.86	0.36	มากที่สุด
10. บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ทำให้ข้าพเจ้ามีอิสระในสร้างองค์ความรู้	4.76	0.44	มากที่สุด
11. บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้	4.86	0.36	มากที่สุด
12. บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์	4.90	0.30	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้			
13. มีความรอบครอบในการทำงานต่าง ๆ	4.76	0.44	มากที่สุด
14. สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.81	0.40	มากที่สุด
15. สามารถนำทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ไปเชื่อมโยงในชีวิตประจำวัน	4.90	0.30	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.80	0.40	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง สารรอบตัวเรา พบว่า มีค่าความ สอดคล้อง (IOC) มีค่าที่ 0.98 ผลรวมเฉลี่ยคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ คือ 2.95 แสดงว่าข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ ได้นั้นมีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้ได้จริงในชั้นเรียน ด้านที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ใช้ได้ คือ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านองค์ประกอบของสื่อ และด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตฐิตา รัตนวรรณ พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับการจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และม ีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (จิตฐิตา รัตนวรรณ, 2565) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรักษ์ แก้วหานาม ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เสี่ยงกับ การไถ่ถอน โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังโนทัศน์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังโนทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.55/80.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้ง ไว้ (ศิริรักษ์ แก้วหานาม, 2562) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้มีความเหมือนกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เช่นเดียวกัน โดยมีการออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีทักษะการทำงานร่วมกัน และการคิด วิเคราะห์มากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสะท้อนความเข้าใจผ่านกิจกรรมกลุ่ม และการนำเสนอได้อย่าง ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการบริหารเวลาและบทบาท หน้าที่ของสมาชิก ในกลุ่ม เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการสื่อสารทาง วิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 คิดเป็นร้อยละ 89.05 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.55 และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 92.54 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบ เสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา ในขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ (Engagement) โดยครูเตรียมหัวข้อเพื่อกระตุ้นผู้เรียน และการจัดกิจกรรมหรือ สถานการณ์กระตุ้น เช่น กระตุ้นด้วยคำถาม รูปภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจหรือสงสัย ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) จัดกิจกรรมตามหัวข้อเรื่องในการศึกษา และมอบหมายชิ้นงาน ให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มทำการค้นหาคำตอบโดยการพูดคุยแรก

เปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือตนเองโดยใช้ศักยภาพให้มากที่สุดเพราะทุกคนในกลุ่มมีส่วนช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองทั้งกระบวนการและความรู้ ผ่านกระบวนการคิดโดยมีกระบวนการวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ ขั้นที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ตนศึกษามาอธิบาย อภิปรายภายในกลุ่ม และนำความรู้แต่ละส่วนมาเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องราวแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งในจัดการเรียนรู้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนทางวิทยาศาสตร์ จากนั้นนักเรียนร่วมกันทำการสรุปสาระสำคัญของบทเรียนในการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ และสามารถอธิบายความคิดรวบยอด โดยเชื่อมโยงประสบการณ์ ความรู้เดิม และสิ่งที่เรียนรู้เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ ขั้นที่ 4 การขยายความรู้ (Elaboration) ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้โดยการยกสถานการณ์ตัวอย่าง อธิบายเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปใช้ในเรื่องอื่น หรือสถานการณ์อื่นๆ แล้วรวบเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) ทำการประเมินผลโดยการทำแบบวัดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ จากขั้นตอนจะเห็นได้ว่า นักเรียนจะเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยการร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น โดยที่สมาชิกทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือตนเองโดยใช้ศักยภาพให้มากที่สุดเพราะทุกคนในกลุ่มมีส่วนช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณทิวา อินทญาติ ได้ศึกษาความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แบบมีการโต้แย้ง พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 62.71 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนซึ่งมีค่าเท่ากับ 25.80 โดยเพิ่มขึ้น 36.91 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.26 ของคะแนนพัฒนาการ และนักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 25.51 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.09 โดยเพิ่มขึ้น 20.43 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.07 ของคะแนนพัฒนาการ (พรรณทิวา อินทญาติ, 2564) และยังสอดคล้องกับศิริรักษ์ แก้วหานาม ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เสียงกับการได้ยิน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริรักษ์ แก้วหานาม, 2562) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้มีความเหมือนกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะสำคัญของการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ร่วมกัน คือ การออกแบบ

รูปแบบกิจกรรมให้มีความถูกต้องทางวิชาการ มีความเข้าใจง่าย มีการใช้สื่อและวิธีการหลากหลาย และ มีความมุ่งมั่นให้เกิดการมีส่วนร่วม อันเป็นการสะท้อนผลอย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยที่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจผ่านการนำเสนอด้วยการพูด และการเขียนในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือตนเองโดยใช้ศักยภาพให้มากที่สุด

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวเรา เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบกลุ่ม ช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือตนเองโดยใช้ศักยภาพให้มากที่สุดเพราะทุกคนในกลุ่มมีส่วนช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขต่อการจัดการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำอ้อย ใจแสน ได้ศึกษาเจตคติต่อวิชาชีววิทยาของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดจนซักถามปัญหา นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ และทำงานเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยคนเก่งช่วยเหลือคนอ่อน ทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเอง ทำให้นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น และสนุกสนานกับการเรียนรู้ (น้ำอ้อย ใจแสน, 2561) และยังสอดคล้องกับศิริรัตน์ เตชะแก้ว และคณะ กล่าวว่าเมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระและรู้สึกผ่อนคลายในการทำ กิจกรรม จะทำให้ผู้เรียนสามารถพูดสื่อสารกับคนอื่นได้อย่างอิสระและสามารถแสดงออกทางความคิดได้เต็มที่ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะการทำงานกลุ่ม (ศิริรัตน์ เตชะแก้ว และคณะ, 2563) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้มีความเหมือนกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการใช้กิจกรรมที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การทดลอง การอภิปรายกลุ่ม และการเล่าเรื่อง อันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการสื่อสารที่เน้นเทคโนโลยี เช่น การสร้างอินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ หรือ พอดแคสต์ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถสรุป และนำเสนอข้อมูลวิทยาศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจและเข้าใจง่าย (SciComm Thailand, n.d.)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกันระหว่างลักษณะสำคัญของแนวคิดการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ จะต้องครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ดังแผนภาพ 1

ภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ จะต้อง มี 1. ลักษณะสำคัญของแนวคิดทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการอ่าน คือ การอ่านจับใจความสำคัญของบทความ/หนังสือ/วารสารที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ 2) ทักษะการฟัง คือ การฟังเรื่องราวจากเทปบันทึกเสียง/บุคคล/ดูวีดิทัศน์ เพื่อจับใจความสำคัญ และการฟังคำสั่งหรือคำชี้แจงและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 3) ทักษะการพูด คือ การตอบคำถามเพื่อแสดงความรู้ความคิด แนวคิดหลักการวิทยาศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม การอภิปราย/การรายงาน/การเล่า/การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจได้อย่างเหมาะสม และการนำเสนอรายงานการทดลองด้วยข้อเท็จจริง และสรุปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ 4) ทักษะการเขียน คือ การเขียนสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน การอ่าน การฟังในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์โดยเลือกรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม ถูกต้องชัดเจน และเขียนวิเคราะห์วิจารณ์/จำแนก แจกแจง แบ่งชั้น เกี่ยวกับข้อมูลหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความ

สนใจ (Engagement) ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นที่ 4 การขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) และ 3. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียน ขั้นที่ 2 การศึกษากลุ่มย่อย ขั้นที่ 3 การทดสอบรายกลุ่มย่อย ขั้นที่ 4 การคิดคะแนนพัฒนาการ และขั้นที่ 5 การยอมรับความสำเร็จของกลุ่ม

บทสรุป

การใช้รูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างเห็นได้ชัด สามารถส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจในการนำเสนอมากขึ้น ใช้ภาษาทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้อง และสามารถอธิบายแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นการทำงานเป็นทีม และการรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งนักเรียนได้เริ่มต้นจากการตั้งคำถามหรือปัญหาทางวิทยาศาสตร์ในขั้นการสร้าง ความสนใจ จากนั้นได้ทำกิจกรรมการทดลองหรือการสำรวจในขั้นการสำรวจและค้นหา พร้อมบันทึกผลและอภิปรายร่วมกันในกลุ่มโดยใช้ทักษะการสื่อสาร อาทิการอภิปราย การตั้งสมมติฐาน และการอธิบายด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ในขั้นการอธิบายและลงข้อสรุป นักเรียนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลและนำเสนอผลการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ทำให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ในขั้นการขยายความรู้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยให้เกิดการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น และในขั้นการประเมินผล เน้นการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร ความชัดเจนของคำอธิบาย การใช้ข้อมูลสนับสนุน และการตอบคำถามเชิงเหตุผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูผู้สอนต้องมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และเกิดการอยากรู้อยากเห็น ทั้งก่อนเรียน และระหว่างเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด เช่น คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดตัดสินใจ คิดสร้างสรรค์ เป็นต้น และเมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนต้องร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปในเรื่องที่เรียน และสามารถสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง

1.2 ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามลำดับทั้ง 5 ขั้นตอน โดยกำหนดเวลา และขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความ

กระตือรือร้นในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่มตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในทุกช่วงระดับการศึกษา โดยสามารถนำรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ ได้ และให้ระลึกเสมอว่าพัฒนาทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจึงควรกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมให้เหมาะสม

2.2 การจัดรูปแบบกิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สามารถพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ทักษะการจำแนก ทักษะคำนวณ ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการทดลอง ทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป และทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การเข้าถึงและใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความพร้อมในการทำงานและดำรงชีวิตอย่างสมดุล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จิตฐิตา รัตนวรรณ. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์. *คุรุสภาวิทยาจารย์*, 3(1): 37-49.
- น้ำอ้อย ใจแสน. (2561). รายงานการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. *รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรณทิวา อินทญาติ. (2564). ความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แบบมีการโต้แย้ง. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 11(1): 47-58.
- พัชรีย์ ตักสินลา และปรียา บุญญสิริ. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้น

- มัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). *ทักษะดิจิทัลก้าวสู่พลเมืองในศตวรรษที่ 21*. คู่มือพลเมืองดิจิทัล.
<https://thaidigizen.com/wp-content/uploads/2018/06/DigitalCitizenship-Book-ok.pdf>.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2557). การคำนวณคะแนนพัฒนาการ (Gain Scores). *วารสารสมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 1(1): 1-20.
- ศิริรักษ์ แก้วหานาม. (2562). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเสียงกับการได้ยินโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริรัตน์ เตชะแก้ว และคณะ. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทางเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบประสาทและระบบโครงร่างและการเคลื่อนไหว. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1): 262-272.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *คู่มือครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัย.
- Driver, R., et al. (2000). Establishing the Norms of Scientific Argumentation in Classrooms. *Science Education*, 84: 287-312.
- SciComm Thailand. (n.d.). *เครือข่ายการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย*.
<http://scicommthailand.org>

ทุนมนุษย์: ทุนแห่งความสำเร็จ Human Capital: The Capital of Success

^{1*}ปิยะณัฐ หมิ่นวงศ์ Piyanat Moenwong

^{2**}อรรถพล ทองสง Attapol Thongsong

^{3***}มณฑา จำปาเหลือง Monta Jumpaluang

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2,3} Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*First author, e-mail: piyanatmoenwong@gmail.com

Corresponding author, e-mail: **attapol_kwang@hotmail.com

***Monta.Jumpaluang@gmail.com

Received May 20, 2025; Revised May 28, 2025; Accepted: August 18, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนมนุษย์ มุมมองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ความสำคัญของทุนมนุษย์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ตระหนักและให้ความสำคัญถึงทรัพยากรมนุษย์ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นทุนมนุษย์ในการพัฒนาสังคมและประเทศต่อไป ทรัพยากรมนุษย์เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาและสร้างสรรค์สังคม มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม เทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม และระบบต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นสังคม ดังนั้นการพัฒนามนุษย์ให้เป็นทุนมนุษย์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร เศรษฐกิจ และสังคม โดยทุนมนุษย์ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์ วิวัฒนาการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เปลี่ยนจากการมองคนเป็นต้นทุนมาเป็นทุนมนุษย์ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร บทบาทของทุนมนุษย์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ การเพิ่มผลผลิต ส่งเสริมนวัตกรรม และส่งเสริมธรรมาภิบาล ส่วนบทบาทของทุนมนุษย์ในการพัฒนาสังคม คือ การลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมสุขภาพ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ส่งเสริมประชาธิปไตย และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ต้องดำเนินการในทุกระดับ
ทั้งระดับบุคคล ครอบครัวและประเทศ เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา; ทุนมนุษย์; ทรัพยากรมนุษย์

Abstract

This academic article aims to study human capital, perspectives on human resource development, factors affecting human capital development, and the importance of human capital for economic and social development. The goal is to raise awareness and emphasize the importance of human resources as well as approaches to developing human resources into human capital for the development of society and the country. Human resources are the most crucial driving force in the development and creation of society. Humans are the creators of innovation, technology, art, culture, and various systems that make up society. Developing humans into human capital is therefore important for the development of organizations, the economy, and society. Human capital consists of three main components: intellectual capital, social capital, and emotional capital, which are valuable resources in driving organizations towards success in the era of globalization. The evolution of human resource development from the past to the present has shifted from viewing people as costs to viewing them as human capital. Factors affecting human capital development can be categorized into three groups: individual factors, internal organizational factors, and external organizational factors. The role of human capital in economic development is to increase productivity, promote innovation, and promote good governance. The role of human capital in social development is to reduce inequality, promote health, create a learning society, promote democracy, and promote morality and ethics. Human capital development must be carried out at all levels, including individual, family, and national levels, to create a strong society and a sustainable economy.

Keywords: Development; Human Capital; Human Resource

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรง และความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์กรต่างๆ จึงตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ หรือทุนมนุษย์ (Human Capital) มากยิ่งขึ้น ทุนมนุษย์ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ รวมถึงสุขภาพกายและใจของบุคลากรในองค์กร ทุนมนุษย์ (Human Capital) จึงประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ที่เป็นองค์ความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทักษะ ประสบการณ์ที่คนสะสมไว้ รวมทั้งความรู้ที่อยู่ในตัวเราที่ เรียกว่า Tacit Knowledge ทุนทางสังคม (Social Capital) ประกอบด้วยเครือข่ายความสัมพันธ์ และทุนทางอารมณ์ (Emotional Capital) ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ เช่น การรับรู้ตนเอง (Self-Awareness) ความมีศักดิ์ศรี (Integrity) การมีความยืดหยุ่น (Resilience) ความเป็นคนดี เป็นต้น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดและเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ความสำคัญของทุนมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ซึ่งสอดคล้องกับอรรถกวี คางคาสวัสดิ์ ได้กล่าวว่างค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูง มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขัน การสร้างนวัตกรรมและเพิ่มผลผลิต (อรรถกวี คางคาสวัสดิ์, 2566 อ้างถึงใน JobsDB, 2023) แมนกิว และคณะ ได้กล่าวว่า บุคลากรที่มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดผลผลิตที่เพิ่มขึ้น เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร (Mankiw et al., 1992) นอกจากนี้ กันยารัตน์ จันทรสว่าง (2562) กล่าวว่า บุคลากรที่มีคุณภาพ ความเป็นมืออาชีพ และมีทัศนคติที่ดี ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร สร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า และเสริมสร้างความไว้วางใจให้แก่พันธมิตรทางธุรกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ในยุคที่เทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว องค์กรจำเป็นต้องมีบุคลากรที่สามารถเรียนรู้ปรับตัว และใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน การลงทุนในทุนมนุษย์ เช่น การฝึกอบรม การพัฒนาศักยภาพ และการสร้างแรงจูงใจ เป็นการลงทุนระยะยาวที่ช่วยพัฒนาบุคลากรให้เติบโตไปพร้อมกับองค์กร และสร้างความมั่นคงให้แก่องค์กรในระยะยาว

การพัฒนาทุนมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ โดยเริ่มตั้งแต่การสรรหาบุคลากรที่มีศักยภาพ การฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการดูแลสุขภาพกายและใจของบุคลากร โดยเฉพาะทุน

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กรในยุคปัจจุบัน การพัฒนาและบริหารจัดการทุนมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้องค์กรสามารถเติบโต แข่งขัน และประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

มุมมองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุนจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) มีวิวัฒนาการและมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากเดิมที่มองคนเป็นเพียงต้นทุน หรือแรงงานในการผลิต ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับคุณค่าและศักยภาพของบุคลากร โดยมองว่าคนคือทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีคุณค่าและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรได้ ในโลกที่มีการแข่งขันสูง องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ จึงตระหนักถึงความสำคัญของ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ทุนมนุษย์ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสิทธิภาพ และศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุน จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ เพื่อดึงศักยภาพของบุคลากรออกมาใช้อย่างเต็มที่ และสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2560)

ในอดีตการทำงานของคนส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงาน การทำงานเชิงโรงงานอุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรม มักเน้นการจ้างแรงงานจำนวนมาก โดยให้ทำงานตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด มีการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เพื่อควบคุมให้พนักงานทำงานได้ตามเป้าหมาย โดยไม่เน้นการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากร มากนัก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นไปที่การถ่ายทอดความรู้ และทักษะในการทำงานเชิงแรงงาน เชิงเกษตรกรรมจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ โดยเน้นการฝึกฝนปฏิบัติจริง ความรู้ส่วนใหญ่เป็นแบบ Tacit Knowledge คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล ถ่ายทอดผ่านการปฏิบัติ และการเล่าขาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้ จึงเป็นไปอย่างจำกัด “เน้นการควบคุม มองคนเป็นต้นทุน แยกส่วนการทำงาน ” ซึ่งแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอดีต Mayo (1933) จากการทดลอง Hawthorne Studies พบว่าปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยามีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และ McGregor (1960) ที่ได้นำเสนอทฤษฎี X และ Y ซึ่งสะท้อนมุมมองของผู้บริหารที่มีต่อพนักงาน โดยทฤษฎี X มองว่าพนักงานขี้เกียจ ไม่ชอบทำงาน และต้องควบคุมอย่างเข้มงวด ส่วนทฤษฎี Y มองว่าพนักงานมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น และต้องการมีส่วนร่วมในการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงถูกมองเป็นเพียง “ค่าใช้จ่าย” (Cost) โดยเน้นการฝึกอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มผลผลิต (Productivity) และลดต้นทุนการผลิต (Cost Reduction) เป็นสำคัญ แนวคิด

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้ จึงมุ่งเน้นการพัฒนา "ทักษะเฉพาะทาง" (Technical Skills) ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน มากกว่าการพัฒนาศักยภาพโดยรวมของบุคลากร

การปฏิวัติอุตสาหกรรม นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ของสังคม และเศรษฐกิจ มีการนำเครื่องจักรมาใช้ในกระบวนการผลิต ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม และความต้องการแรงงานจำนวนมาก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้ จึงมุ่งเน้นการฝึกอบรมทักษะเฉพาะด้าน เพื่อรองรับงานในโรงงาน เช่น การใช้เครื่องจักร การควบคุมคุณภาพ โดยเน้นการฝึกอบรมแบบ Classroom Training และ On-the-job Training เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ ทำให้โลกเข้าสู่ยุคสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไร้พรมแดน องค์กรต่างๆ ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็น "แรงงานแห่งความรู้" (Knowledge Worker) ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้จึงมีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้ในปัจจุบัน องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร มีการจัดอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ มีการส่งเสริมให้พนักงานแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันจึงได้รับการยอมรับว่าเป็น "การลงทุน" (Investment) ที่สำคัญ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้เป็น "ทุนมนุษย์" ที่มีความรู้ ทักษะ และศักยภาพ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โลกาภิวัตน์ และการแข่งขันในตลาดโลก แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้ จึงมุ่งเน้นการพัฒนา "ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21" (21st Century Skills) เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน รวมถึงการพัฒนาภาวะผู้นำ และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แนวคิด และวิธีการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก องค์กรที่ประสบความสำเร็จ คือองค์กรที่สามารถพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ ที่จำเป็น ในการรับมือกับความท้าทาย และสร้างโอกาสใหม่ๆ ในอนาคต

ทุนมนุษย์ กุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์

โลกยุคปัจจุบันกำลังเผชิญหน้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทรงพลัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกประเทศและทุกคนทั่วโลกอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ในสังคมต่างๆ ต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือแม้แต่

การดำเนินชีวิตประจำวัน โลกได้เชื่อมโยงผู้คนเข้าด้วยกันผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และวัฒนธรรมข้ามพรมแดนอย่างรวดเร็ว แต่ละประเทศหรือแต่ละองค์กรจึงจำเป็นต้องอาศัย ทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (World Economic Forum, 2020) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงต้องมองมนุษย์เป็นทุนที่สำคัญ ซึ่งทุนมนุษย์ที่เป็นลักษณะพิเศษของบุคคลบุคคลหนึ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ เกิดเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงสุขภาพกายและใจ สอดคล้องกับคำอธิบายของแกรี เบคเกอร์ (Gary Becker) นักเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 1992 ว่า “ทุนมนุษย์ คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่เกิดจากการสะสม (Aggregation) ตลอดช่วงชีวิตของแต่ละคน ทุนมนุษย์พัฒนาจากประสบการณ์ที่เกิดจากระบบการศึกษาและการฝึกอบรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และผลที่เกิดจากการสะสมทุนมนุษย์นี้จะนำมาซึ่งผลผลิตภาพอันจะเป็นประโยชน์แก่ปัจเจกบุคคล องค์กร และสังคมโดยรวม” การสะสมทุนมนุษย์เชื่อมโยงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ทั้งสองเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่ช่วยยกระดับศักยภาพของบุคคล องค์กร และสังคม โดย ต้องดำเนินไปควบคู่กัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และส่งเสริมให้บุคลากรสั่งสมทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขัน และเติบโตอย่างยั่งยืน องค์กรที่สามารถดึงดูดให้บุคลากรมาทำงาน (Employ of Choice) คือองค์กรที่ลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน องค์กรต่างๆ ต่างตระหนักถึงความสำคัญของ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีค่าที่สุด องค์กรที่ชาญฉลาดจึงมุ่งเน้นการลงทุนในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงดูดและรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ และขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ดึงดูดใจให้บุคลากรเลือกทำงานกับองค์กร นอกเหนือจากค่าตอบแทนที่เหมาะสมแล้ว สิ่งที่บุคลากรยุคใหม่ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ โอกาสในการเติบโตและพัฒนาตนเอง เพื่อต้องการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพิ่มพูนความสามารถ และก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นการ “สั่งสมทุนมนุษย์” เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง และในทางกลับกันองค์กรที่ละเลยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มองข้ามความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในการฝึกอบรม การไม่สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง ย่อมส่งผลเสียต่อองค์กรในระยะยาว โดยจะทำให้สูญเสียบุคลากรที่มีความสามารถ การไม่ได้รับโอกาสในการเติบโตมีแนวโน้มที่จะลาออก เพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าในองค์กรอื่น ตลอดจนทำให้องค์กรหรือหน่วยงานขาดความสามารถในการแข่งขัน:ประสิทธิภาพการทำงานลดลง โดยเหตุนี้การการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และมองบุคลากรเป็นทุนมนุษย์ที่มีทรงพลัง จะทำให้เกิดการลงทุนพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่าง

ต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดนวัตกรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มีความผูกพันกับองค์กร และจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

พลังที่ขับเคลื่อนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาองค์กร หน่วยงาน ตลอดจนประเทศชาติ มนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรล้ำค่าที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม พัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับสังคม การพัฒนามนุษย์ให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นกระบวนการต่อเนื่องในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์นั้นมีหลากหลาย สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Motivation) แรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคลมีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย พัฒนาตนเอง และประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง (Desire for Self-Improvement) เกิดจากความตระหนักในคุณค่าของตนเอง และความเชื่อมั่นในศักยภาพที่จะเติบโต บุคคลที่มีความปรารถนาที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต ความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (Commitment to Lifelong Learning) ความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นจากการศึกษา การฝึกอบรม การลงมือปฏิบัติ หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจที่จะประสบความสำเร็จ (Determination to Achieve Success) คือมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น

1.2 ทักษะ (Attitude) ทักษะเชิงบวกต่อการเรียนรู้มองว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สนุก ทำหาย และเป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การอ่านหนังสือ การเข้าร่วมอบรม หรือแม้แต่การเรียนรู้จากความผิดพลาด บุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ จะมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ไม่กลัวที่จะลองผิดลองถูก และพร้อมที่จะเรียนรู้จากทุกสิ่งรอบตัว ทักษะเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงการมองว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาสในการพัฒนา ไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว บุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลง จะสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น พร้อมที่จะรับมือกับความท้าทาย และมองหาโอกาสในการเติบโตจากการเปลี่ยนแปลง และทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาตนเอง การมองว่าตนเองมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ บุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาตนเอง จะไม่หยุดนิ่งที่จะเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และบุคลิกภาพ

1.3 ความสามารถในการเรียนรู้ (Learning Ability): ความสามารถในการรับรู้ จดจำ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ รวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยขยายความองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) เป็นความสามารถในการรับข้อมูลจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การรับรส และการดมกลิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ เรียนรู้ หากบุคคลมีการรับรู้ที่ดี ก็จะสามารถรับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และแม่นยำ

2. การจดจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถในการเก็บรักษาข้อมูลที่ได้รับรู้ไว้ในสมอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการนำข้อมูลไปใช้ในอนาคต การจดจำมีหลายระดับ ตั้งแต่การจำระยะสั้น ไปจนถึงการจำระยะยาว

3. การวิเคราะห์ (Analysis) คือความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจในรายละเอียด มองเห็นความสัมพันธ์ และแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความ คิดเห็น

4. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการนำองค์ประกอบต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ มาผสมผสาน เรียบเรียง และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่

5. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์จริง เพื่อแก้ปัญหา ตัดสินใจ หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

6. การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือความสามารถในการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ไข และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

7. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล โดยพิจารณาข้อมูลอย่างละเอียด ตั้งคำถาม ประเมินความน่าเชื่อถือ และพิจารณาผลกระทบจากการ ตัดสินใจ

1.4 สุขภาพกายและสุขภาพจิต (Physical and Mental Health): สุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการทำงาน สุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นสอง องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการทำงานอย่างแยกไม่ออก เปรียบเสมือนเสาหลักที่ค้ำจุนความสำเร็จในทุกด้านของชีวิต เมื่อร่างกายแข็งแรง จิตใจแจ่มใส ย่อมส่งผลให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ สุขภาพกายเป็น ภาวะที่ร่างกายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อวัยวะต่างๆ ทำงานได้อย่างสมบูรณ์ แข็งแรง มีพลังงาน เพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ บุคคลที่มีสุขภาพกายที่ดี มักจะมีความตื่นตัว กระฉับกระเฉง มีสมาธิจดจ่อ และมีความอดทนสูง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และการทำงาน และสุขภาพจิต เป็นภาวะที่จิตใจมีความสงบ ผ่อนคลาย มีความสุข สามารถควบคุม อารมณ์ได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

บุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดี มักจะมีความมั่นใจในตนเอง มีแรงจูงใจ และมีความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การทำงาน และการแก้ไขปัญหาต่างๆ (สุนิสา ช่อแก้ว, 2567)

2. ปัจจัยภายในองค์กร

2.1 วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture): วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ และการพัฒนาตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

2.2 ระบบการบริหารจัดการ (Management System): ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ระบบการฝึกอบรมและพัฒนา ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

2.3 โอกาสในการพัฒนา (Development Opportunities): องค์กรควรจัดหาโอกาสในการพัฒนาให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรม การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน การมอบหมายงานที่ท้าทาย

2.4 การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (Support from Supervisors): การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา เช่น การให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถ การให้กำลังใจ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์

3. ปัจจัยภายนอกองค์กร

3.1 สภาพเศรษฐกิจ (Economic Conditions): สภาพเศรษฐกิจ เช่น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ อัตราการว่างงาน ล้วนมีผลต่อการลงทุนในการพัฒนาทุนมนุษย์

3.2 สภาพสังคม (Social Conditions): สภาพสังคม เช่น ระบบการศึกษา ค่านิยม วัฒนธรรม ล้วนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

3.3 เทคโนโลยี (Technology): ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต ล้วนมีผลต่อการเข้าถึงข้อมูล การเรียนรู้ และการพัฒนาทุนมนุษย์

3.4 นโยบายรัฐบาล (Government Policies): นโยบายของรัฐบาล เช่น นโยบายด้านการศึกษา นโยบายด้านแรงงาน ล้วนมีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

โดยเพราะเหตุนี้ทั้งตัวบุคคลและองค์กรรวมถึงสภาพแวดล้อม และโดยเฉพาะองค์กรจะต้องเสริมความรู้และทักษะให้กับบุคลากรควบคู่ไปกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของบุคลากรให้อำนาจบุคลากรในการตัดสินใจ มอบรางวัลเป็นผลตอบแทน “ทุนมนุษย์” มีความสามารถในการสร้างคุณประโยชน์มากขึ้นเท่าใด ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จขององค์กรก็ยังมีประสิทธิภาพและโอกาสในการนำองค์กรไปสู่ ความสำเร็จได้มากขึ้นเท่านั้น

ทุนมนุษย์บทบาทแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม

ทุนมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ การพัฒนาทุนมนุษย์จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกช่วงวัย และบูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อสร้างคนไทยที่มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และก้าวสู่สังคมแห่งความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน

บทบาทของทุนมนุษย์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทุนมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในหลายมิติ ในการเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพเนื่องด้วยแรงงานที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถสูง ย่อมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งเสริมนวัตกรรมและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความคิดสร้างสรรค์และการคิดนวัตกรรมนั้นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูง สามารถคิดค้น พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ นำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ กระตุ้นการลงทุน และขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมธรรมาภิบาลและการพัฒนาอย่างยั่งยืนเนื่องด้วยประชากรที่มีการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกที่ดี จะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเคารพกฎหมาย และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

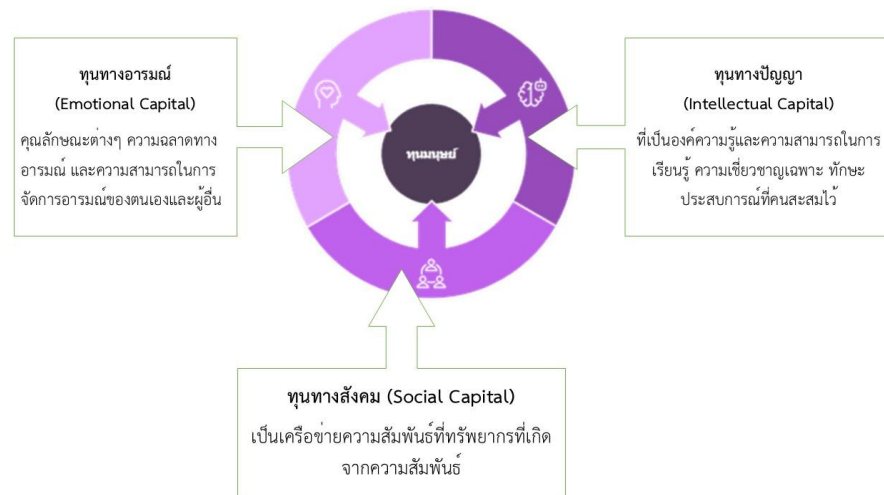
บทบาทของทุนมนุษย์ในการพัฒนาสังคม การพัฒนาสังคมคือการพัฒนามนุษย์ในสังคมให้มีคุณภาพด้วยมนุษย์ คือ หัวใจสำคัญ ของการพัฒนาสังคม การพัฒนาที่แท้จริงต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาคุณภาพของคน ในทุกๆ ด้าน ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และ คุณธรรม นำไปการพัฒนาสังคมที่ดีกว่า ในการลดความเหลื่อมล้ำ การลงทุนในทุนมนุษย์ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาสุขภาพ ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องประชากรที่มีสุขภาพดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุนมนุษย์ส่งเสริมให้คนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ดี ส่งเสริมประชาธิปไตยจากประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจ มีวิจารณญาณ สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เลือกผู้นำที่ดี ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ส่งเสริมธรรมาภิบาล และลดปัญหาคอร์รัปชัน ทุนมนุษย์จะส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและร่วมไปถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ทุนมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การลงทุนในทุนมนุษย์นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต ส่งเสริมนวัตกรรม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีอย่างยั่งยืน การพัฒนาทุนมนุษย์ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ในการพัฒนาระบบการศึกษา พัฒนาทักษะ ส่งเสริมสุขภาพ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่มีคุณภาพและเข้มแข็ง

องค์ความรู้ใหม่

ทุนมนุษย์ (Human Capital) เป็นปัจจัยสำคัญในยุคดิจิทัลและเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital), ทุนทางสังคม (Social Capital) และทุนทางอารมณ์ (Emotional Capital) การพัฒนาทุนมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรและประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างนวัตกรรม เพิ่มผลผลิตดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ และรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ ดังนี้

จากภาพอธิบายได้ว่าระดับของการพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่สามารถดำเนินการได้ในหลายระดับ ไม่ใช่แค่ในองค์กรเท่านั้น แต่ประกอบด้วย

1. ระดับบุคคล: การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning), การพัฒนาตนเอง (Self-Development) ทั้งความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่จำเป็น, การดูแลสุขภาพกายและใจ (Physical and Mental Health)
2. ระดับครอบครัว: การอบรมเลี้ยงดู (Parenting) และการปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้, การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในครอบครัว, การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว
3. ระดับประเทศ: การปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัย (ศตวรรษที่ 21), การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน, การพัฒนาศักยภาพแรงงานให้ตรงกับความต้องการตลาด, การสร้างระบบและกลไกสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ เช่น การลงทุนด้านการศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน การวิจัยและพัฒนา

โดยเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ในทุกมิติ (ความรู้ ทักษะ สุขภาพ คุณธรรม) เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างประโยชน์ต่อสังคม และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของปัจเจกบุคคล ครอบครัว และประเทศชาติ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน (บุคคล ครอบครัว ประเทศ) ต้องตระหนักถึงความสำคัญและร่วมมือกันส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

ในยุคปัจจุบันที่โลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล องค์กรต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญของทุนมนุษย์ ที่ประกอบทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ การพัฒนาทุนมนุษย์มีความสำคัญในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างนวัตกรรมและเพิ่มผลผลิต ทุนมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ องค์กรที่สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ และลงทุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จะมีความได้เปรียบในการแข่งขันและเติบโตอย่างยั่งยืน การพัฒนาทุนมนุษย์จึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่องค์กรต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การสรรหาบุคลากร การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ และการดูแล เพื่อให้บุคลากรเติบโตไปพร้อมกับองค์กร การพัฒนาทุนมนุษย์สามารถดำเนินการได้ในหลายระดับทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับประเทศ ดังนั้นการลงทุนพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในทุกมิติเป็นการลงทุนที่สำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ จันทรสว่าง. (2562, 23 กันยายน). *ทุนมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลง: กระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msj/article/download/231789/158079/>
- สุนิสา ช่อแก้ว. (2567). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. สยามปริทัศน์: กรุงเทพฯ.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2560). การจัดการทุนมนุษย์: ความหมาย ความสำคัญ วิวัฒนาการและแนวโน้ม. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1): 56-67.
- JobsDB. (2023). *การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อความสำเร็จขององค์กร*. https://th.jobsdb.com/th/career-advice/article/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%

E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%97%
E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B8%A9%
E0%B8%A2%E0%B9%8C%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%88%
E0%B8%AD

Mankiw, N. G., et al. (1992). A contribution to the empirics of economic growth.
Quarterly Journal of Economics, 107(2): 407-437.

Mayo, E. (1933). *The human problems of an industrial civilization*. New York:
Macmillan.

McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. New York: McGraw-Hill.

World Economic Forum. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*.

<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020/>

พุทธจิตวิทยาการพัฒนาคุณภาพชีวิต Buddhist Psychology for Life Quality Development

ฉัตรวี รัชชีโรจน์ Chatravee Rangseeravirote

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Chatraveepa@hotmail.com

Received February 10, 2025; Revised March 9, 2025; Accepted: August 25, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธจิตวิทยา โดยใช้กระบวนการจากแบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับหลักธรรมและหลักพุทธจิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภavana 4 มีดังนี้ 1. พัฒนากาย คือ การพัฒนาในส่วนกายของตนให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ 2. พัฒนาศีล คือ การพัฒนาด้านการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม มีระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 3. พัฒนาจิต คือ การพัฒนาด้านการฝึกอบรมจิตตนเองเพื่อมีคุณภาพจิตที่มีจิตใฝ่ดีมั่นคงเข้มแข็ง 4. พัฒนาปัญญา คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมปัญญาให้รู้และเข้าใจมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจากการได้ศึกษาเล่าเรียน

คำสำคัญ: พุทธจิตวิทยา; พัฒนาคุณภาพชีวิต; ภavana 4

Abstract

This academic article aims to develop quality of life according to Buddhist psychology by using the process of document analysis on Buddhist principles and Buddhist psychology. The results of the study found that Improving quality of life according to principles Bhàvanà 4 is as follows: 1. Developing the body means developing the physical part of oneself to be healthy and strong and able to survive. 2. Developing morality means developing the aspect of people living together in society and having discipline in living together with others. 3. Developing the mind is

the development of training one's own mind to have good mental quality and a strong and stable mind. 4. Developing wisdom is the development of training and training wisdom to know and understand and see things as they really are from studying.

Keywords: Buddhist Psychology; Life Quality Development; Bhàvanà 4

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการสร้างรากฐานของระดับการดำรงชีวิตของคนให้ดีขึ้น โดยการให้ความรู้ การฝึกด้านคุณธรรม การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพในสังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธจิตวิทยานั้นมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สามารถในการ “พึ่งพาตนเอง” ซึ่งจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือเริ่มจากการพัฒนา “ตนเอง” ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของสังคม องค์ประกอบคุณภาพชีวิต คือ จุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น คือ การเปิดใจยอมรับตนเอง การมีความพร้อมในการศึกษาเรียนรู้และมีสติตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอยู่เสมอ จะช่วยให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสุขภาพ รู้จักบริโภคอาหารอย่างถูก สุขลักษณะและครบ 5 หมู่ หาเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ โดยการ หมั่นฝึกให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการ การฝึกสมาธิ เป็นต้น 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม เป็นการสร้างการยอมรับ และยกย่องจากสังคม อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ หรือจากหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น การใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน และการปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา เป็นการเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง อาทิเช่น การอ่านหนังสือ การเข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในด้านต่างๆ การศึกษา ข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อสารสนเทศ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ รวมไปถึงการหัดสังเกตและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (ศิริรัตน์ แก้วมงคล, 2555)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เป็นหลักปฏิบัติ 4 ด้านที่พระพุทธเจ้าตรัสในคำสอนของพระองค์เองเพื่อใช้เป็นคุณสมบัติของบุคคล คือ 1. กายภาวนา คนเป็นภาวนิตกาโย ตัวกระทำเป็นกายภาวนา 2. ศีลภาวนา คนเป็นภาวนิตศีโล ตัวกระทำเป็นจิตภาวนา 3. จิตภาวนา คนเป็นภาวนิตจิตโต ตัวกระทำเป็นจิตภาวนา 4. ปัญญาภาวนา คนเป็นภาวนิตปัญญา ตัวกระทำเป็นปัญญาภาวนา เป็นคุณสมบัติของบุคคลผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต

และปัญญามีความสำคัญทั้งในด้านการพัฒนาตน การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม และในการรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงของชีวิต (จิตติมา สุนทรธรรมาภรณ์, 2564)

ในบทความนี้จะกล่าวถึง พุทธจิตวิทยาที่เป็นศาสตร์สาขาวิชาหนึ่งเกี่ยวกับจิตวิทยามีจุดกำเนิดและมีความเจริญก้าวหน้าเชิงวิชาการมากกว่าสองศตวรรษแล้ว มีรากฐานที่มั่นคงเป็นที่รู้จักและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแพร่หลายไปทั่วโลกแล้ว โดยเน้นการศึกษาทดลองเชิงวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับความเป็นไปของจิตใจมนุษย์ การแก้ปัญหาจิตที่เกิดขึ้น และหาทางเยียวยาจิตใจ รักษา ฟื้นฟู สภาพจิตใจของมนุษย์ ให้ปลอดภัยมีความสุขจนมาถึงในยุคปัจจุบัน ที่เน้นการส่งเสริม การสร้างสุขภาวะของมนุษย์ 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา จากมุมมองนี้เองที่เป็นข้อพิจารณาว่าหลักพุทธธรรมของพระพุทธองค์มีคุณูปการต่อการแก้ไขต้นเหตุแห่งปัญหาของมนุษย์ ได้อย่างไร้ขอบเขต สามารถนำมาใช้เสริมสร้าง ฟื้นฟู และพัฒนาจิตใจของมนุษย์ ได้อย่างเป็นอย่างดี (กมลาส ภูวนาธิพงษ์ และคณะ, 2568) ดังนั้นในบทความนี้จะนำเสนอ ความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตและหลักพุทธจิตวิทยาในการสร้างคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์

พุทธจิตวิทยาการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1. แนวคิดพุทธจิตวิทยา

พุทธจิตวิทยาเป็นการอธิบายถึงแก่นแท้ของหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติและความทุกข์ ซึ่งกระบวนการดับทุกข์นั้นจะต้องอาศัยหลักจิตวิทยา เนื่องจากจิตวิทยามุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจ อธิบายในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ผ่านการทำความเข้าใจกับธรรมชาติของจิตใจและพฤติกรรมมนุษย์ เช่น ความเครียด ความว้าวุ่น ความกดดันการทำงานและความเป็นอยู่ เป็นต้น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “ทุกข์” ทำให้กระบวนการทางจิตใจเริ่มเข้ามาสนใจต่อการเจ็บป่วยทางจิตใจ ทำให้ปัญหาเรื่องจิตใจของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต บทบาท และการพัฒนามนุษย์ในทางจิตวิทยา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ปัญหาชีวิตจิตใจของมนุษย์นั้นมีในระดับต่าง ๆ กัน เบาบ้าง หนักบ้าง トラบที่ยังไม่เป็นคนสมบูรณ์ ยังละกิเลสไม่ได้หมดสิ้น ยังปรากฏในความหมายของพระพุทธศาสนาเนื่องพระพุทธศาสนาไม่ได้พูดถึงในเรื่องความเจ็บป่วยทางจิตใจ หรือที่เรียกว่าป่วยทางจิต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561) แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะไม่ได้บัญญัติคำว่าจิตวิทยา เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วสาระของพุทธธรรมจะพบว่า พระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนักจิตวิทยาเนื่องจากสอนในเรื่องจิตเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ที่มีปัญหาทางจิตใจ เพราะถูกกิเลสเข้าครอบงำ พระพุทธเจ้าทรงสอนโดยใช้หลักความจริง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เพื่อรักษาโรคที่เกิดจากจิตให้ดวงจิตหลุดพ้นจากทุกข์ที่อยู่ในจิตใจ ด้วยการฝึกปฏิบัติแนวทางแห่งพระนิพพานและทรงเน้นในเรื่องจิตเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พ้นจากทุกข์ (ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, 2559) และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการพ้นทุกข์ คือ การพบสุขแท้จริง เพราะว่าพระพุทธเจ้าได้ค้นพบหลักความจริงของธรรมชาติทั้งโลกและธรรมชาติ ด้วยกระบวนการสืบค้นหาสาเหตุแห่งกองทุกข์ที่เกิดขึ้นและวิธีในการแก้ไขปัญหาด้วยการดับความทุกข์นั้นมากกว่า 2,600 ปี คำสอนของพระพุทธองค์เป็นระบบ ระเบียบ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ เป็นสันติภูมิโก ยิ่งโลกเจริญก้าวหน้ามากเท่าไร คำสอนของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้ทรงเรียบเรียงไว้เป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ก็ยังปรากฏเด่นชัดด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ชันธ 5 อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา ภาวนา 4 เป็นต้น (กมลาส ภูวนาธิพงศ์ และคณะ, 2568)

การศึกษาพุทธจิตวิทยาจะเกี่ยวข้องกับปรัชญาพื้นฐานในการสอนของพระพุทธเจ้าที่มีการกิจสำคัญคือ การฝึกอบรมบุคคลให้พัฒนาปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงและสภาวะทั้งหลาย มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง ปฏิบัติและจัดการกับสิ่งทั้งหลายตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง คือมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จผลที่ดีที่สุด มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ และประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ สามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ชนทั้งหลายที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมซึ่งตามหลักพระพุทธศาสนา สอนเรื่องการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความขัดข้องปรวนแปร ความเดือดร้อนลำบาก ความเจ็บปวด ความสูญเสีย ความพลัดพราก และปัญหาชีวิตต่างๆ เป็นความทุกข์ เป็นสิ่งที่มีอยู่ มนุษย์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องและได้ประสบแน่นอน ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ต้องการ จะยอมรับว่ามามีอยู่หรือไม่ยอมรับ หรืออยากเป็นหน้าหนี อย่างไรก็ตาม หากมนุษย์ต้องการมีชีวิตอยู่อย่างดีที่สุด มนุษย์จะต้องยอมรับความจริง รับรู้สัจหน้า และพร้อมที่จะจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ดีที่สุด ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงสอนเรื่องความทุกข์เป็นเรื่องแรก อันเป็นปัญหาที่มนุษย์พึงรับรู้และจัดการแก้ไขโดยถูกต้อง และถือว่าภารกิจของพระพุทธศาสนา คือ การช่วยมนุษย์ให้แก้ปัญหาของตนได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556)

สรุปได้ว่าชีวิตที่มีคุณภาพย่อมจะทำให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังไว้และยังเป็นความต้องการของร่างกาย และความต้องการทางด้านอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่สามารถใช้องค์ความรู้ สติปัญญาก่อให้เกิดความสุขในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพสุจริต โดยยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและทางกาย รวมถึงหลักการใช้ชีวิตให้มีความเหมาะสมซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีของบุคคลในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. ความหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพในด้านสุขภาพ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและศาสนา กล่าวคือ ทุกคนหรือทุกประเทศอาจจะกำหนดมาตรฐานต่างๆ กันไปตามความต้องการและความต้องการ ในคุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลและภาวะ

คำว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิต” หมายถึง การพัฒนา + คุณภาพ + ชีวิต มีความหมายดังต่อไปนี้การพัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น หรือการคลี่คลายไปในทางที่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คุณภาพ หมายถึง ลักษณะความดีที่เป็นลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดี (พระธรรมปิฎก, 2546) คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับคนในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่ เป็นอยู่ ได้รับอยู่ และปฏิบัติอยู่เป็นประจำในแต่ละคนจะมีความพึงพอใจแตกต่างกัน ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การฝึกและพัฒนาตนตามหลักของไตรสิกขา โดยมีจริยธรรมในระดับขั้นพื้นฐาน คือ เบญจศีลและเบญจธรรม จริยธรรมในระดับกลาง (วสิน อินทสระ, 2541) คือ กุศลกรรมบถ 10 เป็นหลักธรรมแห่งกรรมดีอันเป็นกุศลหรือทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล รวมเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันจำนวน 10 ประการ อันจะนำความสุขและความเจริญมาสู่ผู้ปฏิบัติ คำว่า “กุศล” หมายถึง บุญความดี, สิ่งที่ดีงาม และ คำว่า “กรรมบถ” หมายถึง หนทางแห่งกรรม, การกระทำความกรรม เมื่อคำว่า “กุศลกรรมบถ 10” มารวมอยู่ด้วยกัน จึงมีความหมายว่า หนทางสู่การกระทำความดีอันเป็นกุศล จำนวน 10 ประการ ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักธรรมที่เป็นพุทธวจน ถูกบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก ที่ชาวพุทธศาสนิกชนยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข และเพื่อให้มีความเจริญในชีวิต (ไทยรัฐ, 2565) และจริยธรรมในระดับสูงคือมรรคมีองค์ 8 ประการเป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเพื่อการเข้าถึงสันติสุข คือ 1) มีความเห็นถูกต้อง 2) มีความดำริถูกต้อง 3) มีความเจรจาถูกต้อง 4) มีการกระทำถูกต้อง 5) มีการเลี้ยงชีพถูกต้อง 6) มีความพยายามถูกต้อง 7) มีความระลึกละอายใจ และ 8) มีความตั้งใจมั่นถูกต้อง รวมถึงระบบการดำรงชีวิตให้ปรากฏอยู่ในความเหมาะสมที่มุ่งสร้างสันติสุขภายในสู่ภายนอก เรียบง่าย ปลอดภัย และซื่อสัตย์สุจริต (พระวิจิตร มหาวิริโย และคณะ, 2560)

ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการฝึกและพัฒนาตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น หรือการคลี่คลายไปในทางที่ดี ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับคนในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่เป็นอยู่ ได้รับอยู่เป็นการมองภาพรวมทั้งหมดในโลกแห่งความเป็นจริง โดยจะแสดงออกได้ตามความรู้ เข้าหมาย การให้คุณค่า รวมทั้งการรับรู้ด้วยตนเองต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิต คุณภาพชีวิตจึงมีสภาพที่ไม่หยุดนิ่งโดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามการให้คุณค่าความรู้สึกภายในเกี่ยวกับความปรารถนาของมนุษย์ เป็นพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

3. องค์ประกอบคุณภาพชีวิต

พระธรรมปิฎก ได้แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตเป็น 2 ด้าน คือ องค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมที่แวดล้อมตัวบุคคลนั้นอยู่ หรือองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ทั้งฝ่ายรูปธรรมและนามธรรม เช่น ค่านิยมทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมชอบบริโภค ค่านิยมชอบโก้ เป็นต้น ดังนั้น

องค์ประกอบภายใน หรือปัจจัยภายในของตัวบุคคล โดยเน้นที่หลัก 3 ประการ คือ 1) จิตสำนึกในการศึกษา เพื่อฝึกฝน พัฒนาตนในด้านสังคม อารมณ์ และปัญญา 2) แรงจูงใจ เป็นตัวส่งเสริมการพัฒนาตัวเองให้ตั้งมั่นขึ้นด้วยปัญญา แรงจูงใจนี้ก็คือใฝ่ดีและใฝ่รู้หรือใฝ่ความดีความงามและใฝ่รู้ 3) ความรู้จักคิด คิดเป็น คิดแยกคายหรือโยนิโสมนสิการ (พระธรรมปิฎก, 2546)

Ferrans & Powers ได้วิเคราะห์ปัจจัยขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตของ George & Bearson ได้สรุปองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 4 ประการคือ

1) ด้านสุขภาพและหน้าที่ (Health and Functioning) เกี่ยวกับสถานภาพของร่างกายและความสามารถในการหน้าที่ที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมประจำวัน และการแสดงออกทาง บทบาทสังคม ประกอบด้วย สุขภาพของตนเอง ความเครียด การดูแลสุขภาพ การพึ่งตนเองทางด้านร่างกาย เพศสัมพันธ์ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว การบำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมในยามว่าง ความสามารถในการเดินทาง การสร้างความสุขในวัยสูงอายุและการมีอายุยืน

2) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ (Socioeconomic) เป็นสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลเพราะบุคคลต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องการเพื่อนช่วยแนะแนวทางแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ต้องการกำลังใจ การได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ ความต้องการบ้านอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง การมีงานทำและมีเงินใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการดำรงชีวิต การพึ่งพาตนเอง การเงิน การทำงาน ที่พักอาศัย เพื่อนบ้าน สภาพการณ์ของบ้านเมือง การได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ

3) ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ (Psychological/Spiritual) เป็นสถานภาพของการรับรู้การตอบสนองทางอารมณ์หรือจิตวิญญาณ ต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบในชีวิตซึ่งประกอบด้วย ความพอใจในชีวิตความสุขทั่วไป ความพอใจในตนเอง จดมุ่งหมายในชีวิต ความสงบสุขของจิตใจ ความศรัทธาในศาสนา และรูปร่างหน้าตาของตน

4) ด้านครอบครัว (Family) เป็นสัมพันธภาพภายในครอบครัวของบุคคลประกอบด้วย ความสุขในครอบครัว ภาวะสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว บุตร และความสัมพันธ์กับผู้สมรส (Ferrans & Powers, 1992)

เพราะฉะนั้นองค์ประกอบคุณภาพชีวิต คือสิ่งแวดล้อมที่แวดล้อมตัวบุคคลนั้นอยู่ หรือปัจจัยภายในของตัวบุคคลเป็นสถานภาพของการรับรู้ การตอบสนองทางอารมณ์หรือจิตวิญญาณ ต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบชีวิตซึ่งประกอบด้วย ความพอใจในชีวิตความสุขทั่วไป ความพอใจในตนเอง จดมุ่งหมายในชีวิต ความสงบสุขของจิตใจ ความศรัทธาในศาสนา สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550- 2554) มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคนและสังคมไทย พบว่า คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ผลการพัฒนาชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญหลายประการที่ต้องเร่งแก้ไขและเสริมสร้างให้เข้มแข็ง โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) สร้างโอกาสการเรียนรู้คุณค่าคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา และเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคน สามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตและสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ

2) เสริมสร้างระบบสุขภาพที่มีคุณภาพอย่างครบวงจร ตั้งแต่การส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ สามารถลดการเจ็บป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

3) สร้างระบบคุ้มครองทางเศรษฐกิจสังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้คนไทยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป้าหมายการพัฒนาคนและสังคมไทยดังต่อไปนี้

การพัฒนาให้ทุกคนมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์และศีลธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในการดำเนินชีวิต ผลักดันให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาร่วมกัน พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม เป็นคนดีห่างไกลอบายมุขและยาเสพติด มีภาวะผู้นำ อุทิศตนเพื่อส่วนรวม รวมทั้งสืบค้นคนดีในสังคมเชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกระดับสังคม ในการร่วมสร้างคนดีและสังคมดี ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจให้มีความสมดุล นอกจากนี้ยังได้สอนเน้นด้านจิตใจเป็นพิเศษว่า ในบรรดาทรัพย์สมบัติทั้งหลายในโลกนี้ อริยทรัพย์ 7 ประการเหล่านี้สูงส่งกว่าและประเสริฐที่สุด กล่าวคือ

- 1) ความเชื่อที่มีเหตุผล
 - 2) การรักษากายวาจาใจให้เรียบร้อย
 - 3) การรู้สึกละอายต่อการทำความชั่ว
 - 4) การเกรงกลัวต่อการทำชั่ว
 - 5) ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมามาก
 - 6) การรู้จักเอื้อเพื่อเสียสละ
 - 7) การมีปัญหาเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเหตุผลดีชั่วถูกผิด คุณโทษ ประโยชน์และมีใช้ประโยชน์
- อริยทรัพย์ทั้ง 7 ประการนี้ เป็นทรัพย์อันประเสริฐอยู่ในจิตใจ มีคุณค่าสูงกว่าทรัพย์ภายนอกผู้ใดแย่งชิงไม่ได้ ไม่สูญหายไปด้วยภัยอันตรายใดๆ ทำให้ไม่ยากจนและเป็นทุนสร้างทรัพย์สมบัติภายนอก (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 11 ข้อที่ 330 หน้าที่ 331, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา 4

ภาวนา 4 คือ วัฒนานันเอง แปลว่า การทำให้เจริญ ทำให้เป็นทำให้มีขึ้น หรือฝึกอบรม แปลง่ายๆ ว่า การพัฒนา หรือการเจริญภาวนา 4 คือ การพัฒนา (development) 4 ด้าน เมื่อฝึกศึกษาพัฒนาด้วยสิกขา 3 แล้ว ก็ตามมาด้วยหลักที่จะใช้วัดผล คือ จะดูสุขภาวะ ที่เป็นผลของการพัฒนา

ด้วยภาวนา 4 ภาวนาต้องการความชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ จะได้วัดผลดูจำเพาะให้ชัดไปทีละอย่าง โดยแยกเป็นในด้านกายภาวนา ก็ดูว่าความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ เช่น การบริโภคน้ำ 4 เป็นอย่างไร ในด้านศีลภาวนาก็ดูว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์เป็นอย่างไร เป็นต้น ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

1. กายภาวนา (การพัฒนาการพัฒนาร่างกาย การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ) คือ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดี โดยรู้จักอยู่ดีมีสุขอย่างเกื้อกูลกันกับธรรมชาติ และปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างมีสติ มิให้เกิดโทษ แต่ให้เกื้อกูล เป็นคุณ รู้จักใช้อินทรีย์เช่น ตา หู จมูก ฟัง อย่างมีสติ ดูเป็นฟังเป็นให้ได้ปัญญา กินใช้ด้วยปัญญาเสพบริโภคน้ำ 4 และสิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีอย่างฉลาด ให้พอดีที่จะได้ผลตรงเต็มตามคุณค่าที่แท้จริง ไม่ลุ่มหลงมัวเมา ไม่ประมาทขาดสติความเป็นอยู่อย่างมีสติ ความไม่เพลา ความไม่เลินเล่อเพลาสติ ความไม่ปล่อยปละละเลย ความระมัดระวังที่จะไม่ทำเหตุแห่งความผิดพลาดเสียหาย และไม่ละเลยโอกาสที่จะทำเหตุแห่งความดีงามและความเจริญ เป็นคนรอบคอบ โดยเมื่อกล่าวสรุปคือ ไม่ประมาทใน 4 สถาน คือ ในการละกายทุจริต ประพฤติกายสุจริต ในการละวจีทุจริต ประพฤติวจีสุจริต ในการละมโนทุจริต ประพฤติมโนสุจริต และในการละมิฉฉาปฏิปาปแล้วประพฤติสัมมาปฏิปา (พระธรรมปิฎก, 2546) การจะใช้สอยปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค จะต้องพิจารณาโดยแยบคาย ก่อนจึงบริโภค คือ อย่าใช้สอยเพื่อสนองต่อตัณหา (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 12 ข้อที่ 23 หน้าที่ 22-23, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ข้อนี้สำคัญมากต่อการเกิดค่านิยมทางวัตถุในปัจจุบัน เพราะเมื่อคนเราขาดการพิจารณาโดยแยบคายแล้ว อาสวะจะเจริญได้เร็วมากและยากที่จะป้องกันได้ ส่วนมากจะไปแก้ที่ปลายเหตุ คือ เมื่อเกิดปัญหา การแย่งชิงทรัพย์สินอันเป็นปัจจัยที่ดี และดีกว่ามาสนองตอบตัณหาของตน ชีวิตแอบอิงอาศัยกับวัตถุ จนมีวัตถุเป็นสรณะ สัมสรณะภายในคือความดีงาม ความเจริญองงามด้านจิตใจ จากการไม่พิจารณาก่อนการบริโภคน้ำ 4 หรือ ขาดความสำรวมอินทรีย์ที่ดี ไม่ควบคุม ไม่รู้จักคิดโดยหลักโยนิโสมนสิการ เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาการพัฒนาร่างกาย ในความหมายที่แท้จริง ก็คือ การพัฒนาอินทรีย์ ได้แก่ การใช้อินทรีย์ 6 ภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ซึ่งเป็สิ่งที่ใช้สำหรับสัมผัสหรือเป็นทางเชื่อมต่อกับโลกภายนอก (คือ อินทรีย์ภายนอก 6) ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อารมณ์ที่ใจรับรู้ เปิดช่องทางที่เข้าไปสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทางวัตถุ และทางธรรมชาติทั้งหมด ในการฝึกพัฒนาร่างกายหรือฝึกพัฒนาอินทรีย์นั้น การพัฒนาร่างกายจึงเป็นการพัฒนาอินทรีย์ คือ ฝึกให้มีอินทรีย์สังวร ได้แก่ ความสำรวมอินทรีย์ 6 เพื่อเป็นเครื่องมือให้เกิดความแข็งแกร่งของศีล ความประพฤติ เพื่อสนับสนุนจิตใจให้มีพลังงานที่มั่นคง และเป็นทางให้เจริญปัญญาอีกด้วย รู้จักการเข้าไปหา เข้าไปพบเห็นสัตบุรุษ คือคนมีความประพฤติดี สัตบุรุษหมายถึง ผู้มีสัปปุริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ เป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลอันควร และไม่ควรรู้จักชุมชนสังคมนั้น และรู้จักบุคคลโดยความแตกต่างกันทั้งทางจริตนิสัย และคุณสมบัติที่

จะฝึกฝนได้หรือไม่ เพราะถ้าขาดการเห็นสัตบุรุษ ไม่เข้าใจหลักธรรมของท่าน ไม่พิจารณาถึงธรรมที่ควรมนสิการ และไม่ควรมนสิการ ย่อมจะเกิดอาสวะ (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 12 ข้อที่ 17-21 หน้าที่ 18-21, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2. ศิลภาวนา (การพัฒนาศีล การพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม) คือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีพฤติกรรมดีงามในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ โดยตั้งอยู่ในวินัย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี และมีอาชีวะสุจริต ไม่ใช้กายวาจาและอาชีวะในทางที่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายเวรภัย แต่ใช้เป็นเครื่องพัฒนาชีวิตของตนและช่วยเหลือเกื้อกูลกันสร้างสรรค์สังคม ส่งเสริมสันติสุข

3. จิตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ) คือ การทำจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้นในคุณธรรม ความดีงาม ความเข้มแข็งมั่นคง และความเบิกบานผ่องใสสงบสุขสมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต คือ งามงามด้วยคุณธรรม เช่น มีน้ำใจเมตตากรุณา เผื่อแผ่ เอื้ออารี มีมุทิตา มีศรัทธา มีความเคารพ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้น สมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิต คือ มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง หมั่นขยันเพียรพยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น และสมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เิบอิ่มโปร่งโล่ง ผ่องใส และสงบเป็นสุข

4. ปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา) คือ การฝึกอบรมเจริญปัญญา เสริมสร้างความรู้ ความคิดความเข้าใจ ให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่างๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงหรือตามที่เป็น เป็น ปราศจากอคติและแรงจูงใจแอบแฝง เป็นผู้ที่ไม่เลศครอบงำบัญชาไม่ได้ ให้ปัญญาเจริญพัฒนาจนรู้เข้าใจยังเห็นความจริง เป็นอยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทัน เห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ ลุถึงความบริสุทธิ์ปลอดพ้นจากกิเลสสันดาน มีจิตใจเป็นอิสระสุขเกษมไร้ทุกข์ ผู้ที่ได้ฝึกอบรมเจริญหรือพัฒนาแล้ว โดยภาวนาทั้ง 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549) 1) ภาวิตกาย (ผู้มีกายที่พัฒนาแล้ว = มีกายภาวนา) 2) ภาวิตศีล (มีศีลที่พัฒนาแล้ว = มีศีลภาวนา) 3) ภาวิตจิต (มีจิตที่พัฒนาแล้ว = มีจิตภาวนา) 4) ภาวิตปัญญา (มีปัญญาที่พัฒนาแล้ว = มีปัญญาภาวนา)

5. พุทธจิตวิทยากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พุทธจิตวิทยาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่อธิบายถึงสภาวะทางจิตและพฤติกรรมของมนุษย์ อันเป็นสภาวะลึกซึ้ง ซึ่งเป็นการศึกษาในเรื่องของจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมได้อย่างปกติสุข เพื่อความเป็นผู้ใฝ่พัฒนายิ่งขึ้นอีกด้วย นับเป็นการปฏิบัติที่ไม่เสื่อมถอย ทำตนให้ตั้งอยู่ในศีลเป็นเบื้องต้นก่อน รู้จักวิธีคุ้มครองรักษาอินทรีย์ รู้จักประมาณในการบริโภค และรู้จักเพิ่มพูนสั่งสมบำเพ็ญความเพียรและพระพุทธร่องค์ทรงใช้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และพัฒนาตนเองทางพระพุทธศาสนาฝึกฝนตนเองตามหลักการพัฒนา มี 4 ด้าน คือ

1. พัฒนากาย (ภาวติกาย) คือการพัฒนาในส่วนกายของตนให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เพราะอาศัยปัจจัย 4 เป็นเครื่องมือเลี้ยงชีวิตพอเพียง และการปฏิบัติต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยกายอย่างถูกต้อง ทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งภายนอก (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 21 ข้อที่ 14 หน้าที่ 25, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เช่น การรู้จักใช้สอยปัจจัย 4 อย่างถูกต้อง ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่มห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัยอันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของกาย โดยรู้จักใช้สอยปัจจัย 4 เพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของกาย (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 21 ข้อที่ 9 หน้าที่ 15, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2. พัฒนาศีล (ภาวิตศีล) คือ การพัฒนาด้านการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การฝึกฝนอบรมตนซึ่ง เรียกว่า อธิศีล หรือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง หรือการฝึกฝนอบรมความประพฤติทางกาย วาจา คือ ระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยดีให้เกื้อกูลไม่เบียดเบียน ไม่ทำลาย เรียกสั้นๆ ว่า ศีล (พระธรรมปิฎก, 2546) ความทำให้คนในสังคมมีระเบียบวินัย มีประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ก่อการเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีความสุจริตทั้งร่างกาย วาจา ใจ และอาชีพ (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 21 ข้อที่ 9 หน้าที่ 15, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างเป็นสุข อย่างน้อยที่สุดในระดับชาวบ้านก็คือศีลห้าข้อ เพื่อป้องกันความเดือดร้อนเสียหายแก่คนอื่น การไม่ล่วงละเมิดในสิทธิของคนอื่น

3. พัฒนาจิต (ภาวิตจิตโต) คือ การพัฒนาด้านการฝึกอบรมจิตตนเอง พัฒนาค้นเองให้เจริญขึ้นมีคุณธรรม เพื่อมีคุณภาพจิตดีมีจิตใจมั่นคงเข้มแข็ง ไม่ปล่อยใจจิตใจคิดฟุ้งซ่านไปกับ อารมณ์ต่างๆ เมื่อมีสุขภาพจิตดี จะก่อให้เกิดมีสุขภาพกายดีไปด้วย และฝึกฝนจิตใจของตนให้มีความผ่องใส เบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

4. พัฒนาปัญญา (ภาวิตปัญญา) คือ การพัฒนาฝึกฝนอบรมปัญญาให้รู้และเข้าใจมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับตรับฟังมามาก ตามหลักสัมมาทิฐิ และลงมือปฏิบัติตามที่ศึกษามาแล้วนั้น จะต้องฝึกปัญญาทั้งในแง่ที่ทำให้ขบวนการคิดให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 22 ข้อที่ 79 หน้าที่ 121, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) รู้แจ้งเห็นจริงในชีวิตและโลกชัดเจน (พระมหานรค์ จิตตโสภโณ, 2532)

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางพระพุทธศาสนามี 4 ด้าน คือ พัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองให้เปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น ให้เป็นคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

บทสรุป

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นการฝึกและพัฒนาตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น หรือการคลี่คลายไปในทางที่ดี ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับคนในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่เป็นอยู่ ได้รับอยู่เป็นการมองภาพรวมทั้งหมดในโลกแห่งความเป็นจริง โดยจะแสดงออกได้ตามความรู้ เข้าหมาย การให้คุณค่า รวมทั้งการรับรู้ด้วยตนเองต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิต คุณภาพชีวิตจึงมีสภาพที่ไม่หยุดนิ่งโดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามการให้คุณค่า ความรู้สึกภายในเกี่ยวความปรารถนาของมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธจิตวิทยา เป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางพระพุทธศาสนามี 4 ด้าน คือ พัฒนา กาย พัฒนาศีล พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองให้เปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น ให้เป็นคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กมลาส ภูวนาธิพงษ์ และคณะ. (2566, 17 ธันวาคม). พุทธจิตวิทยากับการวิจัย.

<https://kamalas.org/2023/12/17/>

จิตติมา สุนทรธรรพ์ และคณะ. (2564). รูปแบบการใช้หลักภววิทยา 4 เพื่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(10): 328-346.

ไทยรัฐ. (2565, 1 มิถุนายน). กุศลกรรมบถ 10 หลักธรรมแห่งความดีสู่ความเจริญในชีวิต. *ไทยรัฐ*.

<https://www.thairath.co.th/horoscope/belief/240776>

ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ. (2559). พุทธจิตวิทยาและสังคมและวัฒนธรรมไทย. *โครงการจัดทำและพัฒนา หลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต กองวิชาการสำนักงานอธิการบดี. มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

พระธรรมปิฎก. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

พระธรรมปิฎก. (2546). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). *สุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ*. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2556). *พุทธวิธีการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พิมพ์สว.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2561). *จากจิตวิทยาสู่จิตภาวนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.

- พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ. (2532). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิจิตร มหาวิริโย และคณะ. (2560). แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเพื่อการเข้าถึงสันติสุขตามหลักมรรค 8: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาศาสนาแคมป์สน จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5(ฉบับพิเศษ): 216-226.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- วศิน อินทสระ. (2541). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ แก้วมงคล. (2565). *การพัฒนาคุณภาพชีวิต*.
<https://www.gotoknow.org/posts/500426>.
- Ferrans & Powers. (1992). *Evaluation of Life Satisfaction and Sexual Function in Female Patients Post Renal Transplant*. Dial: Transplant.

